

ศึกษาเชิงวิเคราะห์ความเชื่อคุณธรรมความแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท

พระโรจน์ศักดิ์ อากาศโร (เจนอักษรชัย)

วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินหลักสูตรศาสนศึกษาเถรวาทบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา

คณะศาสนศึกษาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตุลาคม ๒๕๖๗

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

ศึกษาเชิงวิเคราะห์ความเชื่อฤกษ์ยามตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท

พระโรจน์ศักดิ์ อากาศโร (เจนอักษรชัย)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา

คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตุลาคม ๒๕๕๗

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

B 24646

AN ANALYTICAL STUDY OF THE A BELIEF IN THE AUSSPICIOUS
TIME ACCORDING TO THERAVADA BUDDHISM

PHRAROTSAK CHENOAKSONCHAI

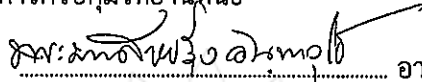
A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
DEPARTMENT OF BUDDHIST STUDIES
FACULTY RELIGION AND PHILOSOPHY
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

OCT, B.E. 2557 [2014]

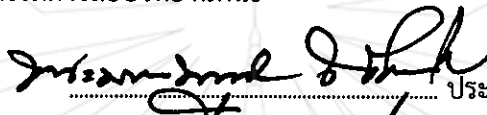
(COPYRIGHT OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ ของ พระโรจน์ศักดิ์ อากาศโร (เจนอักษรชัย) ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษา ตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา ของมหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัยได้

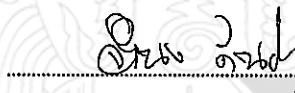
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(พระมหาสายรุ้ง อินทาวุโ, ดร.)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(พระมหาบุญศรี ภาณุวุฒโฒ ผศ, ดร.)

..... กรรมการ
(พระมหาบุญไทย บุญมโน, ดร.)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. จำนง คันธิก)

..... กรรมการ
(ดร. สมบูรณ์ วัฒนนะ)

บัณฑิตวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา ของมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย

..... คณบดีคณะศาสนาและปรัชญา
(พระศรีมงคลเมธี, ดร.)

วันที่ ๒๘ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

๕๕๒๐๑๕๐๑๑๒๐๐๗ : สาขาวิชา : พุทธศาสนศึกษา ; ศน.ม. (พุทธศาสนศึกษา)

คำสำคัญ : การวิเคราะห์ความเชื่อฤกษ์ยามตามแนวพุทธศาสนา
พระโรจน์ศักดิ์ อากาศโร (เจนอักษรชัย) : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ความเชื่อฤกษ์ยามตามแนวพระพุทธศาสนา (AN ANALYTICAL STUDY A BELIEF IN THE AUSPICIOUS TIME ACCORDING TO THERAVADA BUDDHISM). คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : พระมหาสายรุ่ง อินทาวุโร, ดร. อาจารย์ที่ปรึกษา. 126 หน้า. ปี พ.ศ. ๒๕๕๗

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาความเชื่อฤกษ์ยาม ๒) เพื่อศึกษาความเชื่อฤกษ์ยามตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท ๓) เพื่อศึกษาวิเคราะห์คุณค่าความเชื่อฤกษ์ยามตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเรื่องความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์ยามในตำราต่าง ๆ ตลอดจน ความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์ยามตามแนวพระพุทธศาสนาจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา นำมาแยกประเภท แล้วจัดรวมลงในบทต่าง ๆ ให้สอดคล้องกันตามความเหมาะสมกับเนื้อหาของกรวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

การถือฤกษ์ยามยามดีมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อดีคือเกิดความสบายใจในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ความสัมพันธ์ของฤกษ์ยามสังคมไทย โดยไม่ต้องวิตกกังวลห่วงใย และสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ข้อเสียคือบุคคลที่เชื่อมั่น ฤกษ์ยามมากเกินไป จะทำอะไรก็ต้องรอคอยฤกษ์ เมื่อถึงคราวเหมาะที่ควรทำก็ไม่ทำ เพราะยังไม่ได้ฤกษ์ผลประโยชน์ที่ควรได้ก็ไม่ได้ ทำให้เสียไปกับกาลเวลา บุคคลผู้ถือฤกษ์จัด มัวแต่รอคอยฤกษ์ดีอยู่ มักจะทำอะไรไม่ทันเพื่อน ดังนั้นควรพิจารณาการดูฤกษ์ยามให้เหมาะสม จึงจะเรียกได้ว่า ฤกษ์ยามดี

พระพุทธศาสนาจัดเป็นหนึ่งในศาสนาสากล ประเภท อเทวนิยม ที่ปฏิเสธความเชื่อเรื่องพระเจ้าสร้างโลก แต่เน้นการสอนความจริงตามแนว ของเหตุผลบริสุทธิ์ ตามกระบวนการธรรมชาติเป็นศาสนาแห่งการกระทำ (กรรมวาที) คือเป็นหลักการครองชีวิต ที่ทุกคนสามารถเข้าใจ และ นำมาใช้ประโยชน์ได้ตามสมควรแก่การปฏิบัติในชีวิตของตนเป็นศาสนาแห่งการกระทำด้วยความเพียรพยายาม (วิริยวาท) โดยปฏิบัติตาม หลักการแห่งเหตุผลเพื่อให้บรรลุถึง ความสำเร็จตามความของตน

ฤกษ์ยามส่งผลกระทบต่อประเพณีแห่งชีวิตประเพณีสงกรานต์ การเกิด การบวช การแต่งงาน และการเผาศพพอสรุปประเด็นได้ ดังนี้ ประเพณีแห่งชีวิต ทำให้เกิดความสามัคคี ในหมู่คณะ และการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาทำให้ประชาชนไม่ห่างวัดและยังเป็นการอนุรักษ์ประเพณีอันดีงามไว้ให้ชนรุ่นหลังทุกประเพณี ควรจัดพอดี สมเหตุสมผล การนำความรู้เรื่อง ฤกษ์ยามมาใช้อาจส่งผลดีให้งานพิธีกรรมดำเนินไปด้วยความราบรื่นแต่ก็อาจติดขัดไปแทบทุกเรื่อง หากนำมาใช้มากเกินไปความพอดีโดยไม่ได้ดูหลักของเหตุและผลด้วย

5520150112007 : MAJOR : BUDDHIST STUDIES ; M.A. (BUDDHIST STUDIES)

KEY WORDS : AN ANALYTICAL STUDY A BELIEF IN THE AUSPICIOUS

PHRA ROTSAK CHENOAKSONCHAI : AN ANALYTICAL STUDY A BELIEF IN THE AUSPICIOUS TIME ACCORDING TO THERAVADA BUDDHISM.

A COMPARATIVE STUDY : PHRAMAHA SAIRUNG INDĀVUDHO (DR.) ADVESOR 126 P. B.E. 2557 (2014)

The thesis entitled "An Analytical Study of the Five Vimuttāyatanas in Theravāda Buddhism" consisted of three main objectives, namely; 1) to study the Vimutti (liberation) in Theravāda Buddhism, 2) to study the Five Vimuttāyatanas in Vimuttāyatana Sutta, and 3) to analyze the value and benefit of the Five Vimuttāyatanas in Theravāda Buddhism.

The results of the thesis found that the concept of vimutti is the ultimate goal in Theravāda Buddhism. It means to liberate from Avijjā (ignorance) or kilesa (defilements); Lobha (greed), Dosa (hatred), and Moha (delusion). There were two kinds of Vimutti; liberation substitution of opposites and liberation by extirpation that was the ultimate goal of Buddhism.

Being free from Avijjā (ignorance) must also have causes. The Buddha taught the five methods of practice for liberation or five Vimuttāyatanas; learning, the doctrine teaching, the doctrine reciting, the doctrine diagnosing and meditation practice.

The concept of liberation in Theravada Buddhism refers to the liberation from defilements. There are two kinds of liberation; temporary liberation and complete liberation. The Five Vimuttāyatanas have only one result; one pointedness of mind. The Five Vimuttāyatanas are also used as an instrument in succession of the doctrine.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้เนื่องจากบุคคลหลายฝ่ายที่ได้ช่วยเหลือในครั้งนี้ ขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย สถาบันที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้การศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาพุทธศาสนา

กราบขอบพระคุณ พระมหาสาयรั้ง อินทาวุโธ ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้ คำปรึกษาตลอดจนตรวจสอบข้อบกพร่องต่าง ๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงสำเร็จ ได้ด้วยดี

ขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านที่ได้ให้ความสะดวกด้วยดีเสมอมา ตลอดเพื่อน นักศึกษาระดับปริญญาโท ทุกท่านที่คอยเป็นกำลังใจให้เสมอมาโดยเฉพาะ พระนักศึกษาร่วมรุ่นจาก จังหวัดกาญจนบุรี พระครูวรธรรมประภาส พระสมุห์วิสันติ วิบุโล พระพัฒนะ ธมมสาโร พระแสง ปณณวชิโร พระณรงค์ ปภากรโ และคุณ จันทิมา แสงแพร

ขอบพระคุณพระครูศรีกาญจนารักษ์ (เจ้าอาวาสวัดเขาวงจินตาราม) และ พระวัดเขาวงจินตารามทุก ๆ รูป และคุณ ศิริเพ็ญ จำเจริญ และแม่ศรีวัดเขาวงจินตารามทุกท่านและตระกูลเจนอักษรชัย และ ญาติพี่น้องทุกท่าน ผู้อุปถัมภ์ปัจจัยค่าใช้จ่ายในการศึกษา และจัดพิมพ์รูปเล่มวิทยานิพนธ์แก่ ผู้วิจัย

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ บิดา-มารดา (นายกาติน - นางบุญเลิศ เจนอักษรชัย) ผู้ให้ กำเนิดแก่ผู้วิจัย ขอนอบน้อมขอบพระคุณอุปัชฌาย์ ขอนอบน้อมพระคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัยที่ให้ความรู้ในระดับปริญญาตรี ขอนอบน้อมพระคณาจารย์จากมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัยที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทั้งหลายแก่ผู้วิจัยตลอดหลักสูตรศาสนศาสตร์ม หาบัณฑิต และทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้

พระโรจน์ศักดิ์ อากาศโร (เจนอักษรชัย)

สารบัญคำย่อ

ผู้วิจัยใช้พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ฉบับมหาจุฬาราชวิทยาลัยครบรอบ ๒๐๐ ปี แห่งราชวงศ์จักรี กรุงเทพมหานคร พุทธศักราช ๒๕๒๕ และคัมภีร์ปกรณ์วิเสสภาษาไทย โดยมีคำย่อ และคำเต็มของคัมภีร์เรียงตามลำดับ ดังนี้

คำย่อ	คำเต็ม
พระสุตตันตปิฎก	
ที.ปา.	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค
ม.มู.	สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปณาสก
อง.ติก.	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ดิกนิปาต
อง.ปญจก.	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ปญจนิปาต
อง.สตตก.	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย สตตกนิปาต
อง.อฏฐก.	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย อฏฐกนิปาต
ขุ.ธ.	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธมมปท
ขุ.เอก.	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย เอกนิบาตชาดก

สำหรับตัวเลขที่อยู่หลังชื่อย่อของคัมภีร์ใช้ ๒ แบบ ดังนี้

- ๑) แบบ ๓ ตอน คือ เล่ม/ชื่อ/หน้า ใช้อ้างอิงพระไตรปิฎก เช่น ขุ.ธ. ๒๕/๓๕๕/๓๖๗. หมายถึง สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธมมปท เล่มที่ ๒๕ ชื่อที่ ๓๕๕ หน้าที่ ๓๖๗. เป็นต้น
- ๒) แบบ ๒ ตอน คือ เล่ม/หน้า ใช้อ้างอิงอรรถกถา และคัมภีร์ หรือปกรณ์วิเสสอื่น ๆ เช่น วิสุทธิ. ๒/๗๒. หมายถึง วิสุทธิมคคปกรณ์ เล่มที่ ๒ หน้าที่ ๗๒. เป็นต้น

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
ประกาศศัญญา	ค
สารบัญคำย่อ	ง
สารบัญ	จ
บทที่	
๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ โจทย์วิจัยหรือปัญหาวิจัย	๒
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
๑.๔ ขอบเขตของการศึกษา	๒
๑.๕ วิธีการดำเนินการวิจัย	๓
๑.๖ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓
๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๘
๑.๘ คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๘
๒ ศึกษาความเชื่อฤกษ์ยาม	๑๐
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ	๑๑
๒.๑.๑ ความเป็นมาของความเชื่อ	๑๓
๒.๑.๒ ประเภทของความเชื่อ	๑๖
๒.๑.๓ ความหมายของความเชื่อ	๑๘
๒.๑.๔ ความเชื่อผิด ๆ เกี่ยวกับฤกษ์ยาม	๑๙
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับฤกษ์ยาม	๒๑
๒.๒.๑ ความหมายของฤกษ์ยาม	๒๒
๒.๒.๒ อำนาจและอิทธิพลของฤกษ์ยาม	๒๓
๒.๒.๓ ประเภทของฤกษ์ยามทั่วไป	๒๕
๒.๓ ความสำคัญของฤกษ์ยามที่มีผลต่อคนไทย	๒๖
๒.๓.๑ ความเชื่อที่สำคัญของสังคมไทย	๒๘

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
๒.๓.๒ ความเชื่อเรื่องเวลาและฤกษ์ห้ามแต่ง	๒๙
๒.๓.๓ ความเชื่อของคนไทย	๓๐
๒.๔ ความสัมพันธ์ของฤกษ์ยามกับปรัชญา	๓๑
๒.๕ ความสัมพันธ์ของฤกษ์ยามกับจิตวิทยา	๓๓
๒.๖ ความสัมพันธ์ของฤกษ์ยามกับสังคมไทย	๓๔
๓ ศึกษาความเชื่อฤกษ์ยามตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท	๔๐
๓.๑ ความเชื่อตามหลักพระพุทธศาสนา	๔๐
๓.๑.๑ ประเภทของความเชื่อ	๔๓
๓.๑.๒ ความเชื่อในทัศนะของพระพุทธศาสนาเถรวาท	๔๔
๓.๑.๓ ความเชื่อทัศนะของนักวิชาการ	๔๔
๓.๑.๔ ความเชื่อในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา	๔๖
๓.๑.๕ คติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเถรวาท	๔๘
๓.๒ ความเชื่อฤกษ์ยามกับพระพุทธศาสนาเถรวาท	๔๘
๓.๒.๑ พุทธประวัติตอนประสูติ	๔๙
๓.๒.๒ ความฝัน ๑๖ ประการของพระเจ้าปเสนทิโกศล	๕๐
๓.๒.๓ กำเนิดพระองค์สิมมาลเถระ	๕๑
๓.๓ หลักธรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ	๕๓
๓.๓.๑ หลักธรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อ	๕๔
๓.๓.๒ หลักญาณในพระพุทธศาสนา	๕๕
๓.๓.๓ หลักศรัทธาในพระพุทธศาสนา	๖๐
๓.๓.๔ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาทั้งหมด	๖๑
๓.๔ ความเชื่อของพุทธศาสนิกชนไทย	๖๒
๓.๔.๑ สาเหตุของความเชื่อ	๖๔
๓.๔.๒ อิทธิพลต่อพิธีกรรมทางศาสนา	๖๕
๔ วิเคราะห์คุณค่าของความเชื่อฤกษ์ยามตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท	๖๗
๔.๑ คุณค่าของความเชื่อที่มีผลด้านพิธีกรรม	๖๗
๔.๑.๑ พิธีกรรมและศาสนา	๖๘
๔.๑.๒ ความเชื่อในพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับฤกษ์ยาม	๖๙
๔.๑.๓ พิธีกรรมและสะเดาะเคราะห์เสริมดวงชะตา	๖๙

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
๔.๑.๔ ผลกระทบทางด้านความเชื่อ	๗๒
๔.๑.๕ ด้านการเมือง	๗๒
๔.๑.๖ ด้านเศรษฐกิจ	๗๓
๔.๒ คุณค่าของความเชื่อที่มีผลวัฒนธรรมประเพณี	๗๕
๔.๒.๑ ความเชื่อวัฒนธรรมประเพณี	๗๕
๔.๒.๒ ประเพณีกับสังคมไทย	๗๖
๔.๒.๓ ประเพณีวันสงกรานต์	๗๗
๔.๒.๔ ประเพณีการบวช	๗๘
๔.๒.๕ ประเพณีการแต่งงาน	๗๘
๔.๒.๖ ประเพณีการเกิด	๗๙
๔.๒.๗ ประเพณีการเผา	๘๐
๕ บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๘๓
๕.๑ บทสรุป	๘๓
๕.๒ ข้อเสนอแนะ	๘๘
๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๘๘
๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	๘๘
บรรณานุกรม	๘๙
ภาคผนวก	๙๕
ภาคผนวก ก ดัชนีคำศัพท์	๙๖
ภาคผนวก ข เกณฑ์การให้ฤกษ์	๑๐๐
ประวัติผู้วิจัย	๑๒๖

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมโลกยุคในยุคปัจจุบันที่ถูกเรียกว่า โลกยุคโลกาภิวัตน์ เป็นโลกที่มีการแพร่กระจายของข่าวสารไปทั่วโลกโดยมีเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการสื่อสารถึงกันในเวลาอันรวดเร็วทุกมุมโลก ทำให้ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและเทคโนโลยี ถึงแม้ว่าความรู้ในด้านต่าง ๆ จะพัฒนาไปมากเพียงใดแต่คนในสังคมไทยยังมีความเชื่อในเรื่องดวงหรือฤกษ์ยามมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงยุคปัจจุบัน จนความเชื่อเรื่องฤกษ์ยามถูกปลูกฝังกลายเป็นวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวิถีชีวิตแบบไทย ๆ ด้วยการใช้เรื่องฤกษ์ยามในการสร้างขวัญกำลังใจและเสริมสร้างสิริมงคลในการดำเนินชีวิต ตามความเชื่อของฤกษ์ยาม ที่มนุษย์มีความเชื่อว่า จะทำการสิ่งใดต้องทำในยามที่เป็นสิริมงคล เพื่อความเจริญรุ่งเรืองมั่งมีศรีสุข ล้วนแล้วแต่มาจากพื้นฐานของการเชื่อว่าเมื่อเริ่มต้นที่ดี ทำสิ่งใดก็จะดี เช่นการหาฤกษ์ยามในการปลูกบ้าน ตลอดจนปลูกเรือนทำกิจการห้างร้าน ล้วนเป็นสิ่งที่ทำเพื่อสร้างขวัญกำลังใจจนความเชื่อที่ได้ถูกหล่อหลอมเข้ากับระบบความรู้ สติปัญญา การเฝ้าสังเกตความเจริญรุ่งเรือง แต่ความเชื่อบางอย่างอาจเป็นไปได้ในทางที่มั่งงาย จนทำให้เกิดปัญหา ซึ่งเรื่องของความเชื่อในแต่ละพื้นที่ ที่ไม่เหมือนกันจนทำให้เกิดปัญหาที่ต่างกันไป ในปัจจุบันนี้ความเชื่อทางพุทธศาสนาถูกนำมาโยงกับความเชื่อเรื่องฤกษ์ยาม จนกลายเป็นความเชื่อที่ก่อให้เกิดเป็นประเพณีสืบต่อกันมาและนำมายึดถือปฏิบัติสืบเนื่องกันจนถึงปัจจุบัน หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนากับความเชื่อเรื่องฤกษ์ยามจึงดำเนินไปด้วยกันจนพุทธศาสนิกชนไทยแยกกันไม่ออก จนกลายเป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง กับวิถีชีวิตของคนไทย

พระพุทธศาสนามีบทบาทในการสร้างความเชื่อของบุคคลในแต่ละสังคมเป็นอย่างมาก เพราะมีหลักคำสอนเป็นแนวทางแห่งการดำเนินชีวิต มีหลักธรรมที่ดีต่อการดำรงอยู่ของการกระทำความดีและหลักการประพฤติปฏิบัติให้เป็นไปในสิ่งที่ถูกต้อง ในพระไตรปิฎกได้มีแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ สอดแทรกเข้ามาบ้างเช่นมีการทนายพุทธลักษณะของพระพุทธเจ้าในตอนประสูติ และเรื่องพุทธทำนายความฝันของพระเจ้าปเสนทิโกศล ถึงแม้ในหลักคำสอนจะมีเรื่องของการทำนาย สอดแทรกเข้ามาแต่ก็ได้เป็นหลักคำสอนที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าตรัสเรื่องฤกษ์ยามไว้ว่า ทำความดีเมื่อใด ก็เป็นฤกษ์ยามดีเมื่อนั้น ฤกษ์ยามยามดีมิใช่อยู่ที่ดวงดาวหรือสภาพดินฟ้าอากาศอันใดแต่อยู่ที่ใจเราตั้งใจทำความดี ทำความดีในตอนเช้า เช้านั้นก็เช้าที่ดี ทำความดีตอน

กลางวัน กลางวันนั้นก็เป็กลางวันที่ดี ทำความดีในตอนเย็น เย็นนั้นก็เป็เย็นที่ดี พุทธศาสนิกชนบางกลุ่มคนไม่สามารถแยกความเชื่อเรื่องฤกษ์ยามออกจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้ จนทำให้พุทธศาสนิกชนกลุ่มนั้น ๆ มีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนไปจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่แท้จริง ดังนั้นการศึกษาวิเคราะห์คุณค่าเรื่องฤกษ์ยามตามแนวพระพุทธศาสนาจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้ผู้ที่ได้ศึกษาทราบว่าหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องฤกษ์ยามนี้พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้อย่างไรบ้าง และความเชื่อเรื่องฤกษ์ยามมีคุณค่าต่อวิถีชีวิตของคนไทยอย่างไร

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาวิเคราะห์เรื่องฤกษ์ยามตามแนวพระพุทธศาสนา เพราะจะทำให้ทราบคุณค่าของความเชื่อเรื่องฤกษ์ยามที่มีผลกระทบในด้านต่าง ๆ ตลอดจนเพื่อนำผลของการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางให้พุทธศาสนิกชนได้ยึดถือปฏิบัติตามกันอย่างมีเหตุและผลมากขึ้น ลดความเชื่อที่มลายออกไปจากสังคมไทย

๑.๒ โจทย์ที่ใช้ในการวิจัย

๑.๒.๑ ความเชื่อฤกษ์ยามเป็นอย่างไร

๑.๒.๒ ความเชื่อฤกษ์ยามตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นอย่างไร

๑.๒.๓ วิเคราะห์คุณค่าความเชื่อฤกษ์ยามตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาความเชื่อฤกษ์ยาม

๑.๓.๒ เพื่อศึกษาความเชื่อฤกษ์ยามตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๓.๓ เพื่อศึกษาวิเคราะห์คุณค่าความเชื่อฤกษ์ยามตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า ที่เกี่ยวกับเรื่องฤกษ์ยามและความเชื่อเรื่องฤกษ์ยามตามแนวพระพุทธศาสนา และศึกษาวิเคราะห์คุณค่าความเชื่อฤกษ์ยามตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท โดยการศึกษาค้นคว้าจากพระไตรปิฎก อรรถกถาและฎีการวมหนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องฤกษ์ยาม

๑.๕ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมุ่งศึกษาข้อมูลจากเอกสาร โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑.๕.๑ ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลในชั้นปฐมภูมิ (Primary sources) พระไตรปิฎก อรรถกถา และฎีกา

๑.๕.๒ ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลในชั้นทุติยภูมิ (Secondary sources) คือ หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูล

๑.๕.๓ นำข้อมูลที่ได้มาศึกษา วิเคราะห์คุณค่าฤกษ์ยามตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๕.๔ นำข้อมูลที่ได้ผ่านการศึกษาค้นคว้าและเรียบเรียง นำเสนอในรูปแบบของวิทยานิพนธ์ ที่ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัย

๑.๖ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่องฤกษ์ยามในพระพุทธศาสนาเถรวาท ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

๑.๖.๑ เอกสารที่เกี่ยวข้อง

วิลาสินี ไตรวิจิตร (๒๕๔๒) กล่าวไว้ในหนังสือดวงชะตา ฤกษ์ แปลว่า การมองดู การตรวจ การพิจารณาดูคราวที่เหมาะสม เวลาที่เหมาะสม จังหวะที่เหมาะสมแก่การประกอบกิจการที่เป็นมงคลนั้น ๆ ตาม “การกำหนดวัน ยาม ฤกษ์ ราศี ดิถี ของแต่ละปีเป็นธงชัย อธิปัตติ อุบาทว์ โลกาวินาศ หมายถึง การกำหนดว่า วันไหน ช่วงเวลาใดเป็นเวลาที่ดีและร้ายสำหรับกระทำการมงคลต่าง ๆ การพินิจพิจารณาตรวจดูทางได้ทางเสีย การตรวจ ดูฤกษ์ การหาฤกษ์ หรือการดูฤกษ์ เมื่อพิจารณาดูวัน เวลา สถานที่ บุคคล และสิ่งของเครื่องประกอบกิจการทั้งหลาย โดยถี่ถ้วนว่าไม่มีอะไรขาดตกบกพร่อง มีสมบูรณดีทุกประการ เรียกว่า ฤกษ์งามยามดี แต่ถ้าเห็นว่ามิใช่อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างยังไม่พร้อมเรียกว่า “ฤกษ์ยังไม่งาม ยามยังไม่ดี” หรือ “ฤกษ์ไม่ดี”

คอลัมน์ หน้าต่างพระพุทธศาสนา (๒๕๕๒) กล่าวว่าระเบียบปฏิบัติการหาฤกษ์งามยามดี แบ่งออกเป็น ๒ ชนิด คือ ฤกษ์งามยามดีทางคติโลก ในทางคติโลก สังคมมนุษย์ส่วนมากนิยมปฏิบัติ สืบกันมาว่าวัน เวลาใดประกอบด้วย ส่วนดี คือ เป็นเดช เป็นศรี เป็นมูลละ เป็นอุตสาหะ เป็นมนตรี เป็นราชาฤกษ์ เป็นเทวีฤกษ์ เป็น มหัทธโนฤกษ์ เป็นต้น ส่วนดีเหล่านี้มีมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ประกอบด้วย ส่วนเสีย คือ เป็นอุบาทว์เป็นโลกาวินาศ เป็นกาลกรรณิ เป็นนริ เป็นมรณะ เป็นวินาศ เป็นต้น เหล่านี้ให้น้อยที่สุด เท่าที่จะหลีกเลี่ยงได้พร้อมทั้งท่านอาจารย์ผู้ให้ฤกษ์นั้น ฤกษ์งามยามดี ทางคติธรรม ในทางคติธรรม คือ ตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงสอนพุทธบริษัทเรื่องฤกษ์ เรื่องงามยามดีตามความเป็นจริงไว้ใน สุปุพพัมมสูตร โดยมี

ใจความว่า “คนเรา ประพฤติกายสุจริต (คือ ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติผิดในกาม) ประพฤติวจีสุจริต (คือ ไม่พูดปด ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดหยาบคาย ไม่พูดเพ้อเจ้อเรื่องที่เหลวไหลไร้สาระ ประโยชน์) ประพฤติมนสุจริต คือไม่โลภอยากได้ของเขาในทางทุจริต ไม่เป็นมิฉฉาปฏิฐิ เห็นผิดเป็นชอบ) กล่าวคือ กระทบความดีทางกาย ทางวาจา และทางใจ ในเวลาเช้า สาย บ่าย เย็น เวลาค่ำคืน หรือเวลาใดก็ตามรวมความว่า ฤกษ์งามยามดีนั้น ในทางคติโลก นิยมยึดถือ วันเวลาที่ดีเป็นสำคัญ ส่วนในทางศีลธรรม คือทางพระพุทธศาสนานิยมยึดถือการทำความดีเป็นสำคัญ ที่เป็นเหตุทำให้คนเรามีความเจริญรุ่งเรือง”

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณ (๒๕๔๖) กล่าวไว้ในหนังสือ ฮวงจุ้ยไทย ภูมิศาสตร์โดย เป็นศาสตร์โบราณเกิดที่แผ่นดินจีนปัจจุบัน ต่อมาศาสตร์นี้ได้เป็นการสืบทอดแพร่หลายไปถึงอินเดีย และคาดว่าน่าจะเดินทางมาพร้อม ๆ กับพระพุทธศาสนาที่พระเจ้าอโศกมหาราช เฝยแพร่ไปทั่วดินแดนสุวรรณภูมิไทยในครั้งนั้น ฮวงจุ้ยไทย ภูมิศาสตร์จึงสอดคล้องกับหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาเพราะล้วนแต่เกิดขึ้นจากช่วงสร้างบ้านแปลงเมือง อันศาสตร์ทั้งหลายเริ่มกำเนิดเติบโตและมีการพัฒนาขึ้น จึงมีความคล้ายคลึงกันในช่วงประเด็นอันเป็นความเชื่อของความสุขความสำเร็จความอยู่เย็นเป็นสุข แก่ผู้ประกอบการธุรกิจและผู้อาศัยในบ้านเรือนต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นความสงบ และความงามระหว่างมนุษย์จิตวิญญาณและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ฮวงจุ้ยไทย ภูมิศาสตร์จึงไม่ทำให้ศาสตร์ที่สามารถเปลี่ยนแปลงชะตาชีวิต แต่เป็นการปรับเปลี่ยนและ สร้างความสอดคล้องสมดุระหว่าง ๓ สิ่งดังกล่าว อันจะนำพาชีวิตไปสู่เป้าหมายตามความต้องการ ที่ควรจะมี และควรจะเป็นนั่นเอง”

อารีรัตน์ ทองแพง (๒๕๔๗) ได้ทำการศึกษาบทบาทนักศึกษาและหมอดู : ศึกษาเฉพาะกรณี นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการวิจัยพบว่า ในเรื่องของความเชื่อ ของนักศึกษาที่มีต่อวิชาโหราศาสตร์ และคำพยากรณ์ของหมอดู นั้น นักศึกษาศรัทธา ในวิชาโหราศาสตร์ แต่ไม่ได้เชื่อคำพยากรณ์ทั้งหมด เพราะคิดว่า คำพยากรณ์ เป็นเรื่องของความน่าจะเป็น ไปได้ และจะให้ความสำคัญแก่ สารของศาสตร์ มากกว่าตัวหมอดู ดังนั้น นักศึกษาส่วนใหญ่ จึงศรัทธาหมอดูที่มีความเข้าใจ ในกฎเกณฑ์ ทางโหราศาสตร์ ส่วนนักศึกษาที่ปฏิบัติ ตามคำพยากรณ์ ที่เกี่ยวกับพิธีกรรมมักเป็นกลุ่มนักศึกษาที่มีความ วิตกกังวลอย่างมาก คือผลของคำพยากรณ์ ออกมาในแง่ลบ ดังนั้น จะสะเดาะเคราะห์ ตามที่หมอดู แนะนำ

ปริญญา นิมสกุล (๒๕๓๒) ได้ให้แนวคิด การกำเนิดโหราศาสตร์โลกไว้ว่า โหราศาสตร์เกิดจากการที่มนุษย์กลุ่มหนึ่งสงสัยในความเปลี่ยนแปลงของชีวิตและสิ่งแวดล้อม พวกเขาจึงสังเกตและพยายามค้นหาเหตุผลที่เกิดขึ้นจากสิ่งต่าง ๆ โดยเฉพาะบนท้องฟ้าและดวงดาวที่ปรากฏอยู่ทุกคืนทุกวัน การสังเกตนั้นจะอาศัยการจดจำและการจดบันทึกถึงการเปลี่ยนแปลง ของดวงดาวบนท้องฟ้าทุก ๆ เดือนทุกปี ๆ จึงทำให้ทราบ การเปลี่ยนแปลงนี้เอง เช่นการโยกย้ายการเคลื่อนที่ ของพระจันทร์เต็มดวงหรือครึ่งดวงและการเกิดคราสต่าง ๆ เป็นเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดผลหลายประการ เช่นน้ำขึ้นน้ำลง

ฝนตกฟ้าผ่า ซึ่งความเข้าใจเหตุการณ์ต่าง ๆ และการจดบันทึกดังกล่าวนี้เป็นที่มาของวิชาโหราศาสตร์นั่นเอง

สมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ (๒๕๔๓) กล่าวว่า ความสำคัญของฤกษ์นั้นยังใช้ประกอบการทำกิจกรรมที่ต้องการหวังผลอันเลิศด้วย ส่วนมากแล้วจะนำไปใช้ในงานทำกิจกรรมอันเป็นมงคล และหลีกเลี่ยงการทำไปใช้เพื่อการทำงานอันไม่เป็นมงคล

เทพย์ สาริกบุตร (๒๕๔๓) นอกจากฤกษ์จะใช้งานมงคลแล้ว ยังนำมาใช้ในการปฏิบัติรัฐประหารกันนับครั้งไม่ถ้วนตั้งแต่ปี ๒๔๗๕ เป็นต้นมา นักโหราจารย์ที่ให้ฤกษ์ จึงเป็นผู้ที่คณะปฏิวัติให้ความเคารพนับถือและมีความเลื่อมใส ในราชสำนักสมัยก่อน จะมีโหรหลวงประจำหน้าที่คำนวณปฏิทินประจำปีเพื่อถวายคำพยากรณ์พระมหากษัตริย์ และพยากรณ์เหตุการณ์บ้านเมืองด้วย เมื่อใดที่มีศึกสงคราม เมื่อนั้นโหรหลวงจะต้อง มีหน้าที่ติดตามกองทัพไปทุกครั้ง เพื่อคอยคำนวณฤกษ์ยาม ยাত্রาทัพ หรือคอยคิดแก้ไขปัญหาการศึกษาต่าง ๆ ที่ขัดข้อง”

สมบัติ จำปาเงิน (๒๕๔๕) กล่าวไว้ในหนังสือฤกษ์งาม ยามดี เรื่อง “ฤกษ์งาม - ยามดี” อาจเป็นส่วนหนึ่งของตำราหมอดูยุคใหม่ที่พยายามปรับปรุงคัดเลือกส่วนที่อาจนำมาประยุกต์ใช้ในปัจจุบันได้โดย ไม่ขัดเขินหรือยากลำบาก ความจริงตำราหมอดูทุกชาติ ทุกภาษา ที่ปรากฏนั้นคือสถิติส่วนหนึ่งอันเกิดจากการสังเกตจดจำของคนโบราณสืบเนื่องมานั้นเองครั้นนาน ๆ เขาก็กลายเป็น “ตำรา” หรือ “ของอยู่ตัว” ที่คนรุ่นหลังลืมนึกไปว่าอาจจะ “อยู่ตัว” คนโบราณบรรพบุรุษของมนุษย์ได้ลงทุนลงแรงไปมากเพียงใด บางอย่างลงทุนด้วยชีวิตหรือหลาย ๆ ช่วงชีวิตกว่าจะได้ความจริงมาสักอย่างหนึ่ง สำหรับคนรุ่นใหม่ขอให้ลองคิดถึงส่วนราชการสำคัญปัจจุบันคือ “สำนักงานสถิติแห่งชาติ” ซึ่งแต่ละปีต้องใช้งบประมาณเป็นพันล้านบาทหาข้อมูลมาเป็นตุจ “หมอดู” ช่วยในการปฏิบัติระดับชาติแบบวิทยาศาสตร์ ซึ่งบางครั้งก็สูญเปล่าไปเสียมากมายดูเถิด อาจจะเข้าใจตำราหมอดูได้ง่ายขึ้นในทางแพทย์กิติจิตวิทยา ปรัชญา กิติ ล้วนมีความเห็นตรงกันว่าทำอะไรด้วยความสบายใจ ปลอดภัย ล้วนเป็นสิ่งเสริมสร้างสติปัญญา ช่วยแก้ปัญหาได้อย่างวิเศษ ถ้า “ฤกษ์งาม-ยามดี” จะช่วยในด้านนี้แม้แต่เพียงเล็กน้อยก็จะเป็นความภูมิใจของผู้รวบรวมเรียงอยู่ไม่น้อย หนังสือเล่มนี้อาจมีความจำเป็นสำหรับ “คนจรรยาใหม่” แต่สำหรับคนรวยทั้งรุ่นเก่าและรุ่นใหม่จะลองนำไปใช้บ้างก็ไม่มีขัดข้องแต่อย่างไร”

สมบัติ พลายน้อย (ส. พรายน้อย) (๒๕๔๗) กล่าวไว้ในหนังสือสิริมงคล สิริ นั้นมีอยู่คู่กับท่านผู้ใดความเจริญรุ่งเรืองก็ย่อมมีแก่ท่านผู้นั้น ทั้งเรื่องของอนาถปิณฑิกเศรษฐี ซึ่งมีสิริอยู่ในบ้านเรือนทำให้เป็นคนเจริญกว่าผู้อื่นและในครั้งนั้น มีพราหมณ์ผู้รู้จักลักษณะที่เกิดขึ้นของสิริผู้หนึ่ง คิดจะลักสิรินั้นเอามาไว้ในเรือนของตนจึงได้ไปหาท่านเศรษฐี และพราหมณ์ได้สอดสายตาว่าสิริของท่านเศรษฐีอยู่ที่ไหน และก็พบอยู่ที่ห้องนอนใกล้จึงขโมกัจากเศรษฐี เมื่อเศรษฐียกโกให้สิรินั้นก็ย้ายออกไปสถิตอยู่ที่ลูกแก้วมณีด้วยความอยากได้ พราหมณ์ก็ขออีก แล้วเช่นเดิมสิริก็ย้ายออกไปจากแก้วมณีไปอยู่บนไม้เต็มวัด และพราหมณ์ก็ขออีกครั้งนี้ก็เลยย้ายไปอยู่บนศีรษะภรรยาของเศรษฐี ซึ่งมีนามว่า บุญลักขณาเทวี

พราหมณ์เมื่อไม่เห็นหนทางที่จะได้สิริมาครอบครองจึงบอกความจริงทั้งหมด จากนั้น อนาคตบัณฑิต เศรษฐีจึงกราบทูลสมเด็จพระบรมศาสดา ได้ทรงสดับ จึงมีพระพุทธดำรัสว่า สิริของผู้ใดก็อยู่กับผู้นั้น สิริที่เป็นของผู้หนึ่งยอมไม่ไปอยู่กับผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของ ตามเรื่องทีกล่าวมาความเชื่อเรื่องสิริ ได้มีมาแต่โบราณ สิริเป็นของที่มีประจำตัวบุคคล ทำให้เกิดความเจริญเกิดความสุขแก่ผู้ที่มีสิริ เมื่อมีความเชื่อว่า สิริประจำอยู่กับมนุษย์และเทวดารักษาสิรินั้นมนุษย์ทั้งหลายจึงต้องมีวิธีรักษาสิริให้คงอยู่ต่อไป”

มณี พยอมยงค์ (๒๕๓๖) ได้จำแนกประเภทความเชื่อออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้ “ความเชื่อในทางพระพุทธศาสนา” ความเชื่อในทางพระพุทธศาสนามีปรากฏดังนี้

๑) ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมคือหลักธรรมถือว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ตามหลักพุทธศาสนา บุคคลทำกรรมใดไว้ย่อมได้รับผลกรรมนั้นตอบสนอง ไม่มีทางที่จะหลีกเลี่ยงไปพ้น

๒) ความเชื่อเรื่องพลัดพรากจากกัน สาเหตุของการพลัดพรากก็เนื่องจากอดีตชาติทำผู้อื่น พลัดพรากจากกัน

๓) ความเชื่อเรื่องบุพเพสันนิวาส ความเชื่อนี้ไม่ใช่พุทธศาสนาโดยตรงแต่จะเป็นความเชื่อที่เนื่องมาจากความเชื่อในพุทธศาสนาว่า คนเราตายแล้วไปเกิดอีก จึงเชื่อว่าเป็นคู่ครองกันมาในอดีตชาติหรือเคยทำบุญร่วมกัน ก็จะมาร่วมชีวิตกันใหม่ในปัจจุบันชาติ

๔) ความเชื่อเรื่องอานิสงส์สร้างคัมภีร์ เชื่อว่าการสร้างคัมภีร์ไว้ในศาสนาทำให้ได้อานิสงส์มาก

๕) ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ ไสยศาสตร์เป็นวิชาลึกลับ เกี่ยวกับอิทธิปาฏิหาริย์ เวทมนต์ คาถาและอำนาจ

๖) ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นความเชื่อในสิ่งลึกลับมีอำนาจเหนือมนุษย์ธรรมดา จัดว่าเป็นส่วนหนึ่งของไสยศาสตร์

๗) ความเชื่อเรื่องนรก สวรรค์ เป็นความเชื่อเรื่องสวรรค์มี ๖ ชั้น เรียก กามาวจร นรกมีทั้งหมด ๘ ขุม หรือที่มักจะเรียกว่านรกอเวจี (ขุมลึกสุด)

๘) ความเชื่อเรื่องยักษ์ ไทยเราเอาอิทธิพลเรื่องยักษ์มาจากอินเดีย เช่นเดียวกับเรื่องเทพเจ้า เพราะไม่เคยปรากฏว่ายักษ์มีตัวตนจริงเลย ตามจินตนาการของคนสมัยก่อนเชื่อว่ายักษ์จะมีรูปร่างใหญ่โต น่าเกลียดน่ากลัว ดุร้าย มีฤทธิ์เดช

๙) ความเชื่อเรื่องของวิเศษ ดาบวิเศษ ธนูสิงห์ พระจันทร์ทรงเดช

๑๐) ความเชื่อเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแก้เสนียดจัญไร และอธรรม มีความเชื่อที่สืบต่อกันมาจนปัจจุบันนี้ว่า สัมป่อยเป็นสิ่งที่แก้เสนียดจัญไรและอธรรมได้

๑๑) ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์เป็นความเชื่อเกี่ยวกับการทำนายอนาคต ความเชื่อทางด้านโหราศาสตร์ มักเกี่ยวกับเรื่องฤกษ์ยาม ความเชื่อในเรื่องฤกษ์ยามเป็นความเชื่อ อาศัยการคำนวณ ทิศทางของดวงดาวโดยเชื่อว่าทิศทางของดวงดาวจะมีผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในเวลาที่จะทำการมงคลหรือจะออกเดินทาง จึงนิยมดูฤกษ์ยามเสียก่อนเพื่อเป็นสิริมงคลให้ประสบกับโชคชัย ปราศจากโรคร้ายทั้งปวง

ความเชื่อทางโหราศาสตร์ยังเกี่ยวข้องกับเรื่องโชคชะตา ซึ่งมักจะเชื่อว่าคนจะโชคดีหรือร้ายกับชีวิตของตน หรือมักจะพูดถึงโชคชะตาเสมอ ความเชื่อในเรื่องความฝันชาวบ้านมีความเชื่อเรื่องความฝันว่าเป็นลางบอกเหตุล่วงหน้าได้เมื่อจะเกิดเหตุการณ์สำคัญ

สรุปว่า ฤกษ์ยามจะอำนวยสุขให้แก่มนุษย์ได้จำเป็นต้องประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในธรรมตามแนวทางของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งจะเป็นตัวแสดงให้เห็นว่าการกระทำสิ่งต่างจะดีได้ต้องเกิดขึ้นที่จิตใจในความตั้งใจทำสิ่งนั้นให้ดีเมื่อสิ่งนั้นดีแล้วสิ่งที่ดีก็ติดตามมา และก็สมารถที่จะเชื่อถือเรื่องฤกษ์ยามได้เพราะเป็นสิ่งหนึ่งที่จะช่วยผลักดันให้มีกำลังใจทำสิ่งนั้น ๆ ให้สำเร็จ

๑.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมชิต ชีพอุดม (๒๕๕๑) ได้ศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความเชื่อทางโหราศาสตร์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนบางเตยกลาง กรุงเทพมหานคร” พบว่า ประชาชนของชุมชนบางเตยต่าง มีความเชื่อทางโหราศาสตร์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต โดยรวม ๓ ด้าน คือ ๑) ด้านการศึกษา อาชีพ และหน้าที่การงาน ๒) ด้านความรักคู่ครองและครอบครัว ๓) ด้านเคราะห์กรรม และโชคลาภอยู่ในระดับน้อย โดยประชาชนที่มีเพศ อายุต่างกันมีความเชื่อทางโหราศาสตร์ที่มีผลต่อการดำรงชีวิตแตกต่างกัน และชาวชุมชนได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ความเชื่อในการดูดวง ทำให้ใช้ชีวิตด้วยความประมาท จึงควรใช้สติปัญญาไตร่ตรอง ไม่ควรเชื่อทั้งหมด ยึดถือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

พิสมัย ชำนาญคิด (๒๕๕๑) ได้ศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาแนวคิดเรื่องโหราศาสตร์ในพระพุทธศาสนาที่มีผลต่อพุทธศาสนิกชนไทย” พบว่า ผลกระทบเรื่องโหราศาสตร์ต่อพุทธศาสนิกชนไทยพบว่ามักมีความเชื่อสองกระแสเสมอมีความเป็นวิทยาศาสตร์แต่ก็เชื่อสิ่งที่พิสูจน์ไม่ได้ รักสงบ แต่ไม่ถึงสันโดษ รอฤกษ์จนความพร้อมหายไป ทำให้เสียโอกาสทางธุรกิจอย่างน่าเสียดาย ด้านความรัก บอกไม่เป็นไร ด้านเศรษฐกิจหวังพึ่งสิ่งภายนอกมากกว่าการพึ่งตนเอง ด้านการเมือง ชอบแสดงอำนาจ แต่กลัวอำนาจจากสิ่งที่ไม่เห็น ปะเพณีแห่งชีวิตทำให้คนไทยใกล้ชิดพระพุทธศาสนา ส่วนผลกระทบทางด้านพิธีกรรม เป็นทางออกอย่างหนึ่งของโหราจารย์ พุทธศาสนิกชนไทยควรมีความเชื่อเรื่องการทำความดีมากกว่าการทำพิธีสะเดาะเคราะห์เสริมดวงชะตาและควรคิดว่า ทำดีดีกว่าดวงดี ทำดีทั้งปวงดวงจะดี

พระมหาประศักดิ์ อคคบัญญัติ (๒๕๔๔) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์กับกฎแห่งกรรมของชาวพุทธไทยในปัจจุบัน” พบว่าชาวพุทธไทยในปัจจุบันเชื่อโหราศาสตร์และกฎแห่งกรรม ไปพร้อม ๆ กันในขณะที่ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ตามที่พระพุทธศาสนาสอนไว้ แต่ก็ยังมีความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์และใช้โหราศาสตร์เป็นส่วนประกอบในการพิจารณาตัดสินใจ ก่อนที่จะดำเนินกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง

วณฤดี วิวัชฎริ (๒๕๕๔) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาพฤติกรรมความเชื่อชาวพุทธที่สนใจโหราศาสตร์ที่มีต่อหลักโหราศาสตร์ และหลักศรัทธา ๔” พบว่าจำนวน ๔๐๐ คนส่วนใหญ่เมื่อมีปัญหาชีวิตทั่วไปจะเลือกปฏิบัติตามหลักทางพุทธศาสนา ๓๓๔ คน หลักธรรมที่นำมาใช้แก้ปัญหาคือ การให้ทานจำนวน ๑๔๖ คน เกี่ยวกับปัญหาด้านคู่ครอง จำนวน ๑๑๕ คน หลักโหราศาสตร์ที่เลือกใช้มากที่สุดคือ การบนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์จำนวน ๑๒๑ คน ส่วนใหญ่มักปรึกษาหมอดู ปัญหาทางานอาชีพ จำนวน ๑๒๕ คน ชาวพุทธสนใจโหราศาสตร์ส่วนใหญ่มักใช้วิธีแก้ปัญหาตามหลักพระพุทธศาสนาคิดเป็นร้อยละ ๒๘.๗๕

สรุปได้ว่าเอกสารและงานวิจัยที่นำมาศึกษาเกี่ยวข้องกับเรื่องความเชื่อ และโหราศาสตร์ที่คนไทยมีความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์อยู่ในชีวิตประจำวัน ฤกษ์ยามจะอำนวยความสะดวกให้แก่มนุษย์ได้จำเป็นต้องประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในธรรมตามแนวทางของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งจะเป็นตัวแสดงให้เห็นว่าการกระทำสิ่งต่างจะได้ดีต้องเกิดขึ้นที่จิตใจในความตั้งใจทำสิ่งนั้นให้ดีเมื่อสิ่งนั้นดีแล้วสิ่งที่ดีก็ตามมา และก็สามารถที่จะเชื่อถือเรื่องฤกษ์ยามได้เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยผลักดันให้มีกำลังใจทำสิ่งนั้น ๆ ให้สำเร็จ

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑.๗.๑ ทำให้ทราบความเชื่อฤกษ์ยาม
- ๑.๗.๒ ทำให้ทราบความเชื่อฤกษ์ยามตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท
- ๑.๗.๓ ทำให้ทราบคุณค่าความเชื่อฤกษ์ยามตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๘ คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาเชิงวิเคราะห์ความเชื่อตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท เพื่อความสะดวกและง่ายต่อความเข้าใจ ในที่นี้ผู้วิจัยได้นำเสนอคำนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อใช้ในการวิจัย ดังนี้

ฤกษ์ยาม หมายถึง เวลาจะเริ่มทำกิจการงานต่าง ๆ นั้น ถ้าดูแล้วทำให้สบายใจ และไม่ทำให้เดือดร้อนก็ทำเกิด แม้บางครั้งจะไร้สาระ แต่มีประโยชน์แก่จิตใจก็ทำตามสบาย ขอเพียงอย่าถึงกับเชื่อมั่นคงว่า ถ้าทำไม่ได้ตามฤกษ์ตามยามนั้นแล้วทุกอย่างจะล้มเหลว เพราะจริง ๆ แล้วการดูฤกษ์ยามเป็นเพียงการช่วยให้เกิดความมั่นใจส่วนหนึ่ง

ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับนับถือในหลักการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือในคำสอนหรือในบุคคล หรือการยึดถือในสิ่งที่เชื่อว่ามีอำนาจเหนือมนุษย์ เช่น ความเชื่อในพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์หรือความเชื่อทางฤกษ์ยาม เป็นต้น

คุณค่า หมายถึง ลักษณะที่พึงปรารถนา และมีค่าในตัวของมันเองแล้วนำไปสู่เป้าหมายอื่นที่มีประโยชน์เพิ่มมากขึ้น

ความเชื่อที่มีผลด้านพิธีกรรม หมายถึง ความเชื่อของพุทธศาสนิกชนเรื่องฤกษ์ยามทำให้เกิด
พิธีกรรมศาสนา พิธีการสะเดาะเคราะห์ พิธีกรรมทางการเมือง พิธีกรรมทางเศรษฐกิจ

ความเชื่อที่มีผลวัฒนธรรมประเพณี หมายถึง ความเชื่อของพุทธศาสนิกชนทำให้เกิด
ประเพณีกับสังคมไทย ประเพณีวันสงกรานต์ ประเพณีการบวช ประเพณีการแต่งงาน ประเพณี การ
เกิด ประเพณีการเผาผี

บทที่ ๒ ศึกษาความเชื่อฤกษ์ยาม

ฤกษ์ยามเป็นวิชาที่เก่าแก่มากที่สุดวิชาหนึ่ง มีอยู่ทุกชาติทุกภาษาในโลก มีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับลักษณะการพยากรณ์ นับเป็นศาสตร์ที่น่าสนใจ มีความหมายที่ลึกซึ้ง อาศัยการพยากรณ์โดยการอ่านจากดวงดาวเป็นหลัก ในระยะแรกจะถูกจัดเป็นศาสตร์ ที่อยู่ควบคู่กันกับวิชาดาราศาสตร์ ได้รับการถ่ายทอดจากคัมภีร์พระเวทของอินเดีย มีชื่อความเป็นกาศ ๑๖๔ บทที่กล่าวถึงการศึกษาการโคจรของดวงอาทิตย์และจันทร์ กับการโคจรผ่านกลุ่มดาวฤกษ์ ฤกษ์ยามเป็นเรื่องใกล้ตัวมนุษย์ จัดเป็นศาสตร์แขนงหนึ่ง ที่อยู่คู่กับคนไทยมาช้านาน “และแต่ละที่นั้นก็มีความแตกต่างกันในเรื่องของฤกษ์ยาม บางตำราก็บอกว่าสิ่งนี้ทำได้ และในบางตำราก็บอกว่าสิ่งนี้ไม่ควรทำ การนำไปใช้ในทางที่ดี จนเป็นแนวทางที่ดี ในการดำเนินชีวิต เพื่อไม่ให้เป็นที่ไปในทางที่ไม่ดีจนทำให้การดำเนินชีวิตเป็นที่ไปในทางที่แย่อฤกษ์ยามจึงคู่กับพระพุทธศาสนาให้ดำเนินไปด้วยกัน เช่นวัฒนธรรมทั้ง ๒ ประการนี้ ต้องประกอบกัน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเวลามีกิจการที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทย จึงได้มีการอาศัยฤกษ์ และ ยาม คำว่า ฤกษ์ คือ มาจากคำภาษาสันสกฤตว่า ฤช (อ่านว่า ริค-ชะ) หนึ่ง หมายถึง กลุ่มดาวจระเข้ กลุ่มดาวต่าง ๆ ซึ่งเคลื่อนที่ไปอยู่ในตำแหน่งที่แตกต่างกันในแต่ละคืนดาวหรือกลุ่มดาวที่ขึ้นเด่นบนท้องฟ้ายามที่คนตกฟากซึ่งจะมีผลต่อชะตาชีวิตของผู้ขึ้นไปตลอดชีวิตด้วย

คำว่า ฤกษ์ ในภาษาไทยมีความหมายแตกต่างกับคำภาษาสันสกฤตเล็กน้อย คือ ฤกษ์ ไม่ได้หมายถึง กลุ่มดาวจระเข้ เช่น วันมาฆบูชาเป็นวันที่พระจันทร์โคจรเข้าสู่มาฆฤกษ์ และเต็มดวงในขณะที่อยู่มาฆฤกษ์นั้น ฤกษ์ ในภาษาไทยหมายถึง ช่วงเวลาที่เชื่อว่าจะทำให้บุคคลได้รับผลดีหรือผลร้าย เช่น เวลาจะยกขันหมากมาสู่ขอ ต้องเป็นไปตามฤกษ์ที่เป็นมงคลแก่คู่บ่าวสาว ฤกษ์ เมื่อใช้ตามลำพังมักจะหมายถึง ฤกษ์ที่ดี ที่เป็นมงคล เช่น หาฤกษ์ ลงเสาเอก สร้างบ้าน ขึ้นบ้านใหม่ ออกรถแต่งงาน นอกจากนี้ คำว่า ฤกษ์ ยังหมายถึง โอกาสที่ดีด้วย คำว่า ยาม คือ มาจากภาษาบาลีและสันสกฤตว่า หมายถึง ช่วงเวลาแต่ละช่วงในตอนกลางคืน ตามคติสันสกฤต แบ่งคืนหนึ่งออกเป็น ๔ ยาม ยามละ ๓ ชั่วโมง ยามทั้ง ๔ นี้เรียกว่า

๑. ปฐมยาม (อ่านว่า ปะ - ถม - มะ - ยาม) คือ ยามแรก อยู่ในช่วง ๑๘.๐๐ - ๒๑.๐๐ น.
๒. ทูติยยาม (อ่านว่า ทู - ตี - ยะ - ยาม) คือ ยามที่ ๒ อยู่ในช่วง ๒๑.๐๐ - ๒๔.๐๐ น.
๓. ตติยยาม (อ่านว่า ตะ - ตี - ยะ - ยาม) คือ ยามที่ ๓ อยู่ในช่วง ๒๔.๐๐ - ๓.๐๐ น.
๔. ปัจฉิมยาม (อ่านว่า ปัด - ฉิม - มะ - ยาม) คือ ยามสุดท้าย อยู่ในช่วง ๓.๐๐ - ๖.๐๐ น.

ในภาษาไทยใช้คำว่ายาม เรียกเวลา ๒๔.๐๐ น.ว่า สองยาม และเรียกเวลาตั้งแต่ ๒๔.๐๐ - ๓.๐๐ น.

ว่ายามสาม ระยะเวลาใช้ในสมัยโบราณ ยามหนึ่งมี ๓ ชั่วโมง (หรือนาฬิกา) ชั่วโมงหนึ่งมี ๑๐ บาท บาทหนึ่ง ๖ นาที (บางตำราว่า ๔ นาที) นาทีหนึ่ง ๑๕ เพชนาที เพชนาทีหนึ่ง ๑๖ ปรมาณ ปรมาณหนึ่ง ๑๐ อักษร อักษรหนึ่งคือระยะออกเสียง ก ข ค ง กลางคืนแบ่งออกเป็น ๔ ยามคือ ปฐมยาม มัชฌิมยาม ปัจฉิมยาม และปัจจุสมัย ชื่อสวรรค์ชั้นที่ ๓ เทวดาในชั้นนี้เรียกว่ายามเทวบุตรชื่อจังหวัดยมโลก หรือผู้อยู่ในยมโลกเรียกผู้เปลี่ยนเวลาคอยระวังเหตุ

คำว่า ยาม หมายถึง ชื่อส่วนหนึ่งวัน การณ์ตามที่สำคัญ และ ยาม, (ยาม, ยามะ) ชื่อส่วนแห่งวัน (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๕, หน้า ๙๕๐) ยามหนึ่งมี ๓ ชั่วโมง รวมวันหนึ่งมี ๘ ยาม ในบาลีแบ่งกลางคืนเป็น ๓ ยาม ยามหนึ่งมี ๔ ชั่วโมง เรียกว่า ปฐมยาม มัชฌิมยาม และปัจฉิมยาม (โหร) ช่วงแห่งวัน เป็นเวลายามละชั่วโมงครึ่ง กลางวันมี ๘ ยามตามลำดับคือ สุริยะะ ศุกระ พุระ จันเทหา เสารีครุ ฤมมะ สุริยะะ กลางคืนมี ๘ ยามตามลำดับคือ รวี ชิโว ศศิ ศุโกร ฤมโม่ โสโร พุโระ รวี คราว เวลา เช่น ยามสุข ยามทุกข์ ยามเช้า ยามกิน คนเฝ้าสถานที่หรือระวังเหตุการณ์ตามกำหนดเวลา เช่น แยกยาม ไทยยาม คนยามเรียกอาการที่อยู่เฝ้าสถานที่หรือระวังเหตุการณ์เช่นนั้นว่าอยู่ยาม หรือเฝ้ายาม

การสร้างบ้าน การขึ้นบ้านใหม่ การแต่งงาน การบวช หรือ ออกรถ กิจการน้อยใหญ่ทั้งหลาย ก็ต้องอาศัยฤกษ์ยาม แม้ว่าในทางพระพุทธศาสนาโดยตรง จะไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับฤกษ์ยาม แต่ความสำคัญในวิถีชีวิตของประชาชนในแต่ละประเทศนั้น ๆ ต้องอาศัยฤกษ์และยามเพื่อบอกให้รู้การเตรียมตัวทำความพร้อม ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องฤกษ์และยามเทียบเคียงคำสอนในพระพุทธศาสนาและในศาสนาอื่น ๆ

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ ได้ให้ความหมายของคำว่า “ความ” หมายถึง เรื่อง “เชื่อ” หมายถึง เห็นตามด้วย มั่นใจ ไว้วางใจ เชื่อใจ. ก. ไว้วางใจ. เชื่อถือ ก. นับถือ. เชื่อฟัง ก. ทำตามหรือประพฤติตามคำสอน และคำว่า “ศรัทธา” หมายถึง ความเชื่อ ความเลื่อมใสหรือ สัทธา หมายถึง ความเชื่อ ความเลื่อมใส. สัทธินทรีย์ คือ ความเชื่อ, ความเลื่อมใส (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๕, หน้า ๒๔๑, ๓๙๐)

พระธรรมปิฎก ได้กล่าวไว้ว่า “ศรัทธา คือความเชื่อ ความซาบซึ้งไม่ใช่ความรู้ แต่อาจเป็นทางเชื่อมต่อนำไปสู่ความรู้ได้เพราะศรัทธามีลักษณะเป็นการยอมรับความรู้ของผู้อื่น ผากความไว้วางใจในปัญญาของผู้อื่น ยอมรับและอาศัยความรู้ผู้อื่นหรือแหล่งแห่งความรู้นั้นเป็นเครื่องขึ้นนำแก่ตน ถ้าผู้มีศรัทธารู้จักคิดรู้จักใช้ปัญญาของตนเป็นทุนประกอบ ไปด้วยศรัทธานั้นก็สามารถนำไปสู่ความเจริญปัญญาและการรู้ความจริงได้ เฉพาะอย่างยิ่งในเมื่อผู้อื่นนั้นหรือแหล่งความรู้นี้มีความรู้แท้จริง และมีกัลยามิตรช่วยชี้แนะให้รู้จักใช้ปัญญา แต่ถ้าเชื่ออย่างมงายคือไม่รู้จักคิด ไม่ใช้ปัญญาของตนเลย และผู้อื่นแหล่งความรู้นั้นไม่มีความรู้จริงนั้นไม่มีกัลยามิตรที่จะช่วยชี้แนะหรือบาปมิตร ผลอาจกลับ

ตรงกันข้ามนำไปสู่ความหลงผิดห่างไกลจากความรู้ยิ่งอื่น” (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), ๒๕๕๗, หน้า ๔๑๘ - ๔๑๙) ก็ได้ให้ความหมายของความเชื่อไว้ว่าสองอย่าง คือ

๑. การยอมรับข้อเสนอในข้อหนึ่งว่าเป็นจริง การยอมรับเช่นนี้โดยสาระสำคัญแล้วเป็นการยอมรับโดยพุทธิปัญญา อาจมีอารมณ์สะท้อนใจเข้ามาประกอบร่วมด้วย ความเชื่ออาจมีพื้นฐานจากหลักฐานข้อเท็จจริงที่เชื่อถือได้ หรือมีพื้นฐานมากจากความเด็ดฉันท์ จากการนึกรู้เอาเอง หรือจากการเข้าใจผิดไขว่เขวก็ได้ ดังนั้นความเชื่อจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงในเนื้อหาแต่เพียงอย่างเดียว แต่ความเชื่ออาจจะเป็นความเชื่อเชิงวิทยาศาสตร์ ความเชื่อเชิงมหาย หรือความเชื่อในสิ่งแปลกกิตถารก็ได้ การกระทำของคนเราอาจจะกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างซนแข็งจริงจัง หรืออย่างงมงายด้วยความเชื่ออย่างผิด ๆ ได้เท่ากับความเชื่อที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตามการกระทำที่ใช้สติปัญญานั้น ย่อมต้องอาศัยความเชื่อเป็นพื้นฐานอยู่ด้วยเสมอ โดยใช้สติปัญญามาทดสอบความเชื่อ และตรวจสอบความถูกต้องอยู่ด้วยเสมอ

๒. การยอมรับข้อเสนอใดข้อเสนอหนึ่งว่าเป็นจริง โดยที่ยังมิได้พิสูจน์หรืออาจพิสูจน์ได้โดยวิธีการของวิทยาศาสตร์

ความเชื่อและความศรัทธาก็คือสิ่งเดียวกันนั่นเอง และเป็นสิ่งที่มีอยู่จริงในจิตสำนึกของทุกคน กล่าวคือการกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์เราในชีวิตประจำวันมักมีความเชื่อเป็นพื้นฐานแฝงอยู่ในจิตใจด้วยเสมอ

दनัย ไชโยธา กล่าวไว้ว่า “ความเชื่อเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ และได้การสืบทอดเป็นมรดกของสังคมแต่การสืบทอดความเชื่อของมนุษย์ ขึ้นอยู่กับการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในด้านความปลอดภัยจากอำนาจเหนือธรรมชาติเป็นสำคัญ ความเชื่อของมนุษย์ได้วิวัฒนาการตามความก้าวหน้าของสังคม ผู้ศึกษาอาจสังเกต ได้ความเชื่อของมนุษย์มีลักษณะแห่งการผสมผสานระหว่างความเชื่อดั้งเดิมกับความเชื่อทางศาสนาที่มีระบบมากขึ้นและมีเหตุผลมากขึ้น” (दनัย ไชโยธา, ๒๕๓๘, หน้า ๔๙ - ๕๐)

ธวัช ปุณโณทก ได้กล่าวไว้ว่า ความเชื่อ คือ การยอมรับอันเกิดอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์ ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติที่เป็นผลดีหรือผลร้ายต่อมนุษย์ แม้ว่าพลังอำนาจเหนือธรรมชาติเหล่านี้ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง แต่มนุษย์ในสังคมหนึ่งยอมรับและให้ความเคารพยำเกรง (ธวัช ปุณโณทก, ๒๕๓๐, หน้า ๓๕๐)

ชัย เรื่องศิลป์ กล่าวไว้ว่า “ถึงแม้คนไทยจะนับถือ พระพุทธศาสนาอย่างแน่นแฟ้นก็จริง แต่ความเชื่อถือผีอันดีกต่าบรรพ์ก็ยังคงมีอยู่ บางคนเชื่อถือมากบางคนเชื่อถือน้อยที่จะไม่เชื่อถือเลยนั้นดูเหมือนจะไม่มีเสียเลย” (ชัย เรื่องศิลป์, ๒๕๒๓, หน้า ๓๐๑)

ประภาศรี สีหอำไพ กล่าวไว้ว่า “พื้นฐานความเชื่อของมนุษย์แต่ดีกต่าบรรพ์มีมูลเหตุจากการที่มนุษย์ต้องการความอบอุ่นทางใจ ความกลัวในปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของธรรมชาติ ทำให้เชื่อถือในสิ่ง

ที่ไม่อาจมองเห็นได้ สมมุติเป็นตัวตนดำรงอยู่ เจ้าเขา เจ้าที่ เจ้าทาง” (ประกาศรี สีสหอำไพ, ๒๕๔๓, หน้า ๕)

ปราณี วงษ์เทศ ได้กล่าวถึงอิทธิพลความเชื่อในสังคมไทยสรุปได้ว่า “ระบบความเชื่อมีอิทธิพลครอบคลุมพฤติกรรมทุกอย่างของชีวิต เพราะจะเป็นตัวอธิบายให้เหตุผลต่อการกระทำและกิจกรรมทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง หรือแม้แต่เรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น อาหารการกิน กิริยามารยาทต่าง ๆ เป็นต้น” (ปราณี วงษ์เทศ, ๒๕๔๑, หน้า ๕๓)

มณี พยอมยงค์ ได้กล่าวถึงความเชื่อไว้ว่า “ความเชื่อเป็นพื้นฐานให้เกิดการกระทำต่าง ๆ ทั้งด้านดีและด้านร้าย คนโบราณจึงสร้างศรัทธาให้ลูกหลาน เช่น ความเชื่อเรื่องภูตผีมีอิทธิฤทธิ์ที่จะ บัลลาลความทุกข์สวัสดิมาให้ และทำให้ผีโกรธก็จะนำความทุกข์ยากลำบากมาให้” (มณี พยอมยงค์, ๒๕๓๖, หน้า ๗๐)

บุญลือ วันทายนต์ กล่าวไว้ว่า “ความเชื่ออาจจะมีพื้นฐานจากข้อเท็จจริงที่เชื่อถือได้ หรือมีพื้นฐานจากความเดียดฉันท์ จากการนี้กรู้เอาเองหรือจากลักษณะที่ทำให้เกิดความเข้าใจ ไขว้เขวก็ได้ เพราะฉะนั้นความเชื่อจึงมิได้ขึ้นอยู่กับความจริงเชิงวัตถุวิสัยในเนื้อหา ความเชื่ออาจเป็นความเชื่อเชิงวิทยาศาสตร์ ความเชื่อมกมาย หรือความเชื่อแปลกวิถดการก็ได้ คนเราอาจจะกระทำการอย่างแข็งขัน ความเชื่อที่ผิดได้เท่า ๆ กับที่ทำด้วยความเชื่อที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตาม การกระทำที่ใช้สติปัญญาใด ๆ ก็ตามย่อมต้องอาศัยความเชื่ออยู่ด้วยเสมอ แต่สติปัญญาเองนั้น อาจใช้มาทดสอบความเชื่อ และตรวจความสมบูรณ์ถูกต้องของพื้นฐานของความเชื่อได้” (บุญลือ วันทายนต์, ๒๕๓๙, หน้า ๒๒๗)

๒.๑.๑ ความเป็นมาของความเชื่อ

ในชีวิตประจำวันของมนุษย์นั้นต้องการสิ่งที่พึงพอใจ หรือความสุขมากน้อยตามโอกาสซึ่งความต้องการนี้มีหลายทาง เมื่อก้าวโดยสรุปแล้วมี ๓ ทาง คือ (ไพบุลย์ อุดม, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๗)

๑) ความต้องการทางร่างกาย (สรีรวิทยา) หมายถึง ความต้องการอันเกิดจากร่างกายคนเรามีร่างกายเป็นเหมือนเครื่องจักร เครื่องยนต์ที่ทำงานเกี่ยวข้องกันอย่างสลับซับซ้อน และต้องมีปัจจัยต่าง ๆ เข้าไปบำรุงทุกส่วน มิฉะนั้นเครื่องยนต์ คือชีวิตก็ดำเนินต่อไปไม่ได้ จำเป็นต้องแตกสลายลงอนึ่งความต้องการทางร่างกายนี้ ที่จำเป็นและเป็นพื้นฐานต่อการดำเนินชีวิตเรียกว่าปัจจัย เครื่องเลี้ยงชีวิตมี ๔ ประการคือ

๑.๑) ความต้องการอาหาร เมื่อร่างกายหิวกระหาย ไม่ได้นำอาหารมาป้อนใส่ คือ ภาชนะร่างกายก็จะค่อย ๆ อ่อนแอลง ในที่สุดก็จะหยุดทำงานหรือตายไป ฉะนั้นจะต้องมีอาหารที่เพียงพอต่อการระงับความต้องการของร่างกาย อาหารจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อมนุษย์ และสัตว์หรือสิ่งมีชีวิตจะขาดไปเสียไม่ได้เลย และถือเป็นเรื่องใหญ่การที่มนุษย์ต้องอพยพเร่ร่อนไปตามถิ่นต่าง ๆ ก็เพื่อหาทำเลที่อุดมสมบูรณ์ต่อการดำรงชีพ แต่ในปัจจุบันประชากรมีมากขึ้น แต่แผ่นดินยังมีเท่าเดิม จึงไม่สามารถเร่ร่อนไปอย่างเสรีเหมือนกับสมัยก่อนได้ มนุษย์จึงต้องพยายามสร้างที่ทำกินเท่าที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่าที่สุด

๑.๒) ความต้องการเครื่องนุ่งห่ม เพื่อให้อุณหภูมิพอเหมาะพอดีกับร่างกายและมนุษย์เป็นสัตว์ที่ผิวกายละเอียดอ่อน ไม่สามารถจะทนต่ออุณหภูมิสูงหรือต่ำเกินไป ถ้าไม่มีเครื่องป้องกันอาจทำให้เกิดอันตรายถึงตายได้ เสื้อผ้าจึงไม่มีไว้เพื่อรักษาความอบอุ่นเท่านั้น หากแต่เพื่อป้องกันความสะอาดอีกด้วย ดังคำสวดมนต์บทพิจารณาตั้งขณิกปัจจเวกขปาฐะ หรือ ปัจจเวกขปาฐะ อย่างไรก็ตาม เครื่องนุ่งห่มก็ยังคงสำคัญน้อยกว่าอาหาร เพราะอาหารต้องรับประทานทุกวัน

๑.๓) ความต้องการที่อยู่อาศัยซึ่งเป็นความต้องการที่มีจุดประสงค์เดียวกันกับเสื้อผ้าสำหรับครอบครัว และตั้งอยู่อย่างถาวร

๑.๔) ความต้องการยารักษาโรค เพื่อบรรเทาความเจ็บป่วย มนุษย์มีร่างกายอัน บอบบาง จึงมักเป็นอันตรายได้ง่าย มนุษย์จึงได้รับอาการเจ็บป่วยต่าง ๆ อยู่เสมอ ดังพุทธองค์ตรัสว่า “โรคนิทุธีร่างกายเป็นรังของโรค” (มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๖, หน้า ๑๐๐)

๒) ความต้องการทางสังคม อริส โตเติล กล่าวว่า “มนุษย์เป็นสัตว์สังคม” ย่อมอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เป็นพวกตามธรรมชาติ เพื่อความอบอุ่นทางร่างกายและจิตใจ ช่วยป้องกันอันตราย และทำงานใหญ่ที่ไม่สามารถทำงานคนเดียวได้ การรวมกลุ่มนั้น เริ่มตั้งแต่ครอบครัวสายโลหิต จนกลายเป็นกลุ่มเป็นวงศ์ญาติ ใหญ่ขึ้นจากญาติกลายเป็นชาติ ถ้ามีการต่อสู้ก็เป็นการต่อสู้ระดับชาติยกชาติเข้าสู่กันจะกลายเป็นสงครามระหว่างชาติไป ดังนั้นความต้องการทางสังคมมีเพื่อความคงอยู่ของคนกลุ่มนั้น ๆ มนุษย์เห็นว่าการรวมกันเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดในการมีชีวิตอยู่

ครอบครัวเป็นสังคมหน่วยย่อยที่สุด และครอบครัวเกิดขึ้นเพราะการรวมกันของคนสองคนมีเพศต่างกัน ชายหญิงซึ่งต่างก็มีพลังสร้างสรรค์ และมีเครื่องมือสร้างอยู่ในตัว แต่พลังและเครื่องมือนั้น จะไม่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ได้เลย ถ้าไม่มีการรวมตัวกัน เพราะของแต่ละฝ่ายจะไม่มีคุณสมบัติในตัวเอง คล้ายกับฝ่ายชายมีเท้าแต่ฝ่ายหญิงมีรองเท้า

ผลแห่งการอยู่ร่วมกันโดยตรงคือ การสร้างสรรค์ และการเกิดมีเผ่าพันธุ์มนุษย์เพิ่มเติมอยู่เรื่อย ๆ อาจกล่าวได้ว่า ความต้องการทางสังคมของมนุษย์ อันดับแรกคือ การมีคู่ครอง จากนั้นอยากมีบุตรธิดาไว้สืบสกุล จากนั้นอยากมีเพื่อนฝูง เพื่อนบ้านตลอดถึงมิตรไกลไว้คอยช่วยเหลือและเพื่อประโยชน์อีกมากมาย เมื่ออยู่ในท่ามกลางเพื่อนฝูงก็อยากมีความโดดเด่นด้วยการมีเกียรติยศ มีอำนาจชื่อเสียง บริวารเพื่อให้การเป็นอยู่ในสังคมมีความหมาย และมีคุณค่ามากขึ้น

๓) ความต้องการทางใจ ถ้าพิจารณาออกไปแล้วมนุษย์ยังมีความต้องการอันลึกซึ้งที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังความต้องการทั้ง ๒ ประเภทที่กล่าวมา ซึ่งสามารถแยกออกได้ดังนี้

๓.๑) ความต้องการความอบอุ่น ความปลอดภัย และหลักประกันชีวิต โดยที่มนุษย์แสวงหาสิ่งต่าง ๆ มาบำรุงเลี้ยงชีวิต และเป็นความจริงที่ได้แย้งไม่ได้ว่า บางทีก็ประสบความสำเร็จตามที่ตั้งหวัง แต่บางทีก็ไม่ประสบความสำเร็จ บางทีก็สำเร็จเพียงครั้ง ๆ กลาง ๆ แสดงให้เห็นว่าไม่มีความแน่นอนในกิจการหรือการงานของมนุษย์ ความรู้ ความสามารถ ความพยายามและอิทธิพลใด ๆ ไม่ใช่

หลักอันแน่นอนว่า มนุษย์จะต้องประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหวัง เมื่อความจริงไม่มีอะไรแน่นอน เช่นนี้ มนุษย์จะเกิดความกังวล จึงหันไปหาหลักการบางอย่างที่มีความเชื่อว่ามีอิทธิพล และมีอำนาจพอจะดลบันดาลให้เกิดสิ่งที่ตนต้องการได้ เช่น ศาสนา การทรงเจ้าเข้าผี โหราศาสตร์ การสะเดาะเคราะห์ การบนบาน บวงสรวง เพื่อส่งผลให้ตนเองสมหวังในที่สุด แต่บางครั้ง การกราบไหว้ วิงวอน สิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือทำพิธีการตามหลักการนั้น ๆ แล้วก็ได้ผลบ้างมนุษย์จึงแสวงหาที่พึ่งต่อไปอย่างไม่จบจนกว่าจะเข้าสู่ธรรมชีวิต

๓.๒) ความต้องการความดี ความสมบูรณ์ มนุษย์ทุกคนมีธรรมชาติเหมือนกันคืออยากได้แต่สิ่งที่ดี แม้แต่คนที่สังคมว่าเลวทราม ก็อยากได้ในสิ่งที่ดีมาไว้เป็นของตนเอง มนุษย์จึงพยายามหาสิ่งที่ดีที่สุดให้แก่ตนเอง

๓.๓) ความต้องการทราบจุดหมายปลายทางของชีวิต บางคนจึงต้องพึ่งนักพยากรณ์ หมอดู โหราศาสตร์ เพื่อทราบว่าชีวิตข้างหน้าจะเป็นอย่างไร และมนุษย์ปัจจุบันก็พยายามจะหาคำตอบปลายทางของชีวิต จากวิชาวิทยาศาสตร์บ้าง พฤติศาสตร์บ้าง หรือ วิชาสังคมวิทยาบ้างซึ่งยังต้องค้นคว้าไปอีกนาน แต่ในทางพระพุทธศาสนา ได้ชี้ในด้านทางเดินของชีวิต ว่าความเป็นไปตามกฎแห่งกรรม ถ้าปรารถนาปลายทางที่ดี ก็ควรทำบุญกุศลไว้มาก ๆ

๓.๔) ความต้องการความสุขที่แท้จริง มนุษย์พยายามแสวงหากันมาตลอดชีวิตและตลอดความเป็นมนุษย์ชาติ ก็ได้แต่คาดหวัง และการเก็งว่าน่าจะเป็นอย่างนั้น อย่างนี้ส่วนหลักทางพระพุทธศาสนา ความสุขที่แท้จริงคือความสงบ และนิพพาน

๓.๕) ความต้องการที่พึ่ง มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีร่างกายเปราะบาง แม้จะมีสติปัญญาความสามารถ แต่เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับพลังอำนาจของธรรมชาติแล้ว ก็แทบไม่มีความหมายแม้มนุษย์อาจจะทำนายได้ว่า แผ่นดินจะไหวเมื่อไร ภูเขาไฟจะระเบิด น้ำจะท่วม ฝนจะตก แต่ก็ไม่สามารถทำนายอำนาจของสิ่งนั้นได้เลย ได้แต่รำพันถึงความเป็นไปที่ตัวเองไม่สามารถห้ามได้เลยมนุษย์ส่วนหนึ่งจึงต้องหาที่พึ่ง หาเทวดาบ้าง ภูตผีปีศาจบ้าง พระเจ้าบ้าง พระพรหม พระอิศวร พระนารายณ์บ้าง แต่พระพุทธศาสนาสอนให้พึ่งตนเอง และมีพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งดังปรากฏในบทสวดมนต์ว่า “นตฺถิ เม สรณํ อลฺภ, พุทฺโธ เม สรณํ วรํ ฌมฺโฆ เม สรณํ วรํ สงฺฆมฺโฆ เม สรณํ วรํ, แปลว่าที่พึ่งอย่างอื่นของเราไม่มี พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์เท่านั้น เป็นที่พึ่งอันประเสริฐของเรา” (สมจิต มลิวัดลย์) ซีพุดม, ๒๕๕๑, หน้า ๑๓)

จากที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า มนุษย์กระทำทุกสิ่งทุกอย่างไปตามความต้องการ ที่เป็นไปก็เป็นไปตามอารมณ์ ความรู้สึก ความเชื่อ เป็นส่วนมาก ส่วนที่ใช้เหตุผล และสติปัญญาในการดำเนินชีวิตมีน้อยมาก ดังนั้น การที่เราได้ศึกษาว่ามนุษย์มีความเชื่อไปตามอารมณ์ ความรู้สึกอย่างไรบ้างจะช่วยให้เราเข้าใจมนุษย์ได้ดียิ่งขึ้น จะได้มีโอกาสเห็นจุดอ่อนของมนุษย์ และจะได้ช่วยพัฒนามนุษย์ให้มีเหตุผลสติปัญญามากขึ้นตามลำดับไป

ดังนั้น ความเชื่อจึงเป็นวิถีชีวิต อย่างหนึ่งของของมนุษย์ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต ซึ่งทุกคนที่เกิดมามีสิทธิเสรีภาพในการที่จะ เชื่อสิ่งใดก็ได้ เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของตน ให้มีชีวิตอยู่รอดปลอดภัย อยู่ดีมีความสุข ซึ่งเป็นการผสมผสานกันระหว่างความเชื่อดั้งเดิมกับความเชื่อทางศาสนา และตำราทางโหราศาสตร์ จะมีความแตกต่างกันอยู่บ้างขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและสังคมนั้น ๆ ดังที่นักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องความเชื่อไว้ ดังนี้

ศรัทธา คือ ความเชื่อ ไกรวิท วงศ์อำมาตย์ สารที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ศรัทธา คือ ความเชื่อ ความเชื่อถือ ความเชื่อที่ไม่มุ่งมาย มีเหตุผลประกอบด้วยปัญญา ความเชื่อมั่นในสิ่งที่ดีงาม เป็นธรรมเบื้องต้นที่จะทำให้บุคคลได้ ประกอบคุณงามความดีที่เป็นบุญกุศล เช่น เชื่อว่าทำดีย่อมได้รับผลดี ทำชั่วย่อมได้รับผลชั่ว เชื่อว่า ทำกรรมอะไรไว้ย่อมจะได้รับผลของกรรมนั้นอย่างแน่นอน (ไกรวิท วงศ์อำมาตย์, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๗) ศรัทธาเกิดขึ้นจากความเลื่อมใสศรัทธาความเลื่อมใสศรัทธาเกิดขึ้นมาจากสิ่งต่อไปนี้

๑. การได้เห็นรูปสมบัติสวยงาม
๒. การได้เห็นผู้ที่ประพฤติเรียบร้อย
๓. การได้ฟังเสียงอันไพเราะ
๔. การได้ฟังธรรมของผู้ที่ฉลาดในการแสดง เพราะมีความเชื่อว่าทำดีย่อมได้รับผลดี

พุทธศาสนิกชนที่ดีต้องศรัทธาเชื่อมั่นในพระรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรม และ พระสงฆ์ ซึ่งจะช่วยให้พร้อมที่จะประพฤติปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า อันจะนำความสุขความเจริญมาสู่ตนเอง

๒.๑.๒ ประเภทของความเชื่อ

หลักในพิจารณาความเชื่อ คือ (๑) ต้องมีศรัทธา (๒) ต้องพิจารณาเหตุผล (๓) มั่นใจตน ไม่อ้อนวอน (๔) ไม่หวังผลตอบแทน (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), ๒๕๔๕, หน้า ๑๙ - ๒๘) อาจกล่าวได้ได้ว่า ความเชื่อในทางธรรม หมายถึง เชื่อสิ่งที่ควรเชื่อ, ความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล, ความมั่นในความจริง ความดี สิ่งดีงาม และในการกระทำดีไม่หลงไหลตื่นตูมไปตามลักษณะอาการภายนอก ท่านแสดงสืบ ๆ กันมามี ๔ อย่างคือ (๑) กัมมสัทธา เชื่อกรรม (๒) วิปากสัทธา เชื่อผลของกรรม (๓) กัมมัสสกตาสัทธา เชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของตัวเอง ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว (๔) ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อปัญญาตรัสรู้ของพระตถาคต (พระธรรมปิฎก, ๒๕๔๐, หน้า ๒๙๐ - ๓๒๓)

๑) กัมมสัทธา เชื่อกรรม คำว่า กรรม แปลว่า การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนาหรือความตั้งใจ อันมีกิเลสเป็นแรงผลักดัน ฉะนั้นกรรมที่สมบูรณ์ จะต้องมียोगค์ประกอบครบ ๓ ส่วน คือ ก) มีกิเลสเป็นแรงกระตุ้น ข) มีความตั้งใจหรือเจตนา ค) มีการกระทำหรือการเคลื่อนไหว และมีเครื่องมือในการทำกรรมหรืออุปกรณ์สำหรับการกระทำกรรม ๓ ประการคือ

ทางร่างกาย เช่น การเคลื่อนไหวกาย เรียกว่า กายกรรม

ทางปาก คือ การพูดด้วยวาจา เรียกว่า วจีกรรม

ทางใจ คือ การคิด เรียกว่า มโนกรรม

๒) วิปากสัทธา คือ เชื่อวิปาก เชื่อผลของกรรม เชื่อว่าผลของกรรมมีจริง คือ เชื่อว่าทำสิ่งใดไว้จะต้องได้รับผลของการกระทำอย่างแน่นอน เพียงแต่จะได้รับผลช้าหรือเร็วเท่านั้น และผลต้องมีเหตุผลที่เกิดจากกรรมดี ผลชั่วเกิดจากกรรมชั่ว เชื่อว่ากรรมที่บุคคลกระทำแล้ว ไม่ว่าดีหรือชั่วย่อมก่อให้เกิดผลตามสมควรแก่เหตุเสมอ เช่น ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

๓) กัมมัสมกตาสัทธา เชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของ ๆ ตนเชื่อว่าแต่ละคนที่เป็นเจ้าของกรรมจะต้องรับผิดชอบเสวยวิบาก และเป็นไปตามกรรมของตนที่ทำไว้ เช่น คนมีรูปร่างหน้าตาและผิวพรรณแตกต่างกัน เป็นเพราะแต่ละคนทำกรรมไว้แตกต่างกัน

๔) ตถาคตโพธิสัทธา คือ เชื่อการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า มั่นใจในพระตถาคต ว่าทรงเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงพระคุณทั้ง ๙ ประการ ตรัสธรรม บัญญัติวินัยไว้ด้วยดี ทรงเป็นผู้นำทางที่แสดงให้เห็นว่า มนุษย์ คือเราทุกคน หากฝึกตนด้วยดีก็สามารถเข้าถึงภูมิธรรมสูงสุด บริสุทธิ์หลุดพ้นได้ ศรัทธามีประโยชน์อย่างไรหากเรามีศรัทธา เราพร้อมจะทำความดี ประพฤติปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าซึ่งจะทำให้เราเป็นคนดี มีความประพฤติดังนี้

- ๑) ทำให้เรามีความประพฤติดี สมกับที่ได้เกิดมาเป็นคน
- ๒) เป็นคนไม่ลำเอียง มีความยุติธรรม
- ๓) รู้จักแก้ปัญหาด้วยความจริงใจ ด้วยสันติวิธี
- ๔) นอบน้อมถ่อมตน เคารพสิทธิของผู้อื่น
- ๕) มีความอดทน อดกลั้นต่อการที่จะทำความดี
- ๖) เป็นผู้สร้างความสงบสุขแก่ตนเองและส่วนรวม
- ๗) เป็นผู้ดำรงชีวิตอยู่ในปัจจุบันด้วยความไม่ประมาท
- ๘) เป็นผู้มีความหน้าตาและผิวพรรณผ่องใส ไม่หม่นหมอง
- ๙) เป็นผู้นำพาให้พระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรือง
- ๑๐) เป็นผู้มีความมานะพยายาม ตั้งใจในการทำงาน
- ๑๑) รู้จักช่วยเหลือตนเอง ไม่นอนคอยโชคความ
- ๑๒) เป็นคนมีเหตุมีผลมากขึ้น รู้จักไตร่ตรองและรอบคอบ
- ๑๓) เป็นผู้ประสบแต่ความสุขความเจริญทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

เชื่อว่าผลที่เราได้รับอยู่ในปัจจุบันนี้ทุกอย่างเป็นผลแห่งการกระทำของเราเอง บางอย่างอาจเป็นผลของกรรมในชาตินี้ แต่บางอย่างอาจเป็นผลของกรรมในชาติอดีตชาติ (แสง จันทร์งาม, ๒๕๑๒, หน้า ๑๔๖ - ๑๔๙)

สมเด็จพระญาณสังวร (สุวฑฺฒโน) ทรงอธิบายไว้ว่า “ศรัทธา” ความเชื่อที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา มี ๔ ประการ คือ

๑) เชื่อว่าพระพุทธเจ้าตรัสรู้จริง ทำให้ไม่สงสัยลังเลใจในพระปัญญาของพระพุทธเจ้าไม่สงสัยลังเลใจในพระธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงสั่งสอน เป็นพระพุทธศาสนา ไม่สงสัยลังเลใจในพระสงฆ์

๒) เชื่อว่าบาปบุญมีจริง ทำให้ไม่สงสัยลังเลใจในเรื่องบุญและบาปหรือกรรมดีกรรมชั่ว สิ่งที่พระพุทธเจ้าตรัสสั่งสอนว่าเป็นบุญเป็นกรรมดี ก็เชื่อว่าเป็นบุญกรรมดี สิ่งที่พระพุทธเจ้าตรัสสั่งสอนว่าเป็นบาปเป็นกรรมชั่ว ก็เชื่อว่าเป็นบาปเป็นกรรมชั่ว

๓) เชื่อว่าผลของบุญมีจริง ทำให้ไม่สงสัยลังเลใจว่าบุญบาปที่ทำจะไม่มีผลสนองตามที่พระพุทธเจ้าตรัสสั่งสอนไว้ว่า กรรมดีให้ผลดี กรรมชั่วให้ผลชั่ว เหมือนอย่างหวานพืชเช่นใดก็ได้รับผลเช่นนั้น

๔) เชื่อว่าบุญบาปที่ตนทำเป็นของตนจริง ทำให้ไม่สงสัยลังเลใจว่าตนจะต้องรับผลของบุญบาปที่ตนทำไว้หรือไม่ ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนให้ทุก ๆ คนนึกคิดอยู่เสมอว่า เรามีกรรมเป็นของตน เป็นทายาทรับผลของกรรม เราทำดีจักได้ดี เราทำชั่วจักได้ชั่ว (สมเด็จพระญาณสังวร (สุวฑฺฒโน), ๒๕๔๐, หน้า ๒๙๐ - ๓๒๓)

เสฐียร พันธงชัย กล่าวไว้ว่า “ศรัทธา” คือ ความเชื่อมีอยู่ ๒ อย่าง คือ ศรัทธาอันเป็นญาณสัมปยุต คือ ความเชื่อที่ประกอบด้วยปัญญา รู้เหตุรู้ผล และศรัทธาอันเป็นญาณวิปยุต ได้แก่ความเชื่ออันเกิดจากอวิชา ความไม่รู้เหตุรู้ผล (เสฐียร พันธงชัย, ๒๕๔๒, หน้า ๑๖)

๒.๑.๓ ความหมายของความเชื่อ

คำว่า ความเชื่อเป็นภาษาไทย ถ้าเรียกตามบาลีอักษรไทยคือ สัทธา และสันสกฤตอักษรไทยคือ “ศรัทธา” ชาวไทยจึงใช้ภาษาผสมผสานกันไป ส่วนความหมายก็เป็นที่เข้าใจกัน เมื่อกล่าวถึงความเชื่อก็ต้องกล่าวถึงลัทธิความเชื่อด้วย นั่นคือ ศาสนาทุก ๆ ศาสนาล้วนเกิดจากศรัทธาความเชื่อด้วยกันทั้งสิ้น

ศรัทธา คือ ความเชื่อ เป็นจุดเริ่มต้นของศาสนาน้อยใหญ่ทั้งปวง ศรัทธานั้นมี ๒ อย่าง ศรัทธาที่เป็นญาณสัมปยุต คือ ความเชื่อที่ประกอบด้วยปัญญา รู้เหตุรู้ผล และศรัทธาที่เป็นญาณวิปยุต ได้แก่ความเชื่ออันเกิดจากความไม่รู้เหตุรู้ผล ศาสนาน้อยใหญ่ทั้งปวงเกิดจากศรัทธา ๒ ประการดังกล่าว ศรัทธาประเภทใดประกอบด้วย อวิชา เป็นญาณวิปยุต ศาสนาที่เกิดก็ตั้งอยู่ไม่ได้นานเพราะไม่มีเหตุผลตามธรรม ส่วนศาสนาที่เกิดขึ้น และตั้งอยู่ได้นานเกิดจากศรัทธาอันสัมปยุตด้วยปัญญา (เสฐียร พันธงชัย, ๒๕๔๒, หน้า ๑๖)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ ให้ความหมายของคำว่า “ความ” หมายถึง เรื่อง “เชื่อ” หมายถึง เห็นตามด้วย มั่นใจ ไว้ใจ เชื่อใจ ไว้ใจ เชื่อถือ นับถือเชื่อฟัง ทำตามหรือประพฤติตามคำสั่งหรือคำสอน และคำว่า “ศรัทธา” หมายถึง ความเชื่อ ความเลื่อมใส หรือสัทธาสัทธินทรีย์ (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖, หน้า ๒๓๑, ๓๗๒, ๑๐๙๓, ๑๑๖๕)

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ว่า ศรัทธา คือ ความเชื่อ ความมั่นใจเพราะได้ไตร่ตรองมองเห็นเหตุผลด้วยปัญญาแล้ว ความมั่นใจว่าความจริงความดีงามและกฎเกณฑ์แห่งเหตุและผล มีอยู่ตามธรรมดาของธรรมชาติ มนุษย์มีความสามารถที่จะเข้าถึงและหยั่งรู้ความจริงความดีงามและกฎธรรมชาตินั้นได้ และมีบุคคลผู้ประเสริฐค้นพบเข้าถึงและนำความจริงนั้นมาเปิดเผยเป็นเครื่องยืนยันและนำทางไว้แล้ว ผู้ที่มีความมั่นใจในกฎธรรมดาแห่งเหตุผลและมั่นใจในความสามารถของมนุษย์แล้ว ย่อมเพียรพยายามปฏิบัติเพื่อให้ผลสำเร็จเกิดจากเหตุคือการกระทำเชื่อการกระทำ และผลของการกระทำที่เป็นไปตามนิยามแห่งเหตุและผล (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), ๒๕๓๘, หน้า ๔๑๘ - ๔๑๙)

ประมวล คิดคินสัน ให้แนวคิดไว้ว่า “มนุษย์เป็นสัตว์โลกที่มีความสงสัยใฝ่รู้ความจริงตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ มนุษย์ต้องต่อสู้กับธรรมชาติอย่างทรหด สิ่งแวดล้อมมีบทบาทสำคัญยิ่งที่จะบันดาลให้มนุษย์มีอารมณ์ มีความหมกมุ่นครุ่นคิด ตอนที่ยังเอาชนะธรรมชาติไม่ได้ เพราะยังไม่เข้าใจถ่องแท้บรรพบุรุษของเราคิดว่ามีอำนาจลึกลับบันดาลอยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์อันดุตันของธรรมชาติ นั่นคือต้นเหตุหนึ่งที่ทำให้มนุษย์เชื่อในอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพราะมีความปรารถนาที่จะได้รับความปลอดภัยและมีความหวังว่าอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งตนสร้างขึ้นในความคิดคำนึงนั้นจะไม่ทรยศถ้ารู้จักเอาอกเอาใจไว้ให้ดี” (ประมวล คิดคินสัน, ๒๕๒๑, หน้า ๙๐)

ปีทมากร บูลสถาพร ได้ทำการศึกษา เรื่องความรู้ในตำราพรหมชาติ ผลการวิจัยพบว่าความรู้ที่ปรากฏในตำราพรหมชาติ เป็นส่วนหนึ่ง ที่มีความสำคัญ ของวิสัยทัศน์ของคนในสมัยรัตนโกสินทร์ และสามารถตอบสนองต่อการดำรงชีวิต ประจำวันของสังคม เกษตรกร แบบยังชีพได้เป็นอย่างดี (ปีทมากร บูลสถาพร, ๒๕๓๙, หน้า ๑๒๙)

สรุปได้ว่า ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับหรือยึดมั่น ในสิ่งที่มีตัวตน หรือไม่มีก็ได้ว่าเป็นจริง เป็นการตัดสินใจว่าปรากฏการณ์ ความคิดการกระทำ หรือ ความมั่นใจ เชื่อใจ ไว้ใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เราได้สัมผัสทางอายตนะทั้ง ๖ คือ หู ตา จมูก ลิ้น กาย ใจ โดยไม่จำเป็นต้องมีเหตุผลมาอธิบายเสมอไป ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นเพราะศรัทธาหรือความกลัวที่แอบแฝงอยู่แล้วนำมาซึ่งการแสดงออกทางพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

๒.๑.๔ ความเชื่อผิด ๆ เกี่ยวกับฤกษ์ยาม

ปัจจุบันนี้ยุคสมัยเปลี่ยนไป การเคร่งครัดในขนบประเพณีโบราณที่เกี่ยวข้องกับฤกษ์ยามเริ่มที่จะสูญหายไป เรื่อย ๆ อีกทั้งผู้คนทั้งหลายขาดความเชื่อถือในเรื่องฤกษ์ยามว่าเป็นเรื่องมง่าย ไร้สาระและเหลวไหล ไม่เป็นวิทยาศาสตร์ และไม่เกิดผลดีตามที่กล่าวอ้าง ก็เลยไปใช้ฤกษ์สะดวก กันเอาเอง ทั้งนี้ก็เพราะสาเหตุดังนี้

๑. คนทั่วไปมักเข้าใจสับสนว่าฤกษ์ยามของหมอดูต่าง ๆ นั้นเป็นสิ่งเดียวกันหรือระบบเดียวกันทั้งหมด ไปหาหมอดูที่ไหนก็ได้ฤกษ์เหมือนกัน

๒. ไม่เข้าใจว่าฤกษ์ยามมีการแบ่งสายวิชา คือ

๒.๑ ฤกษ์ยามของชาวบ้าน เช่น อาจารย์ แต่ละห้องถิ่น แต่ละหมู่บ้านรับสืบทอดวิชากัน มาตามสายบรรพบุรุษ หรือใช้ตำราพรหมชาติเป็นหลักในการให้ฤกษ์ ซึ่งไม่น่าเชื่อมากนัก

๒.๒ ฤกษ์ยามของหมอดู เป็นหลักวิชาของครูอาจารย์แต่ละสำนัก เช่นวิชาเลข ๗ ตัว ๘ ฐาน วิชาดวงพม่า ดวงมอญ หรือวิชาหมอดูสายอื่น ๆ แบบที่ ๒.๑ และ ๒.๒ ส่วนมากจะอาศัยการ คำนวณจากเดือน อ้าย ยี่ สาม สี่ หรือ วันขึ้นแรม เช่น ขึ้น ๑ ค่ำแรม ๒ ค่ำ ปีกัด เช่น ขวด ฉลุ ขาล ขง ฮะ วันเกิด เช่นวันอาทิตย์ จันทร์ เป็นหลักในการคำนวณ ซึ่งได้ผลดีบ้างไม่ได้ผลดีบ้าง เพราะหลัก วิชาที่ยังค่อนข้างหายาบ จึงต้องขึ้นอยู่กับความสามารถเฉพาะตัวของครูอาจารย์ท่านนั้น ๆ จึงจะสามารถ ให้ฤกษ์ยามที่ดีและถูกต้องได้ ไม่ใช่ใครใช้วิชาเดียวกันและจะสามารถให้ฤกษ์ยามได้เหมือนกัน

๒.๓ และฤกษ์ยามของโหร เป็นวิชาที่ได้รับการสืบทอดมาจากวิชาโหราศาสตร์จากอินเดีย โบราณมานับพัน ๆ ปี และมาพัฒนาเป็นวิชาโหราศาสตร์ไทย สิบลัคนา โหราศาสตร์อื่น ๆ ที่ใช้หลัก การคำนวณทางดาราศาสตร์ ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวได้อาศัยหลักปรัชญา หลักศาสนาและดาราศาสตร์ ผสมผสานกันอย่างลงตัว โดยได้รับการยอมรับจากราชสำนักและบุคคลชั้นสูง มีหลักการที่เป็นหนึ่ง เดียวกันแทบจะทั้งหมด มีการคำนวณด้วยหลักวิชาทางคณิตศาสตร์ชั้นสูง ใช้ ตรีโกณมิติมาตั้งแต่ ๕,๐๐๐ ปีที่แล้ว การคำนวณการโคจรของโลกและดาวเคราะห์ที่ถูกต้องใกล้เคียงกับการคำนวณทาง ดาราศาสตร์ปัจจุบันมาตั้งแต่โบราณมาจนปัจจุบัน และพลังงานรังสีต่าง ๆ ที่ส่งอิทธิพลมายังโลก มีการ คำนวณพลังงานของดาวฤกษ์ต่าง ๆ ทั้ง ๒๗ กลุ่มที่อยู่รายล้อมสุริยจักรวาล ว่ามีอิทธิพลต่อชีวิตและ โชคชะตาของมนุษย์อย่างไร มีการคำนวณการเกิดปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์เช่นการเกิดคราส ได้ ถูกต้องแม่นยำมาตั้งแต่ ๕,๐๐๐ ปีที่แล้ว แม้แต่ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ก็ยังทรงใช้หลักวิชา ทางโหราศาสตร์ และดาราศาสตร์สมัยใหม่มาคำนวณปรากฏการณ์การเกิดสุริยุปราคาที่ว่ากอ (อาศรมศรีจักรนารท, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๗) เป็นหลักวิชาที่ได้ผลดีที่สุดและละเอียดที่สุด แต่ก็ขึ้นอยู่กับว่า ช่วงนั้น มีฤกษ์ดีที่ให้ผลดีได้กี่เปอร์เซ็นต์ และสมพงษ์เจ้าชะตาที่เปอร์เซ็นต์ แต่จะให้ได้ดี ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ตามหลักวิชานั้นแทบจะเป็นไปไม่ได้ แต่อย่างน้อยได้ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ตามหลักวิชา ก็ถือว่าได้ผลดี มากมายมหาศาลแล้ว บางครั้งต้องหาฤกษ์ล่วงหน้านับเดือนนับปี เช่นการวางฤกษ์ดวงเมือง กรุงเทพฯ ใช้พรหมณ์ ที่เชี่ยวชาญทางโหราศาสตร์ ๘ ท่านช่วยกันคำนวณผูกดวงฤกษ์ไว้ล่วงหน้าก่อน ถึง ๓ ปี ถึงทำให้ประเทศรอดจากการครอบครองของมหาอำนาจมาได้และรักษาอธิปไตยมาได้เพียง ประเทศเดียวในเอเชีย แม้กระนั้นก็ต้องเสียดินแดนบางส่วนไป ส่วนวิชานี้ใช้หลักการเดียวกันเกือบ จะทั้งหมด และไม่ว่าใครหากได้เรียนทฤษฎีและมีประสบการณ์มากเพียงพอแล้วก็จะสามารถให้ฤกษ์ ยามได้ ถูกต้องใกล้เคียงกัน ไม่แตกต่างกันมากนัก ซึ่งทางผมได้ใช้หลักวิชานี้ ในการให้ฤกษ์ยาม

๒.๔ ฤกษ์ยามที่เป็นเพียงความเชื่อของชาวบ้านทั่วไปที่สืบทอดกันมาตามแต่ละห้องถิ่น โดยไม่มีหลักวิชาใดใดมาอ้างอิง เช่น ทำการมงคลต้องทำข้างขึ้นเท่านั้น ข้างแรมไม่ได้ จะต้องวันที่ ๙

เท่านั้น วันที่ ๔ ไม่ได้ เพราะเลขไม่ดี หรือต้อง ๙ โมง ๙ นาที หรือเกิดวันอังคารก็ต้องทำการมงคลใน ศุกร์วันเป็นต้น ซึ่งหลักนี้บ่งว่าไม่น่าเชื่อถือมากที่สุด เป็นเรื่องที่ไม่มีหลักวิชาใดใตมารองรับ

๓. ไม่เข้าใจว่าวิชาการพยากรณ์ ยังแบ่งเป็น

๓.๑ ภาคคำนวณ สำหรับคำนวณดวงชาตาตามหลักวิชา การทำปฏิทินต่าง ๆ การ คำนวณวันขึ้นแรมวันเถลิงศก

๓.๒ ภาคพยากรณ์ สำหรับการพยากรณ์ดวงชาตาว่าดีร้าย ๆ ต่าง ๆ

๓.๓ ภาคการให้ฤกษ์ สำหรับการให้ฤกษ์ยามมงคลแก้ไขดวงชาตา และความเจริญรุ่งเรือง ไปในภายภาคหน้า ใช้สำหรับกิจการสำคัญ ๆ เช่นการสร้างบ้าน สร้างเมือง การแต่งงานซึ่งทั้ง ๓ อย่างนี้เป็นคนละอย่างกัน และภาคการให้ฤกษ์ยามและละเอียดที่สุด แต่มักมีเข้าใจผิดว่าหมอดูคน ไหนทายแม่นยำ การให้ฤกษ์ยามก็จะต้องแม่นยำไปด้วย (อาศรมศรีจักรนารท, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๗)

สรุปว่าฤกษ์ยามที่คนทั่วไปทุกวันนี้ยังเข้าใจสับสนและใช้กันไม่ถูกต้อง เมื่อมีการเข้าใจผิด อย่างนี้ การใช้ฤกษ์ก็มีความผิดพลาดอย่างมากมายมหาศาล ก่อให้เกิดผลร้ายและวิบัติตามติดกันมา จนผู้คนหมดความเชื่อถือในเรื่องของฤกษ์ยามว่าไม่เป็นความจริง

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับฤกษ์ยาม

ฤกษ์ยามจัดเป็นศาสตร์เก่าแก่ที่มนุษย์รู้จัก มีถิ่นกำเนิดแห่งแรก ในประเทศแถบบาบิโลเนีย หรือที่รู้จักกันดี คือ บริเวณ ลุ่มแม่น้ำไทกิส และ ยูเฟรติส หรือบริเวณเอเชียกลางในปัจจุบันแล้วแพร่ หลายเข้าไปในโรมัน กรีก อียิปต์ ยุโรปตอนใต้ ยุโรปตอนเหนือ อเมริกา ส่วนทางเอเชียได้รับอิทธิพล ต่อเนื่องมาจากอารยัน หรือ ชาวมายา อินเดียได้รับการถ่ายทอดมาจากกรีก กรีกในคราวสมัยคริสต์ กาล ๓๒๖ ปี ฤกษ์ยามในยุคแรก ๆ ถือเป็นศาสนาชนิดหนึ่ง แล้วแพร่หลายขยายออกไปตอนเหนือ เข้ามาสู่ดินแดนสุวรรณภูมิ ตั้งอาณาจักรสุโขทัย และ มีการพัฒนาเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ต่อมาพบว่า พระเจ้าแผ่นดินทุกยุคทุกสมัย ตั้งแต่ สมัยสุโขทัย จนถึง กรุงรัตนโกสินทร์จะมี โหร หลวงทำนายเหตุการณ์ มีโหรหลวงประจำทุกยุคสมัย คนที่เป็นโหรจารย์ ก็มักจะเป็นพราหมณ์ เพราะพราหมณ์เป็นคนทำนายพระเวท และนำความรู้แขนงนี้เข้าสู่ประเทศไทย ประเพณีของไทยจึงมี อิทธิพลพราหมณ์ ผูกพันอยู่กับพุทธศาสนิกชนไทย มาจนถึงทุกวันนี้

ในอดีตยังมีการแต่งตั้งบรรดาศักดิ์ โหรมักจะถูกเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ปุโรหิตาจารย์ ตาม แบบอย่างอินเดีย ครั้นต่อมามีการพระราชทินนามบรรดาศักดิ์ขึ้น จึงเปลี่ยนมาเรียกตำแหน่งโหร หรือ ปุโรหิตาจารย์ ว่า พระโหราธิบดี แปลว่า อธิบดีฝ่ายโหร ในพระราชวงศ์ไทย มีโหรไทยประจำอยู่ใน ราชสำนักตลอดมา และพบว่า เจ้านาย เชื้อพระราชาวงศ์ชั้นสูง เช่น พระบรมไตรโลกนาถและ พระ บาท สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ต่างก็ให้ความสนใจในวิชาโหราศาสตร์ ดังจะพบตำราแบบเก่าๆ มี

ดวงชะตากรุงศรีอยุธยา และดวงชะตากรุงเทพมหานคร และดวงชะตาของ สมเด็จพระเนศวรมหาราช ปรากฏอยู่

พระมหากษัตริย์นาม อุโฆษ แปลว่า สนั่น, กึกก้อง, โด่งดัง, แพร่หลายฉะนั้น “นามอุโฆษ” จึงหมายความว่า (บุคคลที่กล่าวอ้างถึง) มีชื่อเสียงโด่งดังอีกพระองค์หนึ่งคือ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๔ ทรงได้ชื่อว่าทรงใช้ ทิพยญาณ ในการทำนาย การเกิดสุริยุปราคาที่หัวกอ ได้อย่างแม่นยำ และได้รับการยอมรับทั้งจากชาวไทยและชาวต่างชาติ และมีตำราต่าง ๆ ได้ขึ้นในสมัยของพระองค์เป็นจำนวนมากเช่น ตำราพระจอมเกล้า และการแต่งตั้งพระนามของพระราชโอรสและพระราชธิดาก็ทรงใช้ หลักวิชาโหราศาสตร์คำนวณ จนทำให้ทราบถึงความเป็นไปของชีวิตและอนาคต จึงได้พระราชทานพรควบคู่กันไป ให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตที่ทรงพบในการพยากรณ์ เช่น การตั้งพระนามของ พระองค์เจ้าหญิง สุนันทากุมารีรัตน์ เป็นต้น (พิสมัย ชำนาญคิด, ๒๕๕๖, หน้า ๓๑ - ๓๒)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ก็ทรงเป็นพระมหากษัตริย์อีกพระองค์หนึ่งที่ ทรงให้ความสนพระทัย ทางด้านโหราศาสตร์ พระราชนิพนธ์เรื่องพระมหากษัตริย์ นับว่าเป็นตัวอย่างอันดี ของการนำความรู้ในเรื่องโหราศาสตร์ไปใช้ในการ แสดงสถานที่ตั้งภูมิศาสตร์ ของเมืองโบราณแห่งหนึ่ง และยังได้แสดงข้อมูล ทางอุตุนิยมวิทยา เกี่ยวกับทางลม รวมทั้งวันที่เรือพบ จุดอับปางของเรือ ตามที่ปรากฏในเนื้อเรื่องที่ทรงคาดคะเน โดยอาศัยข้อมูลโหราศาสตร์

ความรู้ทางด้านฤกษ์ยาม ได้รับการยอมรับ มาจากชั่วอายุคน และ มีความผูกพันใกล้ชิดกับ พุทธศาสนิกชนไทยและ มักจะเข้าไป เกี่ยวข้อง กับชีวิต ความเป็นไปของบุคคล ตั้งแต่ เกิดจน ตาย ทางโดยตรงและทางอ้อม และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ทำหน้าที่คล้ายทุกซ์ได้ และมักจะถูกนำมาเป็น เครื่องมือในระดับต้น ๆ ในการแก้ปัญหาชีวิตเสมอ ๆ

๒.๒.๑ ความหมายของฤกษ์ยาม

คำว่า ฤกษ์ยาม คือเวลาจะเริ่มทำกิจการงานต่าง ๆ นั้น ถ้าดูแล้วทำให้สบายใจ และไม่ทำให้ เตื่อร้อนก็ทำเกิด แม้บางครั้งจะไร้สาระ แต่มีประโยชน์แก่จิตใจก็ทำตามสบาย ขอเพียงอย่าถึงกับเชื่อ มั่นคงว่า ถ้าทำไม่ได้ตามฤกษ์ตามยามนั้นแล้วทุกอย่างจะล้มเหลว เพราะจริง ๆ แล้วการดูฤกษ์ยาม เป็นเพียงการช่วยให้เกิดความมั่นใจส่วนหนึ่ง เราคงได้ยินติดูกันมานานแล้ว คนไทยชอบพูดคำที่มี สร้อยซึ่งเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่ง ที่เรามักจะพูดติดปากกันว่า ฤกษ์งามยามดี ความเป็นจริงแล้ว ยาม เป็นเพียงส่วนหนึ่งของ ฤกษ์ แต่ไม่ใช่ทั้งหมดลักษณะของยามที่เรานำมาใช้กันทั่ว ๆ ไป เรามักยึดถือเป็น รายปีเช่น ปีนี้นยามอะไรที่เป็นมงคล นั่นคือ ยามอธิบดี หรือยามธงชัย เราก็เลือกใช้ แต่ไม่เลือกยามที่เป็นอุบาทว์ หรือ โลกาวินาศ ของปีนั้น ๆ ทำการเวลาของยามหนึ่ง ๆ กินเวลาเท่ากับ ๑ ๑/๒ ชั่วโมง มียามย่อย ๆ ที่แบ่งเป็น ๓ ส่วน ยามละ ๑/๒ ชั่วโมง แต่ไม่ได้มีบอกไว้ในปฏิทินนอกจากผู้ศึกษามาจึง ทราบ ยามต่าง ๆ เหล่านี้ใคร ๆ ก็สามารถเปิดปฏิทินประจำปีดูได้ ยามนี้เป็นส่วนหนึ่งของ กาลโยคนั้น คือเวลาที่เปลี่ยนไปในแต่ละปีของ วัน ยาม ราศี ดิถี และฤกษ์ ซึ่งในการเป็น ธงชัย อธิบดี อุบาทว์

และโลกาวินาศ และแต่ละปีนั้นจะไม่เหมือนกัน ที่แบ่ง เช่นนี้เพื่อความสะดวกแก่การหากาลโยค (การกำหนดวัน ยาม ฤกษ์ ราศี ดิถี ของแต่ละปีเป็นธงชัย อธิบัติ อุบาทว์ โลกาวินาศ)

ยาม มาจากภาษาบาลีและสันสกฤต (อ่านว่า ยา - มะ) แปลว่า การไปของกาลเวลา หมายถึง ช่วงเวลาแต่ละช่วงในตอนกลางคืน ตามคติสันสกฤต

ราศี คือ กอง หมู่ เช่น บุญราศี กองบุญ ชื่อมาตราวัดจักรราศี คือ ๓๐ องศา เป็น ๑ ราศี (สันสกฤตว่า ราศี บาลี ว่า ราลี) ราศีในความหมายทั่วไปเกี่ยวกับคนหมายถึงความสง่า เช่น พุดร่วม ๆ ไปว่า สง่าราศี ลักษณะความดีงามของคน

ดิถี คือวันขึ้นแรม เดือนหนึ่งมีวันข้างขึ้นและข้างแรมรวมกัน ๓๐ วัน (อาจมียกเว้นบ้างในเดือนคี่)

ฤกษ์ มาจากคำภาษาสันสกฤตว่า ฤกษ์ (อ่านว่า ริฎ - ษะ) ความหมายหนึ่งหมายถึง กลุ่มดาว กระจุกกลุ่มดาวต่าง ๆ ซึ่งเคลื่อนที่ไปอยู่ในตำแหน่งที่แตกต่างกันในแต่ละคืน

ธงชัย หมายถึง ชัยชนะ เป็นเครื่องหมายแห่งชัยชนะซึ่งกาลโยคอย่างหนึ่งในโหราศาสตร์ คือ เวลาประกอบด้วยโชคคราวชนะเข้าไปถึงที่ซึ่งศัตรูจะตั้งอยู่ไม่ได้

อธิบัติ หมายถึง ความเป็นใหญ่ ความเจริญสวัสดิมงคล ทางโหราศาสตร์นิยมให้ประกอบการมงคลต่าง ๆ ในวัน ยาม ฤกษ์ ราศี และดิถีที่เป็นอธิบัติ ทั้งนี้ตลอดปีนั้น ๆ ตรงข้ามกับโลกาวินาศ.

อุบาทว์ หมายถึง อัปมงคล ชั่วร้าย อัปรีดี จัญไร ไม่เป็นมงคล

โลกาวินาศ หมายถึง อันตราย ความสูญเสีย สูญสิ้นความเจริญสวัสดิมงคล ทางโหราศาสตร์ห้ามประกอบการมงคลต่าง ๆ ในวัน ยาม ฤกษ์ ราศี และดิถีที่เป็นโลกาวินาศ ทั้งนี้ตลอดปีนั้น ตรงข้ามกับ อธิบัติ

๒.๒.๒ อำนาจและอิทธิพลของฤกษ์ยาม

โหรในยุคแรก ๆ ฝ้าสังเกตปรากฏการณ์ต่าง ๆ บนท้องฟ้าอย่างละเอียดถี่ถ้วน จากความพยายามของพวกเขาในการหาแผนที่การเคลื่อนที่ของดวงดาว และทำบันทึกตำแหน่งดวงดาว คิดค้นปฏิทินต่าง ๆ และทำนายเวลาเกิดสุริยปราคาในที่สุดจึงเกิดเป็นวิชาดาราศาสตร์ แต่โหราศาสตร์ไม่ใช่แค่การสังเกตอิทธิพลของดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ที่มีต่อธรรมชาติรอบตัวเรา โหราศาสตร์สอนว่า ตำแหน่งและการเรียงตัวของดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดาวเคราะห์ ดาวฤกษ์ และกลุ่มดาวต่าง ๆ ไม่เพียงมีส่วนทำให้เกิดเหตุการณ์สำคัญบนโลก

๑) ยามบริวาร คือ ผู้ที่อยู่ในความดูแลและปกคองของเรา เช่น ภรรยา บุตร ญาติมิตร สหายพรรคพวก ลูกน้อง ผู้เข้ามาพึ่งพาอาศัย พอจะให้ความช่วยเหลือสุขแก่เราได้บ้าง หรือหมายความว่า จะเป็นคนผู้มีมิตรดี

๒) ยามอายุ คือ ชีวิตต่ำแล้วก็จะกลับสูง มีสุขกายสบายใจแล้วก็จะมีโอกาสที่จะมีความสุขกายสบายใจได้บ้างด้วยไม่อับเฉาเกินไป อายุของชีวิตก็จะยาวนานสมควรหรือยาวกว่าคนอื่น หลายสิบหลายร้อยคน

๓) ยามเดช คือ ผู้ที่มีเดชมี่อำนาจมีตะบะในตัวเองจากกุศลในชาติก่อน ซึ่งทำให้เป็นผู้ที่จะได้พบของดีของขลังในโลกมาเป็นอิทธิพลบารมี ยิ่งกว่าบุคคลอื่น คนที่เป็นบริวารหรือที่พบเห็นคบค้าสมาคมกัน มักจะเกรงใจยำเกรง เกรงกลัว ออกปากใช้ใครให้ทำอะไรมักได้ผลจากความเชื่อถือนักจะได้เป็นใหญ่เป็นโตรวยทรัพย์

๔) ยามศรี คือ ผู้ที่เกิดในยามนี้ธรรมชาติจะเข้าผสมให้ร่างกายมีบุคลิกลักษณะรูปร่างค่อนข้างไปทางหล่อหรือสวย เป็นคนมีสง่า ประกอบธุรกิจการงานศรี พุดดีใจดี คนจะนิยมรักนับถือ ประกอบธุรกิจการงานแสวงหาทรัพย์สินก็จะช่วยให้ได้ผลประโยชน์เลี้ยงตัว เลี้ยงครอบครัวให้เป็นสุขได้ จะชอบใจรักใคร่ใคร่ใช้ความพยายามพอสมควรก็มักจะได้รับผลสมประสงค์ ทำยันต์ปลุกเสกเวทมนต์คาถาเพื่อปลุกเสกให้ชายหรือหญิงรัก ต้องทำในยามนี้

๕) ยามมูละ คือ ผู้ที่เกิดในฤกษ์นี้มักจะมีพี่น้องวงศาคณาญาติคอยให้ความเกื้อกูลช่วยเหลืออยู่บ้าง เมื่อถึงคราวจำเป็นออกปากขอร้องและเมื่อตั้งใจศึกษาวิชาการหรือวิชาอาชีพแล้วนำความรู้มาประกอบอาชีพโดยความสุจริตอดทนอดกลั้น เมื่อเก็บออมรอมริบไว้เรื่อย ๆ ไม้ทันแก่เฒ่าจะเป็นผู้สามารถตั้งรากฐานบ้านได้มั่นคงดำรงชีวิตอยู่เป็นสุขได้

๖) ยามอุตสาหะ คือ คนที่เกิดยามนี้กว่าจะได้วิชาความรู้สูง ๆ ความรู้ดี ๆ ทั้งที่เป็นคติโลกคติธรรม ทั้งที่เป็นรูปธรรมนามธรรม หรือกว่าจะมีชื่อเสียงทางใดทางหนึ่ง หรือกว่าจะเก็บเงินทองได้เป็นกำเป็นก้อนมาสร้างที่อยู่อาศัยให้มั่นคงเป็นหลักฐาน พักพิงให้เป็นสุขได้ ชะตากรรมจะต้องเข้าประกบสิ่งชีวิตให้ต้องผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ให้ต้องเหน็ดเหนื่อยชนิดหลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดิน และจะต้องขยันหมั่นเพียร จะหวังรวยจากโชคลาภนั้นเต็มที

๗) ยามมนตรี คือ เมื่อจะทำอะไรในยามนี้ มักจะมีผู้มาช่วยเหลือช่วยส่งเสริม หากชีวิตเกิดมาในยามนี้ แสดงว่าเป็นคนมีวิบากกรรมที่เป็นส่วนดีส่วนกุศลในอดีตชาติมาพอสมควร วิบากส่วนกุศลนั้นจึงติดมากับจิตวิญญาณ (หลังจากร่างกายในชาติก่อนตายไปแล้ว) เมื่อมาปฏิสนธิเป็นมนุษย์ในชาติใหม่ จะช่วยเสริมให้คนที่เสมอกันหรือสูงกว่า เห็นหน้าตา นิสัย กิริยาพฤติกรรมแล้ว มักจะให้การอุปถัมภ์ ค้ำชู ช่วยเหลือเกื้อกูล ทำให้ชีวิตดำรงอยู่ในโลกได้พอสมควร ไม่ถึงกับต้องตกทุกข์ได้ยาก หรือนอนอยู่เจ็บโดดเดี่ยว โดยขาดผู้สนใจช่วยเหลือ หรือไม่ตายเพราะอดอยาก

๘) ยามกาลกณี คือ ถ้าจะให้คนเลวหรือคู่อธิงความวิบัติด้วยอำนาจอิทธิพลของยันต์เวทมนต์คาถา ควรทำและออกชื่อผู้นั้นในยามนี้ หากชีวิตใดกลับมาสู่โลกในมนุษย์ในยามนี้ แสดงว่าเป็นคนที่บาปอกุศลต่าง ๆ ที่ทำไว้ในชาติก่อนหลายรูปแบบตามประกอบติดมากับปฏิสนธิจิตหรือวิญญาณของตนด้วย เพื่อให้ร่างกายหรือชีวิตของเขาเอง ซึ่งเกิดเป็นมนุษย์ (หลังจากตายจากชาติก่อนแล้ว) จะต้องได้รับวิบากผลของกรรมที่สร้างไว้ คือ มักจะมีศัตรูคอยเบียดเบียนหรือล้างผลาญทั้งทรัพย์สินหรือแม้แต่ชีวิต มักจะมีคนมาทำให้ต้องลำบากทางทรัพย์สินลำบากยุ่งยากทางจิตใจ เตือดร้อนไม่เรื่องนั้นก็เรื่องนี้อยู่เรื่อย ๆ จะเรียนวิชาอาชีพอะไร เพื่อความก้าวหน้าให้ได้ทรัพย์สินได้ชื่อเสียง ก็มักจะมี

อุปสรรคจากเหตุการณ์และบุคคลมาขัดขวางคดโกง ชีวิตในบางช่วงต้องประสบความวิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งจากเรื่องนั้นบ้าง เรื่องโน้นบ้าง จนน่าเบื่อหน่ายท้อแท้ ต้องศึกษาธรรมชั้นสูงมาสติดหล่อเลี้ยงน้ำใจของตนเองไว้เสมออย่าถอดใจ การหยั่งรู้หลักสัจธรรมหรือโลกธรรมในกฎธรรมชาติดีจึงจะดำรงชีวิตให้เป็นสุขอยู่ได้จนกว่าชีวิตจะถึงเวลา (พระพลพล พลโรจโน (ชูรัตน์), ๒๕๕๒, หน้า ๑๓๗ - ๑๓๘)

๒.๒.๓ ประเภทของฤกษ์ยามทั่วไป

ฤกษ์นั้นมีสองประเภท คือ ฤกษ์ยามในคติธรรม คือ ฤกษ์ยามทางคติโลก คือ บุคคลผู้ยึดมั่นเชื่อมั่นในเรื่องฤกษ์ทางคติโลกมากเกินไป จะทำอะไร จะต้องคอยหาฤกษ์อยู่เสมอ แม้แต่เฝ้ารอคอยเวลาฤกษ์อยู่นั่นเอง เมื่อถึงคราวเหมาะที่ควรทำก็ไม่ทำ เพราะยังไม่ได้ฤกษ์ ฤกษ์ยังไม่ดี เช่นนี้ ผลประโยชน์ที่ตนควรได้ควรถึงย่อมผ่านพ้นบุคคลนั้นไปอย่างน่าเสียดาย เมื่อมีความจำเป็นจะต้องทำอะไร หรือจะต้องเดินทางไปในเวลาที่ไม่รู้แน่อยู่แก่ใจว่า “ฤกษ์ไม่ดี” ย่อมไม่มีความสุขสบายถ้าเป็นผู้ใหญ่ ก็มักทำความลำบากใจให้เกิดแก่ผู้น้อยตามหลักและเหตุผล มนุษย์เราถือว่าเป็นผู้มีสติปัญญาสูงกว่าบรรดาสรรพสัตว์ เพราะเหตุนี้ เมื่อจะทำอะไรก็ตามจึงต้องใช้สติปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจดูทางได้ทางเสียอย่างรอบคอบเสียก่อนแล้วจึงจะเริ่มดำเนินการกิจกรรมที่ทำแล้วจึงปรากฏผลเป็นความดีมากกว่าเสีย (DD108.com, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๗) การพิจารณาใคร่ครวญตรวจดูทางได้ทางเสีย ความพร้อมเพียง และความขาดตกบกพร่องในทางทำพิธีงานนั้น ๆ อย่างนี้แหละเรียกว่า “การตรวจดูฤกษ์ การหาฤกษ์ หรือการดูฤกษ์” เมื่อได้พิจารณาดูวัน เวลา สถานที่ และ ฤกษ์ยามที่ให้คุณและให้โทษ ฤกษ์ที่ดียอมให้คุณ ฤกษ์ที่ร้ายยอมให้โทษ และบุคคลผู้ยึดมั่นเชื่อมั่นในฤกษ์ยามมากเกินไป จะทำอะไร จะต้องคอยหาฤกษ์อยู่เสมอ แม้แต่เฝ้ารอคอยเวลาฤกษ์อยู่นั่นเอง เมื่อถึงคราวเหมาะที่ควรทำก็ไม่ทำ เพราะยังไม่ได้ฤกษ์ ฤกษ์ยามยังไม่ดี เช่นนี้ ผลประโยชน์ที่ตนควรได้ควรถึงย่อมผ่านพ้นบุคคลนั้นไปอย่างน่าเสียดาย และ เมื่อมีความจำเป็นจะต้องทำอะไร หรือจะต้องเดินทางไปในเวลาที่ไม่รู้แน่อยู่แก่ใจว่า “ฤกษ์ยามไม่ดี” ย่อมไม่มีความสุขสบายใจ เฝ้าแต่ครุ่นคิดตำหนิตัวเองและแข่งตัวเองอยู่ตลอดเวลา “เดี๋ยวจะต้องเป็นอย่างนั้น จะต้องเป็นอย่างนี้” ผลที่สุดก็เกิดความเสียหายขึ้นจนได้ เพราะใจตัวเองเฝ้าเรียกร้องถึงอยู่ตลอดเวลาตนเองบุคคลผู้ถือฤกษ์จัด แม้แต่รอคอยฤกษ์ที่อยู่ ก็มักจะทำอะไรไม่ทันเพื่อน ถ้าเป็นผู้น้อย ก็เป็นที่ขวางหูขวางตาของผู้ใหญ่ ถ้าเป็นผู้ใหญ่ แต่ไม่ว่าฤกษ์ยามดีหรือร้ายก็ตาม จากที่ลัคนาและจันทร์เข้าไปอยู่ใต้อำนาจอิทธิพลของฤกษ์นั้น ๆ โบราณกล่าวว่าสามารถจะนำมาพิจารณาชีวิต ความเป็นอยู่และสภาพของเจ้าชะตาได้เป็นอย่างดี การถือฤกษ์ยามมีข้อดีคือ การคำนวณฤกษ์ยามและมีหน้าที่ประกอบพระราชพิธีควบคุมไปกับพวกราชบัณฑิต ถ้าช่วงใดมีศึกสงครามโหดหลวงจะต้องมีหน้าที่ติดตามกองทัพไปด้วยทุกครั้ง เพื่อคอยคำนวณฤกษ์ยาม หรือคอยติดตามการแก้ไขปัญหาศึกต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในขณะที่ทำสงครามและประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ อันเป็นมงคลส่วนการที่จะเลือกฤกษ์ที่เหมาะสม นั้นส่วนมากแล้วท่านให้ใช้ ทลิตโทแห่งฤกษ์ เพราะ ฤกษ์

นี้ใช้เพื่อการ สู้ขอ การหมั่นหมาย การของความช่วยเหลือ การทวงหนี้ ร้องทุกข์ การขอกู้ยืมเงินทอง หรือการประนีประนอมยอมความ

๒.๓ ความสำคัญของฤกษ์ยามที่มีผลต่อคนไทย

ฤกษ์ก็นับว่ามีความสำคัญอยู่ในจิตใจพุทธศาสนิกชนไทย อยู่ไม่น้อยดังนั้น การทำการมงคลต่าง ๆ หรือการประกอบพิธีกรรม ก็มักจะต้องมีเรื่องราวของฤกษ์ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ ดาวฤกษ์ ๒๗ กลุ่ม เรื่องของฤกษ์ก็นับว่ามีความสำคัญอยู่ งานมงคลพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนาแทบทุกพิธี ประกอบการทำกิจกรรมที่ ต้องการหวังผลอันเลิศด้วยส่วนมากแล้ว จะนำไปใช้ในการทำกิจกรรมอันเป็นมงคล และหลีกเลี่ยงการนำไปใช้เพื่อการทำงานอันไม่เป็นมงคลนอกจากฤกษ์ยามจะใช้ในงานมงคลแล้ว ยังนำมาใช้ในการปฏิวัติรัฐประหารกันนับครั้งไม่ถ้วน ตั้งแต่ปี ๒๔๗๕ เป็นต้นมา นักโหราจารย์ที่ให้ฤกษ์จึงเป็นผู้ที่คณะปฏิวัติรัฐให้ความเคารพนับถือและมีความเลื่อมใส และต้องเป็นคนที่มีความรู้สำหรับการ เปิดเพราะคลุมป้ายก็ต้องดูว่าทำอะไรเช่นร้านทอง ก็ห้ามเอาพระมาเปิด ขึ้นบ้านใหม่ก็ต้องดูวันดีให้กับเขา เช่น วันพุธกับวันพฤหัสบดี ปัจจุบันการแต่ คนไทยเป็นชนชาติหนึ่งที่เชื่อถือเกี่ยวกับเรื่อง ฤกษ์ยาม เคล็ดกลาง มาตั้งแต่สมัยโบราณโดยเฉพาะ การทำพิธีอันเป็นมงคลต่าง ๆ เช่น การแต่งงาน จะต้องดูฤกษ์ยามกันตั้งแต่ วันที่ส่งหม่าแก่ไปเจรจาขอ วันหมั้น วันทำพิธีมงคลสมรส รวมถึงฤกษ์ยามในการปลูกเรือนหอ ส่งตัวเจ้าสาวและฤกษ์เรียงหมอน ดังจะกล่าวถึงต่อไปเกี่ยวกับฤกษ์ยามนั้น เริ่มจากวัน คือต้องเป็นวันดี เช่น วันอธิบดี วันธงชัย ส่วนเดือนที่นิยมแต่งงานกัน ได้แก่ เดือน ๖ เดือน ๙ เดือน ๑๐ เดือน ๒ และเดือน ๔ แล้วแต่ความนิยมเชื่อถืออันซึ่งมีคติที่มาหลายนัย การนิยมแต่งในเดือน ๒ เดือน ๔ หรือเดือน ๖ เพราะถือเป็นเดือนคู่ ซึ่งคำว่าคู่หรือสิ่งที่เป็นคู่นี้ มีความหมายและความสำคัญมากใน การทำพิธีแต่งงาน เนื่องจากเป็นพิธีที่หญิง และชาย จะเริ่มใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน บางทีก็มี การแต่งงาน ในเดือน ๙ ถือเคล็ด ถึงความก้าวหน้า เพราะคำว่า “เก้า” กับ “ก้าว” ออกเสียงใกล้เคียงกัน บางตำราบอกว่าเป็นการเลื่องจากการแต่ง ในเดือน ๘ ซึ่งแม้จะเป็นเดือนคู่ แต่อยู่ในช่วงเข้าพรรษา จึงเลื่อน มาเป็น เดือน ๙ แทน คือเสี่ยงช่วงเทศกาลที่สำคัญทางศาสนา และถือเคล็ดคำว่า ก้าวหน้าไปพร้อมกัน บางที่อาจมีการแต่งงานในเดือน ๘ แต่มักจะแต่งก่อนวันเข้าพรรษา เดือนที่นิยมแต่งงานกันมากที่สุด คือเดือน ๖ เพราะเริ่มเข้าฤดูหน้าฝน อาจเพราะบรรยากาศช่วยเป็นใจ เรียกว่า โรแมนติก กว่าแต่งในหน้าอื่น และเป็นต้นฤดูทำการเพาะปลูก ของคนไทยซึ่งหนุ่มสาวจะได้เริ่มชีวิตใหม่ สร้างฐานะครอบครัวร่วมกัน เดือนที่ไม่นิยมแต่งงาน คือเดือน ๑๒ เพราะถือเป็นช่วงที่สุนัข มันติดสัด แม้จะเป็นเดือนที่เป็นเลขคู่ก็ไม่นิยม คงเพราะในสมัยก่อนช่วงนี้ น้ำป่าไหลท่วมบ้านเรือน หรือข้าวปลาอาหาร ไม่สมบูรณ์ การคมนาคมไม่สะดวก ก็เป็นได้ แต่ในหลักโบราณ เป็นวันแห่งความทุกข์ โศกวันพุธห้ามแต่งงานเพราะเป็นวันรวนเร วันอังคารห้ามโกนจุกเพราะเป็นบาดแผล ล้วนสะท้อนให้เห็นความสำคัญของฤกษ์ในด้านต่าง ๆ ของชีวิต” โบราณว่าทำสิ่งใดต้องดูฤกษ์ ร้านจะเปิด จะคลอด

บุตร ต้องวันไหน จะบวชนาคแต่งงานขึ้นบ้านใหม่ปีใหม่นี้ฤกษ์ยามไหนให้โชคเออย” เช่น วันที่ห้ามตาม
 ภาษี”เผาผีวันศุกร์ โภชนจกวันอังคาร แต่งงานวันพุธ” อวยของท่านให้ สุขสวัสดิ์ โดยแบบบูรณูจัด
 จดไว้อาทิตย์อย่าอวยสัตว์ สองสี่ เท้าแฮจันทรอย่าถอยเรือให้ หากแพภัยตัว วันอังคารอย่าให้เหล็ก
 ลบคุณ เสียพ่อพุธอย่าอำนวยบุญ ที่บ้านพฤห์สอยอย่าอวยทุน ทรัพย์ต่าง ต่างเสาร์ศุกร์เงินคองคาง อย่า
 อ่างอวดใครภาษีอีกอย่างหนึ่งที่ห้ามคือ”พุธ ห้ามตัด พฤห์ส ห้ามถอน” ใครจะตัดเศให้ วิจารณ์ระวี
 มีชนมาน มากใช้ ศศิจะรำคาญ รังโรค ผิววันอังคารให้ เดชล้ำลือชา ตัดผมวันพุธแล้ว อับลักษณ์ นา
 พ่อ พฤห์สเทพพิทักษ์ ปกป้อง วันศุกร์จะมี ภัยชามาก เสาร์เกิดมงคลช่องแซ่ผู้สรรเสริญดีดี (วันตาม
 จันทรคติ) ที่ไม่ควรแก่การมงคลบางงาน คำโบราณกล่าวว่า สงฆ์ ๑๔, นารี ๑๑, สมรส ๗, เผาผี ๑๕
 ตามที่กล่าวนี้คือ สงฆ์ ๑๔ ห้ามทำงานเกี่ยวกับพระสงฆ์ เช่น บวชนาค ฉลองพระลาอุปสมบท คงจะ
 ถือว่าวันนี้เป็นวันโกน พระท่านปลงผมกัน จึงไม่ควรทำงานอื่นให้แก่สงฆ์ ห้ามทั้งดีดีขึ้นและแรม ๑๔
 คำ นารี ๑๑ ห้ามทำกิจกรรมเกี่ยวกับสตรี เช่นโกนลูกเด็กหญิง ไม่ควรทำในวันขึ้นแรม ๑๑ คำ สมรส
 ๗ ห้ามแต่งงานในวันขึ้นหรือแรม ๗ คำ เผาผี ๑๕ ห้ามไม่ให้ทำการเผาศพในวันขึ้น หรือแรม ๑๕ คำ
 เรื่องนี้อาจเกรงว่าจะมีตัวสัตว์ในซากศพ เมื่อทำการเผาศพแล้ว สัตว์ก็จะต้องตายไป ด้วยดีดีดีเลิศใน
 การให้ฤกษ์ เป็นวันที่ใช้ได้และมีโชคเสมอ ไม่จำเป็นต้องวางเวลาลำเวลา ชอบใจจะทำเวลาไหนได้
 ตลอดทั้งวัน ดังโหราศาสตร์ได้ประพันธ์โคลงไว้ดังนี้

วันอำมฤตโชค

อัชฎา สุริเยศแจ้ง จันทรตรี

ภุมเมศแก้ว โดยมี กล่าวไว้

พุธสองสี่ ครุสี่ ศุกรหนึ่ง

เสาร์ห้า อำมฤตใช้ โชคล้วนศุภผล

จะประกอบพิธีอันใดยอมเป็นกุศล ได้รับความสำเร็จทุกประการ นี่เป็นเพชรเม็ดงามในการ
 ฤกษ์เลยที่เดียว และใช้ได้ผลอย่างดีเยี่ยม

วันมหาสิทธิโชค

สิบสี่, ทวาทศ, หัง สุริย์, จันทร

ภุมเมศ สิบสามสรรพ เลิศล้วน

พุธสี่, เจ็ดชิวัน ศุกรสิบ

เสาร์สิบห้าสิทธิล้วน เทียงแท้มหาวัน

วันสิทธิโชค

สิบเอ็ดสุริเย, แก้ว วันครุ

พุธทศ, สิบสี่ ภุมเมศแผ้ว

จันทร - ห้า, สี่เสาร์ชู สิทธิโชค

ศุภรสิบเอ็ดเพริศแพรว ผ่องแผ้วภัยพาล

ชื่อและความหมาย อัมฤตโชค คือ ความสำเร็จผล โชคดี

มหาสิทธิโชค คือ ความสำเร็จอันดียิ่ง

สิทธิโชค คือ ความสมปรารถนา (DD108.com, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๗)

๒.๓.๑ ความเชื่อที่สำคัญของสังคมไทย

ความเชื่อของสังคมไทยนั้นแต่ดั้งเดิมมา ได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากชาติอื่น โดยเฉพาะวัฒนธรรมอินเดียซึ่งได้รับอิทธิพลผ่านอาณาจักรขอม และมอญ ส่วนความเชื่อในสังคมต่าง ๆ อาจเหมือนกันหรือแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละสังคมสำหรับสังคมไทยก็มีความเชื่อที่สำคัญ และคนไทยยึดมั่น ได้แก่

๑) ความเชื่อในทางศาสนา

ประเทศไทยเป็นประเทศพุทธศาสนาประชากรส่วนใหญ่ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๙๓ นับถือศาสนาพุทธรองลงมาคือ อิสลาม ขงจื้อ คริสต์ ฮินดู และอื่น ๆ ดังนั้นความเชื่อทางศาสนาของสังคมไทยส่วนมากคือความเชื่อในทางพุทธศาสนา โดยเชื่อว่าชีวิตเป็นผลของกรรมหรือการกระทำกรรมเป็นที่มาของทุกสิ่งทุกอย่าง การเกิดทุกชนิดเกิดจากแรงกรรม ฉะนั้นมนุษย์จึงเกิดมาแต่กรรมตราบใดที่มนุษย์ยังมีกิเลสอยู่ มนุษย์ก็จะกระทำกรรมอยู่ตลอดเวลาทั้งกรรมดีกรรมชั่ว และกรรมที่มนุษย์ทำไว้นั้นจะยังผลให้มีการเวียนว่ายตายเกิดอยู่ตลอดไป จากการที่พระพุทธศาสนาให้เสรีภาพในการเลือกเชื่อไม่มีพระเจ้ามาคอยบังคับ แต่เชื่อว่าบุคคลจะได้รับผลจากการกระทำของตน ทำให้ผู้ไม่มีความรับผิดชอบเกรงกลัวต่อผลของกรรมน้อย การประพฤติดุร้ายหลักคำสอนของศาสนาจึงเกิดได้ง่าย นอกจากนี้พุทธศาสนาสอนให้คนเชื่อด้วยปัญญา ปัญหาการขัดแย้งระหว่างศาสนาพุทธในสังคมไทยกับวิทยาศาสตร์จึงเกิดขึ้นน้อยมาก แต่ในสภาพความเป็นจริงแล้ว ชาวบ้านรับเอาศาสนาพุทธโดยแฝงวิธีทางศาสนาพราหมณ์ และไสยศาสตร์เข้าไปปะปนอยู่มากทำให้ความเชื่อทางศาสนาของสังคมไทยโดยทั่วไป เป็นไปอย่างผิด ๆ การปฏิบัติทางศาสนาไม่จริงจังบิดเบือนและตรงกันข้ามกับคำสอนของพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เช่นเชื่อในเรื่องเวทมนต์คาถา เชื่อถือเรื่องการเซ่นไหว้ ให้สินบนแก่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายเพื่อให้คนสมประสงค์ในสิ่งที่อธิษฐานไว้ เป็นต้น (พิไลรัตน์ รุจวนิชกุลย์, ๒๕๒๔, หน้า ๕๓)

ความเชื่อทางศาสนานี้ จากการเปรียบเทียบทัศนคติของศาสนิกสองศาสนาตามหลักการที่สำคัญของพระมหาสุวรณ เคลือบสุวรณ เปรียบเทียบความเชื่อได้ผลดังนี้

๑) ความเชื่อต่อภาวะของพระพุทธเจ้าและพระเจ้า ผลการศึกษาวิจัยพบว่าพุทธศาสนิกชนร้อยละ ๖๗ เชื่ออย่างยิ่งว่าพระพุทธเจ้ามีจริง ร้อยละ ๓๒ เชื่อ ร้อยละ ๑ ไม่แน่ใจในขณะที่คริสตศาสนิกชน ร้อยละ ๘๕ เชื่ออย่างยิ่งว่าพระพุทธเจ้ามีจริง ร้อยละ ๑๔ เชื่อ ร้อยละ ๑ ไม่เชื่อเลย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าศาสนิกชนส่วนใหญ่เชื่อว่าพระพุทธเจ้าและพระพุทธเจ้ามีอยู่จริงแต่ในกลุ่มของ

คริสต์ศาสนิกชนมีผู้ที่เชื่ออย่างยิงในภาวะของพระเจ้ามากกว่ากลุ่มของพุทธศาสนิกชนที่เชื่ออย่างยิงในภาวะของพระพุทธเจ้า

๒) ความเชื่อเรื่องนรก สวรรค์ และอาณาจักรของพระเจ้า จากการศึกษาพบว่า พุทธศาสนิกชนร้อยละ ๖๑ เชื่ออย่างยิงว่า นรก สวรรค์และนิพพานมีจริงร้อยละ ๓๑ เชื่อ ร้อยละ ๓ เชื่อบ้าง ร้อยละ ๑ ยังไม่แน่ใจ ร้อยละ ๒ ไม่เชื่อเลย ส่วนคริสต์ศาสนิกชนร้อยละ ๘๒ เชื่ออย่างยิงว่านรกและอาณาจักรของเจ้ามีอยู่จริง ร้อยละ ๑๔ เชื่อ ร้อยละ ๓ เชื่อบ้าง และร้อยละ ๑ ไม่เชื่อเลย จากข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่าในกลุ่มของคริสต์ศาสนิกชน มีผู้ที่เชื่ออย่างยิงต่อเป้าหมายระดับสูงในศาสนาของตนมากกว่ากลุ่มของพุทธศาสนิกชน

๓) ความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด ผลการสำรวจพบว่าพุทธศาสนิกชนร้อยละ ๕๕ เชื่ออย่างยิงว่าคนที่ยังมีกิเลสอยู่จะต้องตายอยู่เรื่อยไปไม่มีที่สิ้นสุด ร้อยละ ๓๕ เชื่อ ร้อยละ ๔ เชื่อบ้าง ร้อยละ ๔ ไม่แน่ใจ ร้อยละ ๓ เชื่อบ้าง ร้อยละ ๓ ไม่เชื่อเลย ขณะที่คริสต์ศาสนิกชนร้อยละ ๘๒ เชื่ออย่างยิงว่าคนที่ตายจะไม่เกิดอีก แต่จะรอการพิพากษาจากพระเจ้าว่าจะทรงตัดสินใจอยู่ ณ ที่ใด ร้อยละ ๑๔ เชื่อ ร้อยละ ๓ เชื่อบ้าง ร้อยละ ๑ ไม่เชื่อเลย แสดงว่าคริสต์ศาสนิกชนส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นเรื่องการเกิดการตายตามหลักคำสอนทางศาสนาของตนมากกว่ากลุ่มของพุทธศาสนิกชน (พระมหาสุวรณ เคลือบสุวรณ, ๒๕๔๐, หน้า ๗๖)

๒.๓.๒ ความเชื่อเรื่องเวลาและฤกษ์ยามห้ามแต่ง

เรื่องความเชื่อของคนโบราณ เป็นเรื่องที่คนในยุคปัจจุบัน ยังคงให้ความสนใจและไม่ละเลยที่จะปฏิบัติตามกัน ไม่ว่าจะเป็นงานพิธีสำคัญไหน ๆ ก็มักจะมีการเลือกฤกษ์ เลือกเวลาในการจัดงานกันก่อนทั้งนั้นโดยเฉพาะเรื่องของงานแต่งงาน เป็นฤกษ์ยามแต่งที่ไม่ควรมองข้าม ฤกษ์ยามไหนแต่งแล้วดีมีความสุขที่สุด หรือฤกษ์ไหนห้ามจัดงานแต่งงานโดยเด็ดขาด เพราะมีความเชื่อกันว่า ถ้าหากฝืนแต่งกันไปแล้วนั้น อาจจะทำให้ดวงชะตาทั้งสองฝ่ายเกิดการขัดแย้งกัน หรืออาจจะเป็นอริต่อกันในอนาคตเลยก็ได้ ซึ่งความเชื่อเรื่องวันเวลา ที่จำเป็นสำหรับการหาฤกษ์ยามที่ดี ๆ เพื่อที่จะได้แต่งงานกันอย่างมีความสุข แต่ความเชื่อในแต่ละตำราก็ไม่เหมือนกัน แต่วันนี้ เอาแต่ความเชื่อของเวลา ที่ห้ามแต่งงาน หลัก ๆ มาให้ทุกท่านดูกัน

“ความเชื่อที่ ๑ ห้ามแต่งงานในวันพุธ โดยทางโหราศาสตร์เชื่อว่า ดาวพุธนั้นมีวงโคจรที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เดี่ยวดีเดี่ยวน้ำ เดี่ยวเดินเร็ว เดี่ยวเดินช้า ฉะนั้นคนโบราณสมัยก่อนจึงเชื่อกันว่า ถ้าแต่งงานวันพุธนั้น จะเป็นเหมือนดาวพุธ ที่ไม่มีอะไรแน่นอน ซึ่งอาจจะทำให้คู่บ่าวสาว ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเกิดการโผล่ เปลี่ยนใจเหมือนดาวพุธก็เป็นได้ ซึ่งปัญหานี้จะนำไปสู่การนอกใจ หย่าร้างได้

ความเชื่อที่ ๒ ห้ามแต่งงานในวันอังคาร และวันเสาร์ ซึ่งสมัยก่อนถือว่าเป็นวันแรงวันแข็ง เหมาะแก่การทำพิธีของขลังความเชื่อในเรื่องแต่งงาน

ความเชื่อที่ ๓ ห้ามแต่งงานวันพฤหัสบดี เพราะถือว่าเป็นวันครุ ถ้าแต่งงานวันนี้ฝ่ายชาย จะแพ้ทางฝ่ายหญิง และยังมีตำนานของเกี่ยวกับเทพเจ้าในเรื่องแต่งงาน ว่าพระพฤหัสบดีได้จัดงาน

แต่งงานกับบุตรสาวของตนคือพระจันทร์ ในวันที่ ต่อมาพระจันทร์ไปเป็นชู้กับพระอังคาร ดังนั้น จึงมีความเชื่อว่าไม่ควรจัดงานแต่งงานในวันนี้ เพราะอาจจะทำให้เกิดการนอกใจฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีชู้ได้

ความเชื่อที่ ๔ ห้ามแต่งงานวันพระ เพราะในสมัยก่อน พระสงฆ์ต้องทำวัตรร่วมกับอุบาสกอุบาสิกาตั้งแต่ เช้าจรดค่ำ จึงไม่ควรนิมนต์พระไปทำกิจอย่างอื่นอีก โดยเฉพาะในวันแต่งงาน เพราะถือว่าเป็นวันแห่งกิเลส และมีการหลับนอน ในการส่งตัวเข้าหอ ซึ่งไม่ถูกหลักคนโบราณ

ความเชื่อที่ ๕ ห้ามแต่งงานในวันที่เป็นวันอุบาทว์ เช่นวันโลกาวินาศ ซึ่งจะไม่ตรงกันในแต่ละปี ความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ

ความเชื่อที่ ๖ ห้ามให้ฤกษ์แต่งงาน ดังนี้ วันอาทิตย์ ห้าม ขึ้น/แรม ๑๒ ค่ำ วันจันทร์ ห้าม ขึ้น/แรม ๑๑ ค่ำวันอังคาร ห้าม ขึ้น/แรม ๗ ค่ำ วันพุธ ห้าม ขึ้น /แรม ๓ ค่ำ วันพฤหัสบดี ห้าม ขึ้น/แรม ๖ ค่ำ วันศุกร์ ห้าม ขึ้น/แรม ๑๒ ค่ำ วันเสาร์ ห้าม ขึ้น/แรม ๑๒ ค่ำความเชื่อที่ ๗ เป็นความเชื่อของชาวโรมันโบราณที่ห้ามแต่งงาน เดือนพฤษภาคม เพราะถือว่าเป็นวันที่พวกนอกรีต นอกศาสนา จัดพิธีเฉลิมฉลอง จึงไม่เหมาะที่จะเริ่มต้นชีวิตคู่ เพราะว่าจะถือว่าเป็นพวกนอกรีตได้

ความเชื่อที่ ๘ ห้ามแต่งงานในช่วงเดือน ๑๒ เพราะว่าเป็นวันที่สัตว์หาคู่ และยังเป็นช่วงของฤดู ที่เกิดฝนตก และน้ำป่าไหลหลาก ซึ่งถ้าแต่งงานในเดือนนี้ เชื่อว่า จะเกิดความลำบากในการเริ่มต้นชีวิตคู่ได้ แต่ปัจจุบันความเชื่อเหล่านี้ ค่อย ๆ หายไปแล้ว

ความเชื่อที่ ๙ เดือนที่ห้ามให้ฤกษ์แต่งงาน คือ เดือน ๖ เดือน ๓ ห้ามให้ ฤกษ์ขึ้น หรือ แรม ๔ ค่ำ เดือน ๗ เดือน ๑๐ ห้ามให้ฤกษ์ขึ้นหรือ แรม ๘ ค่ำ เดือน ๕ เดือน ๘ ห้ามให้ฤกษ์ขึ้นหรือแรม ๖ ค่ำ เดือน ๑๑ เดือน ๒ ห้ามให้ ฤกษ์ขึ้นหรือแรม ๑๒ ค่ำ เดือน ๙ เดือน ๑๒ ห้ามให้ฤกษ์ขึ้นหรือแรม ๑๐ ค่ำ เดือน ๑ เดือน ๔ ห้ามให้ฤกษ์ขึ้นหรือแรม ๒ ค่ำ” (Mthai โคนใจทุกคลิก, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๗)

๒.๓.๓ ความเชื่อของคนไทย

ความเชื่อของมนุษย์ส่วนใหญ่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ เมื่อสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นมีผลต่อวิถีชีวิตมนุษย์ ทั้งให้คุณประโยชน์และให้โทษ แล้วมนุษย์ไม่สามารถค้นหาสาเหตุมาอธิบายได้ ทำให้เกิดความหวาดกลัวสำหรับบริบทของสังคมไทยในทุกภาคส่วน มีความเชื่อที่หลากหลาย อันเป็นที่มาของความเชื่อและพิธีกรรมตามประเพณี มีธรรมเนียมและรูปแบบการปฏิบัติที่แปลกแตกต่างกันความเชื่อที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทย สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มของความเชื่อ ดังนี้

๑. ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา เนื่องจากคนไทยนับถือพระพุทธศาสนาตั้งแต่บรรพบุรุษ ความเชื่อจึงมุ่งเน้นพระรัตนตรัยหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา คือ ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ใครทำกรรมใดไว้ ผลกรรมนั้นจะตามสนอง ซึ่งมีความเชื่อว่า ทำดียอมได้ดี ทำชั่วยอมได้ชั่ว ไม่มีใครหลีกเลี่ยงได้ ความเชื่อเรื่องตายแล้วเกิดใหม่ สัตว์โลกทั้งหลายยอมเวียนว่ายตายเกิดวัฏสงสารตามผลแห่งกรรมของตน เป็นความเชื่อตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมชาติ ความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

๒. ความเชื่อเกี่ยวกับวิทยาคม เป็นความเชื่อเรื่องสิ่งลึกลับที่เหนือธรรมชาติ ไม่สามารถพิสูจน์ทราบได้ด้วยเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ แยกออกได้เป็น ๒ เรื่อง คือ

ความเชื่อเรื่องเวทมนตร์คาถา เป็นจำพวกตัวอักษรหรืออักขระที่ผูกเป็นข้อความ ถือว่ามีอำนาจลึกลับแฝงเร้นอยู่ เมื่อนำไปใช้ตามที่กำหนด เช่นคาถาอาคมนำไปบริกรรม เสกเป่าหรือสวด เชื่อว่าจะเกิดความศักดิ์สิทธิ์หรือเกิดความขลัง ปัจจุบันความเชื่อประเภทนี้ได้ลดน้อยลง ด้วยเหตุความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเข้ามาแทนที่ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง เป็นความเชื่อในสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ไม่ใช่สิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น เชื่อว่า สามารถป้องกันอันตราย ยิ่ง แทง ฟันไม่เข้า ตัวอย่างเช่น เหล็กไหล เขี้ยวเสือไฟ เป็นต้น

๓. ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อประเภทนี้น่าจะเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับคนไทยมาแต่อดีต ส่วนมากจะพบเห็นได้จากพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมือง พระเครื่อง รูปเหมือนพระสงฆ์ที่เคารพเลื่อมใส เป็นพระเกจิอาจารย์ อาจกล่าวรวมไปถึงศาลปู่ตา ศาลหลักเมือง ศาลเจ้าพ่อ ศาลเจ้าแม่ ความเชื่อประเภทนี้ยังคงมีปรากฏให้เห็นในสังคมไทยยุคปัจจุบัน

๔. ความเชื่อเรื่องผีसाงเทวดา สิ่งลึกลับที่มองไม่เห็นตัวตน ถือว่ามีอิทธิฤทธิ์และอำนาจเหนือมนุษย์ สามารถให้คุณให้โทษก็ได้ สิ่งเหล่านี้ ทางวิทยาศาสตร์ยังไม่สามารถหาบทสรุปได้แน่ชัดว่ามีจริงหรือไม่ บางครั้งในสิ่งที่เกิดขึ้นก็มีเหตุอันน่าเชื่อถือ

๕. ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ หมายถึง วิชาว่าด้วยการพยากรณ์ โดยอาศัยดาราศาสตร์เป็นหลัก ความเชื่อเช่นนี้ปรากฏแพร่หลายในทุกชนชั้นของสังคมไทย จนกระทั่งมีการเรียนการสอน สืบทอดอย่างเป็นทางการและยึดถือเป็นอาชีพ บทความดี ๆ (คอลัมน์ หน้าต่างศาสนา ๓ อาทิตย์ สิงหาคม ๒๕๕๗)

๒.๔ ความสัมพันธ์ของฤกษ์ยามกับปรัชญา

ฤกษ์ยามต้องอาศัยหลักการเปรียบเทียบทางด้านปรัชญา บวกกับความรู้ ทางฤกษ์ยาม แล้วจึงทำนายพยากรณ์ เพื่อให้เกิดความศรัทธาเชื่อถือ แก่ผู้มาขอรับการพยากรณ์ อีกด้วย ฤกษ์ยามจึงถือว่าเป็นศาสตร์ ทางปัญญา ที่เกี่ยวข้อง กับปรัชญาอันสูงสุด เครื่องมือสำคัญของวิชาฤกษ์ยาม หรือ วิชาตรรกศาสตร์ โดยเฉพาะ คือการอุปมาหรืออุปมัย เมื่อศึกษาขั้นสูง ๆ ยิ่งจะพบว่า มีธรรมชาติคล้ายเป็นศาสนาและที่น่าสนใจคือ ไม่ขัดแย้งกับกับพระพุทธศาสนา

พระสุนทรพลศักดิ์ กลโล (สมติ) (๒๕๔๙, หน้า ๕๓) กล่าวไว้ว่า การดำเนินชีวิตตามแนวพุทธปรัชญา คือ การแก้ ปัญหา ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นขณะดำเนินชีวิตอยู่ โดยพิจารณาจากความประพฤตินี่แสดงออกทางกายวาจา และทางใจเป็นสำคัญ ถ้าประกอบด้วยความดีงามต่าง ๆ ที่เป็นสุจริต ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ถือเอาศีลและธรรมเป็นเครื่องพิจารณาตัดสินใจ เรียกได้ว่า เป็นการดำเนินชีวิตที่เป็นกุศลกรรม มีผลที่ได้รับคือ ความสุขทั้งโลกนี้ และโลกหน้า ส่วนผู้ที่ประพฤติในทาง

ตรงกันข้าม คือ ดำเนินชีวิตไปด้วยกาย วาจา และใจที่เป็นทุจริต เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น อยู่นอกกรอบของศีลและธรรม เรียกได้ว่าเป็นการดำเนินชีวิตที่เป็นอกุศลกรรม มีผลที่ได้รับ คือ ความทุกข์ทั้งโลกนี้และโลกหน้า

วศิน อินทสระ (๒๕๑๘, หน้า ๙) กล่าวไว้ว่า ชีวิตในสังคมของคนเรา ควรจะเป็นชีวิตที่มีระเบียบเพราะสังคมมีการเปลี่ยนแปลง ไปอยู่เสมอ จึงต้องเข้าใจสิ่งที่เปลี่ยนแปลง และต้องมีหลักในการดำเนินชีวิต รวมทั้งข้อปฏิบัติที่จะทำให้เราเจริญขึ้น ก้าวหน้าในชีวิตตามสมควร ทั้งนี้ ก้าวหน้าไปในทางที่เป็นกุศล ตั้งใจทั้งในส่วนตัว และส่วนรวม

ในแง่ของปรัชญา ที่เอามาใช้ในฤกษ์ยาม จากตัวอย่างของกิริยาและปฏิกริยานั้น ความจริงเป็นหลักความจริง ในทุกกรณี ทั้งทางโลกและทางธรรม เช่น หากเราขับรถผ่านตำบลใดไปตำบลนั้น ๆ ก็จะมาผ่านเราไปหรือในการที่โลกโคจรรอบดวงอาทิตย์ ดวงอาทิตย์ก็โคจรรอบโลกด้วยแม้กฎแห่งกรรมก็มาจากหลักความจริง ดังนี้เป็นต้น ในการพยากรณ์ โดยวิธีทางฤกษ์ยาม หรือวิธีการใด ๆ ก็ตามนักพยากรณ์ จะต้องทราบปรัชญาของเรื่องนั้น ๆ การพยากรณ์เรื่องการเมือง ผู้พยากรณ์ควรมีความรู้ทางด้านการเมือง การพยากรณ์เรื่องทหาร ผู้พยากรณ์จึงควรมีความรู้ทางด้านทหาร การพยากรณ์โรคภัยไข้เจ็บ ผู้พยากรณ์ควรมีความรู้ ทางด้านแพทย์บ้าง การพยากรณ์ ลม ฟ้า อากาศ ผู้พยากรณ์ควรมีความรู้เรื่องอุตุนิยมนิเวศวิทยา การพยากรณ์จึงจะมีประสิทธิภาพ

ฤกษ์ยาม เป็นเรื่องของกาลเวลา ซึ่งกินความกว้างไปถึงอดีต อนาคต ปัจจุบัน วิธีการที่จะรู้ไม่แตกต่างกัน ระหว่าง การกระทำกาลเวลา สิ่งที่จะได้รับในปัจจุบัน เนื่องจากการกระทำในอดีต ถือเอาเวลาที่กระทำอันเป็นผลผลิตตามมาให้เกิดได้รับผลในปัจจุบัน เหล่านี้ไม่พ้นกาลเวลาและกรรม ตามหลักคำสอนของศาสนาพุทธที่กล่าวว่า ผลทั้งหลายที่ทําได้รับ ถ้าสอบสวนย้อนหลังผ่านมากก็จะทราบว่าเนื่องมาแต่เหตุเป็นปัจจัย (พิโลรัตน์ รุจิวงนิชกุลย์, ๒๕๒๔, หน้า ๓๕ - ๓๗) ชนิดเดียวกับวิชาฤกษ์ยามที่ได้มีการแบ่ง ดาวพระเคราะห์เกษตรออกเป็น ๒ ราศี ที่ตรงข้ามกันเสมอ เช่น สุข - ทุกข์, เกิด - ตาย, สร้างสรรค์ - ทำลาย, คล้ายเป็นนัยของฤกษ์ยามที่ต้องการจะสะท้อน ปรัชญาชีวิต ให้กับอนุชนคนรุ่นหลังได้ทราบ

ฤทัย โชคไพศาลนุกูล (๒๕๔๒, หน้า ๗๒) ได้ศึกษาเรื่อง “ความเชื่อเรื่องดวงของข้าราชการ : ศึกษาเฉพาะกรณีกระทรวงยุติธรรม” ผลการวิจัยพบว่า ตัวอย่างข้าราชการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี สถานภาพ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นข้าราชการระดับ ๒ มีรายได้ ๔,๕๐๑ - ๕,๐๐๐ บาท ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า มีการขัดเกลาทางสังคมเรื่องดวงจากครอบครัวโดยกำเนิด กลุ่มเพื่อน ผู้ร่วมงาน สื่อมวลชนและสถานการณ์ทางสังคมมีความสัมพันธ์กับความเชื่อเรื่องดวงของข้าราชการ สำหรับการศึกษา และรายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อเรื่องดวงของข้าราชการ

๒.๕ ความสัมพันธ์ของฤกษ์ยามกับจิตวิทยา

ในแง่ของจิตวิทยานั้น เป็นสิ่งสำคัญที่สุดของฤกษ์ยาม และควรจะต้องทราบโครงสร้างทางจิตวิทยาของผู้มาขอรับบริการ เพราะคำพยากรณ์จำนวนไม่น้อยที่แจกรูปแบบออกไป โดยอาศัยความรู้ทางจิตวิทยา และมีนักพยากรณ์ จำนวนไม่น้อยที่ผิดพลาด เพราะขาดความรู้ในวิชานี้ เช่น ในกรณีของคนที่ไม่สบายใจ หวาดระแวง มีความวิตกกังวลใจสูง และเมื่อตรวจสอบดวงชะตาแล้วพบว่า ดวงชะตานั้น ๆ มีความวิตกกังวลใจสูง ผู้ที่ไม่มีความรู้ทางจิตวิทยาจะมองโลกในแง่ร้าย มีความวิตกกังวลใจสูงและหลบหลีกสังคม ไม่กล้าแสดงออก มีความลังเลใจทำให้มีอุปสรรคในการก้าวไปสู่สังคมที่ดีขึ้น นักพยากรณ์ที่มีความรู้ทางด้าน โครงสร้างทางจิตวิทยาของบุคคล ย่อมทราบดีว่าผู้มีความวิตกกังวลใจมักจะ รอบคอบ และสุขุมในการตัดสินใจ ทำให้ทำอะไรไม่ผิดพลาด และเป็นผู้ไม่ประมาท ไม่ผลีผลาม อาจสรุปได้ว่า เจ้าชะตาจะสบายเมื่อแก้ดวงนั้น ไม่ว่าจะพยากรณ์เรื่องใด ผู้พยากรณ์ควร มองสองแง่เสมอ แล้วนำมาประกอบกันก่อนออกคำทำนาย และจิตวิทยาจึงเป็นหลักที่นักพยากรณ์ควร ยึดถือปฏิบัติ (พีไลรัตน์ รุจิณีชกุลย์, ๒๕๒๔, หน้า ๔๓)

สมภาร พรหมทา ได้กล่าวถึงการดำเนินชีวิตไว้ว่า ในพระพุทธศาสนา ถือว่าระบบจริยศาสตร์มีบทบาทสำคัญอยู่สองบทบาท ได้แก่ ช่วยปัจเจกบุคคลสามารถดำเนินชีวิตส่วนตัวของเขาอยู่ได้อย่างเป็นสุข และสังคมส่วนรวมก็ดำรงอยู่อย่างปกติสุขด้วย พุทธศาสนาเชื่อว่าความสงบสุขของสังคม อังอิงอาศัยกับจริยธรรมของแต่ละคนในสังคม เมื่อปัจเจกบุคคลมีคุณธรรม สังคมส่วนรวมย่อมพลอยสงบสุขด้วยจริยศาสตร์บุคคลเป็นพื้นของจริยศาสตร์ส่วนสังคม (สมภาร พรหมทา, ๒๕๔๑, หน้า ๒๗) ได้มีการแบ่งระดับของ คนที่ นับถือ พระพุทธศาสนา ออกเป็น ๒ ระดับ ดังนี้ คือ

๑) ในระดับผู้ที่มีการศึกษาสูง ประชาชนในกลุ่มนี้ จะมีความเชื่อในเรื่องพระพุทธศาสนาและปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนที่อยู่ในคัมภีร์ และ ปฏิเสธอย่างสิ้นเชิงที่จะยอมรับลัทธิหรือความเชื่ออื่นใดที่ไม่มีปรากฏไว้ในคัมภีร์

๒) ความเชื่อทางพระพุทธศาสนาในระดับชาวบ้าน ประชาชนในกลุ่มนี้จะมีการศึกษา ไม่สูงนัก จะมีการประยุกต์หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ผสมผสานกับลัทธิ พราหมณ์ เข้ากับความเชื่อดั้งเดิมของตน ที่ได้รับมาจากบรรพบุรุษ เช่น ความเชื่อทางด้านการประกอบพิธีกรรม งานมงคล ความเชื่อทางด้าน ไสยศาสตร์ ประชาชนในกลุ่มนี้ จะมีมากกว่าในประชาชน ในกลุ่มแรก (สมบูรณ์ สุขสำราญ, ๒๕๓๐, หน้า ๒๒ - ๒๓) และเมื่อมีความกังวลใจก็จะหันไปพึ่งพาสิ่งที่ตนเชื่อและประเพณีปฏิบัติตาม ก่อให้เกิดรูปแบบ พิธีกรรมต่างๆ โดยอ้างว่ามีการบอกกล่าวไว้ใน คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา เช่น ความเชื่อในเรื่อง การดูฤกษ์ยาม การดูดวง - ดูหมอ และเพราะกลุ่มบุคคลดังกล่าวมีมาก จึงส่งผลให้ความเชื่อทางด้าน ฤกษ์ยามได้รับความนิยม อย่างแพร่หลาย ความเข้าใจดังกล่าวนี้ จะช่วยทำให้เข้าถึงโครงสร้างทางจิตวิทยา

สรุป การศึกษาแนวคิดเรื่องฤกษ์ยามในพระพุทธศาสนา พบว่า ฤกษ์ยามมีธรรมชาติคล้าย ศาสนาเป็นปรัชญาชีวิต สามารถเยียวยาแก้ปัญหาความทุกข์ได้ในระดับหนึ่ง พระพุทธศาสนา ยอมรับ ฤกษ์ยามว่าเป็นศาสตร์แห่งการทำนาย แต่ไม่ยอมรับในเรื่องของวิธีการและรูปแบบเพราะ ยังมีความ ผิดพลาดได้ แต่พระพุทธศาสนา มีวิธีการทำนายที่ลึกซึ้ง เทียบตรงและแม่นยำมากกว่า เช่นการทำนาย ด้วยญาณ การทำนายโดยเชื่อมโยงสาวจากผลไปหาเหตุ และการทำนาย ตามหลักกรรม ดังมีคำกล่าว ไว้ว่า “ทำกรรมเช่นไร ได้ผลเช่นนั้น” หรือ “สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม” และพุทธศาสนิกชนไทย เชื่อฤกษ์ยามกันมาก และมักจะอ้างเหตุผลเขาข้างตัวเอง ที่เชื่อ เพราะมีการกล่าวไว้ใน พระพุทธ ศาสนา

๒.๖ ความสัมพันธ์ของฤกษ์ยามกับสังคมไทย

กัญชัช ศศิธร (๒๕๔๑, หน้า ๙๗) ได้ศึกษาเรื่อง “บทบาทของหมอดูในสังคมไทย : กรณีศึกษาเฉพาะเขตกรุงเทพ-มหานคร” พบว่า ผู้ประกอบอาชีพหมอดูส่วนใหญ่เป็นเพศชายระหว่าง ๕๑ - ๘๐ ปีระดับศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและมีรายได้อยู่ระหว่าง ๑๐,๐๐๐ - ๓๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน หมอดูส่วนใหญ่สมรสแล้วและเป็นหัวหน้าครอบครัวในด้านความเชื่อ ส่วนใหญ่จะเชื่อในคำทำนายของตนเองและมีความเชื่อในเรื่องครูบาอาจารย์ อีกทั้งเชื่อในเรื่องศาสนา ไสยศาสตร์และวิญญาณผสมปนเปกันไป ในด้านผู้มารับบริการจากหมอดู พบว่า ผู้ที่มารับบริการจากหมอดูส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิง อายุน้อยและเป็นโสด การศึกษาค่อนต่ำ รายได้ค่อนข้างน้อย เหตุผลที่มา รับบริการจากหมอดูส่วนใหญ่เพราะต้องการรับรู้ดวงชะตาและอนาคต เพื่อสร้างกำลังใจและความหวัง ความถี่ของการมารับบริการจากหมอดูในรอบปี ส่วนใหญ่มารับบริการปีละ ๑ ครั้ง ค่าใช้จ่ายในการรับบริการส่วนใหญ่ครั้งละไม่เกิน ๓๕๐ บาท ส่วนบทบาทของหมอดูในทัศนะของผู้มา รับบริการส่วนใหญ่เห็นว่าหมอดูมีบทบาทตามลำดับ คือ บทบาททางด้านจิตใจ เช่น ทำให้เกิดความ เชื่อมั่นที่จะกระทำการอย่างใดหากว่าหมอดูทำนายว่าจะสำเร็จ แต่บางครั้งอาจหมดกำลังใจที่จะต่อสู้ กับปัญหาหากหมอดูทำนายว่าดวงกำลังตกอับ บทบาททางครอบครัว เช่น ในครอบครัวที่มีความเชื่อ เรื่องหมอดู ถ้าหมอดูทำนายว่าไม่ใช่เนื้อคู่กันหรือสามีจะมีภรรยาบ่อย แม้ว่าเหตุการณ์นั้นจะเกิดขึ้น หรือไม่ก็ตาม แต่อาจก่อให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้ง หรือถึงขั้นครอบครัวแตกแยกก็ได้

บุษบา มณีวรรณ (๒๕๓๘, หน้า ๙๒) ได้ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์กระบวนการปฏิบัติสัมพันธ์ ระหว่างหมอดูอาชีพต่างกับบุคคลต่างฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจ ในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า ปัจจัยสำคัญในการเลือกหมอดูคือ ชื่อเสียง บุคลิกภาพ อัตราค่าดู สถานที่ และประเภทของหมอดูซึ่ง พบว่าการทรงเจ้าได้รับความนิยมสูงสุด สำหรับบุคคลชอบไปดูอย่างมากจะอยู่ในกลุ่มอายุ ๒๕ - ๔๒ ปี มีการศึกษาดี ส่วนมากจะเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ต้องการมีผู้ให้ความหวังและกำลังใจ เชื่อง่ายและอดุม ด้วยความแพ้อฝันซึ่งจะมาจากพื้นภูมิลัทธิที่แตกต่างกับไป นอกจากนี้ยังพบอีกว่า ส่วนใหญ่เมื่อไปดู

หมอบที่ให้คำทำนายในทางที่ดีจะมองเห็นทางออกในการแก้ปัญหา ช่วยให้รู้สึกสบายใจ มีความหวัง และกำลังใจ คลายความเครียด เพราะมีความเชื่อศรัทธาว่าคำแนะนำจากหมอบการทำบุญ การสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์การสะเดาะเคราะห์ และส่วนใหญ่มีแนวโน้มในการกลับมาใช้บริการหมอบคนเดิมอีกครั้ง

บุญชัย มาลัยศิริวัฒน์ (๒๕๓๓, หน้า ๑๙๘) ได้ศึกษาเรื่อง “โหราศาสตร์กับนโยบายศาสตร์ : ศึกษาการนำโหรา ศาสตร์เข้ามาช่วยในการตัดสินใจของนักบริหาร” พบว่า การตัดสินใจของนักธุรกิจ ที่มีความสำเร็จโดยการสร้างแรงจูงใจทำให้เกิดพลังใจในการตัดสินใจรูปแบบการจัดการ การกำหนด นโยบาย การนำเอาเทคนิควิธีการตัดสินใจด้านโหราศาสตร์รูปแบบต่าง ๆ มาใช้ เช่น ลักษณะการที่อยู่อาศัยให้สอดคล้องกับหลักเศรษฐศาสตร์ทางทฤษฎีว่าด้วยการเลือกทำเลที่ตั้งในเชิงธุรกิจและถูก ลักษณะกับฮวงจุ้ย การเลือกฤกษ์ยามที่เป็นที่เป็นมงคลเพื่อความร่มเย็นเป็นสุขและมุ่งความสำเร็จใน การดำเนินธุรกิจ ตลอด จนการเลือกเพื่อนพนักงานที่เข้าบรรจุงานในตำแหน่งต่าง ๆ ที่ สอดคล้องกับ การคัดเลือกพนักงานด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นการผสมผสานด้านโหราศาสตร์กับหลัก ทางทฤษฎีว่าด้วยจัดการที่มีความเชื่อมโยงกัน เป็นหลักจิตวิทยาได้อย่างกลมกลืนและเกิดความสมดุล ทำให้คุณภาพและเป็นประโยชน์ต่อองค์กรธุรกิจเป็นอย่างมาก

ยศ สันติสมบัติ (๒๕๔๐, หน้า ๒๐๒) กล่าวไว้ว่า “ในสังคมวัฒนธรรมบางแห่ง มีความเชื่อ เรื่องของพลังอำนาจเหนือธรรมชาติบางอย่างซึ่งทำหน้าที่ควบคุมความเป็นไปของชีวิตมนุษย์ ใน สังคมไทยมีความเชื่อในเรื่องบุญกรรมหรือกฎแห่งกรรม อันเป็นพลังอำนาจไร้ตัวตนหากแต่สามารถ กำหนด “ชะตาชีวิต” และส่งผลให้คนเราแต่ละคนเกิดมาแตกต่างกัน มีบุญญาบารมีและสิทธิอำนาจ แตกต่างกันไป”

ภิญโญ พงศ์เจริญ (๒๕๔๓, ๔๗๔ หน้า) ได้ศึกษาเรื่อง “บทบาทของโหรในสังคมไทย” พบว่ากลุ่มโหรที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านโหราศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุโดยเฉลี่ย ๖๓.๘๓ ปี นับถือศาสนาพุทธทั้งหมด ส่วนประชากรผู้มีประสบการณ์ในการรับบริการจากโหรเป็นเพศ ชายและหญิงที่มีจำนวนใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี สมรสแล้ว รายได้มากกว่า ๓๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน มีอาชีพนักการเมือง นักวิชาการ ข้าราชการ และนักธุรกิจ ตามลำดับ ในด้าน ความเชื่อทั้งกลุ่มโหรและกลุ่มประชาชนมีความเชื่อไปในทิศทางเดียวกันว่าวิถีชีวิตหรือดวงชะตาขึ้นอยู่กับ อำนาจความเพียรพยายาม กฎแห่งกรรม (การกระทำ) และภายในกาลเวลา แต่ความเชื่อเรื่อง โหราศาสตร์พบว่ากลุ่มโหรมีความเชื่อสูงกว่ากลุ่มประชาชนมีความเห็นว่ามืบทบาทในสังคมไทยทั้งใน ด้านปัจเจกบุคคล ครอบครัว องค์กรหรือหน่วยงานและต่อสังคมส่วนปัญหา อุปสรรคต่อบทบาทของ โหรในสังคมไทย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่สำคัญอยู่ที่ตัวโหรเองที่ยังขาดความรู้ตามหลักวิชาการอย่าง แท้จริง ขาดความชำนาญ ขาดการศึกษาพัฒนาปรับปรุงวิชาการให้ทันสมัย นอกจากนั้นยังมีการแบ่ง พรรคแบ่งพวกและขาดจรรยาบรรณของความเป็นโหร ส่วนปัจจัยภายนอกพบว่าโหรยังไม่มีหน่วยงาน

หรือองค์กรกลางและควบคุมดูแลความประพฤติของโหร อีกทั้งยังไม่มีจุดศูนย์กลางในการศึกษาวิชาโหราศาสตร์ในระบบเดียวกัน ส่วนบทบาทของโหรที่มีต่อสังคมไทยพบว่า การทำนายของโหรมีผลต่อบุคคลด้านสุขภาพจิต โหรเป็นที่พึ่งทางใจช่วยปลอบประโลมจิตใจ ปลุกขวัญและกำลังใจให้ดีขึ้น ความเชื่อทางโหราศาสตร์ช่วยในการตัดสินใจต่อการลงทุนทางธุรกิจ การเลือกคู่ครอง การเลือกการศึกษา อาชีพ ตลอดจนจนถึงให้คำปรึกษาหารือและจงใจสอดแทรกคตินิยม คำสอนข้อคิดหรือแนวปรัชญาในการดำเนินชีวิตในการพยากรณ์ด้วยและบทบาทของโหรต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น ฤกษ์ยามมงคล ฤกษ์แต่งงาน โคนจุก การตั้งชื่อ หรืออื่น ๆ ตามพิธีกรรมและความเชื่อในสังคมไทย

พระมหาสมคิด เลือกะ (๒๕๔๓, หน้า ๓๗) ได้ศึกษาเรื่อง “จริยธรรมในอาชีพโหราจารย์” พบว่า จริยธรรมในอาชีพโหราศาสตร์ได้กล่าวถึงจริยธรรมที่เป็นข้อควรปฏิบัติและจริยธรรมที่เป็นข้อห้ามซึ่งจริยธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนา เช่น หลักอิทธิบาท ๔ หลักพรหมวิหาร ๔ สังคหัตถ์ ๔ และอคติ ๔ ส่วนจริยธรรมที่เป็นข้อห้ามเป็นข้อปฏิบัติอย่างเคร่งครัดสำหรับผู้ประกอบอาชีพโหราจารย์ ได้แก่ ห้ามพยากรณ์เรื่องเนื้อคู่ว่าดวงสมพงศ์กันหรือไม่สมพงศ์ ห้ามพยากรณ์เรื่องดวงถึงชาติ และห้ามพยากรณ์เรื่องบุตรธิดาที่พึ่งได้หรือพึ่งไม่ได้ ปัญหาและข้อเสนอนั้นที่พบได้แก่โหราจารย์ส่วน มากมีความรู้ไม่ถูกต้อง ชอบและนำไปทำพิธีสะเดาะเคราะห์ใช้คำพูด ไม่สุภาพ ส่วนข้อเสนอนั้นเห็นว่าโหราจารย์ควรมีคุณธรรมและจริยธรรมกว่าปัจจุบัน ไม่ควรแนะนำให้สะเดาะเคราะห์ และจากผลการศึกษาของผู้ใช้บริการพบว่า ส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาจากโหราจารย์ศึกษาครั้งนี้

ชัย เรื่องศิลป์ (๒๕๒๓, หน้า ๓๐๑) กล่าวไว้ว่า “ถึงแม้คนไทยจะนับถือ พระพุทธศาสนาอย่างแน่นแค้นก็จริง แต่ความเชื่อถือผีอันติดำบรรพ์ก็ยังคงมีอยู่ บางคนเชื่อถือมากบางคนเชื่อถือน้อยที่จะไม่เชื่อถือนั้นดูเหมือนจะไม่มีเสียเลย”

ในสังคมไทยเรายังคงเชื่อถือเรื่องฤกษ์ยามและโชคกลางต่าง ๆ จะริเริ่มกิจการงานใด ๆ มักให้ความสนใจกับเรื่องฤกษ์ยามว่าควรเริ่มต้นเมื่อไหร่ดี ท่านที่พอมีความรู้อยู่บ้างก็อาจจะหาฤกษ์ยามด้วยตัวของท่านเอง อาจจะเป็นเพียงฤกษ์ชาวบ้าน อาศัยหลักความรู้โหราศาสตร์ในระดับหนึ่งเช่นวันที่เป็นมงคลและไม่เป็นมงคลประจำปี ปกติจะมีการประกาศให้ทราบในวันเปลี่ยนจุลศักราชหรือวันสงกรานต์ประจำปี เช่นวันที่เหมาะแก่การริเริ่มและการทำกิจกรรมที่เป็นมงคล นิยมเลือก วันที่เป็นวันอธิบดี หรือวันธงชัยประจำปี ส่วนวันที่ไม่เหมาะแก่การประกอบกิจการที่เป็นมงคลได้ แก่วันอุบาทว์ และวันโลกาวินาศ นอกจากจะถือว่าเป็นวันที่ไม่เป็นมงคลแล้ว ยังเป็นวันที่ห้ามให้ ฤกษ์ตามตำราโหราศาสตร์ด้วย บางท่านก็พิถีพิถันเฉพาะวัน บางท่านมีความรู้เพิ่มขึ้นอีกก็สนใจละเอียดจนถึงช่วงเวลา บางท่านที่จะประกอบการมงคลอาจอาศัยหมอดู หรือนักโหราศาสตร์ที่มีความสามารถในการให้ ฤกษ์ยาม สำหรับท่านที่พอมีความรู้ทางโหราศาสตร์อยู่บ้าง ก็อาจจะพออาศัยหลักวิชาของท่าน

ตรวจสอบได้ว่า ฤกษ์ยามที่หมอดูให้มาพอเชื่อถือได้หรือไม่ หรือเป็นฤกษ์แบบสุกเอาเผากิน แต่สำหรับท่านที่ไม่มีความรู้ทางโหราศาสตร์นั้นแล้วจะมีวิธีการเช่นไรที่จะทำให้สามารถทราบได้ว่าฤกษ์ยามที่ท่านได้มามีผลดีผลร้ายต่อการดำเนินกิจกรรมของท่าน บางท่านอาจจะไม่เชื่อว่าฤกษ์ยามมีผลต่อการดำเนินกิจกรรมที่ท่านเริ่มต้น ดังนั้นไม่ว่าจะเริ่มต้น ทำอะไรก็อาศัยแต่เพียงฤกษ์สะดวกเป็นสำคัญ การที่ท่านจะเริ่มต้นดำเนินกิจกรรมได้สะดวกเหมือนเชื่อฤกษ์หรือไม่ นั่น อันที่จริงล้วนอยู่ภายใต้อิทธิพลของดวงดาวที่กำหนดไว้แล้ว บางท่านดวงชะตากำลังรุ่ง ดังนั้น ฤกษ์ยามหรือเวลาที่ท่านคิดจะเริ่มต้นลงมือทำการใดก็มักลงตัว ประสบความสำเร็จได้ง่าย แต่ถ้าท้องฟ้าไม่เปิดโอกาส ท่านก็มักจะประสบปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ นานา บางท่านกำลังจะเข้าพิธีแต่งงานเป็นเจ้าบ่าวกลับเกิดเหตุวิปริตหัวใจวายคางาน บางท่านกำลังทำพิธีอุปสมบทกลับมีศัตรูตามล้างตามเช็ดไล่ยิงกลางงานบวชก็มี เหล่านี้เป็นต้น

จากการที่ได้ศึกษาฤกษ์ยามทำให้ได้ความรู้เพิ่มเติมว่าการให้ฤกษ์ยามนั้น แท้ที่จริงแล้วเป็นเรื่องของโหราศาสตร์ประยุกต์ เป็นการดัดแปลงความรู้จากวิชาโหราศาสตร์ที่อาศัยธรรมชาติเป็นครูมาใช้ในการเลือกจังหวะของฟ้าในการประกอบกิจกรรม ตามกฎ “อาตมันเท่ากับปรมาตมัน” อันศักดิ์สิทธิ์ ภายใต้หลักเกณฑ์ที่ว่า “ข้างบนเป็นเช่นไร ข้างล่างย่อมเป็นเช่นนั้น ข้างล่าง เป็นเช่นไรข้างบนย่อมเป็นเช่นนั้น” ทำให้เราทราบว่าถ้าปรากฏการณ์บนท้องฟ้าไม่เป็นใจให้เรา ประกอบกิจกรรมใดเราก็มักทำไม่สำเร็จ หรือผลไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง กิจกรรมที่เราต้องอาศัยฤกษ์ยามมักเป็นเหตุการณ์ที่สำคัญ และเราเองต้องการให้ผลออกมาในทางที่ดี เราจึงต้องอาศัยวิชาโหราศาสตร์ ซึ่งสามารถบอกอนาคตได้เป็นเครื่องกำหนด การพยากรณ์ดวงชะตาทั่วไปคือการอ่านข้อมูลของดวงชะตาคำเน็ดที่ผูกขึ้นมา แล้วนำข้อมูลทั้ง หลายที่ได้มาประมวลเพื่อสรุปผลการพยากรณ์ในแง่มุมต่าง ๆ ที่สนใจ ซึ่งอาจจะมีทั้งดีและร้ายผสมปนกันไปตามที่ดวงชะตาคำเน็ดได้ถูกกำหนดมาแล้ว แต่ในแง่ของการให้ฤกษ์ยามนั้น คล้าย ๆ กับเป็น บทกลับของการพยากรณ์ดวงชะตา กล่าว คือ การให้ฤกษ์ยามเป็นการเลือกดวงชะตาตามจังหวะของท้องฟ้าในอนาคตข้างหน้า เหตุการณ์ยังไม่เกิดขึ้น ให้เหมาะสมกับกิจกรรมที่ต้องการประกอบ ซึ่งแน่นอนเราย่อมต้องการจังหวะของท้องฟ้าที่ให้ผลแต่ในด้านดี ในความเป็นจริงแล้วย่อมเป็นไปได้ที่จะมีแต่โครงสร้างที่ดวงชะตาฤกษ์ที่ดีทั้งร้อยเปอร์เซ็นต์ ก็คงต้องผสมปนเปกันไปทั้งดีทั้ง ร้าย เพียงแต่เราขอให้โครงสร้างดีมากกว่าก็เป็นพอแล้วหน้าที่ในการหาฤกษ์ยาม นี่เป็นหน้าที่ของหมอดูผู้เชี่ยวชาญหรือนักโหราศาสตร์ที่มีความรู้ความสามารถ แต่สำหรับเรา ๆ ท่าน ๆ แล้ว ทำอย่างไรถึงจะทราบได้ว่าฤกษ์ยามที่เราใช้สำหรับการริเริ่ม กิจกรรมทั้งหลายจะให้ผลดีอย่างไร มีจุดอ่อนอย่างไร โดยไม่ต้องอาศัยความรู้ทางโหราศาสตร์ที่ลึกซึ้งเกินคนธรรมดาจะเข้าใจการหาคำตอบให้กับปัญหาข้อนี้ ถ้าไม่เปิดเผยก็คงจะเป็นเรื่องยากเหมือนกัน แต่ถ้าท่านที่ได้ติดตามบทความเรื่อง “การอ่านชะตาชีวิตโดยไม่ต้องผูกดวง” มาตลอด น่าจะมองเห็นทางออกได้บ้างแล้ว ขนาดปัญหาที่ใหญ่กว่านี้เรายังสามารถหาทางออกได้อย่างไม่ยากเย็น เมื่อมาถึงตรงนี้ก็ถึงหน้าที่

ของผมซึ่งเป็นผู้ตั้งปัญหา จะต้องเฉลยคำตอบให้ท่านผู้อ่านได้ทราบกัน พร้อมทั้งชี้แจงให้ทราบถึงหลักการที่มาของคำเฉลยด้วยจึงจะครบถ้วนกระบวนการความ เราจะใช้หลัก “จิ้งหะวงรอบใน ๑ วัน” เพื่อให้ทราบว่าฤกษ์ยามที่เราได้ประกอบกิจการต่าง ๆ นั้น มีจุด เด่น จุดด้อยในดวงชะตาฤกษ์อย่างไร และสามารถที่จะกำหนดกรรมให้ผลออกมา ในทางที่ดีได้อย่างไร ฤกษ์นั้นจะติดขัดหรือไม่ อะไร เหล่านี้เป็นต้น ในรอบหนึ่งวันหรือ ๒๔ ชั่วโมง จะมีเหตุการณ์ที่เกิดซ้ำรอบกันทุก ๓ หรือจำนวน เท่าของ ๓ ชั่วโมง โดยเฉพาะวงรอบ ๖ ชั่วโมงเหตุการณ์ที่ซ้ำรอบมักเห็นได้ประจักษ์ชัด โดยเฉพาะ เหตุการณ์ที่น่าประทับใจ ทั้งด้านดีและร้าย ถ้าเราต้องการทราบว่าฤกษ์ยามที่ได้มาใช้ในการริเริ่ม กิจการงานจะติดขัดหรือไม่ เราก็เอา ๓ หรือ ๖ ชั่วโมงลบเวลาฤกษ์ และขอให้เราสังเกตเหตุการณ์ที่ เกิดในห้วงเวลาดังกล่าวว่าเป็นเช่นไร เราควรเลือกประกอบแต่เหตุ การณ์ที่ดีในช่วงนั้น เลือกทำแต่สิ่ง ที่ทำแล้วราบรื่นเกิดความสบายใจหรือเกิดผลในทางที่ดี พอถึงเวลาฤกษ์ เหตุการณ์ทั้งหลายก็จะ เป็นไปทำนองเดียวกัน ถือเป็นเทคนิคในการกำหนดให้ได้ฤกษ์ยามที่ดีด้วยตนเองวิธีหนึ่ง สำหรับตัวผมเองแล้ว ถ้าจะเริ่มประกอบกิจการงานที่สำคัญ ๆ ผมมักจะใช้วิธีสวดมนต์ไหว้พระ ในช่วงก่อนเวลา ฤกษ์ ๓ หรือ ๖ ชั่วโมง เป็นการกำหนดให้ตัวเราเองเป็นอาตมมันที่ใกล้ชิดกับสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์หรือพระหรือ สิ่งที่เป็นมงคล ซึ่งอยู่ภายใต้อิทธิพลของดาวพฤหัสบดีที่แปลว่าโชคความและความสำเร็จ เป็นการ กำหนดให้พฤหัสบดี เทพเจ้าแห่งโชคความมีอิทธิพลแรงในดวงชะตาฤกษ์ ซึ่งพฤหัสบดีให้ผลในด้านดี ทำให้ กิจการนั้นประสบความสำเร็จและแคล้วคลาดปลอดภัยจากอุบัติเหตุอันตรายที่จะมาแผ้วพาน

ครั้งหนึ่งเพื่อนสนิทของผมได้มาขอร้องให้ช่วยไปทำพิธีตั้งศาลพระภูมิให้ที่บ้านใหม่ของเขา ผมก็ต้องพยายามเลือกหาฤกษ์ยามที่ให้คุณเป็นพิเศษ เมื่อได้ฤกษ์ยามเป็นที่พอใจแล้ว ก็จัด เตรียมเครื่องมือเครื่องมือข้าวของทั้งหลายที่จะใช้ในการทำพิธี ครั้นพอถึงวันที่กำหนด ตอนเช้าผมรีบ ตื่นมาทำบุญใส่บาตร สวดมนต์ไหว้พระและไหว้ครู ปกติก่อนจะขับรถออกจากบ้านได้ ก็ต้องเรียกบ้าน โนนบ้านนี้มาขยับรถให้ ผมจึงจะขับรถออกไปได้ แต่สำหรับวันนั้นกลับสะดวกโยธินไม่มีรถจอดขวาง พอเดินทางไปถึงบ้านเพื่อนก็รีบจัดเตรียมข้าวของจนครบถ้วนเรียบร้อยไม่ตกหล่น แต่ท้องฟ้าดูมืดครึ้ม ยังไงพิกลไม่ทราบ ผมเองเกรงว่าจะถูกพระพิรุณเล่นงาน จึงคำนวณตัวเลขขึ้นประณมโดยเอา ๓ ชั่วโมง ลบเวลาฤกษ์และสังเกตท้องฟ้าขณะนั้นว่าเป็นเช่นไร ปรากฏว่าท้องฟ้าสว่างแจ่มทั้ง ๆ ที่ ๒ - ๓ วันก่อน หน้านี้ฝนตกลงมาอย่างหนักเพื่อความแน่ใจผมจึงเอา ๖ ชั่วโมงลบเวลาฤกษ์อีกครั้ง เป็นเวลาประมาณ ติห้ากว่า ๆ ซึ่งผมได้ตื่นนอนขึ้นมาสำรวจท้องฟ้าก่อนแล้วปรากฏว่าไม่มีสายฝนโปรยลงมาจนใจแต่ ประการใด พอเห็นเช่นนี้ผมก็สบายใจ และมั่นใจร้อยเปอร์เซ็นต์ว่าฤกษ์ยามที่ได้นี้ปลอดภัยแน่นอน และ ผลก็เป็นเช่นนั้นจริง ๆ พอทำพิธีต่าง ๆ เสร็จ ณ เวลาที่อัญเชิญเสด็จขึ้นศาล ปรากฏว่าท้องฟ้าที่มีด ครึ้มกลับสว่างแจ่มอย่างน่าประหลาดใจ บางท่านอาจจะสงสัยว่าถ้าเราจะหาฤกษ์ยามที่เป็นมงคลโดย ไม่ต้องพึ่งหมอดูจะได้ไหม (ฟ้าบอกว่า, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๗) ได้เหมือนกัน แต่อยู่ภายใต้ข้อจำกัดบาง

ประการ อาจจะมีประสิทธิภาพไม่ถึงร้อยเปอร์เซ็นต์หรือมีคุณภาพเท่าฤกษ์ยามที่นักโหราศาสตร์ที่เชี่ยวชาญเป็นผู้คำนวณให้

สรุปได้ว่าการถือฤกษ์ยามยามดีมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อดีคือเกิดความสบายใจในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ความสัมพันธ์ของฤกษ์ยามสังคมไทย โดยไม่ต้องวิตกกังวลห่วงใย และสำเร็จจุล่งไปด้วยดี ข้อเสียคือบุคคลที่เชื่อมั่น ฤกษ์ยามดีมากเกินไป จะทำอะไรก็ต้องรอคอยฤกษ์ เมื่อถึงคราวเหมาะที่ควรทำก็ไม่ทำ เพราะยังไม่ได้ฤกษ์ผลประโยชน์ที่ควรได้ก็ไม่ได้ ทำให้เสียไปกับกาลเวลา บุคคลผู้ถือฤกษ์จัด มัวแต่รอคอยฤกษ์ดีอยู่ มักจะทำอะไรไม่ทันเพื่อน ดังนั้นควรพิจารณาการดูฤกษ์ยามให้เหมาะสม จึงจะเรียกได้ว่า ฤกษ์ยามดี

บทที่ ๓

ศึกษาความเชื่อฤกษ์ยามตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท

เป็นที่ทราบกันดีว่า ฤกษ์ยามที่ถูกสั่งสมมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อที่จะได้ศึกษาหาข้อมูลในการนำไปใช้เป็นคนตีความเชื่อฤกษ์ยามอย่างถูกต้องและตามแนวของพระพุทธศาสนาเถรวาท เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ไม่งมงายและหลงตามกระแสอย่างไม่ถูกต้อง ซึ่งในปัจจุบันความเชื่อเรื่องฤกษ์ยาม เป็นแนวคิดที่สร้างขวัญกำลังใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชีวิตอย่างมีความสุข จนในปัจจุบันความเชื่อเรื่องฤกษ์ยามเป็นที่แพร่หลายเป็นอย่างมาก เพราะสิ่งนี้เองจึงเป็นไปเพื่อที่จะศึกษาหาข้อมูลความเชื่อฤกษ์ยามตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท

๓.๑ ความเชื่อตามหลักพระพุทธศาสนา

พระพุทธเจ้าทรงแสดงความสำคัญของความเชื่อไว้ว่า “บุคคลใดมีเพียงความเชื่อ เพียงความรักในเรา บุคคลนั้นทั้งหมดเป็นผู้มีสวรรค์เป็นไปในทางเบื้องหน้า” (ม.มู. ๑๒/๒๘๘/๒๓๐) พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาในความหมายที่ว่า มีระบบความเชื่อ ซึ่งถ้าคนเชื่อตามแล้ว เขาจะดำเนินชีวิตตามแนวทางนั้น ฉะนั้น ตัวศาสนา คือวิถีชีวิต เป็นระบบแห่งการดำเนินชีวิตทั้งหมดที่เรียกว่า เพราะเมื่อเชื่อตามศาสนาแล้วนำเอาคำสอนมาประพฤติปฏิบัติ ศาสนามิใช่สักแต่เป็นทฤษฎีที่คิดค้น วิพากษ์วิจารณ์กันอย่างเดียว แต่มีส่วนในการดำเนินชีวิตด้วย พุทธศาสนามีใช่เป็นเพียงระบบทฤษฎีทางความคิดที่เรียกว่าปรัชญาเท่านั้น แต่ยังเป็นระบบแห่งการนำมาใช้ในชีวิตจริง ซึ่งทำให้วิถีดำเนินชีวิตของชาวพุทธต่างจากคนที่นับถือศาสนาอื่น ชาวพุทธทำบุญใส่บาตรหรือไปวัดและสวดมนต์ ที่ชาวพุทธทำเช่นนั้นเพราะเขามีศรัทธา แต่พุทธศาสนามีได้สอนให้ชาวพุทธมีศรัทธาอย่างมีขอบเขต จะต้องประกอบด้วยปัญญาเสมอหรือที่เรียกว่า สัทธาญาณสัมปยุต (พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), ๒๕๓๔, หน้า ๑๒)

พระพุทธองค์ ทรงชี้ให้เราเชื่อมั่นในสมรรถภาพแห่งความเป็นมนุษย์ของเราเองที่จะหยั่งรู้ความเป็นจริงของโลกและชีวิต บรรลุความดีงามที่สุดด้วยสติปัญญา ซึ่งเมื่อบรรลุถึงธรรมนั้นแล้ว ก็จะสามารถขจัดปัญหาความทุกข์ทั้งปวงในชีวิตได้ (ระวี ภาวิไล, ๒๕๒๗, หน้า ๖)

ประการสำคัญ ความเชื่อในพระพุทธศาสนาจัดว่าเป็นความเชื่อที่ได้รับการยอมรับว่ามีเหตุผล เพราะหลักคำสอนในพุทธศาสนาเน้นในเรื่องความจริงอันประเสริฐ และสามารถพิสูจน์ได้ซึ่งมีนักวิชาการทางศาสนาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ เช่น

สมเด็จพระญาณสังวร (สุวฑฺฒโน) สมเด็จพระสังฆราช (๒๕๔๐, หน้า ๑๕๒) ได้ดำรัสว่า “ศรัทธาปสาทะเครื่องชักนำอันแรกให้เกิดไตรสรณคมน์หรือให้เป็นพุทธศาสนิกชนผู้นับถือพระพุทธศาสนา คือสิ่งที่เกิดขึ้นในใจสองอย่างอันแรกได้แก่ ศรัทธากับปสาทะ ศรัทธาแปลว่าความเชื่อ ปสาทะแปลว่าความเลื่อมใส”

พระเทพเวที (ประยูร ปยุตฺโต) (๒๕๓๓, หน้า ๒๙๐, ๓๒๓) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ความเชื่อ ในพระพุทธศาสนาที่ตรงกับภาษาบาลีว่า “สัทธา” แปลว่าความเชื่อในทางธรรม หมายถึง เชื่อสิ่งที่ควรเชื่อ ความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล ความมั่นใจในความจริง ความดี สิ่งดีงาม และในการทำความดี ไม่ลู่ไหลตื่นตูมไปตามลักษณะอาการภายนอก”

พระญาณวโรดม (๒๕๓๓, หน้า ๑๒๒) ก็เป็นอีกท่านหนึ่งที่กล่าวถึงความเชื่อไว้ว่า “ตามปกติแล้วทุกคนย่อมมีความเชื่อ (ศรัทธา) ศาสนาสำคัญบางศาสนาถือว่า ความเชื่อเป็นพื้นฐานสำคัญของศาสนานั้น โดยให้เชื่อก่อนแล้วรู้เอง ดังนั้นจึงต้องบังคับให้เชื่อ แต่ในพระพุทธศาสนาสอนให้รู้ก่อนแล้วจึงเชื่อ และจะเชื่อหรือไม่ก็ได้ไม่บังคับ”

แสง จันทร์งาม (๒๕๑๒, หน้า ๘๕ - ๘๖) ได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับความเชื่อหรือศรัทธาไว้ว่า “ศรัทธา มี ๒ อย่าง คือ ศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญา หมายถึง ความเชื่อที่เกิดขึ้นหลังจากพิจารณาด้วยเหตุผลแล้วเห็นว่าสิ่งนั้น ๆ มีเหตุผลที่ควรเชื่อจึงเชื่อ ศรัทธาในพระพุทธศาสนา หมายถึง ศรัทธา ศรัทธาชนิดที่สอง เป็นศรัทธาที่ประกอบด้วยโมหะ คือ ความเชื่อโดยไม่ได้ใช้เหตุผล พอได้ยินได้ฟังได้เห็น ก็เชื่อทันที จัดว่าเป็นความเชื่อของคนประเภท “ศรัทธาจริต” คือคนที่มีนิสัยเชื่อง่าย ไม่อยากคัดค้าน ปัญหาอะไรมาหนัก ความเชื่อแบบนี้ตรงกับภาษาอังกฤษว่า เชื่ออย่างคนตาบอด”

สุชีพ ปุญญานุภาพ (๒๕๔๐, หน้า ๒๑๓) กล่าวว่า “ความเชื่อในพระพุทธศาสนานั้นต้องมีปัญญากำกับ และต้อง การให้ได้ประจักษ์แจ้งในสิ่งนั้น ๆ ด้วยตนเอง ไม่ใช่เชื่อตามเขาวัวกัน”

เสฐียร พันธรั้ง (๒๕๓๔, หน้า ๑๖) ได้กล่าวไว้ว่า “ศรัทธา คือ ความเชื่อ เป็นจุดเริ่มต้นของศาสนาน้อยใหญ่ทั้งปวง ศรัทธานั้นมี ๒ อย่าง ได้แก่ ศรัทธาอันเป็นญาณสัมปยุต คือความเชื่อที่ประกอบด้วยปัญญารู้เหตุรู้ผล และศรัทธาอันเป็นญาณสัมปยุต ได้แก่ความเชื่ออันเกิดจากความไม่รู้เหตุผล ศาสนาน้อยใหญ่ทั้งปวงเกิดจากศรัทธาสองอย่างดังกล่าว ศรัทธาประเภทใดประกอบด้วย อวิชชา เป็นญาณวิปยุต ศาสนาที่เกิดก็ตั้งอยู่ไม่ได้นาน เพราะไม่มีเหตุผลตามธรรม ส่วนศาสนาที่เกิดขึ้นและตั้งอยู่ได้นาน เกิดจากศรัทธาอันสัมปยุตด้วยปัญญา”

ความเชื่อตามหลักพระพุทธศาสนาที่พระพุทธองค์ทรงสอนให้ใช้ปัญญาพิจารณาสິงต่าง ๆ ก่อนจะเชื่อหรือปฏิบัติ โดยให้ใช้หลักเหตุผลเป็นเครื่องประกอบ ตรวจสอบทบทวนทั้งเหตุและผลด้วยสติปัญญาของตนเองจนรู้ถ่องแท้ มีคุณหรือโทษ มีประโยชน์หรือไม่มีประโยชน์ ไม่ต้องเชื่อเพราะน่าเชื่อหรือตรงกับความรู้สึกของเรา เพราะว่าหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่ง

เหตุผลและปัญญา โดยพระพุทธเจ้าทรงวางหลักเกี่ยวกับความเชื่อที่ต้องใช้ปัญญาและเหตุผลประกอบไว้ ๑๐ วิธี ดังที่ได้ตรัสไว้ใน เกสปุตตสูตร ดังนี้

๑. อย่าปลงใจเชื่อ โดยการฟัง ตาม ๆ กันมา
๒. อย่าปลงใจเชื่อ โดยการถือสืบ ๆ กันมา
๓. อย่าปลงใจเชื่อ โดยการเล่าลือ
๔. อย่าปลงใจเชื่อ โดยการอ้างตำรา
๕. อย่าปลงใจเชื่อ โดยการตรึกเอาเอง
๖. อย่าปลงใจเชื่อ โดยการอนุมาน
๗. อย่าปลงใจเชื่อ โดยการคิดตรองตามแนวเหตุ
๘. อย่าปลงใจเชื่อ โดยเพราะเข้ากันได้กับทฤษฎีของตน
๙. อย่าปลงใจเชื่อ โดยเพราะมองเห็นรูปลักษณะน่าเชื่อ
๑๐. อย่าปลงใจเชื่อ โดยเพราะนับถือว่าท่านสมณะนี้เป็นครูของเรา (อง ตก. ๒๐/๕๐๕/๒๔๑)

พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ จิตภาโณ) (๒๕๓๙, หน้า ๑๓๖) ได้กล่าวว่า “ในฐานะของ ศาสนิกชนในศาสนาทรงเน้นไปที่คุณธรรมหลัก คือเป็นผู้มีศรัทธา การมั่นใจ เชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ เชื่อในบุคคลที่ควรเชื่อซึ่งจะพบว่า ในโลกจะก้าวหน้าทางวิชาการไปอย่างนี้จึงเรียกว่ายุคโลกาภิวัตน์ ยุคข้อมูลข่าวสารแล้วก็ตาม การใช้ศรัทธาเป็นหลักใจเป็นเรือใจได้มีความจำเป็นมากยิ่งขึ้น ก็ศรัทธาเกิดขึ้นแล้วจะสร้างความผ่องใสขึ้นภายในจิตใจ สามารถลดความไม่เชื่อ ความเคลือบแคลงสงสัย จนถึงความโลภความโกรธลงไปได้ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าใครก็ตามที่ใจเราศรัทธา เราพร้อมที่จะเสียสละแบ่งปันบูชาแต่ท่านผู้นั้น โดยมิมีความเสียดาย แม้ท่านจะตำหนิดูด่าก็ไม่มีโกรธ กลับมีความดีใจพอใจที่ท่านให้ความสนใจ ต่อตน เพียงแต่การเชื่อนั้นจะต้องมีปัญญาเป็นหลักในการตรวจสอบ พินิจพิจารณา ที่ใช้คำว่า “เชื่อในบุคคล และสิ่งที่ควรเชื่อ” ความเชื่อมั่นเป็นพลังที่จะสร้างเสริมความมั่นคง ความหนักแน่นให้เพิ่มขึ้นภายในจิตใจ”

เนื่องจากศรัทธาในพระพุทธศาสนามีความเกี่ยวข้องกับชาวพุทธจะเป็นชาวพุทธที่สมบูรณ์แบบใดต้องมีความเชื่อที่สำคัญประการหนึ่ง “ตถาคตโพธิสัทธา” หมายถึง ความเชื่อในพระปัญญาตรัสรู้ ของพระพุทธเจ้า คือ พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสรู้จริงอันประกอบด้วย พระปัญญาคุณ พระวิสุทธิคุณ และพระกรุณาคุณ ความเชื่อประการนี้สำคัญและมีความจำเป็นอย่างมาก เพราะพระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้ให้กำเนิดพระพุทธศาสนา เป็นการตรัสรู้จริง พระธรรมเป็นของประเสริฐจริง ไม่ใช่เป็นของที่ใครแต่งหรือเขียนขึ้นมา หากแต่พระธรรมถูกค้นพบจากการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า เมื่อเชื่อ ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าแล้วก็ต้องเชื่อศรัทธาอีก ๓ ประเภทได้แก่

๑. กัมมสัทธา เชื่อว่ากรรมมีจริง
๒. วิปากสัทธา เชื่อว่าผลของกรรมมีจริง

๓. กัมมัสสกตาสัทธา เชื่อว่าสัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตนจริง เพราะกฎแห่งกรรมก็ถูกค้นพบจากการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ศรัทธาทั้ง ๔ ประการนี้มีมาในภาษาบาลีพระไตรปิฎกเฉพาะตถาคตโพธิสัทธาเท่านั้น ว่าโดยใจความแล้ว ศรัทธา ๓ ข้อต้น ย่อมบรรจุลงในตถาคตโพธิสัทธา

ฉะนั้น โดยสรุปมีความเชื่อพื้นฐานของชาวพุทธคือ ศรัทธา ๔ ประการ ได้แก่

๑. เชื่อการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า (ตถาคต โพธิสัทธา)

๒. เชื่อกฎแห่งกรรม (กัมมสัทธา)

๓. เชื่อว่ากรรมที่เราทำมีผลจริง (วิปากสัทธา)

๔. เชื่อว่าเราได้รับผลของกรรมที่เราทำ (กัมมัสสกตาสัทธา)

นี่คือความเชื่อที่ทำให้ชาวพุทธเป็นพุทธศาสนิกชนที่ต่างจากคนในศาสนาอื่น ๆ ในฐานที่เป็นพุทธศาสนิกชนมีความเชื่อพื้นฐานอันนี้ แต่ความเชื่อดังกล่าวไม่ใช่ความเชื่อที่มโนงาย มีขอบเขตเป็นความเชื่อที่มีเหตุผลเสมอ

๓.๑.๑ ประเภทของความเชื่อ

ความเชื่อของมนุษย์นั้นมีมากมาย และมีการขยาย และการสืบทอด จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งความเชื่อนั้นบางเหล่านี้นักก็ไร้เหตุผล หาสาเหตุผลมาอธิบายไม่ได้ บางครั้งก็คล้ายคลึงกันในแต่ละสังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคมตะวันออกหรือตะวันตก ความเชื่อบางอย่างก็น่าพิศวง ความเชื่อในสังคมไทยมีอยู่มากมายหลายประเภทด้วยกัน ดังที่ กิ่งแก้ว อรรถากร ได้แบ่งความเชื่อไว้เป็น ๑๐ ประการดังนี้

๑) ความเชื่อเรื่องบุคคล ได้แก่ การตั้งชื่อ วิญญาณ การเกิด การตาย

๒) ความเชื่อเรื่องสิ่งเวทล่อม เป็นความเชื่อในเหตุการณ์ เช่น ลายแทง ลางสังหรณ์ ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น เทพเจ้า เวทมนตร์คาถา พระภูมิเจ้าที่

๓) ความเชื่อเรื่องเพศ เช่น พ่อเจ้าผู้ลูกก็เจ้าผู้

๔) ความเชื่อเรื่องสุขภาพ สวัสดิภาพ เช่น เป็นผีห้ามกินข้าวเหนียว คนชุกอายุยืน

๕) ความเชื่อเรื่องโชคลาง เช่น จิ้งจกทัก นกแสกร้อง

๖) ความเชื่อเรื่องความฝัน เช่น ฝันงูก็ดูรุ่งจะได้คู่ ฝันเห็นผีจะมีโชค

๗) ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง เช่น เชื่อเรื่องไสยศาสตร์ คาถา อาคม ผ้ายันต์

๘) ความเชื่อเกี่ยวกับภูตผีวิญญาณ เช่น ผีปุกย่า

๙) ความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ เช่น กระทะทองแดง อยู่บนสวรรค์ชั้นฟ้า

๑๐) ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ เช่น การทำนายทายทัก โชคชะตา ราศี (กิ่งแก้ว อรรถากร,

๒๕๒๐, หน้า ๙๓ - ๙๔)

ส่วน บุปผา ทวีสุข ได้แบ่งความเชื่อโดยทั่วไปของสังคมไทยไว้ใน “คติชาวบ้าน” เป็น ๑๕ ประเภทดังนี้

๑) ความเชื่อเรื่องเกิดการเกิดการตาย

- ๒) ความเชื่อเกี่ยวกับโชคกลาง
- ๓) ความเชื่อเกี่ยวกับความฝันและการทำนาย
- ๔) ความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์ยาม
- ๕) ความเชื่อเกี่ยวกับเวทมนตร์คาถา เครื่องรางของขลัง และไสยศาสตร์อื่น ๆ
- ๖) ความเชื่อเกี่ยวกับลักษณะของคนและสัตว์ ๆ
- ๗) ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทวดาอารักษ์
- ๘) ความเชื่อเกี่ยวกับเคล็ดและการแก้เคล็ดต่าง ๆ
- ๙) ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องมงคลและอัปมงคล
- ๑๐) ความเชื่อเกี่ยวกับการนับจำนวนต่าง ๆ เช่น งานมงคลนิมนต์พระจำนวนกี่
- ๑๑) ความเชื่อเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น มดชนไข ฝนจะตก
- ๑๒) ความเชื่อเกี่ยวกับยากลางบ้าน เช่น แนนท้องให้กินไพล
- ๑๓) ความเชื่อเกี่ยวกับนรก สวรรค์ ชาติใหม่ ภพใหม่
- ๑๔) ความเชื่อเกี่ยวกับอาชีพรูป เช่น คนใจร้อนปลูกพริก พริกจะเผ็ดกว่าคนใจเย็นปลูก
- ๑๕) ความเชื่ออื่น ๆ เช่น ห้ามเล่นข้าวสาร มือจะดำง ซี่หมาฟ้าจะผ่า (บุปผา ทวีสุข, ๒๕๔๖,

หน้า ๑๕๙ - ๑๖๘)

๓.๑.๒ ความเชื่อในทัศนะของพระพุทธศาสนาเถรวาท

พระพุทธศาสนาเถรวาท ยึดถือระเบียบวิธีและแนวทางปฏิบัติตามพุทธบัญญัติ ไม่เห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลงพระธรรมวินัยให้เป็นไปตามยุคสมัย เพราะเชื่อว่าพระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้า ทรงสั่งสอนเป็นความจริงสากล มีความเป็นจริงตลอดอนันต์กาล ไม่ว่าใครเข้ามาศึกษาและปฏิบัติตามแนวทางที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งอย่างจริงจัง ก็จะสามารถรับรู้และเห็นจริงตามพระองค์ได้ (อง. สดตท ๒๓/๔/๓) หากมองตามหลักการแล้วพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทเป็นศาสนาที่บริสุทธิ์ แต่ถ้ามองในแง่การปฏิบัติก็อาจมีผิดแผกอยู่บ้าง ปัจจัยที่ทำให้เกิดความผิดแผก ไปก็คือสังคม ความเชื่อ และความต้องการของคนในสังคมนั้น ๆ ซึ่งบางครั้งการปรับตัวให้เข้ากับท้องถิ่น จึงทำให้ดูเหมือนว่าพระพุทธศาสนาเถรวาทถูกอิทธิพลของสิ่งเหล่านั้นครอบงำ แต่เป้าหมายไม่ได้เปลี่ยนไปจากเดิม เป็นเพียงการปรับเปลี่ยนวิธีการบางอย่างเพื่อให้ง่ายแก่การปฏิบัติเท่านั้นเอง

๓.๑.๓ ความเชื่อทัศนะของนักวิชาการ

ความเชื่อเป็นเจตสิกเกิดกับจิต อยู่คู่กับจิตอิงอาศัยกัน กล่าวคือ ความเชื่อในฐานะเจตสิกเป็นพลังสัญชาตญาณที่สามารถผลักดันจิตให้กระทำการต่าง ๆ ออกไป ถ้ากระทำในทางที่ถูกความเชื่อนั้น จึงเป็นเจตสิกพื้นฐานหรืออารมณ์เบื้องต้นของมนุษย์ ที่จะโน้มเอียงไปสู่การยอมรับและการกระทำที่เป็นความภักดี บูชาและมอบตัว การกระทำทางจิตเรียกว่าเจตนา หรือมโนกรรม และเจตนาที่มีความ

เชื่อเป็นแรงขับนั้นอาจเป็นกิจกรรมที่ในที่สุดกลายเป็นประเพณี ซึ่งไม่อาจจะอธิบายได้ด้วยเหตุผล (เดือน คำดี, ๒๕๔๑, หน้า ๑๒)

ผกา ดิสองเมือง กล่าวไว้ว่า (๒๕๔๔, หน้า ๑๑) “บุคคลไม่จัดว่าดีหรือชั่วเพราะเชื่อหรือไม่เชื่อในพระเจ้าเป็นเจ้าของแต่จะดีหรือชั่วยกเพราะการกระทำ คือความประพฤติของเขาเอง”

พระยาอนุমানราชธน (๒๕๒๓, หน้า ๑๘) กล่าวไว้ว่า “มนุษย์มีความเชื่อว่าคนตลอดจนสิ่งอื่นที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ตาม ย่อมมีสิ่งหนึ่งซึ่งมองไม่เห็นตัวสิ่งอยู่ในนั้น สิ่งนี้คือที่เรียกกันว่า ผี หรือ วิญญาณ ซึ่งพัวพันกันอยู่อย่างใกล้ชิดแยกออกจากกันได้ยาก ความเชื่อเรื่องอย่างนี้เรียกเป็นคำเฉพาะในภาษาจะใช้คำภาษาไทยว่าคติเชื่อผีสางเทวดาก็เห็นจะไม่ผิด อันเป็นความเชื่อไม่ใช่แต่เฉพาะมนุษย์ในสมัยเริ่มแรกเท่านั้น แม้มนุษย์ในปัจจุบัน ก็มีความเชื่อเหลือสืบต่อมาไม่มากนักน้อยเหมือนกัน”

ชัย เรื่องศิลป์ (๒๕๒๓, หน้า ๓๐๑) กล่าวไว้ว่า “ถึงแม้คนไทยจะนับถือ พระพุทธศาสนา อย่างแน่นแฟ้นก็จริง แต่ความเชื่อถือผีอันติดำบรรพ์ก็ยังคงมีอยู่ บางคนเชื่อถือมากบางคนเชื่อถือน้อยที่จะไม่เชื่อถือเลยนั้นดูเหมือนจะไม่มีเสียเลย”

ประภาศรี สีหอำไพ (๒๕๔๓, หน้า ๕) กล่าวไว้ว่า “พื้นฐานความเชื่อของมนุษย์แต่ดึกดำบรรพ์มีมูลเหตุจากการที่มนุษย์ต้องการความอบอุ่นทางใจ ความกลัวในปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของธรรมชาติ ทำให้เชื่อถือในสิ่งที่มองไม่เห็นได้ สมมุติเป็นตัวตนดำรงอยู่ เจ้าเขา เจ้าที่ เจ้าทาง”

ยศ สันติสมบัติ (๒๕๔๐, หน้า ๒๐๒) กล่าวไว้ว่า “ในสังคมวัฒนธรรมบางแห่ง มีความเชื่อเรื่องของพลังอำนาจเหนือธรรมชาติบางอย่างซึ่งทำหน้าที่ควบคุมความเป็นไปของชีวิตมนุษย์ ในสังคมไทยมีความเชื่อในเรื่องบุญกรรมหรือกฎแห่งกรรม อันเป็นพลังอำนาจไร้ตัวตนหากแต่สามารถกำหนด “ชะตาชีวิต” และส่งผลให้คนเราแต่ละคนเกิดมาแตกต่างกัน มีบุญญาบารมีและสิทธิอำนาจแตกต่างกันออกไป”

ประมวล คิดคินสัน (๒๕๒๑, หน้า ๙๐) ให้แนวคิดไว้ว่า “มนุษย์เป็นสัตว์โลกที่มีความสงสัยใฝ่รู้ความจริงตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ มนุษย์ต้องต่อสู้กับธรรมชาติอย่างทรหด สิ่งแวดล้อมมีบทบาทสำคัญยิ่งที่จะบันดาลให้มนุษย์มีอารมณ์ มีความหมกมุ่นครุ่นคิด ตอนที่ยังเอาชนะธรรมชาติไม่ได้ เพราะยังไม่เข้าใจถ่องแท้บรรพบุรุษของเราคิดว่ามีอำนาจลึกลับบันดาลอยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์ด้นดั้นของธรรมชาติ นั่นคือต้นเหตุหนึ่งที่ทำให้มนุษย์เชื่อในอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพราะมีความปรารถนาที่จะได้รับความปลอดภัยและมีความหวังว่าอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งตนสร้างขึ้นในความคิดคำนึงนั้นจะไม่ทรยศถ้ารู้จักเอาอกเอาใจไว้ให้ดี”

เดือน คำดี (๒๕๔๑, หน้า ๑๔) ได้ให้ข้อคิดไว้ว่า “ในชีวิตของมนุษย์มีทั้งสิ่งที่มองเห็นและมองเห็นไม่ได้ที่เรียกว่าเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ จึงทำให้ความเชื่อมีความจำเป็น เพราะก่อนที่มนุษย์จะลงมือทำอะไรก็มักจะต้องอาศัยความเชื่อให้เกิดความมั่นใจ โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับอนาคต ซึ่งมนุษย์สงสัยและไม่แน่ใจว่าเป็นอะไร หรือมีอะไรเกิดขึ้นตามมา แต่เพราะอาศัยความเชื่อในรูปแบบ

ความหวัง ว่าชีวิตก็จะยังคงดำเนินต่อไปและดีขึ้นตามลำดับ ทำให้เกิดความมั่นใจที่จะมีชีวิตอยู่อย่างสบายใจ”

दनัย โขยโยธา (๒๕๓๘, หน้า ๔๙ - ๕๐) กล่าวไว้ว่า “ความเชื่อเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ และได้มีการสืบทอดเป็นมรดกของสังคมแต่การสืบทอดความเชื่อของมนุษย์ ขึ้นอยู่กับการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในด้านความปลอดภัยจากอำนาจเหนือธรรมชาติเป็นสำคัญ ความเชื่อของมนุษย์ได้วิวัฒนาการตามความก้าวหน้าของสังคม ผู้ศึกษาอาจสังเกตได้ว่าความเชื่อของมนุษย์มีลักษณะแห่งการผสมผสานระหว่างความเชื่อดั้งเดิมกับความเชื่อทางศาสนาที่มีระบบมากขึ้นและมีเหตุผลมากขึ้น”

บุญลือ วันทายนต์ (๒๕๓๙, หน้า ๒๒๗) กล่าวไว้ว่า “ความเชื่ออาจจะมีพื้นฐานจากข้อเท็จจริงที่เชื่อถือได้ หรือมีพื้นฐานจากความเด็ดขันธ์ จากการไม่รู้เอาเองหรือจากลักษณะที่ทำให้เกิดความเข้าใจไขว้เขวก็ได้เพราะฉะนั้นความเชื่อจึงมิได้อยู่กับความจริงเชิงวัตถุวิสัยในเนื้อหา ความเชื่ออาจเป็นความเชื่อเชิงวิทยาศาสตร์ ความเชื่อเชิงมโนคติ หรือความเชื่อแบบลัทธิลึกลับก็ได้ คนเราอาจจะกระทำการอย่างแข็งขันหรืออย่างบ้าหลังด้วย ความเชื่อที่ผิดได้เท่า ๆ กับที่ทำด้วยความเชื่อที่ถูกต้องอย่างไรก็ดี การกระทำที่ใช้สติปัญญาใด ๆ ก็ตามย่อมต้องอาศัยความเชื่ออยู่ด้วยเสมอ แต่สติปัญญาเองนั้น อาจใช้มาทดสอบความเชื่อ และตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของพื้นฐานความเชื่อได้”

ความเชื่อทัศนคติของนักวิชาการที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า ความเชื่อเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ และได้มีการสืบทอดเป็นมรดกของสังคม แต่การสืบทอดความเชื่อขึ้นอยู่กับการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในด้านความปลอดภัยจากอำนาจเหนือธรรมชาติเป็นสำคัญ ซึ่งมนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิเสรีภาพในการที่จะเชื่อสิ่งใดก็ได้ ในปัจจุบันความเชื่อของมนุษย์ได้วิวัฒนาการตามความก้าวหน้าของสังคม มีลักษณะแห่งการผสมผสานระหว่างความเชื่อดั้งเดิมกับความเชื่อทางศาสนาที่มีระบบและมีเหตุผลมากขึ้น เป็นต้น

๓.๑.๔ ความเชื่อในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา

๑) สัมปรายิกัตถะ คือ ประโยชน์ในอนาคต ๔ ประการ

๑) สัทธาสัมปทา	ถึงพร้อมด้วยความเชื่อ
๒) สีลสัมปทา	ถึงพร้อมด้วยศีล
๓) จากสัมปทา	ถึงพร้อมด้วยการบริจาค
๔) ปัญญาสัมปทา	ถึงพร้อมด้วยปัญญา (อง. อฎฐก. ๒๓/๑๔๔/๒๙๒)

๒) พละ ๕ คือธรรมที่เป็นกำลัง ๕ ประการ

๑) สัทธา	เชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ
๒) วิริยะ	ความเพียร
๓) สติ	ความระลึกได้

- ๔) สมาธิ   ความตั้งใจมั่น
- ๕) ปัญญา   รอบรู้ในสิ่งที่ควรรู้ (ที. ปา. ๑๑/๓๐๐/๒๕๒)
- ๓) เวสัชชกรณธรรม คือธรรมให้กล้าหาญ ๕ ประการ
- ๑) สัทธา   เชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ
- ๒) สีล   รักษากายวาจาให้เรียบร้อย
- ๓) พาหุสัจจะ   ความเป็นผู้ได้ยินได้ฟังมาก
- ๔) วิริยารัมภะ   พรารภความเพียร
- ๕) ปัญญา   รอบรู้ในสิ่งที่ควรรู้ (อง. ปญจก. ๒๒/๑๐/๑๔๔)
- ๔) อริยทรัพย์ ๗ คือคุณความดีที่มีในสันดานอย่างประเสริฐ ๗ ประการ คือ
- ๑) สัทธา   เชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ
- ๒) สีล   รักษากายวาจาให้เรียบร้อย
- ๓) หิริ   ความละอายต่อบาป
- ๔) โอตตปปะ   สะดุ้งกลัวต่อบาป
- ๕) พาหุสัจจะ   ความเป็นผู้ได้ยินได้ฟังมาก
- ๖) จาคะ   สละให้ปันสิ่งของของตนแก่คนที่ควรให้ปัน
- ๗) ปัญญา   รอบรู้ในสิ่งที่ เป็นประโยชน์และมีใช่ประโยชน์
(อง. สุตตก. ๒๓/๖/๕)
- ๕) สัมปยุตธรรม ๗ คือทำของคนดี (สัตบุรุษ) มี ๗ ประการ
- ๑) สัทธา   เชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ
- ๒) หิริ   ความละอายต่อบาป
- ๓) โอตตปปะ   สะดุ้งกลัวต่อบาป
- ๔) พาหุสัจจะ   ความเป็นผู้ได้ยินได้ฟังมาก
- ๕) วิริยะ   ความเพียร
- ๖) สติ   ความระลึกได้
- ๗) ปัญญา   รอบรู้ในสิ่งที่ เป็นประโยชน์และมีใช่ประโยชน์
(อง. สุตตก. ๒๓/๖๕/๑๑๔)

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ใช้เรื่องการใช้ปัญญาเป็นหลักในการพิจารณาพิสูจน์หาความจริง มิใช่มีความเชื่อเพียงอย่างเดียวก็จะปักใจเชื่อ จากหลักธรรมในคัมภีร์ต่าง ๆ ที่ยกมา จะเห็นได้ว่าล้วนมีความเชื่อ และมีปัญญากำกับอยู่ในตอนท้ายเสมอ ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการป้องกันมิให้ความเชื่อนั้นเป็นมิจฉาทิฎฐิ คือ เกิดความ “วิปลาส” หรือ “วิปลาส” คือ ความรู้สึกคลาดเคลื่อน ความรู้ที่ผันแปรผิดพลาดจากความเป็นจริง หมายถึง ความรู้คลาดเคลื่อนขั้นพื้นฐาน ที่นำไปสู่ความเข้าใจผิด หลง

ผิด การลวงตัวเอง วางใจ วางท่าที่ ประพฤติปฏิบัติไม่ถูกต้องต่อโลก ต่อชีวิต ต่อสิ่งทั้งปวง และเป็นเครื่องกีดกันขัดขวางบังตา ไม่ให้มองเห็นสัจภาวะ มี ๓ อย่าง คือ

- ๑) สัญญาวิปลาส สัญญาคลาดเคลื่อน หมายรู้ผิดพลาดจากความเป็นจริง
- ๒) จิตวิปลาส จิตคลาดเคลื่อน ความคิดผิดพลาดจากความเป็นจริง
- ๓) ทิฏฐิวิปลาส ทิฏฐิคลาดเคลื่อน ความเห็นผิดพลาดจากความเป็นจริง

ดังนั้นความเชื่อทางพุทธประสงค์ของพระพุทธเจ้าจึงหมายถึงความเชื่อถือที่ประกอบด้วยปัญญา ความรอบรู้สิ่งที่เป็นประโยชน์มิใช่ประโยชน์ รุ้รอบทุกด้าน รู้เหตุ รู้ผล รู้เบื้องต้น เบื้องปลาย ทั้งทางโลกและทางธรรม การที่จะเชื่อสิ่งใดนั้น พระพุทธเจ้าทรงสอนมิให้หลงใจเชื่อสิ่งใดง่าย ๆ อย่างมงายไรเหตุผล ก่อนที่จะได้รับการพิสูจน์ตรวจสอบด้วยสติปัญญาของตนเองจนรู้อย่างถ่องแท้ว่าสิ่งใดเป็นธรรม สิ่งใดไม่เป็นธรรม มีประโยชน์ไม่มีประโยชน์ มิใช่ความเชื่อที่เกิดจากความยึดมั่นในอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของตน เป็นต้น

๓.๑.๕ คติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเถรวาท

นอกจากความเชื่อนานับการดังกล่าวแล้วนั้น ในสังคมไทยยังมีคติความเชื่ออีกสายหนึ่งคือ พระพุทธศาสนา คติความเชื่อที่มากับพระพุทธศาสนามีได้มุ่งสนองตอบเพียงแต่ความต้องการในชีวิตประจำวันเท่านั้น แต่ได้พยายามแสวงหาคำตอบเกี่ยวกับชีวิตหลังความตาย หรือสนองความคิดความเชื่อเกี่ยวกับชาติหน้า ที่เป็นเหตุเป็นผลมีหลักปรัชญาที่ซับซ้อน และถือว่าเป็นพัฒนาการขั้นสูงของภูมิปัญญามนุษย์ หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นศาสนาของสังคม ซึ่งในที่นี้หมายถึงว่าพุทธศาสนาได้มีเหตุผลต่อพฤติกรรมของสังคมและการเมือง ตลอดจนถึงความเชื่อของสังคมไทยเป็นอย่างมาก ดังปรากฏอยู่ในประวัติศาสตร์ตั้งแต่โบราณ

๓.๒ ความเชื่อฤกษ์ยามกับพระพุทธศาสนาเถรวาท

คำว่า ความเชื่อ เป็นภาษาไทยถ้าเรียกตามบาลี คือ สัทธา และสันสกฤต คือ ศรัทธา ชาวไทยจึงใช้ภาษาผสมผสานกันไป ส่วนความหมายก็ที่เข้าใจกัน เมื่อกล่าวถึงความเชื่อ ก็ต้องกล่าวถึงลัทธิความเชื่อด้วย นั่นคือ ศาสนาทุก ๆ ศาสนา และความเชื่อด้วยกันทั้งหมด ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับหรือยึดมั่น ในสิ่งที่มีตัวตน หรือไม่มีก็ได้ว่าเป็นจริงเป็นการตัดสินใจว่าปรากฏการณ์ ความคิดกระทำ หรือ การ ปฏิบัติ อย่างใดอย่างหนึ่งเป็นจริงเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงาม และ ทางพระพุทธศาสนา สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงสอนพุทธบริษัทเรื่องฤกษ์ยาม ความเป็นจริง ไว้ในสุภุพพันสูตร โดยใจความว่า

“ภิกษุทั้งหลายสัตว์เหล่าใดประพฤติกายสุจริต (คือไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติผิดในกาม) ประพฤติวจิสุจริต (คือไม่พูดปด ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดหยาบคาย ไม่พูดเพ้อเจ้อ เรื่องที่เหลวไหลไร้สาระ (ประโยชน์) ประพฤติมโนสุจริต (คือไม่โลภอยาก

ได้ของคนอื่นในทางทุจริต) ไม่พยายามปกป้องร้ายเขา ไม่เป็นมิฉฉาทิฎฐิ เห็นผิดเป็นชอบ กล่าวคือ การกระทำความดีทางกาย ทางวาจา และทางใจ ในเวลาเช้า สาย บ่าย เย็น เวลาค่ำคืน หรือเวลาใดก็ตาม เวลานั้นแหละ ชื่อว่าเป็นฤกษ์ดี มงคลดี สว่างดี รุ่งดี ขณะดี ยามดี และบูชาในพรหมจารีบุคคลกายกรรมเป็นส่วนเบื้องขวา วจีกรรมเป็นส่วนเบื้องขวา มโนกรรมเป็นส่วนเบื้องขวาความปรารถนาของท่านเป็นส่วนเบื้องขวา สัตว์ทั้งหลายทำกรรมใดอันเป็นส่วนเบื้องขวาแล้ว ย่อมได้ประโยชน์อันเป็นส่วนเบื้องขวาท่านทั้งหลายนั้นได้ประโยชน์แล้ว จงได้รับความสุขของกงามในพระพุทธศาสนา จงไม่มีโรคถึงความสุขพร้อมด้วยญาติทั้งมวล “ในบทสวด ชยันโต” เช่น ทำดีเวลาไหน ฤกษ์ยาม ดีเวลานั้น” (อง.ตัก. ๓๔/๕๙๕/๕๙๑ - ๕๙๒)

จากความหมายดังกล่าว ข้างต้น พระองค์ไม่ได้ปฏิเสธ และห้ามฤกษ์ยาม แต่ได้ให้แนวคิดเรื่อง ฤกษ์ยาม ในความหมาย ของ ความพร้อม คือ ฤกษ์ยามดี นั่นเอง

สรุปว่า ฤกษ์ยามมีมานานแล้วก่อนพุทธกาล และมีความสำคัญต่อประชาชนใน ยุคสมัยนั้น เป็นอย่างยิ่งช่วยทำให้คนคลายความทุกข์ และเป็นเครื่องมือในการ ตอบ ข้อสงสัย เกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ มีความเกี่ยวพันกับพุทธศาสนาในด้านประวัติความเป็นมาอันยาวนาน มีแหล่งกำเนิดในเรื่องของ พระเจ้าปเสนทิโกศล เรื่องราวของพระองค์ลีมาลเถระ ล้วนแล้วแต่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของ ฤกษ์ยามและเป็นอีกด้านหนึ่งที่แสดงความสัมพันธ์ของฤกษ์ยามกับพุทธศาสนา ได้เป็นอย่างดี

๓.๒.๑ พุทธประวัติตอนประสูติ

ในราชสำนัก โหรหลวง มีบทบาทสำคัญ ในการบริหารบ้านเมือง เมื่อพระนางสิริมหามายา ทรงพระสุบินว่า มีช้างเผือกที่มีลักษณะงดงาม ที่วงจับดอกบัวขาวแรกแย้มเดินเข้ามาใกล้พระองค์ แล้วเดินเวียนขวา รอบพระองค์สามรอบ แล้วเดินเข้าไปในอุทรของพระนาง

ต่อมา ได้มีการทำนายพระสุบิน ว่า พระโอรสในครรภ์นั้นจะเป็นบุรุษ มิได้เป็นสตรี จะเป็น อัครบุรุษผู้มีอำนาจมาก หากดำรงอยู่ในฆราวาสวิสัยก็จะได้เป็นเจ้าจักรพรรดิ หากเสด็จออกบรรพชา ก็จะได้สำเร็จเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างแน่นอน (พิฑูร มลิวัดย์, ๒๕๒๘, หน้า ๑๔)

ต่อมา เมื่อ เจ้าชาย สิทธัตถะประสูติได้ ๑๕ วัน อสิตดาบส หรืออีกชื่อหนึ่งคือ กอาหารดาบส ได้เดินเข้ามาเยี่ยม อสิตดาบสเมื่อเห็นรูปลักษณ์ของพระโอรสปรากฏตรงตามตำราลักษณะมหาบุรุษก็ หัวเราะและร้องไห้ สลับกันไปมา และกล่าวว่าที่ตีใจหัวเราะ เพราะพระโอรส จะต้องเสด็จออกทรงผนวช และได้ตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณเป็นศาสดาเอกในโลกอย่างแน่นอนและตนเองก็พร้อมที่จะออกบวชติดตามพระองค์ แต่ที่เสียใจร้องไห้ เพราะเมื่อได้พิจารณาอายุของตนก็เห็นว่า คงจะมีชีวิตอยู่ไม่ถึงเวลาที่โอรสตรัสรู้เป็นบรมศาสดาแน่ ดังนั้น เมื่อเขากลับไปจึงเอาเรื่องนี้ไปบอกแก่

นาลกะมาณพผู้หลานชาย และได้แนะนำให้นาลกะออกบวชประพฤติดำลัทธิของพราหมณ์รอคอย
พระโอรสไปพลาง ๆ ก่อน (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๓๗, หน้า ๑๙)

หลังจากนั้น ได้มีการทำนายพระลักษณะโดยพราหมณ์ทั้ง ๘ คน ประกอบด้วย

รามพราหมณ์ ลักษณะ พราหมณ์ ยัญญพราหมณ์ ชูชพราหมณ์ โภชพราหมณ์ สุทัตต
พราหมณ์ สุยามพราหมณ์ และ โภณทัณญะพราหมณ์ พราหมณ์ ๗ คนแรก เมื่อได้เห็น พระลักษณะ
ของพระโอรสต่างก็ ทูลทำนายเป็นอย่างเดียวกันว่า พระโอรสมีคติเป็น ๒ อย่าง คือ

ถ้าอยู่ครองฆราวาส จะได้พระเจ้าจักรพรรดิราช

ถ้าเสด็จออกบรรพชา จะได้ตรัสรู้เป็นศาสดาเอกในโลก

แต่สำหรับ โภณทัณญะพราหมณ์ พิจารณาเห็นแท่นแท่นใจ แล้วทูลทำนายคติเดียวว่าพระ
โอรส จักเสด็จออกบรรพชา แล้วได้ตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณเป็นศาสดาเอกในโลกแน่นอน
(กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๓๗, หน้า ๑๙)

เมื่อเจ้าสิทธิัตถะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าแล้ว เสด็จมาแสดงธรรมจักกัปปวัตตนสูตร โปรดท่าน
โภณทัณญะจนได้บรรลุธรรมขั้นต้น และต่อมาได้บรรลุเป็นพระอรหันต์ แต่บรรดานักโหราศาสตร์
โดยเฉพาะชาวพุทธ จะยกย่องให้เป็นปรมาจารย์แห่งโหร เพราะถือว่าเอาตามประวัติของท่าน

ต้องยอมรับว่าความรู้ทางด้าน โหราศาสตร์ มีบทบาท ต่อราชสำนักเป็นอย่างสูง และไม่ว่าจะ
มีเหตุการณ์สำคัญ ๆ อันใดเกิดขึ้น โหรหลวงมักได้รับความไว้วางใจในการออกความเห็น และ เสนอ
คำทำนาย ต่อ พระมหากษัตริย์ ในลำดับต้น ๆ เสมอมา

๓.๒.๒ ความฝัน ๑๖ ประการของพระเจ้าปเสนทิโกศล

พระเจ้าปเสนทิโกศล ผู้ครองกรุงสาวัตถี แคว้นโกศล ทรงฝันเห็นภาพประหลาด ๑๖ ประการ
จึงทรงตกพระทัย ตรัสเล่าความฝันนั้นให้พราหมณ์บุโรหิตประจำราชสำนักทำนายพราหมณ์เหล่านั้น
กราบทูลเป็นเสียงเดียวกัน ความฝันนี้ร้ายแรงนัก ทำนายว่า พระองค์จะต้องทรงประสบอันตรายสาม
ประการ คือ เสียราชสมบัติ โรคาพยาธิเบียดเบียน หรือสวรรคต ไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่งและทูลถวาย
คำแนะนำให้ทรงทำพิธีฆ่าสัตว์บูชายัญ เพื่อ สะเดาะพระเคราะห์เมื่อพระนางมัลลิกาทรงทราบ
เหตุการณ์ จึงทูลให้พระองค์ไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าแทนพระพุทธเจ้าทรงทำนายว่า เหตุร้ายจักมีแน่
แต่มีไฉ่แก่พระเจ้าปเสนทิโกศล หรือแคว้นแคว้นของพระองค์ แต่เหตุร้ายจักมีแก่สัตว์โลกทั่ว ๆ ไป และ
แก่ศาสนาของตถาคตในอนาคตกาล

ความฝัน ๑๖ ประการ ประกอบด้วย ๑.โคล่ำสัน ๒.ต้นไม้ ๓.แม่มโค ๔.โคสามัญ ๕.ม้าสอง
ปาก ๖.ถาดทองคำ ๗.สุนัขจิ้งจอก ๘.ตุ่มน้ำ ๙.สระโบกขรณี ๑๐.ข้าวสารที่หุงไม่สุก ๑๑.แก่นจันทร์
๑๒.น้ำเต้าจมน้ำ ๑๓.ศิลาลอยน้ำ ๑๔.เขียดกินงู ๑๕.หงส์ล้อมกา ๑๖.เสือกกลัวแพะ และใคร่ขอ
ยกตัวอย่าง คำทำนายฝันที่พระพุทธเจ้าทรงพยากรณ์ไว้พอเป็นสังเขป ดังนี้

“ข้อ ๑. โคล้ำสัน ข้อ ๑๐. ข้าวสารที่หุงไม่สุก เป็นภาวะวิฤติทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นและคร่าชีวิตมนุษย์จำนวนไม่น้อย โคล้ำสัน มีโควิ่งมาจากสี่ทิศ เหมือนจะเข้ามาทำร้าย แต่พอใกล้กัน ก็ถอยหนีจากกันไป หมายถึง เมื่อชนชั้นปกครองและประชาชนไม่ตั้งอยู่ในธรรมฝนฟ้าตกตามฤดูกาล ข้าวก็จะยากหมากก็จะแพง

ข้าวสารที่หุงไม่สุก ทั้ง ๆ ที่หุงในหม้อเดียวกัน มีทั้งดิบ สุก และแฉะเกินไป หมายถึง เมื่อชนทั้งหลาย ทั้งข้าราชการ นักรถกิจ นักบวช ประชาชน ไม่ตั้งอยู่ในธรรม ฝนตกไม่ทั่วบ้านทั่วเมือง บางที่ตกน้อยข้าวกล้าพืชพันธุ์แห้งเหี่ยว บางที่ตกพอดีข้าวกล้าพืชพันธุ์ก็งอกงาม บางที่ตกพอดีข้าวกล้าพืชพันธุ์ก็เสียหาย

ข้อ ๒. ต้นไม้ ๖. ภาตทองคำ ๗. สุนัขจิ้งจอก ๑๔. เขียดกินงู เกี่ยวกับศีลธรรมจริยธรรมและมโนธรรมของคนรุ่นใหม่ให้อ่อนแอลง

ต้นไม้ กลับจะออกดอกผลตั้งแต่ยังไม่โตเต็มที่ ทำให้ผลที่ได้เน่าเสียไม่สมบูรณ์ หมายถึง คนในอนาคตจะมีลูกกันตั้งแต่อายุน้อย ทำให้ลูกตายในท้องบ้างไม่ได้รับการดูแลอย่างถูกต้องบ้าง

ข้อ ๓. แม่โค แม่โคจะกินนมลูก โคที่เพิ่งออกจากท้อง เกี่ยวกับความกตัญญูที่แทบจะหายไปจากผู้ที่เป็นลูก แม่ไม่ทำหน้าที่แม่ แม่จะทวงบุญคุณลูก” (พิสมัย ชำนาญคิด, ๒๕๕๑, หน้า ๖๒)

สำหรับ หลักการพยากรณ์นั้น เป็นการทำนายด้วยวิธีพิเศษที่เรียกว่า อติตัสฎานอนาคตัสฎาน หมายถึง ทรงรู้เหตุการณ์ที่ผ่านมาที่จัดเกิดขึ้น เหตุการณ์ทำนายความฝันของ พระเจ้าปเสนทิโกศล ทั้ง ๑๖ ข้อนั้น แสดงให้เห็นอิทธิพลของคนอินเดียในสมัยพุทธกาลที่นิยมการฆ่าสัตว์เพื่อทำพิธีบูชาขัย เพราะถือว่าเป็นการสะเดาะเคราะห์ ให้ผ่านพ้นไปได้ ผลก็คือทำให้เกิดความสบายใจได้ในระดับหนึ่ง และ หลังจากทำนายสิ้นสุดลง มีมาแล้วตั้งแต่สมัยพุทธกาล และกระทำสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

๓.๒.๓ กำเนิดพระองคุลีมาลเถระ

ประวัติของ พระองคุลีมาลเถระ เป็นอีกหนึ่งเหตุการณ์ ที่ทำให้ทราบว่า คนสมัยพุทธกาลให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องของฤกษ์การกำเนิด เพราะมีการทำนายกับล่วงหน้าว่าเด็กที่เกิดในฤกษ์ต่าง ๆ นั้นจะเป็นคนเช่นไร ตีร้ายประการใด หยิบยกเรื่อง ของพระองคุลีมาลเถระ เพื่อสนับสนุน ความเชื่อในเรื่องดังกล่าว พอเป็นแนวทางในการศึกษา

พระองคุลีมาล เป็นบุตรของพราหมณ์ผู้เป็นปุโรหิตของพระเจ้าปเสนทิโกศล ในพระนคร สาวตถี มารดาชื่อว่า นางมันตานีพราหมณี เมื่อแรกคลอดจากครรภ์มารดา ได้บังเกิดเหตุอัศจรรย์ คือ บรรดาเครื่องศาสตราอาวุธยุทธภัณฑ์ อันมีอยู่ในเรือนนั้นก็ตี เครื่องพระแสงศาสตราวุธของ พระเจ้าปเสนทิโกศลก็ตี ได้บังเกิดเป็นเปลวไฟรุ่งโรจน์โชตินาการ ฝ่ายปุโรหิตาจารย์ ผู้เป็นบิดา เมื่อเห็นเหตุนี้จึงออกเรือนเล็งแลดูฤกษ์บน (ฤกษ์ที่พระจันทร์เสวยประจำวันมี ๒๗ ฤกษ์) ฤกษ์นั้น ก็ปรากฏใน อากาศประหลาดใจยิ่งนัก ด้วยว่าบุตรนั้น จะเกิดเป็นโจร ครั้งรุ่งเช้า จึงเข้าไปสู่ที่เฝ้า กราบทูล เนื้อความนั้น

ให้พระเจ้าปเสนทิโกศล ทรงทราบ และในที่สุด ได้กราบทูล ให้พระองค์ประหารชีวิตเด็กเสีย แต่พระเจ้าปเสนทิโกศลหาทรงทำไม่ ทรงรับสั่งให้บำรุงเลี้ยงรักษาไว้ บุโรหิตาจารย์ ก็อภิบาลบำรุงรักษา कुमार นั้นไว้ และให้นามว่า “อหิงสกุมาร” แปลว่า กุมารผู้ไม่เบียดเบียน (พิศมัย ชำนาญคิด, ๒๕๔๖, หน้า ๖๒)

นิทานชาดกในพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย เอกนิบาตชาดกเป็นตัวอย่าง เช่น รอกฤษ์จน เสียเมีย

มีเรื่องเล่าอยู่ว่า ในอดีตกาลครั้งพระเจ้าพรหมทัตเสวยราชสมบัติในกรุงพาราณสีชาวเมืองกรุงพากันไปสู่อริดาของชาวชนบท กำหนดวันแล้วถามอาชีวกผู้คุ้นเคยกันว่า “พระคุณเจ้าผู้เจริญ วันนี้ผมจะกระทำงานมงคลสักอย่างหนึ่ง ฤกษ์ดีไหมขอรับ”

อาชีวกนั้นโกรธอยู่ว่า “คนพวกนี้กำหนดวันเอาตามพอใจตน บัดนี้ กลับถามเรา” จึงคิดต่อไปว่า “ในวันนี้ เราจักทำการขัดขวางงานของคนเหล่านั้นเสีย” แล้วกล่าวว่า “วันนี้ ฤกษ์ไม่ดีถ้ากระทำการมงคลจักพากันถึงความพินาศใหญ่”

คนกรุงเหล่านั้นพากันเชื่ออาชีวก จึงไม่ไปรับเจ้าสาว ชาวชนบทคิดว่า “พวกนั้นกำหนดวันไว้วันนี้ แล้วก็ไม่มีมาธุระอะไรที่จะต้องคอยคนเหล่านั้น” แล้วจึงยกธิดาให้แก่คนอื่นไป

พอรุ่งขึ้น คนชาวกรุงพากันมาขอรับเจ้าสาว แต่ชาวชนบทก็กล่าวว่า “พวกท่านชื่อว่าเป็นคนกรุงแต่ขาดความเป็นผู้ดี กำหนดวันไว้แล้ว แต่ไม่มารับเจ้าสาว เพราะพวกท่านไม่มา เราจึงยกให้คนอื่นไปแล้ว”

ชาวกรุงกล่าวว่า “พวกเราถามอาชีวกดู ได้ความว่า ฤกษ์ไม่ดีจึงไม่มา จงให้เจ้าสาวแก่พวกเราเถิด” ชาวชนบทแย้งว่า “เพราะพวกท่านไม่มากัน พวกเราจึงยกเจ้าสาวให้คนอื่นไปแล้ว คราวนี้จักนำตัวเจ้าสาวที่ให้เราไปแล้วมาอีกได้ อย่างไรเล่า”

เมื่อคนเหล่านั้นได้เถียงกันไปโต้เถียงกันมาอยู่อย่างนี้ ก็พอดีมีบุรุษผู้เป็นบัณฑิตชาวเมืองคนหนึ่ง ไปชนบทด้วยกิจการบางอย่าง เขาได้ยินชาวกรุงนั้นคุยว่า “พวกเราไม่มาเพราะอาชีวกว่า พวกชาวกรุงทะเลาะกับพวกนั้นแล้ว ก็ไม่ได้เจ้าสาวอยู่นั้นแลเลยพากันกลับไปทำให้ต้องเสียเจ้าสาวไป เพราะเชื่อ เรื่องฤกษ์แท้ ๆ สมดังชื่อเรื่องที่ว่ารอกฤษ์จนเสียเมีย นั่นเอง

ยกตัวอย่าง เช่น ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีบุตรชายของพ่อค้าในเมืองคนหนึ่ง ได้รักใคร่ชอบคอกับสาวชาวสวนในชนบทแห่งหนึ่ง จึงได้ให้พ่อแม่ไปสูขอ พ่อค้าจึงเดินทางไปสูขอหญิงสาวให้บุตรชาย ทั้งสองครอบครัวต่างพูดคุยตกลงนัดหมายวันที่จะยกขันหมากมาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เมื่อถึงวันกำหนดนัดหมาย รุ่งเช้าขณะที่เตรียมจะเดินทางพ่อค้าจึงไปถามชายชราผู้เป็นหมอดูซึ่งนับถือและคุ้นเคยกันว่า “วันนี้ผมจะทำการมงคล ยกขันหมากไปสูขอเจ้าสาวให้ลูกชายผม ไม่ทราบว่าเป็นฤกษ์ดี สมัยครับ” ชายชราผู้เป็นหมอดูได้ยินดังนั้นก็รู้สึกโกรธเพราะพ่อค้าไปกำหนดวันตามใจชอบโดยไม่มา

ปรีक्षा จึงคิดในใจว่า เราจะทำการขัดขวางงานมงคลนี้เสีย ดังนั้น ชายชราจึงเอ่ยขึ้นว่า “วันนี้ฤกษ์ไม่ดีถ้าพวกท่านทำการมงคล จะประสบกับความพินาศครั้งใหญ่ทางที่ดีจึงเลื่อนออกไปอีกสักเดือนหนึ่ง”

เมื่อพ่อค้าและครอบครัว รวมทั้งบริวาร ได้ยินเช่นนั้นก็รู้สึกกลัว เพราะเชื่อชายชราหมอดู พ่อค้าจึงได้สั่งให้ล้มเลิกการเดินทางไปรับเจ้าสาว ฝ่ายครอบครัวชาวสวนต่างก็แต่งตัวรอคอยขันหมากของพ่อค้าตั้งแต่เช้า กระทั่ง ตกเย็น ก็ไม่เห็นวีแววของขบวนขันหมากเลย ชายชาวสวนผู้เป็นพ่อจึงเอ่ยขึ้นว่า “พวกนั้นกำหนดวันไว้วันนี้ แล้วก็ไม่มีมา ปล่อยให้พวกเรารอเก้อ เพราะฉะนั้นเรื่องอะไรที่เราจะต้องคอยคนเหล่านั้นอีกต่อไป เราจะยกลูกสาวให้คนอื่นดีกว่า”^๑ เดือนผ่านไปตามที่หมอดูบอก พวกพ่อค้าก็พากันจัดขบวนขันหมากมาขอรับเจ้าสาว แต่เมื่อมาถึง ชายชาวสวนผู้เป็นพ่อของเจ้าสาวก็กล่าวขึ้นว่า “พวกท่านขึ้นชื่อว่า เป็นพ่อค้าเป็นชาวเมือง แต่ขาดความเป็นผู้ดี กำหนดวันไว้แล้ว แต่ไม่มารับเจ้าสาว เมื่อพวกท่านไม่มา เราจึงยกลูกสาวให้คนอื่นไปแล้ว”

พ่อค้าได้ยินเช่นนั้น จึงกล่าวว่า “พวกเราไปถามหมอดู ก็ได้ความว่า วันนั้นฤกษ์ไม่ดี จึงไม่มา แต่วันนี้ได้มาแล้ว ท่านจงให้เจ้าสาวแก่พวกเราเถิด” ชายชาวสวนจึงแย้งว่า “ก็ในวันทีนัดหมาย พวกท่านไม่มากันเอง พวกเราจึงยกเจ้าสาวให้คนอื่นไปแล้ว มาวันนี้จะนำตัวเจ้าสาวที่ให้เขาไปแล้วกลับคืนมาได้อย่างไรเล่า” ทั้งสองฝ่ายโต้เถียงกันไปมาอยู่นาน ระหว่างนั้นผู้ใหญ่บ้านก็ฝ่าฝืนมาพอดี จึงถามถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นทั้งหมด เมื่อได้ฟังแล้ว จึงเอ่ยขึ้นว่า “เหตุที่ท่านพ่อค้าไม่มาตามนัดหมาย เพราะฤกษ์ไม่ดี ทางนี้จึงได้ยกลูกสาวให้คนอื่นไป เพราะไม่รู้ว่าพ่อค้าจะมาหรือไม่ มันก็มีเหตุผลอันสมควร จริง ๆ แล้วฤกษ์นั้นจะมีประโยชน์อะไร เพราะการได้เจ้าสาวก็เป็นฤกษ์ที่อยู่แล้ว มิใช่หรือ ลองคิดดู” (ขุ.เอก. ๓/๔๙/๔๙)

เพราะประโยชน์คือ ผลที่ได้มาจากการกระทำ หากบุคคลผู้ขยันทำงาน ย่อมได้ผลจากการกระทำนั้น ไม่ใช่ได้มาจากฤกษ์หรือดวงดาว และหากคนโง่มีแต่เชื่อฤกษ์เชื่อดวง โดยไม่ลงมือทำ การงาน ก็จะได้ประโยชน์อะไรเลย

ฉะนั้น จึงสรุปได้ว่า วัน เดือน ปี มิได้ทำอะไรให้คนดีขึ้นมาเลยนอกจากตัวของเราเท่านั้นที่จะทำตัวของเราให้ดีขึ้น ความจริงแล้วการทำความดี ย่อมทำได้ทุก ๆ เมื่อไม่เลือกกาลเวลาและสถานที่ การทำความชั่วก็เช่นเดียวกัน แต่การทำความชั่วให้เกิดอัปมงคล การทำความดีให้เกิดสิริมงคล และความสุภาพความเจริญจะเกิดขึ้นแก่คนเราได้ก็ต่ออาศัยการทำความดีด้วยกาย วาจา และใจดังนั้น อาตมาขอให้คุณโยมจำไว้ว่า ทำดีวันนี้ ก็ฤกษ์ดีวันนี้ ทำดีวันนั้น ก็ฤกษ์ยามดีวันนั้น ทำดีเวลาไหน ๆ เวลานั้น ๆ ก็ย่อมเป็นวันดีเป็นฤกษ์ยามดีเสมอ

๓.๓ หลักธรรมสำคัญทางพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ

พระพุทธศาสนาจัดเป็นหนึ่งในศาสนาสากล ประเภท อเทวนิยม ที่ปฏิเสธความเชื่อเรื่องพระเจ้าสร้างโลก แต่เน้นการสอนความจริงตามแนว ของเหตุผลบริสุทธิ์ ตามกระบวนการธรรมชาติ เป็น

ศาสนาแห่งการกระทำ (กรรมวาที หรืออริยาวาที) คือเป็นหลักการครองชีวิต ที่มุ่งให้ได้ กล่าวคือ ทุกคนสามารถเข้าใจ และ นำมาใช้ประโยชน์ ได้ตามสมควรแก่การปฏิบัติในชีวิตของตนเป็นศาสนาแห่งการกระทำด้วยความเพียรพยายาม (วิริยวาที) โดยปฏิบัติตาม หลักการแห่งเหตุผลเพื่อให้บรรลุถึงความสำเร็จตามความของตนซึ่งไม่ใช่ศาสนาแห่งการอ่อนวอน หรือ การหวังพึ่งอำนาจดลบันดาลจากสิ่งภายนอกอันใด โดยให้ความสำคัญ ต่อศักยภาพของมนุษย์นั้น เป็นผู้สามารถฝึกตนให้ประเสริฐ

สูงสุดกว่าสัตว์อื่น ๆ จนถึงความเป็นพระอรหันต์ อันเป็นความเคารพกราบไหว้ ของมนุษย์ด้วยกันเองและเหล่าเทวดาทั้งหลายรวม ไปถึงพรหมโลก ที่เข้าใจว่าสูงสุดนั้นด้วย (พระประเสริฐ ชุตินุโร, ๒๕๔๒, หน้า ๓๓)

หลักธรรม จัดเป็นองค์ประกอบหนึ่งในหลาย ๆ ประการ ของสิ่งที่เรียกว่าศาสนา หากขาดหลักธรรม หรือคำสอนของศาสดาแล้ว ก็จะไม่เรียกว่า ศาสนาไปไม่ได้ ความจำเป็น ที่จะต้องมีหลักธรรม ก็เพื่อชักนำ ให้คนหันมาสนใจ และเข้าหาแก่นแท้ของศาสนา ทำให้ศาสนิกชนมีความรู้สึก ดีขึ้น มีที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ และมีที่พึ่งในยามประสบกับความท้อแท้กับชีวิต ทำให้เกิดการกระทำที่ถูกต้อง และนำไปใช้แก้ไขปัญหาความทุกข์ในชีวิตได้

หลักคำสอนในพระพุทธศาสนามีมากมาย ที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ของประชาชน ผู้นับถือศาสนา นั้น ๆ จนยากที่จะกล่าวไว้ทั้งหมด ถึงถ้าหากกล่าวถึงเนื้อหา ในทุกส่วน แห่งพระปัญญาคุณที่ พระพุทธองค์ ตรัสรู้แล้ว ก็ยังเป็นการยากยิ่ง เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหา โดยเฉพาะหลักธรรม ที่แสดงถึงการประการอิสรภาพ ให้แก่มนุษย์ให้พึ่งตนเอง หรือแสวงหาความสำเร็จจากการกระทำของตนเอง ไม่พึ่งโชคชะตา และ หลักธรรมสำคัญในพระพุทธศาสนา ดังกล่าวนั้น ประกอบด้วยการกระทำของตัวเอง ไม่พึ่ง โชคชะตา และ หลักธรรมสำคัญในพระพุทธศาสนา ดังกล่าวนั้น ประกอบด้วย

๓.๓.๑ หลักธรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อ

หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผลความศรัทธาที่มีมาในพระพุทธศาสนานั้นมีข้อธรรมที่มีหลักเกี่ยวกับความเชื่อคือ

หลักกาลามสูตร ตามหลักการแห่งการยืนหยัดบนพื้นฐานของควมมีเหตุผล วิธีปฏิบัติในเรื่องที่ควรสงสัย หรือหลักความเชื่อ ไม่ให้เชื่อถึงมงายไร้เหตุผลดังที่พระพุทธองค์ตรัสสอนชน ชาวกาลามะแห่งเกสบุตรนิคมในแคว้นโกศส ตามปรากฏในกาลามสูตร

๑. มา อนุสฺสเวน อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการฟังตามกันมา
๒. มา ปรมฺปราย อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการถือสืบ ๆ กันมา
๓. มา อิติกิริย อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการเล่าลือ
๔. มา ปิฎกสมฺปทาเนน อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการอ้างตำราหรือคัมภีร์
๕. มา ตกฺกเหตุ อย่าปลงใจเชื่อ เพราะตรรกะ
๖. มา นยเหตุ อย่าปลงใจเชื่อ เพราะการอนุมาน

๗. มา อากาการปริวิตกเกณ อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการคิดตรองตามแนวเหตุผล
๘. มา ทิฏฐินิขุณานกขุณติยา อย่าปลงใจเชื่อ เพราะเข้าได้กับทฤษฎีที่พินิจไว้แล้ว
๙. มา ภาพฺพรุบตาย อย่าปลงใจเชื่อ เพราะมองเห็นรูปลักษณะน่าจะเป็นไปได้
๑๐. มา สมโณ โน ครุติ อย่าปลงใจเชื่อ เพราะนับถือว่า ท่านเป็นสมณะนี้เป็นครูของเรา ต่อเมื่อใด รู้เข้าใจด้วยตนว่า ธรรมเหล่านั้น เป็นอกุศล เป็นกุศล มีโทษ ไม่มีโทษ เป็นต้นแล้วจึงควรละ หรือถือปฏิบัติตามนั้น (อง.ติก. ๒๐/๕๐๕/๒๔๑)

๓.๓.๒ หลักญาณในพระพุทธศาสนา

ญาณ หมายถึง ปรีชาหยั่งรู้ หรือกำหนดรู้ที่เกิดจากอำนาจสมาธิ ความรู้สามารถหยั่งรู้เป็นพิเศษ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), ๒๕๔๒, หน้า ๒๑๗ - ๒๑๘) ญาณจึงเป็นวิธีการทำนาย อดีตอนาคต ปัจจุบัน ที่มีความเที่ยงตรงสูง เพราะเกิดจากการฝึกจิตด้วยการฝึกสมถกรรมฐาน หรือฝึกจิตให้สงบจะทำให้เกิดพลังจิตที่มีกำลัง จิตที่มีกำลังขึ้นเรื่อย ๆ จากน้อยไปหามาก จนกระทั่ง มีพลังจิตสูงขึ้นพลังจิตทำให้มีความรู้ มีอภิญญา มีอภิญญา เห็น เห็น เดินอากาศได้ เรื่องราวดังกล่าวนี้ สำหรับคนในสมัยปัจจุบัน อาจจะถูกว่าเป็นเรื่อง เหลือเชื่อและเป็นไปไม่ได้ แต่ในหลายศาสนาอ้างเอาไว้ แต่ในหลายศาสนา ได้มีการกล่าวอ้างเอาไว้ ไม่ว่าจะ เป็นเต๋า พราหมณ์ ฮินดูรวมทั้งพุทธศาสนาด้วย ญาณมีปรากฏอยู่ใน อภิญญา ๖ และ วิชชาแปดประการในที่นี้จะขอกกล่าว ถึงวิชาแปดประการ ซึ่งประกอบ ด้วย วิปัสสนาญาณ มโนมยิทธิ อิทธิวิธี ทิพยโสต เจโตปริยญาณ บุพเพนิวาสานุสติ ทิพยจักขุ และ อาสวักขยญาณ

๑) วิปัสสนาญาณหรือญาณที่จัดเป็นวิปัสสนาญาณมี ๙ อย่าง ประกอบด้วย

๑. อุทฺยัพพยานุปัสสนาญาณ หรือญาณความเกิดดับแห่งนามรูป
๒. กังคานุปัสสนาญาณ หรือญาณตามเห็นจำเพราะความดับเด่นขึ้นมา
๓. ภยตูปฏฺฐานญาณ หรือญาณอันมองเห็นสังขารเป็นของน่ากลัว
๔. อาทีนวานุปัสสนาญาณ หรือญาณค้ำนั่งเห็นโทษ
๕. นิพพิทานุปัสสนาญาณ หรือญาณค้ำนั่งด้วยความหน่าย
๖. มุญฺจิตกัมมตาญาณ หรือญาณหยั่งรู้อันใครจะให้พ้นไปเสีย
๗. ปฏิสังขานุปัสสนาญาณ หรือญาณอันพิจารณาทบทวนเพื่อจะหาทาง
๘. สังขารุเปกขาญาณ หรือญาณอันเป็นไปโดยความเป็นกลางต่อสังขาร
๙. สัจจานุโลมิกญาณ หรือญาณอันเป็นไปโดยควรแก่การหยั่งรู้ อริยสัจจะ

๒) มโนมยิทธิ หรือฤทธิ์ทางใจ คือเป็นความรู้ที่สามารถทำให้ เนรมิตกายอื่นออกจากกายได้ เหมือนชักดาบออกจากฝัก ความสามารถที่จะทำอะไรก็ได้ ที่ในยามปกติทำไม่ได้ เช่น เวลา เกิดไฟไหม้ แล้ว สามารถแบกตุ่มน้ำได้ทั้งใบ หรือในการรวมกลุ่มกันของคนหมู่มาก คลื่นความคิดของบุคคล จะกระจายออกมาทำให้เกิดแรงดึงดูด เข้าพวกกัน ดีกับดี และเลวกับเลว หรือกับสถานที่หนึ่งเคยมีคน

อยู่ นานวันกลายเป็นที่รกร้าง ว่างเปล่า แต่พอได้กลับเข้าไปในสถานที่แห่งนั้นอีก จะดูราวกับว่าสถานที่แห่งนั้นเคยมีคนอยู่และได้หลงเหลือความรู้สึก นึกคิดไว้ เช่น เ هنگ เศร้า วังเวงใจ เป็นต้น

๓) อิทธิวิธี หรือการแสดงฤทธิ์ต่าง ๆ ได้เป็นความรู้สามารถทำให้ล่องหนหายตัวได้ ดำน้ำ และดำดิน หรือ ทำให้คนคนเดียวมีหลายร่างได้ คนคนเดียวทำอะไรได้หลายอย่าง เช่น พระราชาหนึ่งองค์สามารถปกครอง บ้านเมืองได้หลายเมือง ยกตัวอย่าง เช่น พระโมคคัลลานะ ที่เหาะเหินเดินอากาศได้ก็ด้วยการฝึกให้มีฤทธิ์ จนสามารถหลบเลี่ยงจากพวกโจรที่มาทำร้ายได้หลายครั้งหลายหน พระจุฬป็นถก เนรมิตกายออกเป็น ๑,๐๐๐ ร่าง เต็มวัดอัมพวัน ชักจิวรบ้าง ย้อมจิวรบ้าง บางพวกสาธยายธรรม เป็นต้น ทำให้ไม่มีผู้ใดรู้ว่า จุฬป็นถก คือคนไหน เป็นต้น

๔) ทิพย์โสต หรือหูทิพย์ เป็นความรู้ที่ทำให้กำหนดหูฟังเสียงของมนุษย์ สัตว์ฯลฯ ไม่ได้ตามปรารถนา บางครั้งอาจจะเปลี่ยนความถี่สูง จากที่อื่น ที่ไม่ใช่จากโลกนี้ ผู้ที่มีความรู้นี้จะสามารถรับและบอกได้ว่าเสียงนั้นพูดอะไร หลายคนเขาเคยได้ยินคำว่า ลางสังหรณ์ เช่น ในเวลาที่มีคนตาย ก็มักจะแสดง ให้รู้ให้เห็นสิ่งที่บอกเหตุก่อนตาย หรือเวลาที่จะประสพกับเหตุการณ์ร้าย ๆ แรงในชีวิตก็มักจะมีสิ่งบอกเหตุเสมอ เช่น อาจจะได้ยินพูด เป็นต้น

ตามพุทธประวัติ พระพุทธองค์ทราบว่าเป็นญวักคีย์ทั้ง ๕ อยู่ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวันด้วยวิธีทิพย์โสต

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราจึงคิดว่า เราจะแสดงธรรมเป็นครั้งแรกแก่ใครหนอ ใครจักทราบชัดธรรมนี้ได้โดยเร็วเราจึงคิดว่า ภิกษุปัญจวัคคีย์ได้อุปัฏฐากเราผู้กำลังบำเพ็ญเพียรอยู่ เป็นผู้มื่ออุปการะแก่เรามากนัก ถ้าโฉน เราฟังแสดงธรรมเป็นครั้งแรกแก่พวกเธอ เราจึงคิดว่า บัดนี้ภิกษุปัญจวัคคีย์อยู่ ไทรหนอ เราก็รู้ได้ว่า ภิกษุปัญจวัคคีย์ อยู่ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เขตพระนครพาราณสีด้วยทิพย์จักขุที่บริสุทธิ์ ล่วงจักขุของมนุษย์ครั้นเราอยู่ที่ตำบลอรุเวลาพอสมควรแล้ว จึงได้ออกจาริกไปเมืองพาราณสี ฯ”

๕) เจโตปริยญาณ หรือญาณที่ผู้อื่นหายใจได้ เป็นความรู้ที่ทำให้สามารถรับฟังเสียงจากคลื่นความถี่ละเอียด ขึ้นกว่าเดิม จากที่ปรกติรับได้เพียงระดับหนึ่ง คลื่นความถี่นี้มีอยู่จริงในโลกเช่น คลื่นวิทยุ คลื่นไฟฟ้าคลื่นแม่เหล็ก คลื่นความถี่ยังรวมไปถึงคลื่นที่มาจากสิ่งมีชีวิต เช่น เมื่อมนุษย์มีความคิด มีความรู้สึก และมีอารมณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ก็คือคลื่นความถี่ชนิดหนึ่งที่ถูกส่งออกมาซึ่งผู้ที่รับ เจโตปริยญาณ จะสามารถรับคลื่นนั้นได้ ทำให้คนอื่นกำลังคิดอะไร และจิตใจเศร้าหมองหรือผ่องใส ในญาณที่พระพุทธองค์จะไปทรงแสดงธรรมโปรดใครนั้น พระองค์จะทรงตรวจสอบว่าใครเข้าข่ายในพระญาณแล้วจะทรงโปรดตรัสสอน ทำให้บุคคลผู้นั้นสามารถบรรลุนิพพานได้ เจโตปริยญาณ ไม่เหลือวิสัย ที่มนุษย์จะทำได้ หากเราสังเกต ท่าทางคนที่เราคบหาสมาคมด้วย โดยดูจากท่าทาง การแต่งกาย ลักษณะการพูด น้ำเสียง เราก็ อาจล่วงรู้ความในใจ และทำนายได้ ได้ว่าเขากำลังคิดอะไร และกำลังทำอะไรต่อไปในอนาคต

๖) บุพเพนิวาสาสติญาณ คือการระลึกชาติ ถอยหลังไปได้ หนึ่งชาติ สองชาติ หรือหลาย ๆ ชาติ ว่าชาติไหนมี ชื่อว่าอย่างไร มีสุข มีทุกข์อย่างไร (พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ, ๒๕๓๒, หน้า ๙๕)

เจ้าชายสิทธัตถะ เมื่อได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าแล้ว ก็ทรงระลึกชาติได้หลาย ๆ ชาติ ทรงระลึกชาติได้ว่า พระเทวะทัต และ นางจิณฺจุมารวิกา เคยจองเวร พระองค์มานับชาติไม่ถ้วน

๗) ทิพยจักขุญาณ หรือจตุปปาญาณ คือการทำให้มองเห็นภาพที่มีความละเอียดเกินกว่าที่มนุษย์ปรกติจะเห็นได้ เช่น ภาพดวงวิญญาณ ภาพเทวดา ภาพของภูมิต่าง ๆ รวมทั้งเห็นถึงอำนาจกรรมที่เกิดแก่มนุษย์ สัตว์ และรู้ว่าเคยเกิดเป็นอะไรมาก่อน มีหน้าตา ผิวพรรณ ประณีต ดีเลวอย่างไรมาก่อน รู้ว่าสัตว์เหล่านั้น ทำกรรมอะไรไว้จึงได้ไปเกิดเช่นนั้น ดังนั้น เมื่อมองเห็นได้ถึงเพียงนี้ ก็ สามารถทำให้มองเห็นอดีต อนาคต และ ได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ทางด้านทิพยจักขุก็รวมเอาญาณทั้ง ๓ ประการเข้าไว้ด้วยกัน คือ

๑) อดีตังสญาณ ญาณหยั่งรู้ส่วนอดีต รู้อดีตและสาวหาเหตุปัจจัยอันต่อเนื่องกันมาได้

๒) อนาคตังสญาณ ญาณหยั่งรู้ส่วนอนาคต อนาคต หยั่งผลที่สืบต่อไปได้

๓) ปัจจุบันนังสญาณ ญาณหยั่งรู้ส่วนปัจจุบัน รู้ปัจจุบัน กำหนดได้ถึง องค์ประกอบและเหตุ ปัจจัย ของเรื่องที่เป็นไปอยู่

๘) อาสวักขยญาณ จะสอนอยู่ในศาสนาพุทธเท่านั้น เรียกว่าการฝึก วิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งเป็นการฝึกให้เหตุตรง ต่อความจริงของสมถกรรมฐาน หรือมีปัญหาเห็นไตรลักษณ์ อันให้ถอนความหลงผิด ผู้ผิดในสังขารเสียได้ เป็นธรรมะที่สูงๆขึ้นไปจากที่กล่าวมาแล้ว (พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ, ๒๕๓๒, หน้า ๔๑ - ๑๒๕)

สรุปว่า พระพุทธศาสนาไม่ได้พูดเรื่องฤกษ์ยามไว้ตรง ๆ แต่ได้มีการกล่าวถึงเรื่อง การล่วงรู้อดีต อนาคต ของบุคคล ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้ เรียกว่า ญาณ ญาณจึงมีลักษณะเดียวกับการทำนายในฤกษ์ยาม แต่ต่างกันวิธีทำนาย ซึ่งญาณนั้นจะได้ผลที่แม่นยำถูกต้องมากกว่าเพราะไม่ได้ใช้หลักของการคาดคะเน การเก็บรวบรวมในสถิติแต่ประการใดทั้งสิ้น แต่เกิดจากการฝึกจิตให้สงบระงับจนปราศจากอาสวักเลสใดใดทั้งสิ้น หากนักโหราจารย์ต้องการคำทำนายที่แม่นยำ และเที่ยงตรงแล้ว ควรมีความรู้เรื่อง ญาณ ประกอบการทำนายด้วย จึงจะได้ผลสูงสุด

เรื่องการทำนายมีมาแล้วตั้งแต่ครั้งพุทธกาล ดังแสดงไว้ในชาดกและพระไตรปิฎกเล่มต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหา ใคร่ขอยกตัวอย่างการทำนาย ที่มีกล่าวไว้ในพุทธศาสนา พอเป็นสังเขป ดังนี้

๑) ภัยในอนาคต ๕ ประการ

หมวด ๑ ภัยในอนาคต ๕ ประการ พระพุทธองค์ทรงทำนายเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตถึงสาเหตุที่จะทำให้พระพุทธศาสนาเสื่อมไปจากสังคม มี ๕ ประการ คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้

๑) ไม่ฟังธรรมด้วยความเคารพ

- ๒) ไม่เล่าเรียนธรรมโดยความเคารพ
- ๓) ไม่ทรงธรรมโดยเคารพ
- ๔) ไม่ใคร่ครวญความหมายและประโยชน์แห่งธรรมที่ทรงจำโดยเคารพ
- ๕) รู้แจ้งความหมาย ประโยชน์ รู้ธรรมแล้วไม่ปฏิบัติตามสมควรแก่ธรรมโดยเคารพ

หมวด ๒ สิ่งที่เป็นไปเพื่อความลบเลือน เสื่อมสูญแห่งศีลธรรม อีก ๕ ประการ คือภิกษุในธรรมวินัยนี้

๑) ย่อมไม่เล่าเรียนธรรม คือ สุตตะ เคยยะ เวยยาकरणะ คาถา อุทาน อิติวุตตกะ ชาดก อัฏฐกธรรม เวทัลลกะ

๒) ย่อมไม่แสดงธรรมตามที่ฟังมา ตามที่ได้เล่าเรียนมาแก่ผู้อื่นโดยพิสดาร

๓) ย่อมไม่บอก ไม่สอนธรรมตามที่ฟังมา ตามที่ได้เล่าเรียนมาจากผู้อื่นโดยพิสดาร

๔) ย่อมไม่ทำการสาธยายธรรม ตามที่ได้ฟังมา เล่าเรียนมาแก่ผู้อื่นโดยพิสดาร

๕) ย่อมไม่ตรงตรง ไม่เพ่งดูด้วยใจซึ่งธรรมตามที่ฟังมา ตามที่ได้เล่าเรียนมาจากผู้อื่น โดยพิสดาร

หมวด ๓ สิ่งที่เป็นไปเพื่อความลบเลือน เสื่อมสูญไปแห่งพระศีลธรรม ๕ ประการ คือพระภิกษุในธรรมวินัยนี้

๑) ย่อมทรงเล่าเรียนพระสูตรไว้ไม่ดี ด้วยบทและพยัญชนะ ที่ตั้งไว้ดีแล้วด้วย ความหมาย ประโยชน์แห่งบทและพยัญชนะที่ตั้งไว้ดีแล้ว ย่อมเป็นเนื้อความที่ไม่ดี

๒) ภิกษุทั้งหลาย เป็นผู้ว่ายาก ประกอบด้วยสิ่งที่ทำให้เป็นผู้ว่ายาก เป็นผู้ไม่อดทน รับคำพร่ำสอนโดยไม่เคารพ

๓) ภิกษุทั้งหลายที่เป็นพหูสูต มีการเล่าเรียนมาก ทรงธรรม ทรงวินัย ทรงมาติกา ย่อมไม่บอกไม่สอนพระสูตรย่อมาขาดค้ำมูล ไม่มีหลัก

๔) ภิกษุทั้งหลายผู้บวชนาน เกิน ๑๐ ปี (เป็นพระเถระ) เป็นผู้มักมาก มีความประพฤติย่อหย่อน เป็นหัวหน้าในการล่วงละเมิด ทอดธุระในทางวิเวก ไม่ปรารณาความเพียร เพื่อธรรมที่ยังไม่ถึง เพื่อบรรลุนิพพานที่ยังไม่บรรลุ เพื่อให้แจ้งธรรมที่ยังไม่แจ้ง กลุ่มชนรุ่นหลัง ย่อมเอาภิกษุเหล่านั้นเป็นตัวอย่าง กลุ่มชนรุ่นหลังย่อมเป็นผู้มักมาก มีความประพฤติย่อหย่อน ตามภิกษุเถระผู้มักมากเหล่านั้น

๕) หมู่คณะสงฆ์ ผู้บวชในพระพุทธศาสนา เป็นผู้แตกสามัคคี เมื่อแตกกันแล้ว ย่อมมีการด่ากันและกัน แข่งกันและกัน ทอดทิ้งกันและกัน ในเหตุการณ์ เช่นนั้น คนผู้ไม่เลื่อมใส ย่อมไม่เลื่อมใส และคนบางพวก ที่เลื่อมใสแล้ว ย่อมเหินห่าง (อง. ปญจ. ๓๖/๗๗/๘๐/๑๘๗ - ๑๘๙)

ทั้ง ๓ ข้อใหญ่ใน ๑๕ ข้อย่อียดังกล่าวนี้ เป็นเหตุให้พระศีลธรรมเสื่อมสูญ พบว่าในสังคมปัจจุบันก็ได้เกิดเหตุการณ์ทำนองนี้ขึ้นบ่อยครั้ง ดังปรากฏเป็นข่าวหน้า ๑ ในหนังสือพิมพ์รายวัน อยู่เสมอๆ

๒) ทรงทำนายนายเรื่องสุบปพุทธะ จะต้องถูกธรณีสูบ ภายใน ๗ วัน ดังนี้

พระเจ้าสุปปพุทธะเป็นกษัตริย์โกถิยะวงศ์เป็นพระราชบิดาของพระเทวทัต เป็นผู้ที่มีจิตอาฆาตพยาบาทพระพุทธรองค์ จึงกลั่นแกล้งพระพุทธรองค์ด้วยการเกณฑ์อำมาตย์ข้าราชการไปนั่งเสพเมรียขวางทางที่พระพุทธรองค์ออกบิณฑบาตโปรดเวไนยสัตว์ ซึ่งทางนั้นมีทางเดียวเท่านั้นที่พระพุทธรองค์จะทรงเสด็จดำเนินไปได้ เมื่อเสด็จดำเนินผ่านไม่ได้เพราะพระเจ้าสุปปพุทธะกับบริวารขวางอยู่วันนั้น พระพุทธรองค์ทรงอดพระกระยาหาร ๑ วัน พระอานนท์จึงทูลถามอยากจะทำอะไรโปรดทราบโทษของพระเจ้าสุปปพุทธะ

พระพุทธรองค์จึงทรงได้มีพุทธฎีกาตรัสว่า “อานนทะดูก่อนอานนท์ หลังจากนั้นไปนับได้ ๗ วันพระเจ้าสุปปพุทธะจะลงอเวจีตามเทวทัต”

เมื่อบริวารของพระเจ้าสุปปพุทธะกลับไปถวายรายงาน พระเจ้าสุปปพุทธะก็มีจิตต้องการให้พุทธฎีกาของพระพุทธรองค์มีความจริง จึงขึ้นประทับ ณ ปราสาท ๗ ชั้น แต่ละชั้นมีนายทหารป้องกันแข็งแรง ทรงแตรสกับนายทหารที่มีร่างกายกำยำนั้นว่า “ระหว่าง ๗ วัน ถ้าฉันลงมาละก็พวกเธอจงขัดขวางเอาไว้ไม่มีใครทำโทษ” โดยประกาศต่ออำมาตย์ ข้าราชการบริวาร และพระบรมวงศานุวงศ์ไว้ดังนั้น เพื่อไม่ให้นายทหารทั้งหลายต้องโทษ จนกระทั่งจนถึงวันที่ ๗ วันนั้นปรากฏว่า ม้าแก้ว ซึ่งเป็นม้าทรงศึกที่พระเจ้าสุปปพุทธะโปรดปราน อลอะวาดกระเทิบโรง ร้องเสียงดังมาก พระเจ้าสุปปพุทธะเกิดเป็นห่วงม้า ด้วยอาการลี้มสติจึงทรงจากปราสาท ๗ ชั้น แต่ปรากฏว่านายทหารมิได้ขัดขวาง ด้วยคิดว่าเลยครบกำหนด ๗ วันแล้ว พอพระเจ้าสุปปพุทธะย่างพระบาทเหยียบแผ่นดิน ก็ถูกพระธรณีสูบไปสู่มหานรกอเวจี ตรงตามพุทธฎีกาที่ตรัสไว้แก่พระอานนท์ (ขุ.ธ. ๔๒/๑๐๖/๖๑ - ๕๖)

๓) พระเจ้าอชาตศัตรูปลงพระชนม์พระเจ้าพิมพิสาร พระราชบิดา ตามคำยุยงของ พระเทวทัต ส่งผลให้เมื่อครองราชย์ต่อมาได้ ๓๑ ปีพระเจ้าอชาตศัตรู ก็ถูกพระโอรสปลงพระชนม์ เพราะไม่พอใจพระราชบิดาที่ทรงปลงพระชนม์ พระอัยกา และต่อมากษัตริย์ในราชวงศ์ นี้ก็ปลง พระชนม์กันเอง มาเรื่อย ๆ เป็นทอด ๆ ถึง ๕ รัชกาล เหตุผลก็เพราะกษัตริย์แต่ละองค์ไม่พอใจ ที่บรรพบุรุษของตนเองขึ้นครองราชย์โดยวิธีไม่ชอบธรรม มีคนถามพระพุทธรเจ้าว่าทำไม คนในตระกูลนี้จึงฆ่ากันแล้วขึ้นครองราชย์ พระพุทธรเจ้าตรัสว่า เป็นเพราะมีเหตุมีปัจจัย จึงเกิดสิ่งนี้ขึ้น เพราะไม่อาจจะตอบตรง ๆ ได้ จะว่าเป็นเพราะ กฎแห่งกรรมที่พระเจ้าอชาตศัตรูทรงทำไว้ก็ไม่ผิด (พระมหาวิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี), ๒๕๔๗, หน้า ๘๓)

พระพุทธรองค์ทรงทำนายเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นด้วยพระญาณ และความเป็นไปของอำนาจแห่งกรรมของแต่ละคน อนาคตจะเป็นอย่างไร สามารถทราบได้จากกรรมที่กำลังทำอยู่ในชาติปัจจุบัน ซึ่งจะส่งผลต่อในอนาคตจนสมเจตนาของผู้กระทำความกรรมนั้น การทำนายด้วยญาณเป็นนัยแห่งกรรมที่จะบอกต่อผู้กระทำ ให้ปลงใจให้ได้และหลีกเลี่ยงที่กระทำความกรรมเช่นนั้นอีกต่อไป

๓.๓.๓ หลักศรัทธาในพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาต้องอาศัยศรัทธาเป็นพื้นฐานเช่นเดียวกับลัทธิศาสนาอื่นๆ แต่หลักศรัทธาในพระพุทธศาสนา เป็นศรัทธาที่ประกอบไปด้วยเหตุผลอยู่ในตัวเอง ไม่ได้อ้างอิงอำนาจภายนอกแต่เป็นอ้างอิงการกระทำของตนเอง หรืออ้างอิงอำนาจของกรรม คือ การกระทำของมนุษย์ (กรรมวาที หรือ กิริยาวาท ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น) หลักศรัทธาที่ประกอบด้วยเหตุผลในพระพุทธศาสนามี ๔ ประการคือ

๑) กัมมสัทธา เชื่อเรื่องกรรม คือเชื่อว่ากรรมมีจริงหมายถึงว่า เชื่อทำอะไรโดยมีเจตนา คือจงใจทำทั้ง ๆ ที่รู้ ย่อมเป็นกรรมคือความชั่ว ความดีขึ้นในตน เป็นเหตุปัจจัย ก่อให้เกิดผลร้ายสืบต่อไป การกระทำนั้นไม่ว่างเปล่าและเชื่อว่าผลที่จะสำเร็จได้ด้วยการกระทำมิใช่ด้วยการอ้อนวอน หรืออนคยโชค เป็นต้น

๒) วิปากสัทธา เชื่อในวิบากหรือผลของกรรมว่ามีอยู่จริง เชื่อว่ากรรมที่ทำแล้วต้องมีเหตุผล และต้องเป็นเหตุผลต่อเกิดจากกรรมดี ผลชั่วเกิดจากกรรมชั่ว และเชื่อว่ากรรมที่บุคคลทำไม่ว่าดีหรือชั่วได้ผลเสมอ

๓) กัมมัสสกตาสัทธา เชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของตนเอง คือ เชื่อว่าผลที่เราได้รับเป็นผลของการกระทำของเราเอง ซึ่งอาจจะเป็นกรรมที่ทำในปัจจุบันหรืออดีต เชื่อว่าแต่ละคนมีกรรมเป็นเจ้าของ และต้องรับผิดชอบไปตามกรรมของตนเอง

๔) ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า คือ เชื่อว่าพระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้จริง เป็นผู้ประกอบด้วยพระปัญญาธิคุณ พระวิสุทธิคุณ และพระมหากรุณาธิคุณทรงเป็นผู้นำทางที่แสดงให้เห็นว่า มนุษย์คือเราทุกวันนี้ หากฝึกตนด้วยดีก็สามารถเข้าถึงธรรมสูงสุดได้ดังที่พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงไว้เป็นแบบอย่าง (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), ๒๕๓๘, หน้า ๑๔๐) ศรัทธาดังกล่าวนั้น จึงจัดว่าเป็นความเชื่อที่ชาวพุทธยึดถือปฏิบัติ ในการที่จะเชื่ออะไร ต้องยึดหลักศรัทธาทั้ง ๔ ประการเป็นสำคัญ

คำว่าสัทธา (ศรัทธา) พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ในหลายหมวดธรรม จุดมุ่งหมายมิใช่เพียงเพื่อเพราะไม่เชื่อตามเท่านั้น แต่เป็นศรัทธาที่ประกอบไปด้วยปัญญา ที่เรียกว่า สัทธานุญาณสัมปยุตต์ ไม่ใช่โดยไร้เหตุผล ดังที่พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าวไว้ในบทความเรื่อง “มองสันติภาพโลกผ่านภูมิหลังอารยธรรมโลกาภิวัตน์” ว่า พระพุทธเจ้าได้ให้เสรีภาพทางความคิดและปัญญาเป็นการเปิดโอกาสแก่เสรีภาพทางความคิดอย่างเต็มที่ เพื่อเข้าถึงความจริงด้วยวิธีการแห่งปัญญา เพราะการประกาศ ของพระพุทธเจ้าก็ทรงนำเสนอหลักการต่าง ๆ เป็นกลาง ๆ ว่าความจริงเป็นอย่างนี้เพื่อทำความจริงเป็นอย่างนี้หรือเมื่อผลเป็นอย่างนี้ๆ จะเกิดขึ้นจากเหตุอย่างนี้ มนุษย์ควรเลือกทางหรือการปฏิบัติในเรื่องนั้น ๆ ใดๆ จากความจริงที่เป็นอย่างนี้ ถ้ามนุษย์ต้องการผลดีก็ต้องปฏิบัติอย่างนี้ ๆ ถ้าท่าน

ปฏิบัติอย่างนี้ ผลดีก็จะเกิดขึ้น ท่านจะเห็นด้วยหรือปฏิบัติตามหรือไม่ละเพราะในเรื่องนี้มีพุทธพจน์รับรองว่า

“อุปปาทา วา ภิกขเว ตถาคทานิ ออนุปทา วา ตถาคทานิ จิตา วสา ธาตุ
ธมมฏจิตตา ธมมนิยามตา”

“ไม่ว่าตถาคตทั้งหลายจะเกิดขึ้นหรือไม่ก็ตามหลักความจริงคือ กฎธรรมชาติ
ก็คงอยู่อย่างนั้น ตถาคตตรัสรู้ ค้นพบหลักความจริงนั้นแล้วก็บอกแสดง ตั้งวางหลัก
เปิดเผย แจกแจงทำให้เข้าใจง่าย” (อง. ติก ๓๔/๕๗๖/๕๗๔)

ความจริงแล้ว พระพุทธเจ้าไม่ได้ปฏิเสธไม่ให้เชื่อในสิ่งเหล่านั้นอย่างเด็ดขาดเสียทีเดียว
เพียงแต่ว่า ก่อนที่เชื่อในสิ่งใดก็ควรมีการพิจารณาไตร่ตรองให้รอบคอบก่อน ว่าสิ่งนั้นมีคุณค่า มีโทษ
มีประโยชน์ประการใดหรือไม่ ดังพระพุทธโฆษาจารย์ท่านหนึ่งตรัสว่า “เมื่อใดท่านรู้ด้วยตนเองว่า นั้นแล
ธรรมนี้เป็นอกุศล ธรรมเหล่านี้เป็นโทษ ธรรมเหล่านี้ท่านผู้รู้ดีเดียน ธรรมเหล่านี้ใครประพุดิเต็มที
แล้วเป็นไปในความเสียหาย เป็นไปเพื่อทุกข์ ท่านควรละธรรมเหล่านี้เมื่อนั้น เมื่อใด ท่านรู้ด้วยตนเอง
นั้นแล้วธรรมเหล่านี้เป็นกุศล ธรรมเหล่านี้ไม่มีโทษ ธรรมเหล่านี้ท่านผู้สรรเสริญ ธรรมเหล่านี้ให้
ประพุดิเต็มทีแล้วเป็นไปเพื่อประโยชน์ เป็นไปเพื่อความสุข ท่านควรประพุดิ ธรรมเหล่านั้นให้
สมบูรณ์ เมื่อนั้น (อง. ติก ๓๔/๕๗๖/๕๗๔)

ความเป็นจริงแล้ว หลักศรัทธามีแสดงไว้ในที่ต่าง ๆ อีกมากมาย แต่จะขอยกไว้ก่อน เพื่อจะได้
กล่าวหลักธรรมอื่น ๆ อีกต่อไป

๓.๓.๔ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาทั้งหมด คือ ละเว้นชั่ว ทำความดี ฝึกใจให้บริสุทธิ์
เมื่อจำแนกตามขั้นตอนคือ ศีล สมาธิ ปัญญา หรือจะเรียกว่า เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาก็ได้

การที่เราจะทำให้เกิดความรู้ตามหลักการของพระพุทธศาสนานั้น บุคคลพึงศึกษาความจริง
๒ ด้านใหญ่ คือ

๑) ความจริงที่เกี่ยวกับชีวิตของตนเอง

๒) ความจริงที่เกี่ยวกับหลักการกระทำ และผลของการกระทำ หรือกฎแห่งกรรม ซึ่งในทาง
พระพุทธศาสนาถือว่าการเกิดของปัญญามีอยู่ ๓ ประการ ดังนี้

๑) สุตมยปัญญา คือ ปัญญาหรือความรู้ที่ได้จากการฟัง

๒) จินตามยปัญญา คือ ปัญญาหรือความรู้ที่ได้จากการคิดหาเหตุผลตรัสตรง

๓) ภวานามยปัญญา คือ ปัญญาความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรม

จากการศึกษา คำสอนของพระพุทธเจ้า จะไม่พบคำสอนใดเลยที่สอนว่า

ให้มีการหวังพึ่งโชคชะตา หรือการสวดอ้อนวอน จากอำนาจนอกตัว เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ ในชีวิตแต่จะสอนให้พึ่งตนเองมากที่สุด ดังคำกล่าวที่ว่า อตตตา หิ อตตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน เป็นต้น ซึ่งจะสามารถพบได้ทั่วไปในพระไตรปิฎก ดังเช่น

“ด้วยว่าเธอทั้งหลายดำเนินไปทางนี้แล้ว จักทำที่สุดของกองทุกข์ได้ เรารู้วิธีถอนลูกศร คือ กิเลส ได้แล้วจึงบอกทางนี้ให้แก่เธอทั้งหลาย” (ขุ.ธ. ๔๓/๓๐/๙๕ - ๙๖)

“บาปอันผู้ใดทำแล้วด้วยตนเอง ผู้นั้นย่อมเศร้าหมองด้วยตน บาปอันผู้ใดไม่ทำด้วยตน ผู้นั้นย่อมบริสุทธิ์ด้วยตนเอง ความบริสุทธิ์ไม่บริสุทธิ์เป็นของเฉพาะตน คนอื่นจะทำความอื่นให้บริสุทธิ์ไม่ได้”

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ท่านทั้งหลายจงมีตนเป็นเกาะที่พึ่งเถิด อย่ามีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งเลย จงมีธรรมเป็นเกาะ เป็นที่พึ่งเถิด อย่ามีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งเลย” (ที.ปา. ๑๑/๓๓/๔๓)

กล่าวได้ว่าพุทธพจน์ที่นำมาถ้อยคำนี้ เป็นการชี้ให้เห็นว่า พระพุทธทรงให้ความสำคัญในการพึ่งตนเองถึงแม้ว่า พระพุทธองค์ จะเป็นผู้ค้นพบความจริง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญและได้เทศนา สั่งสอน แก่สาวกของพระองค์ แต่ไม่ปรากฏว่า พระองค์ได้เคยตรัส ณ ที่ใดเลย ว่าพระองค์จะกระทำความเพียร เพื่อผู้อื่นเลยใยอัน ที่จะทำให้บรรลุถึงความหลุดพ้นได้ พระองค์เป็นเพียงผู้ชี้ทาง อันจะนำไปสู่ ความ เห็นแจ้งในสังขารทั้งหลาย ซึ่งบุคคลใดก็ตามปรารถนาที่จะได้บรรลุถึงความจริงอันสูงสุดสูงนั้น เขาจะต้องกระทำด้วยตัวของเขาเอง ด้วยความพากเพียร พยายามฝึกฝนด้วยตนเอง ตามเหตุปัจจัย แห่งธรรมคือหลักการกระทำอันนี้ มิใช่รอหวังพึ่งโชคชะตา

๓.๔ ความเชื่อของพระพุทธศาสนิกชนไทย

การที่เราจะประกอบหรือตั้งขึ้นเป็นศาสนาได้นั้น จะต้องประกอบไปด้วย หลายองค์ประกอบ และหนึ่งในนั้นก็คือ สาวก สำหรับพระพุทธศาสนา ก็คือ ศาสนิกชน ประกอบด้วย ภิกษุ ภิกษุณีอุบาสก อุบาสิกา ผู้ซึ่งจะทำให้ศาสนานั้น ดำรงอยู่ได้สืบไป เช่นเดียวกับศาสนาอื่นที่จะต้อง มี ศาสนิกชน แต่จะเรียกแต่ต่างกันออกไปตามศาสนาที่ตนนับถือ หากว่านับถือศาสนาอิสลามก็จะเรียกว่า อิสลามิกชน เป็นต้น ปัจจุบันยังมีพุทธศาสนิกชนไทย จำนวนไม่น้อยที่หันไปพึ่งโหราศาสตร์ในยามที่เกิดความไม่สบายใจ มากกว่าที่จะยึดพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง จึงทำให้เกิดความสับสนว่า เป็นพุทธศาสนิกชน แท้หรือเทียม

พระรัตนตรัยคือสรณะ ที่พุทธศาสนิกชนควรยึดถือเพราะ พระรัตนตรัยเป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุดในทางพระพุทธศาสนา ประกอบไปด้วย พระพุทธ พระธรรมและ พระสงฆ์ หรือจะเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ดวงแก้วหรือของวิเศษ ที่มีค่า คำว่าสรณะในทางพระพุทธศาสนานั้น มีความหมายถึงที่พึ่ง ที่ยึดเหนี่ยว ที่ยืน ที่จำกัด ที่ฆ่า ที่ทำลาย ซึ่งความกลัวตลอดจนกำจัด ทำลาย ทุกข์และกิเลส สิ่งที่เราหมอง

ดังนั้นในยามที่เป็นทุกข์ ไม่สบายใจ หรือมีเรื่องที่ทำให้หม่นหมองแล้ว พุทธศาสนิกชนควรหันไปพึ่งพระรัตนตรัย ท่านอธิบายว่า

พระพุทธเจ้าเชื่อว่าสรวง เพราะกำจัดทำลายภัยของสัตว์ทั้งหลาย ด้วยการชักนำให้สรรพสัตว์ หันจากสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์เข้าหาสิ่งที่เป็นประโยชน์

พระธรรมเชื่อว่าสรวง เพราะชักจูงสรรพสัตว์ให้หลุดพ้นจากความกัณดารในสังสารวัฏและ ด้วยการทำให้อบอุ่น ผ่อนคลายทุกข์ ปราศจากทุกข์

พระสงฆ์เชื่อว่าสรวง เพราะทำให้คนสักการะ เช่น ถวายทานและกราบไหว้บูชาที่ทำแม้ เล็กน้อยก็บังเกิดความสวัสดิ ไพบูลย์ โดยเฉพาะ” (พระมหามนตรี วัลลภ, ๒๕๔๒, หน้า ๓๙)

นอกจากนั้นแล้ว การที่จะเป็นพุทธศาสนิกชนได้นั้นจะต้องมีสิ่งที่แสดงออกให้ทราบว่ามีศรัทธาในพระพุทธศาสนา และจำเป็นต้องมีหลักการปฏิบัติ เมื่อพบเห็นก็จะทราบได้ทันทีว่าผู้นั้นเป็นผู้ศรัทธาในพระพุทธศาสนาหรือพุทธศาสนิกชนหรือไม่ ดังนี้

๑. การไหว้พระสวดมนต์ในช่วงเวลาเช้าและก่อนนอนส่วนมากทำให้เวลาก่อนนอนวันละ ๕ - ๑๐ นาที

๒. การทำบุญใส่บาตรพระภิกษุสงฆ์ ในทุกวันตอนเช้าๆจะพบว่ามิพระมาบิณฑบาต หรือ เรียกว่าออกไปโปรดสัตว์การใส่บาตร เป็นลักษณะที่แสดงว่านับถือพุทธศาสนา

๓. การรักษาศีลเป็นประจำ และมีศีล ๕ เป็นศีลขั้นพื้นฐานในการปฏิบัติเพื่อให้เข้าถึงความสงบสุข

๔. กิจวัตรในวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันสำคัญต่าง ๆ พุทธศาสนิกชนต้องไปทำบุญที่วัด ด้วยการฟังเทศน์ ฟังธรรมและรักษาศีล รวมทั้งการทำบุญปล่อยนกปล่อยปลา เป็นต้น

๕. กิจวัตรในวันพระ ซึ่งเป็นวันสำคัญในพระพุทธศาสนาพุทธศาสนิกชนควรทำบุญใส่บาตร เข้าวัด ฟังธรรม ทำจิตใจให้ร่าเริงผ่องใสละชั่วทำดี เป็นต้น

๖. การให้ความเคารพสถานที่สำคัญๆ เช่น กัมมัศริษะลงเล็กน้อยในกรณีเข้าไปโบสถ์วิหาร หรือไหว้พระในยามที่เดินสวนกัน การไม่สวมใส่รองเท้าเข้าไปในสถานที่สำคัญ ๆ เป็นต้น

๗. การบวชตามประเพณี สำหรับผู้ชาย เมื่ออายุครบ ๒๐ ปี ต้องบวช และหากว่ายังไม่พร้อมบวชเป็นพระภิกษุ (รักษาศีล ๒๒๗ ข้อ) ก็จะมีการบวชเป็นสามเณรก่อน (รักษาศีล ๑๐ ข้อ)

๘. การบำรุงพระพุทธศาสนา พุทธศาสนิกชนควรถือปฏิบัติในการบริจาคทรัพย์และแรงงานเพื่อ บำรุงพระพุทธศาสนาให้คงอยู่คู่กับคนไทย

๙. มีศีลธรรมประจำใจ เป็นหลักในการดำเนินชีวิต เช่นมี อิทธิบาท ๔ มีสังคหวัตถุ ๔ ประการ มีสัปปุริสธรรม ๗ ประการดังนี้ เป็นต้น (คุณ โทจันทร์, ๒๕๓๗, หน้า ๕๓ - ๖๐)

สรุปว่า พระพุทธศาสนาได้กำหนดหน้าที่ของแต่ละบุคคลไว้อย่างชัดเจน ก็เพื่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม จะพบว่า ไม่มีหลักธรรมใดเลยที่มุ่งเน้นให้พุทธศาสนิกชนไทยหันไปพึ่งสิ่งอื่นที่อยู่ไกล

ตัวออกไป และพิสูจน์ไม่ได้ในหลักการวิทยาศาสตร์ ดังนั้น พุทธศาสนิกชนไทยจึงควรมุ่งเน้นพันทุกซ์
ได้ด้วยการเข้าใจถึงหลักธรรม ที่ทรงค้นพบ ที่มีอยู่มากมายถึง ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ มากกว่าฟังใน
สิ่งอื่นใด ที่พระองค์ไม่ได้ทรงระบุไว้

๓.๔.๑ สาเหตุของความเชื่อ

ความเชื่อ ของมนุษย์นั้นเกิดจากสาเหตุต่าง ๆ หลายสาเหตุ นักวิชาการได้กล่าวถึงสาเหตุการ
เกิดความเชื่อไว้หลายลักษณะพอจะประมวล สรุปไว้ดังต่อไปนี้

เสาวลักษณ์ อนันตศานต์ ได้กล่าวถึงสาเหตุความเชื่อไว้หลายสาเหตุ “คติชนกับศาสนา” ว่า
“มนุษย์มีความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติน้อยมาก มนุษย์อาจจะร่อนเร่ ไปตามฝั่งแม่น้ำที่มีเนินและเทือกเขา
ล้อมรอบในป่าดงดิบที่เต็มไปด้วยสัตว์ร้ายซึ่งมักเป็นสัตว์ใหญ่ ร่างกายของมนุษย์ต้องกรำแดดกรำฝน
อยู่ในความร้อนความหนาว ต้องเผชิญกับลมฟ้าอากาศรุนแรง พายุลูกเห็บ พลังอำนาจหรือแรงบังคับ
ตัวอิทธิพลทำให้เขาพอใจ มีความสุข หรือเกิดความทุกข์ทรมาน พลังนี้บีบบังคับให้เขาเปลี่ยนที่อยู่
โยกย้ายไปตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อหาที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัย หรือเพื่อการยังชีพ ซึ่งเราจะเห็นได้ว่า
มนุษย์สมัยนั้นมีความเป็นอยู่อย่างลำบากแร้นแค้น ต้องใช้ความอดทนสูง ต้องต่อสู้กับความโหดร้าย
ทารุณของธรรมชาติ เพื่อให้ตัวเองอยู่รอด

มนุษย์มีความเชื่อในสิ่งมีชีวิตและพลังอำนาจลึกลับ ซึ่งสิ่งมีชีวิตและพลังเหล่านั้นอาจเป็นสิ่ง
ที่อยู่บนฟ้า คือ ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดวงดาว อาจจะเป็นสิ่งที่เคลื่อนไหวได้ตามธรรมชาติ เช่น ลม
สายน้ำไหลระลอกคลื่น เพลวไฟ นอกจากนี้ ยังมีพลังที่แฝงอยู่ในวัตถุที่ไม่เคลื่อนไหว ไม่มีการเปลี่ยนแปลง
ไม่ส่งเสียงพูด เช่น ผาชัน ก้อนหินใหญ่มนุษย์ยังเชื่อว่า สิ่งเหล่านั้นมีชีวิต มีความต้องการ มี
ความคิดเห็น รู้สึกหรือคิดว่าตรงนั้นเป็นสถานที่ที่อยู่ของสิ่งมีชีวิต ซึ่งพลังอำนาจมากกว่ามนุษย์เอง”
(เสาวลักษณ์ อนันตศานต์, ๒๕๕๖, หน้า ๑๘๘ - ๑๘๙)

พระอริยานุวัตร เขมจารีเถระ ได้กล่าวถึงความเชื่อไว้ว่า “ความเชื่อส่วนใหญ่ชะรอยมาจาก
ทางศาสนาซึ่งมีคำสอนไว้ตามลัทธิความเชื่อในศาสนาอันสังคยอมรับนับถือศาสนามานานแล้ว”
(พระอริยานุวัตร (เขมจารีเถระ), ๒๕๓๖, หน้า ๗๘)

จิราภรณ์ ภัทรภาณุภัทร กล่าวว่า “เมื่อมนุษย์มีความเชื่อเช่นไรก็จะมีพฤติกรรมตามอิทธิพล
ในการกำหนดพฤติกรรมของในสังคม เพราะเมื่อคนเรามีความเชื่ออย่างใด ก็เป็นเหตุจูงใจให้เกิดการ
กระทำที่ตอบสนองตามความเชื่อนั้น ถ้าเปลี่ยนความเชื่อ พฤติกรรมก็จะเปลี่ยนไปด้วย ดังนั้นคติ
ความเชื่อของคนในสังคมหนึ่งจึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนในสังคมนั้น ๆ และพฤติกรรมเหล่านั้น
อาจจะสะท้อนในรูปแบบของข้อห้าม ข้อนิยมในการดำเนินชีวิตในสังคม” (จิราภรณ์ ภัทรภาณุภัทร,
๒๕๒๘, หน้า คำนำ)

จรัส เพชรทับ ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันว่า “ความเชื่อของมนุษย์แต่ละท้องถิ่นเกิดขึ้น
ด้วยสาเหตุจากการมีปัญหาในการดำรงชีวิต เช่น เมื่อประสบภัยพิบัติ เกิดโรคภัยไข้เจ็บ เกิดภัยธรรมชาติ

ชาติเป็นต้น อันมีปัญหาที่เกินความสามารถของมนุษย์ที่จะแก้ไขได้ จึงคิดว่าน่าจะมีอำนาจลึกลับ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์บันดาลให้เป็นเช่นนั้น อำนาจเหล่านั้นอาจเป็นภูตผีปีศาจ วิญญาณ หรือเทพเจ้า ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้นกับมนุษย์ มนุษย์จึงวิงวอนขอความช่วยเหลือจากอำนาจ ลึกลับโดยเชื่อว่าถ้าบอกกล่าวอาจจะทำให้พอใจ จะช่วยให้ตนปลอดภัย และเมื่อพ้นภัยก็จะยินดีที่จะ แสดงความกตัญญูด้วยการ เช่นบวงสรวง บูชา หรือประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ” (จรัส เพชรทับ, ๒๕๕๕, หน้า ๑๔ - ๑๕) สอดคล้องกับที่ ภิญโญ จิตต์ธรรม ได้กล่าวถึงสาเหตุความเชื่อไว้ใน วารสาร ธรรมคำแหง ว่ามีอยู่ ๒ ประการดังนี้ คือ

๑) ความเชื่อเกิดจากความกลัว เหตุที่กลัวเพราะที่ไม่รู้ จึงเชื่อว่าผลทั้งหลายต้องมาจากการกระทำของผู้ใดผู้หนึ่งและสาเหตุที่ไม่รู้ จึงกำหนดหรือสมมุติให้มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือเทวดาประจำที่ต่าง ๆ ขึ้น

๒) ความเชื่อเกิดจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ มนุษย์มีสิ่งแวดล้อมเป็นธรรมชาติ มีชีวิต ผูกพันอยู่กับธรรมชาติ เมื่อปรากฏการณ์ที่ผิดปกติขึ้น เช่น จันทรุปราคา รุ้งกินน้ำ ดาวหาง ผีพุ่งไต้ เป็นต้น ก็เป็นความเชื่อว่ามี สิ่งที่บันดาลให้เหตุการณ์อย่างนั้นเกิดขึ้น (ภิญโญ จิตต์ธรรม, ๒๕๕๓, หน้า ๕๘)

สาเหตุความเชื่อจากธรรมชาติของวิชาการดังกล่าวมานั้น พอที่จะสรุปได้ว่า ความเชื่อนั้นเกิดจาก สาเหตุหลายประการ สาเหตุที่สำคัญคือความกลัวอันเกิดจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและ ความไม่รู้เท่าทันในปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่ตนกลัวนั้น มนุษย์จึงจินตนาการว่าน่าจะมีสิ่งลึกลับหรือสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์ มีพลังอำนาจเหนือธรรมชาติบันดาลให้เกิดเหตุการณ์อย่างนั้น มนุษย์จึงมีการเช่นบวงสรวง ไหว้วอน ขอความเมตตาช่วยเหลือ ผ่อนปรนต่อสิ่งนั้น จึงเกิดเป็นความเชื่อสืบทอดต่อกันมา กับทั้ง ความเชื่อที่มาจากลัทธิคำสอนในศาสนาอีกประการหนึ่ง

๓.๔.๒ อิทธิพลต่อพิธีกรรมทางศาสนา

พิธีกรรมบางอย่างต้องมียอดประกอบที่สลับซับซ้อน โดยเฉพาะผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการดูฤกษ์ยามจะใช้ฤกษ์ยามในการ เช่น ลงเสาเอก สร้างบ้าน เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคล ดังนั้น องค์ประกอบของพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา บางอย่างจึงหลีกเลี่ยงฤกษ์ยามไม่ได้ เพราะฤกษ์ยาม เป็นสิ่งที่สร้างขวัญกำลังใจขึ้นมา จนถึงปัจจุบัน ฤกษ์ยามก็มีอิทธิพลในการดำเนินชีวิตของบุคคล ทั้งหลายในสังคมอย่างเห็นได้ชัด อาทิ การบวช การแต่งงาน การปลูกบ้าน การซื้อรถใหม่ การทำบุญ ขึ้นบ้านใหม่ ซึ่งเป็นไปในทางที่ต้อนเป็นคติความเชื่อที่มี พิธีกรรมทางศาสนาเกิดขึ้นมา เป็นต้น

ประทุม ชุ่มเพ็งพันธ์ุ (๒๕๒๑, หน้า ๘๐ - ๘๑) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของความเชื่อพอสรุปได้ ดังนี้ “ชาวพื้นเมืองส่วนใหญ่ถึงอยู่ในอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เชื่อว่ามีอำนาจเร้นลับใน ธรรมชาติ ซึ่งมีอำนาจเหนือมนุษย์ สามารถบันดาลให้เกิดคุณและโทษได้ แม้ว่าทุกวันนี้จะมีศาสนา ประจำใจอันประณีตแล้ว แต่ก็มี ความเชื่อเก่า ๆ ปรากฏให้เห็นอยู่ทั่ว ๆ ไป ตามพื้นบ้านเช่นการนับถือ

เทวดาอารักษ์ พระภูมิเจ้าที่ผีบรรพบุรุษ ผีเรือน เป็นต้น อันแสดงให้เห็นว่าอิทธิพลของความเชื่อที่มีแต่โบราณยังคงสืบต่อ ๆ กันมาและมีอิทธิพลอยู่ไม่ขาดสาย”

พระยาบริรักษ์เวชการ (๒๕๕๑, หน้า ๑๗) ให้ความหมายของฤกษ์ยามว่า “ฤกษ์ยาม หมายถึง วิชาว่าด้วยการทำนายและการพยากรณ์ชะตาของมนุษย์และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของโลก โดยอาศัยตำแหน่งของดวงดาวต่าง ๆ เป็นเครื่องชี้”

วาสนา จันทภาษา (๒๕๑๘, หน้า ๑) ให้ความหมายของฤกษ์ยามว่า “เป็นวิชาที่กล่าวถึงอำนาจหรืออิทธิพลของดวงดาวที่มีต่อชุมชนชาติในชั้นบรรยากาศที่ห่อหุ้มโลก เกิดการรวมตัวทำให้เกิดการดึงดูดจนมีผลกระทบต่องสรรพสิ่งทั้งหลายในโลกมนุษย์ทั้งนามและรูป แสดงกาลเวลา ความสว่าง ความมืด ความร้อน ความเย็น การดึงดูดพลังงาน ความรุ่งโรจน์ และความอัปปางที่มีต่อพฤติกรรมของมนุษย์”

พระมหาสมคิด เสือกะ (๒๕๔๓, หน้า ๓๕ - ๓๖, อ้างถึง สมเด็จพระสังฆราช (อยู่) วัดสระเกศ) ได้ให้ความหมายโหราศาสตร์ไว้ว่า “โหราศาสตร์เป็นวิชาว่าด้วยดวงดาวต่าง ๆ ในจักรวาล ซึ่งสัมพันธ์กับชีวิตมนุษย์และสัตว์ในโลกนี้ ถ้าเรารู้จักวางท่าทีให้ถูกต้องและปรับตัวให้เข้าสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติอย่างรู้เท่าทันไม่เห็นเป็นเรื่องเสียหาย หากเป็นอุปการคุณเสียด้วยซ้ำ” และ ส. ศิวรักษ์ ได้ให้ความหมายโหราศาสตร์ว่า “เป็นวิชาว่าด้วยกฎทางธรรมชาติ ที่ปรากฏออกมาทางระบบสุริยจักรวาล มีการเก็บสถิติและข้อมูลนั้น ๆ แล้วนำมาพยากรณ์”

สรุปได้ว่า ฤกษ์ยาม เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการทำนายและพยากรณ์ชะตาของมนุษย์และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของโลก มีการเก็บสถิติและข้อมูลเพื่อเป็นข้อมูลในการพยากรณ์ และ ฤกษ์ยามเป็นวิชาขั้นสูงและมีมาแต่โบราณกาล หลายพันปี การดูฤกษ์ยามยังเกี่ยวข้องกับแสงสว่าง ความมืด และดวงดาว ที่ส่งอิทธิพลให้เกิดการหมุนเวียนต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ทางธรรมชาติ การพยากรณ์เป็นการคาดคะเนคณิตศาสตร์ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตมนุษย์ทั้งทางบวกและลบ

บทที่ ๔

วิเคราะห์คุณค่าของความเชื่อฤกษ์ยามตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท

วิเคราะห์คุณค่าของความเชื่อฤกษ์ยามตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทนั้นเป็นการวิเคราะห์ให้เห็นคุณค่า ของฤกษ์ยามที่มีผลต่อวิถีชีวิตของคนไทยตามแนวพระพุทธศาสนาและ ที่มีคุณค่าในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสังคม ด้านพิธีกรรม ผู้วิจัย แบ่งประเด็นวิเคราะห์คุณค่า ดังนี้

๔.๑ คุณค่าของความเชื่อที่มีผลด้านพิธีกรรม

พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องฤกษ์ยามมีอยู่ ๒ ประเภท คือ พิธีกรรมทางศาสนา หรือ ประเพณีแห่งชีวิต และพิธีกรรมสะเดาะเคราะห์เสริมดวงชะตา สำหรับพิธีกรรมทางศาสนานั้นจัดเป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบกันมาและเป็นความเชื่อที่ได้รับการปลูกฝัง หลายประเพณีมีแนวคิดทางฤกษ์ยามเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม

พิสมัย ขำนาญคิต (๒๕๕๑, หน้า ๖๒) กล่าวว่า คนไทยมีลักษณะ ทวิลักษณ์ อยู่ในตัวเอง และเป็นชาติเดียวในโลกที่มีลักษณะแบบนี้ คือมีทั้งเชื่อในสิ่งที่มีเหตุผล และไม่มีเหตุผล บอกไม่เป็นไร แต่ความจริงเป็นไร ใจดีที่สุดในโลก และโหดร้ายมากที่สุดเช่นกัน ลักษณะแบบนี้จะไม่มีในคนตะวันตก และความเชื่อเรื่องพิธีกรรมประกอบการงานมงคลต่าง ๆ ซึ่งอาจจะดูเหมือนไม่มีเหตุผล แต่คนไทยก็เชื่อ ก็เพราะมีความขัดแย้งในตัวเอง ดังนั้น ในเมื่อประเทศไทย มีพระพุทธศาสนา เป็นศาสนาประจำชาติ จึงปฏิเสธพิธี กรรมไปไม่ได้ เพราะอยู่ในจิตใจของพุทธศาสนิกชน ไทยมาอย่างยาวนาน การที่เขาเกี่ยวข้องกับนั้น เป็นการผสมผสานทางวัฒนธรรมท้องถิ่นในสถานที่ ที่มีพระพุทธศาสนาเผยแพร่เข้าไป ศาสนาพุทธได้ชื่อว่า เป็นสุภาพบุรุษและมีลักษณะประนีประนอมให้เข้ากันได้กับ ทุกวัฒนธรรมที่มีอยู่ในถิ่นนั้น อันนี้จึงทำให้พระพุทธศาสดารงตัวอยู่ได้ และการทำพิธีกรรม นั้นก็มักจะ มีเป้าหมายทางพระพุทธ ศาสนาเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยเสมอ

เรื่องพิธีกรรมและฤกษ์ยามจึงอยู่ในชีวิตประจำวันของของพุทธศาสนิกชนไทย เพราะไม่ว่าจะเป็นการเกิด การแต่งงาน การขึ้นบ้านใหม่ การเลื่อนขั้นขึ้นยศ และตำแหน่งงาน และในที่สุดการตายก็หลีกเลี่ยงที่จะมีพิธีกรรมทางฤกษ์ยามเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยไม่ได้ หลายท่านมักนิยมหาฤกษ์ยามที่ดีที่สุด และเปลี่ยนชื่อในยามที่ประสบปัญหาในชีวิต และเลือกวันที่ถูกโฉลกในการออกรถ ก็มักจะมี การนำความรู้ทางฤกษ์ยามเข้าไปเป็นเครื่องมือที่ทำให้บังเกิดความสุข ความมีโชค หรืออย่างน้อยที่สุดก็ทำให้เกิดความสบายใจได้ในระดับหนึ่ง พิธีกรรมทางด้านฤกษ์ยามนั้นได้แฝงไว้ด้วย แนวคิดคติความเชื่อ

ที่สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และส่งผลทางด้านจิตใจของพุทธศาสนิกชนไทย อยู่ไม่น้อย กระผมขอยกตัวอย่างการทำบุญขึ้นบ้านใหม่ แง่คิดทางด้านฤกษ์ยามคือ การเริ่มต้นชีวิตใหม่ การเลือกช่วงเวลาดี ๆ ในการประกอบพิธีการมงคล เพื่อก่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลกับตนเองและครอบครัว แฝงแนวคิดทางศาสนา คือ การให้ทาน การรักษาศีล ฟังธรรม เป็นต้น ทำให้พิธีกรรมทางฤกษ์ยามและ ศาสนานั้น อยู่คู่กันไปตลอดจนยากที่จะแยกออกจากกันได้ ถึงแม้พิธีกรรมจะเป็นเพียงเปลือกของพระพุทธศาสนาก็ตาม

อานันท์ ปันยารชุน (อ้างใน พิสมัย ชำนาญคิด, ๒๕๔๖, หน้า ๖๓) กล่าวว่า ความสำคัญของฤกษ์นั้นยังใช้ประกอบการทำกิจกรรมที่ต้อง การหวังผลอันเลิศด้วย ส่วนมากแล้วจะนำไปใช้ในงานทำกิจกรรมอันเป็นมงคล และหลีกเลี่ยงการทำไปใช้เพื่อการงานอันไม่เป็นมงคล (สมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ, ๒๕๔๓, หน้า ๓ - ๔) นอกจากฤกษ์จะใช้งานมงคลแล้ว ยังนำมาใช้ในการปฏิบัติรัฐประหารกันนับครั้งไม่ถ้วนตั้งแต่ปี ๒๕๓๕ เป็นต้นมา นักโหราจารย์ที่ให้ ฤกษ์ยามจึงเป็นผู้ที่คณะปฏิวัติให้ความเคารพนับถือและมีความเลื่อมใส ในราชสำนักสมัยก่อน จะมีโหรหลวงประจำหน้าที่คำนวณปฏิทินประจำปีเพื่อถวายคำพยากรณ์พระมหากษัตริย์ และพยากรณ์เหตุการณ์บ้านเมืองด้วย เมื่อใดที่มีศึกสงคราม เมื่อนั้นโหรหลวงจะต้องมีหน้าที่ติดตามกองทัพไปทุกครั้ง เพื่อคอยคำนวณฤกษ์ยามยาตราทัพ หรือคอยคิดแก้ไขปัญหาการศึกษาต่าง ๆ ที่ขัดข้อง”

๔.๑.๑ พิธีกรรมและศาสนา

พระพุทธศาสนาเริ่มต้นขึ้นมาด้วยการคิดค้นที่จะนำคนออกจากทุกข์ เป็นศาสนาที่มีเหตุผล และหลังจากที่มีการเผยแพร่เข้าไปยังดินแดนสุวรรณภูมิแล้ว ใช้ช่วงเวลานั้นยังมีการนับถือ ภูตผีปีศาจ มีการบวงสรวงอ้อนวอนเทวดากันอยู่ ต่อมาได้มีการผสมผสานวัฒนธรรมและความเชื่อของพระพุทธศาสนา และพุทธศาสนิกชนไทยก็ได้ยอมรับการการทำพิธีกรรมเข้ามาในแบบของพุทธ จึงเห็นได้อย่างชัดเจนว่าศาสนาและพิธีกรรมเดินคู่กันมา และให้ความเกื้อกูลกันและกันจนทำให้สามารถดำรงอยู่ได้จนถึงปัจจุบัน

“ธรรมดาแล้วศาสนาเปรียบดั่งไม้ใหญ่ ต้องมีแก่นกระพี้และเปลือกหุ้มอยู่ เมื่อถากเปลือกและกระพี้ออกแล้วก็จะเห็นแก่น เมื่อเปลือกกระพี้ถูกถากออกแล้ว ก็จะงอกขึ้นมาใหม่อีกให้กลับคืนสภาพเดิม” การกล่าว เช่นนี้แสดงให้เห็นว่า พิธีกรรมเป็นแนวทางสำคัญ ที่อาจจะทำให้เขาถึงศาสนาได้ เพราะในพิธีกรรมเหล่านั้นย่อมแฝงด้วยแนวความคิด หากได้ไตร่ตรองให้ดี ย่อมจะเข้าใจพิธีกรรมว่าไม่ใช่เรื่องเหลวไหลทั้งหมด แต่ก็ไม่ควรยึดมั่นให้มากเกินไป เพราะว่าในส่วนที่มีประโยชน์ควรจะเข้าถึงก็ต้องพยายามเข้าหาให้ถึงแก่นแท้จริงต่อไป (พระมหามานตรี วลุลโภ, ๒๕๔๒, หน้า ๕๕) พิธีกรรมมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยแล้วส่วนมากเขาเชื่อทั้งนั้นแหละ” (พิสมัย ชำนาญคิด, ๒๕๔๖, หน้า ๖๒) ให้ความเห็น เพิ่มเติมว่าพิธีกรรมเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนิกชนไทย เพราะเรารับวัฒนธรรมของพราหมณ์ ตั้งแต่พุทธกาล ฤกษ์ยามก็เข้ามามีส่วนร่วมด้วยเช่นกันในช่วงเวลานั้น ดังนั้นฤกษ์ยามกับ

พระพุทธศาสนา จึงมีส่วนเกี่ยวข้องกัน ทางด้านพิธีกรรมมากที่สุด (พิสมัย ชำนาญคิด, ๒๕๔๖, หน้า ๖๕)

๔.๑.๒ ความเชื่อในพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับฤกษ์ยาม

ชาวพุทธจนโดยทั่วไปมีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับฤกษ์ยามมาตลอดนับตั้งแต่เกิดจนตาย เช่น พิธีกรรมเกี่ยวกับการเกิด การตั้งชื่อ การแต่งงาน การขึ้นบ้านใหม่ และเปิดกิจการร้านค้า ตลอดจนพิธีทำศพ ซึ่งล้วนพึ่งพาการทำนายหาฤกษ์ยามทั้งสิ้น ดังนั้นปัจจุบันฤกษ์ยามจึงมีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของคนไทย โดยเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ คือ

๑) การทำนายลักษณะบุคคลในอนาคต โดยดูจากวันเดือนปีเกิด ลักษณะรูปร่าง หรือดูจากลายมือ

๒) การดูฤกษ์ยาม เช่น หาฤกษ์ยามปลูกบ้านใหม่ การเดินทาง การหาคู่แต่งงาน การเข้าที่ทำงานใหม่

๓) การทำนายฝันว่าจะพบโชคดีหรือโชคร้าย จะได้พบเนื้อคู่ที่ดี ถูกใจ หรือ ไม่ถูกใจ และจะได้เลื่อนยศ เลื่อนตำแหน่งหรือไม่

๔) การตั้งชื่อ ชื่อนั้นจะถือกันว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ผลักดัน หรือทำให้เจ้าของชื่อมีอนาคตเป็นเช่นไร

๕) การผูกดวง และทำนายดวงชะตาของชีวิต ส่วนมากจะเป็นเรื่องเฉพาะ เรื่องแต่งงาน เรื่องเคราะห์ เรื่องโชคชะตาต่าง ๆ

๖) การปลูกต้นไม้ประจำมงคล

๗) การดูลักษณะคน และ ทำนายบุคลิกลักษณะ

๘) ความสวยความงาม และ การแต่งตัว

๙) ทำนายเกี่ยวกับเรื่องปลื้มย่อย เช่น ดูโชคลาภ ดูของหาย ดูอนาคตของบุตรธิดา และหน้าที่การงาน (พระมหาประศักดิ์ อคฺคปญฺโญ (ซ่งแสง), ๒๕๔๑, หน้า ๑๗ - ๑๘)

สรุปได้ว่า ดังนั้น จะเห็นได้ว่าสังคมไทยมีความผูกพันเกี่ยวกับเรื่องของฤกษ์ยามตั้งแต่เกิดจนกระทั่งถึงตาย นอกจากนี้ยังมีพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับฤกษ์ยามอีกมากมาย เช่น พิธีกรรมเกี่ยวกับการเกิด โคนผมไฟ โคนจุก ทำขวัญนาค การแต่งงาน ทำบุญต่ออายุ สะเดาะเคราะห์ ตลอดจนพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการตายนี้เป็นต้น

๔.๑.๓ พิธีกรรมและสะเดาะเคราะห์เสริมดวงชะตา

ในทางฤกษ์ยามมีพิธีสะเดาะเคราะห์เสริมดวงชะตาที่เป็นที่ยอมรับในตำราของคณาจารย์อยู่ไม่มากนัก และ ในยามที่ตรวจสอบดวงชะตาแล้วทราบว่าดวงไม่ดีนักฤกษ์ยามก็มักจะแนะนำให้ทำบุญให้ทาน รักษาศีล ไปกาลตามสมัยบ้าง เพื่อช่วยให้จิตใจมีความสุขความเบิกบานและคลายจากความทุกข์ และจะได้มีสิ่งที่ดีดีเข้ามาในชีวิต ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้จะสอดคล้องกับหลักการทางวิทยาศาสตร์

ที่จะให้มีการเปิดรับและทำจิตใจให้กว้างเพื่อจะได้มีสิ่งที่ดีดีเข้ามาในชีวิต ซึ่งก็จะตรงกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ สอนให้พุทธศาสนิกชนทุกคนรู้จัก ทำดี ละชั่วและทำจิตใจของตนให้ร่าเริงแจ่มใส เป็นต้น

กาลเวลาตรวจสอบดวงชะตา คำถามที่พบบ่อย ๆ ก็คือ การหาแนวทางที่ทำให้สบายใจในยามดวงไม่ดี ก็จะมีวิธีการแก้ไขเรื่องเลวร้ายให้ผ่านพ้นและลุล่วงไป อย่างไรได้บ้าง จึงจะได้เกิดมีพิธีกรรมในการแนะนำให้ประพฤติปฏิบัติกันต่อ ๆ มา แต่ก็มักจะขัดแย้งกับหลักความเชื่อทางศาสนา ที่พุทธศาสนิกชนไทยเชื่อถือกันอยู่แล้ว

สำหรับพิธีกรรมตามหลักฤกษ์ยามในช่วงที่เกิดเคราะห์ี่ไม่ดี นั้น มีอยู่ ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ

๑) พิธีกรรมในการทำดวงพิชัยสงคราม

ดวงพิชัยสงครามนี้ท่านอาจารย์ท่านว่า เป็นดวงมหาอุจจ์ และดวงมหาลาก คือถ้าหากมีเคราะห์ก็จะกลายเป็นดวงมหาอุจจ์ หากหมดเคราะห์ก็จะกลายเป็นดวงมหาลาก หลักการทำก็จะคำนวณดวงชะตาและสวดด้วยคาถา อิติปิโส ๑๐๘ จบ

๒) พิธีกรรมในการบูชาพระเคราะห์

พิธีนี้ค่อนข้างใช้เวลา และเสียค่าใช้จ่ายมาก เพราะต้องเตรียม ข้าวของที่ใช้ประกอบไปด้วย เทียน ๑๐๘ เล่ม รูป ๑๐ ดอก และเทียนประจำชีวิตอีก ๑ เล่ม (เทียนสูงเท่าศีรษะ ใช้เทียนเกินอายุ ๑ เส้น เทียนมงคล ๑ เล่ม ดอกไม้ ๙ สี ๑๐๘ กระถาง ข้าวตอกดอกไม้ บ้างท่านเพิ่มเครื่องบัตร์พลี หรือเครื่องเสวยเข้าไปอีก อาจจะเป็นพวกหัวหมู บายสี แดง ขาว นิมนต์พระ ๙ รูป สวดมนต์ไปตามคาถาของพระเคราะห์ต่าง ๆ ไปตามกำลังของดวงพระเคราะห์ เช่น อาทิตย์มีกำลัง ๖ จบ พระจันทร์มีกำลัง ๑๕ จบ บางรายก็ทำพิธีสงฆ์ และพิธีโหรา แต่พิธีโหราจะใช้ในราชพิธี เช่นพิธีในวันเฉลิมชนมพรรษา หรือพิธีคล้ายวันเกิดของผู้สูงศักดิ์ต่าง ๆ สมัยก่อน ก็คงเป็นบรรดาพระยา ปัจจุบันก็คือ เป็นคนมีเงิน พิธีกรรมทางโหราศาสตร์ มีมานานตั้งแต่สมัยพุทธกาล ในคัมภีร์ธรรมบท เรื่องอายุวัฒนกุมาร มีคนทำนายลูกชายของเพื่อนว่าจะอายุสั้น ภายใน ๓ วัน ๗ วัน ให้ทำพิธีสะเดาะเคราะห์ดวง การทำบุญทำทาน เมื่อทำแล้วไม่ตายและเด็กนั้นมีอายุยืนยาว (พิสมัย ชำนาญคิด, ๒๕๔๗, หน้า ๗๓ - ๗๔)

พิธีทั่วไป หากว่าไม่ได้ทำตามข้อที่ ๑ และ ๒ ที่ได้กล่าวมาแล้ว โหราจารย์ท่านก็จะให้ทำการปล่อยนกลปลอยปลา ทำสังฆทาน ปัจจุบันที่กำลังฮิตมากที่สุดคือ การบริจาคโลงศพให้กับมูลนิธิคนตายในสถานที่ต่าง ๆ หรือสะเดาะเคราะห์กันไปตามพิธีพม่า เช่น หากว่าเจ็บที่เท้าก็ให้ถวายรองเท้า ให้กับพระ หัวแตกก็ให้ถวายร่ม จะถึงแก่ชีวิตก็ให้ไปเติมน้ำมันในบริเวณศาลเจ้าหรือบริเวณวัด ในพิธีดังกล่าวนั้นก็มักจะมีคำถามกันมาบ่อย ๆ ว่าจะได้ผลหรือไม่ บางคนก็บอกว่าได้แน่นอน และบางพวกก็บอกว่าไม่ได้ แต่ความจริงแล้ว ก็ไม่มีใครสามารถบอกได้แน่ชัดว่า จะแก้เคราะห์กรรมต่าง ๆ ได้หรือไม่ สำหรับพวกที่บอกว่าได้ก็จะยกเอาพุทธประวัติมาอ้าง ส่วนหนึ่งที่ไม่เชื่อก็มักจะทำอย่างพุทธพจน์ เรื่องสัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่วและมาทำพิธีสะเดาะเคราะห์ต่อชะตา ก็ไม่พ้นจากความชั่วได้ จะทำความดีกันไปทำไม

การทำพิธีกรรมสะเดาะเคราะห์ต่าง ๆ นั้นเป็นทางออกของการดูฤกษ์ยามดู ได้อย่างแม่นยำ เพราะหากดวงชะตาไม่ดีแล้วพอไปสะเดาะเคราะห์ เมื่อทำแล้วเคราะห์ก็ไม่ร้ายแรงไม่มีโทษ ก็แปลว่า พิธีกรรมนั้นเชื่อถือได้ แต่หากว่าเคราะห์ยังร้ายอยู่อีกก็จะบางเบาลง แปลว่าไม่ผิดทั้งขึ้นทั้งล่อง

วัยเบญจเพส คือ อายุ ๒๕ ปี หรือ ในช่วงอายุ ๕๐ ปี ซึ่งเป็นวัยทอง ธรรมชาติแล้ว คนสองวัยนี้ มักจะทำอะไรผิดพลาดได้ง่าย เพราะคนวัย ๒๕ ปี กำลังย่างเข้าวัยผู้ใหญ่ ร่างกายเจริญเติบโตเต็มที่ ทั้งความคิดและสติปัญญา จึงมีความหุนหันพลันแล่นไม่คิดหน้าคิดหลังให้รอบคอบ จนอาจจะก่อให้เกิด ความผิดพลาด เสียหายร้ายแรงถึงกับชีวิตได้ เพราะธรรมชาติของความเร็วและแรง ย่อมมีทั้งคุณและโทษ ดังนั้นคนวัยนี้จึงมักมีอุบัติเหตุ มีการสูญเสีย มีการตัดสินใจผิดพลาดได้ง่าย ๆ อยู่ตลอดเวลา

ส่วนคนวัย ๕๐ ปี ถือว่าเป็นการย่างเข้าสู่ความชราภาพของชีวิต หรือจะเรียกว่า วัยทองก็ได้ “ทุกอย่างในร่างกายเริ่มที่จะเสื่อมถอย บางรายมีเงินแต่ไม่มีกำลัง ความคิดและความจำเริ่มเลอะเลือน หลงลืมง่าย หงุดหงิดง่าย เห็นอะไรขวางหูขวางตาไปหมด จนทำให้มีเรื่องกับคนอื่นได้บ่อยครั้งเพราะ เข้าใจไม่ทันเขา

คนสองวัยนี้อยู่ในมุมตรงข้ามกัน และหากไปตรวจสอบดวงชะตา มักได้รับการแนะนำให้ สะเดาะเคราะห์ แก่กรรม ไหว้ต้นไม้ บูชาราคู ทำพิธีกรรมไม่ถูกต้องใหญ่โตเกินความเป็นจำเป็น ทำให้ เสียเงินเสียทองจำนวนมาก ซึ่งส่วนมากแล้วก็จะหลงเชื่อและทำไปตามคำแนะนำดังกล่าว โดยไม่ได้ คำนึงถึงหลักของธรรมชาติ เรื่องวัยและสังขาร ที่เกิดขึ้น ตั้งอยู่และเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาไป

หากแนะนำให้ทำบุญให้ทานรักษาศีล ก็ถือว่าเป็นการแนะนำ ให้เข้าวัด และมีความใกล้ชิด กับพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้นซึ่งส่งผลกระทบในทางที่ดีดีกว่าการให้ไป ทำพิธีกรรมที่บิดเบือนออก จากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา บางรายกลัวมากไม่กล้าขึ้นทำตามหมอว่าทุกอย่าง ถึงขนาดเสียตัว ให้หมอก็กังมี” (พิสมัย ชำนาญคิด, ๒๕๔๖ หน้า ๗๔ - ๗๕)

พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (๒๕๔๗, หน้า ๗๕) กล่าวว่า “การแนะนำให้ทำบุญนั้น เห็นด้วย เพราะอย่างน้อยที่สุด การแนะนำให้เข้าวัดทำบุญ ก็ยังดีกว่าแนะนำให้ไปทำบาปกรรมหากการเข้าวัด ทำบุญทำให้เขาได้ฟังธรรม เขาอาจได้รับความรู้ใหม่ ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงชีวิตอย่างยั่งยืนก็ เป็นได้”

เรื่องการทำบุญให้ทาน รักษาศีล หรือทำความดีนั้น ควรทำตั้งนานแล้ว ควรทำทุกวัน ไม่ใช่ ทำตอนดวงไม่ดี เพราะถึงตอนนั้น อาจจะไม่ทันแล้ว หรือในกรณี บางปีจะมีข่าวออกมาเตือนสำหรับ คนที่เกิด ปีมะให้ระวัง จะมีเรื่อง เตือนร้อน ไม่สบายใจ เพราะปีมะในระยนี้ ถึงคราวเคราะห์ จะต้อง มีการสูญเสีย หรือได้รับอุบัติเหตุ ชาวไทยพุทธก็ยังหลงเชื่อ และพากันไปต่อชะตาทำพิธีกรรมใหญ่โต เพื่อให้พ้นเคราะห์กรรม ส่งผลให้เสียเงินเสียเวลาไปกับเรื่องดังกล่าว และหากได้วิเคราะห์ จะพบว่า ทำไม่ถึงออกข่าวว่าคนเกิด ปีชวด ปีฉลูปีขาล ปีเถาะบ้าง หรือเพราะว่าจะมีเพียงปีเดียว และเป็นคน กลุ่มเดียวใน ๑๒ ราศี แต่หากระบุ ลงไปว่าเป็นปี มะ ก็จะได้ ทั้ง มะโรง มะเส็ง มะเมีย มะแม ซึ่งจะได้

ทั้ง ๓ - ๔ ปีมะ ในรอบ ๑ ปี และคนเกิดปีมะมากที่สุด ประชาชนที่กลัวตายก็พากันไปทำบุญสะเดาะเคราะห์ต่อชะตา เสียเงินเสียทอง มากน้อยตามความเชื่อของตนเอง หากเชื่อมากก็เสียเงินมาก ซึ่งการปล่อยข่าวลือดังกล่าว อาจจะเป็นการเรียก ลูกค้าให้คนมารับบริการ มากขึ้น และเป็นการ แสวงหาผลประโยชน์จากความหวาดวิตกของประชาชน และคนที่รำรวย ก็คือ ผู้ประกอบพิธีกรรม นั่นเอง

ผลกระทบของฤกษ์ยามทางด้านพิธีกรรมสะเดาะเคราะห์เสริมดวงชะตา ชาวไทยพุทธมีความเชื่อ ว่า เมื่อทำพิธีสะเดาะเคราะห์ แล้ว ดวงจะดีขึ้น ความทุกข์ก็จะหมดไป จึงทำตามคำแนะนำของคนที่อยู่รอบๆ ฤกษ์ยาม ซึ่งจริง ๆ แล้วก็ไม่มีใครทราบได้อย่างแน่ชัดว่า จะจริงหรือไม่ เพราะต่างกรรมต่างวาระกัน แต่ที่แน่นอน คือเป็นทางออกอย่างหนึ่งของดวงและยังมีเหตุปัจจัยอีกมากมาย ที่จะทำให้เกิดความสบายใจ ไม่ใช่เพียงแค่ทำพิธีอย่างเดียว เป็นต้น

๔.๑.๔ ผลกระทบทางด้านความเชื่อ

การที่มนุษย์เผชิญปัญหาต่าง ๆ และอุปสรรคต่าง ๆ จนทำให้เกิดความเครียด และความไม่สบายใจ ในชีวิตและทรัพย์สิน จนหาทางออกที่จะคลายความวิตกกังวลใจ และหากมีความเชื่อในเรื่องใดก็จะเอาสิ่งนั้นเป็นที่พึ่ง โดยไม่คำนึงว่า จะพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้หรือไม่ และหากจะต้องหาเรื่องที่พิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้ทุกเรื่องมา เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ มนุษย์ก็จะมี ความวิตกกังวลใจมากขึ้น เพราะไม่สามารถหาเครื่องมือชนิดใดมาแก้ปัญหาในชีวิตได้ แต่ความเชื่อที่ไม่มีเหตุผลนั้นถูกนำมาใช้ โดยไม่ได้พิจารณา ความเชื่อนั้นก็จะมี ลักษณะของความมกมาย ไปได้เช่นกัน (พิสมัย ชำนาญคิด, ๒๕๕๖, หน้า ๕๙)

สังคมไทย นิยมความเรียบง่ายและรักสงบ ในยามมีปัญหาจึงมีความเชื่อว่า ปัญหาควรจะได้รับแก้ไขอย่างรวดเร็วไว้ก่อน ดังนั้น จึงมีคนไทยจำนวนมาก ในยามที่มีความทุกข์ จึงหันไปพึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือสิ่งเหนือธรรมชาติ และคนทรงเจ้า หรือหมอดู และพระสงฆ์ ประกอบความไม่แน่นอน ของสถานการณ์รอบ ๆ ตัว จึงทำให้ผู้คนหวัดวิตกมากขึ้นและหันไปพึ่งการตรวจสอบโชคชะตาและดูฤกษ์ยามก่อนที่จะทำการใด ๆ ดีกว่าจะทำไปด้วยความไม่แน่ใจที่จะต้องเผชิญกับความเสี่ยง และความไม่แน่นอนของสถานการณ์

๔.๑.๕ ด้านการเมือง

การเมืองการเลือกตั้ง ก็เป็นอีกด้านหนึ่งที่ฤกษ์ยาม เข้าไปเกี่ยวข้องพบว่าพรรคการเมืองมักมีที่ปรึกษาคอยกำหนดฤกษ์ยาม การลงเลือกตั้งและเลือกเบอร์ ในยามที่ประเทศประสบกับปัญหาการแบ่ง พรรคแบ่งพวก แทนที่จะแก้กันที่เกมการเมืองกับนำความรู้ทางด้าน เวทมนต์ คาถา เพื่อทำให้อีกฝ่ายพลาดเสียที่ “ไม่ได้ด้วยเล่ห์เอาด้วยกล ไม่ได้ด้วยมนต์เอาด้วยคาถา” ดังที่มีข่าวอยู่ในหนังสือพิมพ์เสมอ ที่พากันประโคมข่าว ส่งผลให้ เกิดความเสียหายต่อประเทศ และ ได้รับการดูแล ในต่างชาติ และส่งผลกระทบถึงการลงทุน ทำให้ไม่มีใครกล้ามาลงทุนด้วย เพราะถูกว่า มองว่า ยังเป็นประเทศที่ ด้อยพัฒนา ล้าหลัง

ทุกวันนี้ได้มีการนำเสนอ ข่าว การทำนาย สถานการณ์ของบ้านเมือง “ว่ามีการยุบสภา และจะมีการปะทะ กันอย่างรุนแรง จนกองทัพต้องออกมาปราบปราม และปฏิรูปการปกครอง คำทำนายของโหราทำให้เกิดความหวั่นวิตก คล้ายเป็นการเลือกข้าง และ ได้รับการตอบโต้ของ ฝ่ายรัฐบาล หลายครั้งทำนายผิด แต่ขาดความรับผิดชอบ ยังมีผู้วิเคราะห์ต่อไปว่า หมอดูอาจทำนายในลักษณะ โยนหินถามทาง เพราะอาจมีคนให้ข่าวจากวงในว่าจะมีเหตุการณ์รุนแรงเกิดขึ้น ดังนั้น หมอดูควรใช้สติในการทำนาย” เพราะการทำนายเหตุการณ์ นั้นจะส่งผลกระทบต่อบ้านเมืองและในวงกว้างต่อเศรษฐกิจ สังคม ในจิตใจของประชาชนทำให้เกิดความแตกแยกมากยิ่งขึ้น

๔.๑.๖ ด้านเศรษฐกิจ

พระมหาวิมลชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) (อ้างใน พิสมัย ชำนาญคิด, ๒๕๕๖, หน้า ๕๘) ได้กล่าวว่า “สมัยใดเศรษฐกิจ ไม่ดี คนจะวิ่งเข้าหาโหราศาสตร์” ความเชื่อทางด้าน ฤกษ์ยามสามารถใช้เป็นเครื่องวัดดัชนีผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี หากพบว่ามีผู้บริโภคมากไคร่แสดงว่าประชาชน มีปัญหา มากเท่านั้นทางด้านค่าครองชีพ ก็จะมีการประหยัดกันมากขึ้น

หมอดู มีส่วนในการสร้างงาน สร้างอาชีพ ปัจจุบันคนนิยมประกอบ อาชีพนี้มากขึ้น เรียนกัน ไม่นานก็เป็นหมอดูฤกษ์ยามกันแล้ว บางคนถึงกับตั้งตนเป็นหมอใบ้หวยก็มี ซึ่งสอดคล้องกับอุปนิสัย ของพุทธศาสนิกชนที่รักการเสี่ยงโชค เช่น เล่นการพนัน หวังรวยทางลัดกันบ้าง ทำให้มีคนหลงเชื่อ และฝากความหวังไว้กับ กลางเดือนสิ้นเดือน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อด้านอื่น ๆ ก็ตามมาอีกด้วย “หมอดูน่าจะมีใบประกอบโรคศิลป์ ขนาดคนขับรถยนต์มีใบขับขี่ หมอดูเป็นการรักษาโรคจิตชนิดหนึ่งแต่เป็นโรคจิตโบราณทำไมไม่มีใบประกอบโรคศิลป์” เพราะหากไม่มีคนคอยควบคุมดูแลบ้านเมือง คงจะมีนักพยากรณ์ที่มีแต่ปริมาณแต่ขาดคุณภาพ ซึ่งส่งผลกระทบต่อ สังคม เศรษฐกิจ และ ผลกระทบทางต่างอื่น ๆ ตามมาอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

เจษฎา คำไหล (อ้างใน พิสมัย ชำนาญคิด, ๒๕๕๖, หน้า ๕๘) นักโหราจารย์ ระดับ ๕ ดาว กล่าวว่า “เวลาคนเรามีทุกข์ไม่รู้จะไปทางไหนในระดับต้น ๆ คือ การไป ดูดวงไปดูหมอดู ดวงคือจิ้งหะชีวิต ดวงคือจิ้งหะชีวิตที่ดี ดวงไม่ดีคือจิ้งหะชีวิตไม่ดี” การพูดเช่นนี้ทำให้หลายคนสบายใจ เพราะเป็นการโยนความผิด ไปที่กาลเวลาและดวงดาว บางครั้งมีปัญหากับเจ้านาย และเพื่อนร่วมงาน อย่างรุนแรง ถึงขนาดจะลาออกจากงาน แต่หลังจากการได้ พุดคุยกับโหราจารย์ แล้วเกิดความสบายใจขึ้น ที่เป็นเช่นนี้ เพราะ ดวงดาวมันเดินผิดปรกติ อีกไม่นานก็จะดีขึ้น ส่งผลให้มองโลกเปลี่ยนไป บางคนมาดูเพราะ อยากราบอนาคต และ เพื่อกำหนดทิศทางการลงทุน คล้ายเป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจ

บรรจบ บรรณรุจิ (อ้างใน พิสมัย ชำนาญคิด, ๒๕๕๖, หน้า ๕๗) ให้ความเห็นว่า “ความรู้ทางโหราศาสตร์ไม่ได้เลวร้ายจนเกินไป สามารถคลายทุกข์ได้ มีความแม่นยำ เพราะเป็นความรู้ที่เกิดขึ้นจากการคำนวณสถิติ นำความหมายของดวงดาวซึ่งใครอ่านออกก็สามารถนำความรู้ดังกล่าว

มาช่วยคนได้” บางคนมาดูดวงเรื่องความรัก เพราะมีรักเจ้าเสน่ห์มีคนมาติดพันมากมาย ทำให้ไม่สบายเกรงว่าคนรักจะนอกใจ หมอดูทำนายว่า เป็นเนื้อคู่กัน และคู่กันแล้ว ย่อมไม่แคล้วกันไปไหน ทำให้มีความสบายใจมากขึ้น ยังคงมีหลายเรื่องราวของพุทธศาสนิกชนไทยที่ใช้ฤกษ์ยาม

พระมหาโชควรรณ อากาศโร (อ้างใน พิสมัย ชำนาญคิด, ๒๕๔๖, หน้า ๔๗) กล่าวว่า “มีเพื่อนเป็นนักโหราจารย์ บ่อยครั้งที่เห็นคลีคลายปัญหาให้คนอื่น ก็รู้สึกว่าได้บุญสร้างกุศลไปในงาน อาชีพแต่ก็ยืนยันว่า โหราศาสตร์ควรถูกทำนายโดยผู้ที่มีความรู้จริงเป็นนักพยากรณ์มีอาชีพมากกว่าสมัครเล่นเพราะผลของคำทำนาย มีส่วนต่อความ รู้สึกของผู้มาขอรับคำพยากรณ์อย่างมาก ทั้งด้านที่เป็นบวกและด้านที่เป็นลบ ดังนั้น จึงไม่ใช่เรื่องเสียหาย หากว่าศาสตร์แขนงนี้จะทำให้ สบายใจ เพราะหน้าที่อย่างหนึ่งของฤกษ์ยามคือ การเอาทุกข์ออกจากใจคน

พระเทพวิสุทธิกวี (อ้างใน พิสมัย ชำนาญคิด, ๒๕๔๖, หน้า ๔๘) กล่าวว่า “ถึงแม้โหราศาสตร์ จะ ถูกนำมาแก้ไขปัญหาชีวิตได้ แต่ก็ไม่ได้แก้ไขที่เหตุของปัญหา ดังนั้น จึงไม่สามารถทำให้ความทุกข์หมดสิ้นไปได้ ทุกอย่างต้องมีลำดับขั้นตอนของมัน แต่เพราะความกลัว มีอะไรมาให้ฟังก็ต้องฟังไปก่อนได้ ไม่ได้ไม่รู้ ขอไปฟังไว้ก่อน ฟังแล้วก็สบายใจไปชั่วครู่ชั่วยามก็เอา”

ภิญโญ พงศ์เจริญ (อ้างใน พิสมัย ชำนาญคิด, ๒๕๔๖, หน้า ๔๘) กล่าวว่า “โหราศาสตร์ก็เป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจว่า ตัดสินใจอย่างไร จึงจะอยู่ในครรลองที่ถูกต้องในแนวทางที่ดี ดีกว่าเดินไปบนถนนของความเสี่ยง อย่างไรก็ตาม ธรรมชาติของศาสตร์ก็ยังมีกลุ่มบุคคลจำนวนหนึ่ง ทำให้กลายเป็นศาสตร์ที่ลึกลับและเอาไปปนกับไสยศาสตร์

สรุปว่า ส่วนพิธีกรรมที่จำเป็นต้องมีนั้น ก็เพื่อให้ครบองค์ประกอบของงานมงคลและก่อให้เกิดขวัญและกำลังใจ เพราะในยามที่ดวงไม่ดีนั้น กำลังใจมักจะตกและทำให้ตัดสินใจผิดพลาดได้ เราคงจะหลีกเลี่ยงการทำพิธีกรรมต่าง ๆ นั้นก็คงจะยากเพราะความเชื่อนี้ได้ฝังรากลึกในจิตใจของพุทธศาสนิกชนไทย มาตั้งแต่มีการเผยแพร่เข้ามาของพระพุทธศาสนา ในสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งผลกระทบทางด้านพิธีกรรม ออกเป็น ๒ ส่วน ดังนี้

- ๑) ประเพณีแห่งชีวิต
- ๒) พิธีกรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๕๔ (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖, หน้า ๗๘๘) พิธีกรรม หมายถึง การบูชา แบบอย่างหรือแบบแผนต่าง ๆ ที่ปฏิบัติทางศาสนา

พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนานั้นตั้งอยู่บนรากฐานของสติสัมปชัญญะ เช่นเมื่อเข้าไปในโบสถ์ จุดธูปเทียนถูกต้องใหม่ เริ่มจุดเทียนที่เล่มรูปที่ดอก ท่านต้องจุดเทียนข้างไหนก่อนหลังการกราบต้องกราบเบญจางคประดิษฐ์ ที่ท่านกำหนดไว้ เป็นข้อปฏิบัติก็เพื่อให้รู้ว่า จะได้ประกอบพิธีกรรมด้วย

ความรอบครอบมีสติ อยู่กับตัวตลอดเวลา (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), ๒๕๕๐, หน้า ๑๐๗)

พิธีกรรม หมายถึง พฤติกรรมที่มนุษย์ พึ่งปฏิบัติต่อความเชื่อ ทางศาสนาของตนเอง ไม่ว่าจะ เป็นศาสนาใด ๆ ก็ตามต่างก็มีการปฏิบัติต่อศาสนาของตนเอง ตามความเชื่อและความศรัทธาของ ตนเองในแต่ละศาสนา จึงก่อให้เกิดเป็น “พิธีกรรม” ทางศาสนาด้วยความเชื่อและความศรัทธา (ธงชัย จันทรวงศ์, ๒๕๔๒, หน้า ๑๐๓) พิธีกรรมทาง ฤกษ์ยาม มีมาแล้วตั้งสมัยพุทธกาล และเป็นสิ่งที่เชื่อได้ (พิสมัย ชำนาญคิด, ๒๕๔๖, หน้า ๖๗)

อนึ่งพิธีการ งานมงคลต่าง ๆ จะศักดิ์สิทธิ์และทรงพลังมากขึ้นต้อง การจัดพิธีกรรมเข้าไป เกี่ยวข้องผสมผสาน และหากพิธีดังกล่าวนั้นถูกจัดขึ้นโดยพระสงฆ์ด้วยแล้ว จะยิ่งคงความศักดิ์สิทธิ์ เรียกศรัทธาพุทธศาสนิกชนให้เข้าวัด และสวดแทรกคติธรรมภายหลัง อันนำมาซึ่งการพัฒนาให้วัดนั้น มีความเจริญก้าวหน้า ดังเราจะพบว่าวัดต่าง ๆ หลาย ๆ วัด ทั้งในตัวเมืองและต่างจังหวัด หากวัดไหนมี การประกอบพิธีกรรมหรือดูหมอ วัดนั้นก็จะมีคนเข้าวัดมากกว่าวัดที่ไม่มี

๔.๒ คุณค่าของความเชื่อที่มีผลวัฒนธรรมประเพณี

แม้ว่าพิธีกรรม ก็เป็นเพียงเปลือกนอกเหมือนไม้ และ ไม่ใช่แก่นแท้ของศาสนา แต่เราก็หลีกเลี่ยงพิธีกรรมไปได้เช่นกัน และผู้ที่ประกอบพิธีบางท่าน ก็ไม่ใช่คนที่เข้าใจพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง บางพิธีกรรมก็เป็นปรีศนาธรรมของคนโบราณ ที่ ต้องการจะบอกบางสิ่งบางอย่างให้แก่คนรุ่น หลังให้ทราบ เช่น การเคาะโรงศพเรียกคนให้ลุกขึ้นมาฟังพระสวดมนต์ ก็เป็นปรีศนาธรรมให้คนที่มา ฟังเทศน์หยุดคุยกัน ให้หันมาฟังธรรม เรื่องของพิธีกรรมก็เป็นเรื่องของการผสมผสานวัฒนธรรม ความ เชื่อที่ห้าสืบทอดกันมาในสังคมชาวพุทธมาช้านานแล้ว พิธีกรรมที่สำคัญก็ได้แก่ ประเพณีสำคัญทาง พระพุทธศาสนาหรือจะเรียกว่าเป็นพิธีกรรมเกี่ยวกับชีวิตก็ได้

ผลกระทบของฤกษ์ยามที่เกี่ยวกับประเพณีแห่งชีวิต มักอยู่รอบ ๆ ตัวของมนุษย์เสมอ ทั้ง ๆ ที่ศาสตร์แขนงหนึ่งนี้เดิมมีการเรียนรู้กันเฉพาะในหมู่บ้านชั้นสูงเท่านั้น ปัจจุบันได้มีการขยายวงกว้าง ออกไปในระดับชาวบ้าน และยังคงมีอิทธิพลกับวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ มากกว่า ๙๐ เปอร์เซ็นต์ พิธีกรรมทางฤกษ์ยามถูกนำไปใช้ควบคู่กับการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ของพุทธศาสนิกชนไทย แทบทุกเรื่อง

๔.๒.๑ ความเชื่อวัฒนธรรมประเพณี

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม เพราะมนุษย์อยู่คนเดียวไม่ได้โดยลำพัง มนุษย์โดยปกติแล้วมักอยู่รวม กันเป็นกลุ่มเป็นเหล่า แต่ละพวกก็มีความสัมพันธ์ในหมู่ของตนมี ประเพณี วัฒนธรรม ภาษา ความ เชื่อศาสนาที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน สังคมไทยเช่นเดียวกับสังคมชาติอื่น ๆ มีอยู่ร่วมกันต่างก็ยึด มั่นในประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อที่เหมือน ๆ กัน

วัฒนธรรมในสังคมจะเป็นบรรยากาศสำหรับชีวิตความเป็นอยู่ในสังคม วัฒนธรรม เช่น ความเชื่อ และความสนใจของแต่ละสังคมที่แตกต่างกันออกไป วัฒนธรรมประเพณี ที่แตกต่างกันจะทำให้คนที่อาศัยอยู่ในแต่ละที่แตกต่างกันออกไป

เสฐียรพงษ์ วรรณปก (อ้างถึงใน พิสมัย ชำนาญคิด, ๒๕๔๖, หน้า ๖๐) กล่าวว่า วัฒนธรรมประเพณี เช่น ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ มักจะมีการสอดแทรกคติธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าไปด้วยเสมอ และนั่นคือการผสมผสานทางวัฒนธรรมความเชื่อ ที่มีมาแต่โบราณ ก่อนที่พระพุทธศาสนาจะเผยแพร่เข้ามาก่อนหน้านี้ นั่นเขาก็นับถือผี นางไม้ เทวดากันอยู่ พอพระพุทธศาสนาเผยแพร่เข้ามาก็ ผสมผสานวัฒนธรรม ดังนั้น เวลาที่เราพูดถึงพระพุทธศาสนาเราหมายถึง พุทธวัฒนธรรมหรือ พุทธศาสนาอันบริสุทธิกันแน่ การเกี่ยวข้องกันก็ไม่ใช่สิ่งที่เสียหาย เพราะประเพณีและวัฒนธรรมเป็นเปลือกที่ห่อหุ้มพระพุทธ ศาสนาไว้ไม่ให้ถูกทำลาย เหมือนผลไม้ถ้าไม่มีเปลือกมันก็น่าหมด วัฒนธรรมสำคัญแต่หลักปฏิบัติก็ทิ้งไม่ได้เช่นกัน เช่นแนวทางให้คนเข้าถึงความดับทุกข์ อริยสัจ ๔ มรรคมีองค์ ๘ เป็นต้น แต่ท่านก็ทำทนายให้พิสูจน์คำสั่งสอนของท่านนะ

๔.๒.๒ ประเพณีกับสังคมไทย

คำว่า “ประเพณี” อาจมีความหมายกว้างขวางมาก ดังนั้นนักปราชญ์ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ ประเพณี หมายถึง แบบความเชื่อ ความคิด การกระทำ ค่านิยม ทัศนคติ ศีลธรรม จารีต ระเบียบแบบแผน และวิธีการกระทำต่าง ๆ ที่ทำกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ลักษณะสำคัญของประเพณีคือ เป็นสิ่งที่ปฏิบัติเชื่อถือมานานจนกลายมาเป็นแบบอย่างความคิดหรือการกระทำที่ได้สืบทอดกันมา และยังมีอิทธิพลอยู่ในปัจจุบัน

ประเพณี คือ ความประพฤติของคนส่วนรวมที่ถือกันเป็นธรรมเนียม หรือเป็นระเบียบแบบแผนและสืบทอดกันมาจนเป็นพิมพ์เดียวกัน และยังอยู่ได้เพราะมีสิ่งใหม่เข้ามาช่วยเสริมสร้างสิ่งเก่าอยู่เสมอจะกลมกลืนเข้ากันได้ดี จึงทำให้ประเพณีดั้งเดิมยังคงรูปมีชีวิตอยู่ต่อไปได้ โดยคนในสังคมผู้เจ้าประเพณีไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีอยู่ในทุกยุคทุกสมัย เพราะเป็นการค่อยเปลี่ยนไปทีละน้อยโดยไม่รู้ตัว ประเพณีจะเปลี่ยนมากไปหรือน้อย ก็แล้วแต่ความเป็นไปทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

ประเพณี หมายถึง ขนบธรรมเนียม แบบแผน ที่ได้รับการสืบทอดกันมาจากอดีตบ้าง จากการบัญญัติแต่งตั้งกันขึ้นใหม่บ้างบางครั้งเราจะพบว่าท่านใช้ควบกันว่า “ลัทธิประเพณี” อันหมายความว่าความเชื่อถือได้รับการปฏิบัติสืบทอดกันมานั่นเอง

สรุปว่า ประเพณี ก็คือ ระเบียบแบบแผนของการประพฤติปฏิบัติที่เห็นดีถูกต้อง เมื่อได้ปฏิบัติแล้วได้รับความอบอุ่นใจเป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ และมีการปฏิบัติสืบทอด ๆ ต่อกันมาจากอดีตมาจนทุกวันนี้

๔.๒.๓ ประเพณีวันสงกรานต์

วันสงกรานต์ ถือเป็นประเพณีวันขึ้นปีใหม่ของไทยมาแต่โบราณ เป็นประเพณีที่งดงาม อ่อนโยน เอื้ออาทร และเต็มไปด้วยบรรยากาศของความกตัญญู ความสนุกสนาน ความอบอุ่น และการให้เกียรติเคารพซึ่งกันและกัน สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของความเป็นไทยได้อย่างเด่นชัด โดยใช้น้ำเป็นสื่อในการเชื่อมสัมพันธ์ไมตรี ปัจจุบันแม้ไทยเราจะนับวันที่ ๑ มกราคมของทุกปีเป็นวันขึ้นปีใหม่แบบสากลนิยม แต่ลักษณะพิเศษและกิจกรรมที่คนในชุมชนได้ถือปฏิบัติสืบเนื่องมาอย่างยาวนาน ไม่ว่าจะเป็นการทำบุญทำทาน การอุทิศส่วนกุศลแด่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับ การสรงน้ำพระ การรดน้ำขอพรผู้ใหญ่ การเล่นสาดน้ำ และการละเล่นรื่นเริงต่าง ๆ ล้วนทำให้ชาวไทยส่วนใหญ่ยังถือประเพณีสงกรานต์เป็นปีใหม่แบบไทย ๆ ที่เทศกาลแห่งความเอื้ออาทร เกื้อกูลผูกพันซึ่งกันและกันช่วงเทศกาลสงกรานต์จะตรงกับวันที่ ๑๓,๑๔ และ ๑๕ เมษายนของทุกปี ซึ่งรัฐบาลได้ประกาศให้เป็นวันหยุดราชการต่อเนื่องกัน เพื่อให้ประชาชนที่ทำงานในต่างท้องที่ได้กลับไปยังถิ่นฐานของตน เพื่อไปร่วมทำบุญเยี่ยมเยียนญาติผู้ใหญ่ บุพพการี และเล่นสนุกสนานกับครอบครัว เพื่อนฝูง นอกจากไทยแล้ว หลาย ๆ ประเทศอย่างมอญ พม่า เขมร ลาว รวมถึงชนชาติไทย เชื้อสายต่าง ๆ ในจีน อินเดีย ต่างก็ถือตรุษสงกรานต์เป็นประเพณีฉลองปีใหม่เช่นเดียวกับเรา เพียงแต่ในประเทศไทยได้มีการสืบสานและวิวัฒนาการประเพณีสงกรานต์จนมีเอกลักษณ์อันโดดเด่นกลายเป็นวัฒนธรรมประจำชาติที่มีความพิเศษ จนแม้แต่ชาวต่างชาติก็ยังให้ความสนใจ และรู้จักประเพณีนี้เป็นอย่างดี

สงกรานต์ เป็นประเพณีเก่าแก่ของไทยประเพณีหนึ่งที่สืบทอดมาตั้งแต่สมัยโบราณคู่กับประเพณี ตรุษจีน หรือที่เรียกกันรวม ๆ ว่าประเพณีตรุษสงกรานต์ ซึ่งหมายถึงประเพณีส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ของไทย ก่อนที่จะปรับเปลี่ยนมาใช้ในวันที่ ๓๑ ธันวาคมเป็นวันส่งท้ายปีเก่า และวันที่ ๑ มกราคม เป็นวันขึ้นปีใหม่ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๓ เช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก ในสมัยโบราณ ไทยเราถือเอาวันแรม ๑ ค่ำ เดือนอ้าย เป็นวันขึ้นปีใหม่ ซึ่งคนสมัยก่อนจะถือว่าฤดูเหมันต์ (ฤดูหนาว) เป็นการเริ่มต้นปี ซึ่งจะตกอยู่ราวปลายเดือนพฤศจิกายน หรือธันวาคม ต่อมาก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามคติพราหมณ์ ซึ่งมีรากเหง้ามาจากการสังเกตธรรมชาติ และฤดูกาลผลิต วันขึ้นปีใหม่จึงเปลี่ยนเป็นวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๕ หรือประมาณเดือนเมษายน ซึ่งเป็นการนับปีใหม่ตามเกณฑ์จุลศักราช โดยถือเอาวันมหาสงกรานต์เป็นวันขึ้นปีใหม่

ส่วนคำว่า “สงกรานต์” เป็นภาษาสันสกฤต แปลว่า ก้าวขึ้น ผ่าน หรือเคลื่อนที่ ย้ายที่ หมายถึง เวลาที่ดวงอาทิตย์เคลื่อนจากราศีหนึ่งไปสู่อีกราศีหนึ่งทุก ๆ เดือน เรียกว่า สงกรานต์เดือน ยกเว้นเมื่อพระอาทิตย์เคลื่อนเข้าสู่ราศีเมษ เมื่อใดก็ตามจะเป็นสงกรานต์ปี และเรียกชื่อพิเศษว่า “มหาสงกรานต์” ดังนั้น การกำหนดนับวันสงกรานต์จึงตกอยู่ในระหว่างวันที่ ๑๓,๑๔ และ ๑๕ เมษายน ซึ่งทั้ง ๓ วันจะมีชื่อเรียกเฉพาะดังนี้ คือ

๑. วันที่ ๑๓ เมษายน เรียกว่า มหาสงกรานต์ หมายถึง วันที่ดวงอาทิตย์ก้าวขึ้นสู่ราศีเมษ อีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่ผ่านมาการเข้าสู่ราศีอื่น ๆ แล้วจนครบ ๑๒ เดือน

๒. วันที่ ๑๔ เมษายน เรียกว่า วันเนา หมายถึง วันที่ดวงอาทิตย์เคลื่อนเข้าอยู่ราศีเมษ ประจำที่เรียบร้อยแล้ว

๓. วันที่ ๑๕ เมษายน เรียกว่า วันเถลิงศก หรือวันขึ้นศก คือวันที่เริ่มเปลี่ยนจุลศักราชใหม่ การกำหนดให้อยู่ในวันนี้ นั้นเพื่อให้แน่ใจได้ว่าดวงอาทิตย์โคจรขาดจากราศีมีนขึ้นอยู่ราศีเมษแน่นอนแล้วอย่างน้อย ๑ องศา (MThai โดนใจทุกคลิก, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๗)

ทั้งสามวันนี้ ถ้าหากดูตามประกาศสงกรานต์ อันเป็นการคำนวณตามหลักฤกษ์ยามแล้ว ก็จะมีการคลาดเคลื่อนไม่ตรงกันบ้าง เช่น วันมหาสงกรานต์ อาจจะเป็นวันที่ ๑๔ เมษายน แทนที่จะเป็นวันที่ ๑๓ เมษายน แต่เพื่อให้จดจำได้ง่ายและไม่สับสน จึงกำหนดเรียกตามที่กล่าวข้างต้นดังได้กล่าวแล้วว่า สงกรานต์เป็นประเพณีวันขึ้นปีใหม่ของไทย ซึ่งได้ยึดถือปฏิบัติมาเนิ่นนาน บรรพบุรุษของเราได้กำหนดธรรมเนียมปฏิบัติมาอย่างชัดเจนสืบทอดต่อกันมาจนกลายเป็นวัฒนธรรมประจำชาติ เป็นความงดงาม ซึ่งบ่งบอกถึงคุณลักษณะของความเป็นไทยอย่างแท้จริง เช่น ความกตัญญู ความโอบอ้อมอารี ความเอื้ออาทรทั้งต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ความสนุกสนานรื่นเริง เป็นต้น

๔.๒.๔ ประเพณีการบวช

สำหรับลูกผู้ชายทุกคนแล้ว การบวชเป็นเรื่องสำคัญ เมื่ออายุครบแล้วจะต้องบวช เพื่อประกาศตัวเป็นสาวกของพระพุทธเจ้า การบวชจึงถือว่าเป็น ประเพณีที่จำเป็น เพราะเป็นการตอบแทนคุณบิดามารดา และเป็นการเตรียมตัว เริ่มต้นชีวิตใหม่ เพราะต้องมีความพร้อมทั้งกายใจจึงจะบวชได้ คำว่า บวช มาจากศัพท์ว่า ปะวะชะ แปลว่า งดเว้น ในสิ่งที่ควรงดเว้น คือ เว้นจากกิจบ้านการเรือนแล้ว มาบำเพ็ญเพียรทำกิจในพระศาสนา เช่นมีการสวดมนต์ ภาวนา และยังมีความเชื่อในเรื่องวันมงคลโดยเฉพาะงานบวชนั้นเราไม่สามารถทำเพียงคนเดียวได้ จึงได้มีฤกษ์ยามเข้ามาเกี่ยวข้องก็เพื่อให้มีการนัดหมายและมาประชุม โดยพร้อมเพียงกันหากเราบอกว่าเป็นฤกษ์ยามทุกคนก็ไม่กล้าขัด และ ฤกษ์ยามยังส่งผลให้ พิธีกรรมต่าง ๆ มีความราบรื่น สะดวก มากยิ่งขึ้น ฤกษ์ยามจึงเป็นกุศโลบายที่แฝงแนวคิด คติความเชื่อเรื่องความสามัคคีไว้ในงานมงคลอีกด้วย หากพุทธศาสนิกชนไทยมีความเข้าใจในทำนองนี้แล้ว ทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นเจ้าภาพ หรือแขกผู้มาร่วมงานและ ผู้ประกอบพิธีกรรม เป็นต้น

ในทัศนะของผู้วิจัย เห็นว่า หากฤกษ์ยามได้รับมานั้นมีความยุ่งยากและซับซ้อนจนยากแก่การนำไปปฏิบัติแล้ว หากเราเลือกฤกษ์ยาม ที่สะดวก ที่พร้อมทุกฝ่ายแล้วทำทันที ก็ถือว่าเป็นมงคลแต่ตนเองและเจ้าภาพตลอดจนผู้มาร่วมงาน เพราะการทำความคิดไม่ต้องดูฤกษ์ยาม ๆ

๔.๒.๕ ประเพณีการแต่งงาน

ประเพณีการแต่งงานก็นับว่าเป็นกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตไม่แพ้การบวชจะต้องมีเรื่องราวของฤกษ์ยามเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย โดยเริ่มเมื่อเกิดความรักขึ้น ทั้งชายหนุ่ม และหญิงสาวก็อยากจะรู้ว่า คนรักของตัวเองมีอุปนิสัยใจคอเป็นอย่างไรและเป็นเนื้อคู่กันไหม และคำถามที่พบได้บ่อย ๆ ก็ล้วนแล้ว

แต่ความรัก และการแต่งงานแทบทั้งสิ้น ส่วนการที่จะเลือกฤกษ์ที่เหมาะสม นั้นส่วนมากแล้วท่านให้ใช้
 ทลิตโทแห่งฤกษ์ เพราะ ฤกษ์นี้ใช้เพื่อการสุขอ การหมั้นหมาย (พิสมัย ชำนาญคิด, ๒๕๔๖, หน้า ๗๑)

คู่รักบางคู่ ไปตรวจสอบดูฤกษ์ยามแล้ว พบว่าการครองรักกันได้เป็นอย่างดี และการนำความ
 รู้เรื่องฤกษ์ยามมาใช้ตั้งแต่เริ่มพิธีกรรม จนกระทั่งเสร็จพิธีและการกระทำดังกล่าว อาจจะได้รับภรรยา
 และการดำเนิน จากคนรอบข้างทำให้งานมงคลต้องกลายเป็นงานแห่งความเบื่อนหาย เพราะต้องอยู่ใน
 ระเบียบวินัย ดูขัดหูขัดตา แยกที่มาเมื่อรอนานก็มีความอึดอัดใจ และเสียเวลา ทำให้งานขาดความ
 เป็นกันเองและไม่สร้างความประทับใจให้กับแขกผู้มาในงาน

เมื่อต้องใช้ฤกษ์ยามมาก ขั้นตอนพิธีกรรมก็ต้องมากตาม ความฟุ่มเฟือยก็มากขึ้นเกินความ
 จำเป็น ซึ่งสวนกระแสพุทธที่นิยมความเรียบง่าย และใช้หลักเรื่อนสามน้ำสี่ในการใช้ชีวิตคู่ มากกว่า
 การจัดพิธีกรรมใหญ่โต แล้วในที่สุดก็อยู่กันไม่ได้นานก็เกิดการอย่าร้างกันไปในที่สุด

การนำฤกษ์ยามมาเป็นตัวกำหนดในการแต่งทุกขั้นตอน ตั้งแต่การทำบุญเลี้ยงพระจนกระทั่ง
 การส่งตัวเข้าหอ เพราะกลัวการอย่าร้าง อาจก่อให้เกิดความเครียดและอึดอัดกับบุคคลหลายฝ่าย
 ดังนั้น ควรทำแต่พอดี เพราะคนสองคนจะอยู่กันได้ตลอดฝั่ง ขึ้นอยู่กับหลาย ๆ องค์ประกอบ ไม่ใช่เรื่อง
 ฤกษ์ยาม เพียงอย่างเดียว

ในทางพระพุทธศาสนามีความเชื่อว่าการที่คนสองคนจะครองคู่อยู่ร่วมกันได้นั้น ต้องมีสาเหตุ
 ปัจจัย ๒ อย่างนั่นก็คือการให้ความช่วยเหลือในปัจจุบัน และการที่เคยอยู่ร่วมกันมาก่อน แต่ปัจจุบัน
 ชายและหญิงนิยมอยู่ด้วยกันก่อนแล้วจึงจะแต่งงาน และมีการประกอบพิธีกรรมในภายหลัง ทั้งหมด
 ขึ้นอยู่กับความพอใจของคนสองคน ดังนั้น ควรทำความเข้าใจว่า ฤกษ์ยามหมายถึง ความพร้อม ไม่ใช่
 ดีที่สุดดังกล่าวไว้ในตอนต้นแล้ว

ดังนั้น ก่อนทำพิธีกรรม ควรรอบคอบและวางแผน การจัดการให้รัดกุมและ ควรเดินทางสาย
 กลางจะไม่เสียประเพณี และงานพิธี ๆ ต่าง ก็จะลุล่วงไปด้วย อีกด้วย

ฤกษ์ยามส่งผลกระทบต่อประเพณีแห่งชีวิต การบวช การแต่งงาน การเกิด ประเพณีการเผา
 ศพ และ ประเพณีวันสงกรานต์พอ สรุปประเด็นได้ ดังนี้ ประเพณีแห่งชีวิต ทำให้เกิดความสามัคคี
 ประองตองในหมู่คณะ และ เป็นการสืบต่อวัฒนธรรมไทย และสืบอายุพระพุทธศาสนา ทำให้ประชาชน
 ไม่ห่างวัด และยังเป็นการอนุรักษ์ประเพณีอันดีงาม ไว้ให้อนุชนรุ่นหลัง ทุกประเพณีควรจัดอย่างพอดี
 และสมเหตุสมผล การนำความรู้เรื่อง ฤกษ์ยามมาใช้อาจส่งผลดีในงานพิธีกรรมดำเนินไปด้วยความ
 ราบรื่น แต่ก็อาจติดขัดไปบ้างแทบทุกเรื่อง หากนำมาใช้มากเกินไป

๔.๒.๖ ประเพณีการเกิด

ชีวิตคนไทยมีความผูกพันกับศาสนามาช้านาน จนทำให้ทุกเรื่องราวของชีวิตหนีไม่พ้นการ
 ผสมผสานสิ่งที่เกิดขึ้นกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์และอำนาจลึกลับได้
 ฝังลึกในจิตใจของพุทธศาสนิกชนไทย จนกลายเป็นกลายเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ

รุ่นสู่รุ่น ทำให้ประเพณีที่จะกล่าวต่อไปนี้ ก็ยังได้รับความนิยมและ มีการสืบทอดการปฏิบัติกรกระทำ สืบต่อมาจนถึงปัจจุบันนี้

ดังนั้นได้มีการกำหนดวันคลอดบุตร โดยการนำความรู้สู่ด้านฤกษ์ยามไปใช้ เพราะเชื่อว่าเด็ก จะได้ดีเป็นใหญ่เป็นโตและมีอนาคตที่ดีในภายภาคหน้าและ ส่งผลให้นักโหราศาสตร์ผู้ที่นิยมการให้ ฤกษ์มีรายได้อย่างงดงามเพราะราคาค่อนข้างสูงส่งผลกระทบต่อบุคคลหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นแพทย์ พยาบาลและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ต้องทำงานไปตามฤกษ์ของเกจิอาจารย์ดัง ๆ มากกว่าความมี เหตุผลของการคลอดบุตรตามช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมเช่น เด็กจะคลอดในวันพรุ่งนี้ แต่ฤกษ์บอกว่า ไม่ดีเป็นกาลกิณี จะส่งผลให้เด็กที่เกิดมา ไม่มีความเจริญก้าวหน้าในอนาคต เพราะดวงชะตาไม่ สมพงศ์กับดวงของพ่อแม่ทำให้ต้องเลื่อนการคลอดออกไปด้วยการฉีดยา อาจก่อให้เกิดอันตรายทั้งพ่อ และแม่ได้ทำให้ฤกษ์ดังกล่าวย่อมจะส่งผลกระทบในด้านที่มีดี ทำให้เกิดความยุ่งยากเดือดร้อนดังที่ ผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้ให้แนวคิดเรื่องฤกษ์มาใช้ในการผ่าตัดทำคลอดพอสรุปได้ ดังนี้

“คนที่ให้ฤกษ์ต้องเป็นคนที่มีความรู้สำหรับการผ่าตัดคลอดลูกผมไม่เคยให้เพราะเวทดาจะมา เกิดเราไปให้ฤกษ์มารมันไม่เหมาะสม” (พิสมัย ชำนาญคิด, ๒๕๕๑, หน้า ๖๙)

“เรื่องทำคลอดมันไม่น่าจะมีเลย เพราะเป็นการบังคับให้เด็กมาเกิด เช่นหากเกิดก่อนกำหนด ร่างกายไม่แข็งแรงและอาจจะไม่ปลอดภัยได้ทั้งแม่และลูก หากถามว่าจำเป็นไหม บอกว่าไม่จำเป็น แต่ไม่ใช่เรื่องเสียหายอะไร ถ้ามีความเชื่อในเรื่องนั้น ๆ” (พิสมัย ชำนาญคิด, ๒๕๕๑, หน้า ๖๙)

“อย่างน้อยที่สุด ก็ทำให้ผู้ที่เชื่อมีความสบายใจ แต่จะดีกว่านั้นมาก ถ้าเราสามารถทำให้เขามี ความเชื่อมั่นในตัวเองแทนการเชื่อคนอื่น สิ่งอื่น เพราะแท้จริงมนุษย์สามารถมีปัญญาที่จะทำให้อยู่ได้ ด้วยตัวเองอย่างเป็นไทย” (พิสมัย ชำนาญคิด, ๒๕๕๑, หน้า ๖๙)

ผู้วิจัยเห็นว่าการนำความรู้ ทางด้าน ฤกษ์ยามการให้ฤกษ์มาใช้ ในการผ่าตัดทำคลอดนั้นควร คำนึงถึง ความเหมาะสมและความปลอดภัย ทุกชีวิต เป็นสำคัญ เพราะความหมายที่แท้ของ คำว่า “ฤกษ์ยาม” คือ ความพร้อมไม่ใช่ ดีที่สุด และควรเดิน สายกลาง จึงจะ ได้ชื่อว่าเป็นผู้ไม่ประมาทและ ยังชื่อได้ว่าเป็น ชาวพุทธที่ดีที่สุดอีกด้วย

๔.๒.๗ ประเพณีการเผาศพ

คำว่า เผาผีวันศุกร์ โคนจุกวันอังคาร แต่งงานวันพุธ คงจะเป็นคำตอบได้ดีถึงผลกระทบของ ฤกษ์ยามที่เกี่ยวกับความเชื่อในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ซึ่งมักจะหลีกเลี่ยง เพราะไม่เป็นมงคล อธิบายว่าวันศุกร์ห้ามเผาผี เพราะเป็นวันที่ดี มีความสุข ห้ามโคนจุกวันอังคารและห้ามแต่งงานวันพุธ สถานที่ให้เช่าแต่งงาน ทำการมงคลทั้งหลายนั้นส่วนมากจะหยุดในวันพุธ ข้อห้ามอันนี้ถือว่าเป็น ประเพณี หากใครฝ่าฝืนในการทำพิธีกรรมในวันดังกล่าวถือว่าเป็นอัปมงคล ทำให้ทำมาหากินไม่เจริญ ก้าวหน้าส่งผลก่อให้เกิดความหายนะ กับตนเองและครอบครัว (พระมหาบรรเทา จันทรส, ๒๕๓๖, (อัสสัมชัญ))

สำหรับการเผาศพนั้น สมภารวัดมีหน้าที่เป็นผู้จัดการกำหนดวัน ที่ปฏิบัติกันสืบ ๆ มา ก็คือจะกำหนดข้างขึ้นให้เผาในวันเลข คี่ และข้างแรมให้เผาในวันเลข คู่ การเผาศพตามประเพณีแต่โบราณนั้นให้เผาเฉพาะวันเลข คี่ เท่านั้น ห้ามเผาในวันเลข คู่ เพราะ วันเลข คี่ เป็นวันเดี่ยว เปรียบเหมือนความตายเป็นปัญหาเฉพาะบุคคล และไม่อยากให้มีคนตายตามไปในช่วงเวลานั้น ๆ (พระมหาประคักดี อคฺคปุณฺโณ (ซึ่งแสง), ๒๕๔๔, หน้า ๘๖)

ทำให้เข้าใจว่า ไม่ว่าจะป็นงานอวมงคลหรืองานมงคลก็ตาม มักจะมีการเชื่อมโยงความเชื่อทางด้านฤกษ์ยามและความเชื่อด้านทางศาสนาเข้าด้วยกัน ซึ่งไม่ต้องไปขัดแย้งกัน อันนำไปสู่การปฏิบัติที่ก่อให้เกิดการแตกความสามัคคีในหมู่คณะ และได้สะท้อนแง่คิดบางอย่างว่าชาวไทยเราผูกพันอยู่กับสิ่งที่ตั้งาม ถูกต้อง โดยไม่คำนึงถึงว่าสิ่งนั้นจะเป็นฤกษ์ยาม หรือศาสนาก็ตาม ก็มักจะได้รับ การปฏิบัติด้วยความเลื่อมใส เคารพ ศรัทธา อยู่ในจิตใจของพุทธศาสนิกชนไทยสืบไป ซึ่งอาจจะ เป็นเพราะหลักการหรือแนวคิดดังกล่าว ไม่ขัดแย้งกับอุปนิสัยของคนไทย ที่ชอบความสงบรักความสามัคคี มีน้ำใจ และนิยมความเรียบง่ายเป็นพื้นฐานนั่นเอง แต่ทั้งหมดต้องเดินอยู่บนทางสายกลางจึงจะได้ชื่อ ว่าเกิดประโยชน์สูงสุด

บางครั้งในความจำเป็นเร่งด่วนไม่อาจจะหลีกเลี่ยงการเผาศพ ในวันศุกร์ เพราะมีความจำเป็น หากต้องเลื่อนออกไปเป็นวันเสาร์ก็จะติดวันพระ ก็อาจเผาศพได้ และเลื่อนต่อไปอีกเป็นวันอาทิตย์ก็ จะไปตรงกับวันขึ้นหรือแรม ๑๔ ค่ำ ที่ห้ามทำการมงคล (พิสมัย ชำนาญคิด, ๒๕๔๖, หน้า ๖๑๕ - ๖๑๖) หากเลื่อนออกไปเพื่อให้ขานรับกับคำกล่าวอ้างดังกล่าว ก็จะส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายที่สูงมากขึ้น ทำให้เสียเงินทองและเสียเวลา “เข้าตำรา คนตายขายคนเป็น” ข้อห้ามดังกล่าวคล้ายดาบสองคม มีพิธีกรรมมากขึ้น เมื่อเผาแล้วก็มีการเก็บกระดูก โดยต้องเลือกวันที่เป็นมงคล ก่อให้เกิดพิธีกรรมตาม มาอีกมากมาย ยกตัวอย่าง งานศพทางภาคเหนือ หลังจากเผาศพแล้ว บางแห่งก็นำไปลอยอังคารที่แม่น้ำ ซึ่งส่วนมากก็จะนิยมทำพิธีกรรมในลักษณะนี้แต่มีบางแห่งอาจจะมีการยิงกระดุกที่ป่นแล้ว ขึ้นสู่ ท้องฟ้าเพื่อให้วิญญาณไปสู่สวรรค์ผลคือเกิดความขัดแย้งกันทางความคิด พระสงฆ์บอกได้ ฤกษ์ยาม บอกไม่ได้ ทำให้เกิดการแตกความสามัคคีงานบุญกลับกลายเป็นงานบาปและหากเป็นเช่นนี้พิธีกรรม ทางฤกษ์ยาม ก็จะเป็นการส่งผลกระทบต่อในด้านที่ไม่ดี ต่อพุทธศาสนิกชนไทยดังนั้นการทำพิธีกรรมควร รอบคอบและวางแผน การจัดงานให้รัดกุมและควรเดินทางสายกลางจะได้ไม่เสียประเพณีและงานพิธี ก็จะไม่ลุล่วงด้วยดี

ฤกษ์ยามส่งผลกระทบต่อประเพณีแห่งชีวิต ประเพณีสงกรานต์ การเกิด การบวช การ แต่งงาน และการเผาศพพอ สรุปรุประเด็นได้ ดังนี้ ประเพณีแห่งชีวิต ทำให้เกิดความสามัคคี ในหมู่ คณะและการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา ทำให้ประชาชนไม่ห่างวัดและยังเป็นการอนุรักษ์ประเพณีอัน ดีงามไว้ให้ชนรุ่นหลังทุกประเพณี ควรจัดให้พอดี สมเหตุสมผล การนำความรู้เรื่องฤกษ์ยามมาใช้ อาจส่งผลดีให้งานพิธีกรรมดำเนินไปด้วยความราบรื่นแต่ก็อาจติดขัดไปแทบทุกเรื่อง หากนำมาใช้มาก เกินความพอดีโดยไม่ได้ดูหลักของเหตุและผลด้วย

สรุปว่า ฤกษ์ยามมีผลกระทบต่อพุทธศาสนิกชนไทยทุกภาคส่วน ดังนั้น การนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการดับทุกข์ ต้องรอบคอบและมีวิจารณญาณในการบริโภค แล้วจะเกิดประโยชน์สูงสุด ควรหลีกเลี่ยงการทำนาย ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและส่วนร่วมโดยเฉาะอย่างยิ่ง การทำนาย ครอบครั้ว ความรัก บุตรชาย หญิง การเมือง และความตาย เพราะคำทำนายดังกล่าวอาจจะส่งผลต่อความเชื่อ จนก่อให้เกิดพฤติกรรมในทางลบ ทำให้เกิดความสูญเสียจนยากแก่การเยียวยาแก้ไขได้

บทที่ ๕

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ศึกษาเชิงวิเคราะห์ความเชื่อฤกษ์ยามตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท ซึ่งการวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเชิงวิเคราะห์ความเชื่อฤกษ์ยาม และ แนวพระพุทธศาสนาเถรวาท ศึกษาผลกระทบเรื่องฤกษ์ยามตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทที่มีความสำคัญเกี่ยวกับสังคมไทย ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้า หาข้อมูลจากหลักฐานเอกสารที่เกี่ยวข้องจาก หนังสือ ตำรา และงานวิชาการต่าง ๆ ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลศึกษาในด้านศาสนา และความเชื่อฤกษ์ยาม จำนวนหนึ่ง ศึกษาวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ศึกษาเชิงวิเคราะห์ความเชื่อฤกษ์ยามตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท นั้นพอสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังต่อไปนี้

ความเชื่อคือ การยอมรับหรือยึดมั่นในสิ่งที่มีตัวตน หรือไม่มีก็ได้ว่าเป็นจริงเป็นการตัดสินใจปรากฏการณ์ ความคิดการกระทำ หรือ ความมั่นใจ เชื่อใจ ไว้ใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เราได้สัมผัสทางอายตนะทั้ง ๖ คือ หู ตา จมูก ลิ้น กาย ใจ โดยไม่จำเป็นต้องมีเหตุผลมาอธิบายเสมอไป ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นเพราะศรัทธาหรือความกลัวที่แอบแฝงอยู่แล้วนำมาซึ่งการแสดงออกทางพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ความเชื่อผิด ๆ เกี่ยวกับฤกษ์ยาม คนทั่วไปทุกวันนี้ยังเข้าใจสับสนและใช้กันไม่ถูกต้อง เมื่อมีการเข้าใจผิดอย่างนี้ การใช้ฤกษ์ก็มีความผิดพลาดอย่างมากมายมหาศาล ก่อให้เกิดผลร้ายและวิบัติตามติดกันมา จนผู้คนหมดความเชื่อถือในเรื่องของฤกษ์ยามว่าไม่เป็นความจริง

แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อความรู้ทางด้านฤกษ์ยาม ได้รับมาจากชั่วอายุคน และ มีความผูกพันใกล้ชิดกับพุทธศาสนิกชนไทยและ มักจะเข้าไป เกี่ยวข้อง กับชีวิต ความเป็นไปของบุคคล ตั้งแต่เกิดจนตาย โดยตรงและทางอ้อม และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ทำหน้าที่คลายทุกข์ได้ และมักจะถูกนำมาเป็นเครื่องมือในระดับต้น ๆ ในการแก้ปัญหาชีวิตเสมอ ๆ เวลาจะเริ่มทำกิจการงานต่าง ๆ นั้น ถ้าพิจารณาแล้วทำให้สบายใจ และไม่ทำให้เดือดร้อนก็สามารถทำได้ แม้บางครั้งจะมีสาระน้อย แต่มีประโยชน์แก่จิตใจก็ทำตามสบาย ขอเพียงอย่าถึงกับเชื่อมั่นคงว่า ถ้าทำไม่ได้ตามฤกษ์ตามยามนั้นแล้วทุกอย่างจะล้มเหลว เพราะจริง ๆ แล้วการดูฤกษ์ยามเป็นเพียงการช่วยให้เกิดความมั่นใจส่วนหนึ่ง เราคงได้ยินติดหูกันมานานแล้ว คนไทยชอบพูดคำที่มีสร้อยซึ่งเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่ง ที่เรามักจะพูดติดปากกันว่า ฤกษ์งามยามดี

ความสำคัญของฤกษ์ยามที่มีผลต่อคนไทยนับว่ามีความสำคัญอยู่ในจิตใจพุทธศาสนิกชนไทย อยู่ไม่น้อยดังนั้น การทำการมงคลต่าง ๆ หรือการประกอบพิธีกรรม ก็มักจะต้องมีเรื่องราวของฤกษ์ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ ดาวฤกษ์ ๒๗ กลุ่ม เรื่องของฤกษ์ก็นับว่ามี ความสำคัญอยู่ งานมงคลพิธี กรรมต่าง ๆ ทางศาสนาแทบทุกพิธีประกอบการทำกิจกรรมที่ ต้องการหวังผลอันเลิศด้วยส่วนมาก แล้ว จะนำไปใช้ในการทำกิจกรรมอันเป็นมงคล และหลีกเลี่ยงการนำไปใช้เพื่อการทำงานอันไม่เป็นมงคล นอกจากฤกษ์ยามจะใช้ในงานมงคลแล้ว ยังนำมาใช้ในการปฏิวัตรัฐประหารกันนับครั้งไม่ถ้วน ตั้งแต่ปี ๒๕๓๕ เป็นต้นมา นักโหราจารย์ที่ให้ฤกษ์จึงเป็นผู้ที่คณะปฏิวัตรัฐให้ความเคารพนับถือและมีความ เลื่อมใสและ ต้องเป็นคนที่มีความรู้ สำหรับการ เปิดเพราะกลุ่มป้ายก็ต้องดูว่าทำอะไรเช่นร้านทอง ก็ ห้ามเอาพระมาเปิด ขึ้นบ้านใหม่ก็ต้องดูวันดีให้กับเขา เช่น วันพุธกับวันพฤหัสบดี ปัจจุบันคนไทยเป็นชน ชาติหนึ่งที่เชื่อถือเกี่ยวกับเรื่อง ฤกษ์ยาม เคล็ดกลาง มาตั้งแต่สมัยโบราณโดยเฉพาะ การทำพิธีอันเป็น มงคลต่าง ๆ เช่น การแต่งงาน จะต้องดูฤกษ์ยามกันตั้งแต่ วันที่ส่งแม่แก่ไปเจรจาขอ วันหมั้น วันทำ พิธีมงคลสมรส

ความเชื่อที่สำคัญของสังคมไทยนั้น ได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากชาติอื่นโดยเฉพาะ วัฒนธรรมอินเดียซึ่งได้รับอิทธิพลผ่านอาณาจักรขอม และมอญ ส่วนความเชื่อในสังคมต่างๆ อาจ เหมือนกันหรือแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละสังคมสำหรับสังคมไทยก็มีความเชื่อ ที่สำคัญ และคนไทยยึดมั่น

ความเชื่อในทางศาสนา ประเทศไทยเป็นประเทศพุทธศาสนาประชากรส่วนใหญ่ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๙๓ นับถือศาสนาพุทธรองลงมาคือ อิสลาม ขงจื้อ คริสต์ ฮินดู และอื่น ๆ ดังนั้นความเชื่อทาง ศาสนาของสังคมไทยส่วนมากคือความเชื่อในทางพุทธศาสนา โดยเชื่อว่าชีวิตเป็นผลของกรรมหรือ การกระทำความกรรมเป็นที่มาของทุกสิ่งทุกอย่าง การเกิดทุกชนิดเกิดจากแรงกรรม ฉะนั้นมนุษย์จึงเกิดมา แต่กรรมตราบไต่ที่มนุษย์ยังมีกิเลสอยู่ มนุษย์ก็จะกระทำความกรรมอยู่ตลอดเวลาทั้งกรรมดีกรรมชั่ว และ กรรมที่มนุษย์ทำไว้นั้นจะยังผลให้มีการเวียนว่ายตายเกิดอยู่ตลอดไป จากการที่พระพุทธศาสนาให้ เสรีภาพในการเลือกเชื่อไม่มีพระเจ้ามาคอยบังคับ แต่เชื่อว่าบุคคลจะได้รับผลจากการกระทำของตน ทำให้ผู้ไม่มีความรับผิดชอบเกรงกลัวต่อผลของกรรมน้อย การประพฤติผิดหลักคำสอนของศาสนาจึง เกิดได้ง่าย นอกจากนี้พุทธศาสนาสอนให้คนเชื่อด้วยปัญญา ปัญหาการขัดแย้งระหว่างศาสนาพุทธใน สังคมไทยกับวิทยาศาสตร์จึงเกิดขึ้นน้อยมาก ความเชื่อของมนุษย์ส่วนใหญ่เกิดจากความสัมพันธ์ ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ เมื่อสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นมีผลต่อวิถีชีวิตมนุษย์ ทั้งให้คุณประโยชน์และให้โทษ แล้วมนุษย์ไม่สามารถค้นหาสาเหตุมาอธิบายได้ ทำให้เกิดความหวาดกลัว สำหรับบริบทของสังคมไทย ในทุกภาคส่วน มีความเชื่อที่หลากหลาย อันเป็นที่มาของความเชื่อและพิธีกรรมตามประเพณี มีธรรม เนียมและรูปแบบการปฏิบัติที่แปลกแตกต่างกันความเชื่อที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทย สามารถแบ่ง ออกเป็นกลุ่มของความเชื่อ การถือฤกษ์ยามยามตีมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อดีคือเกิดความสบายใจใน

การประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ความสัมพันธ์ของฤกษ์ยามสังคมไทย โดยไม่ต้องวิตกกังวลห่วงใย และสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ข้อเสียคือบุคคลที่เชื่อมั่น ฤกษ์ยามตีมากเกินไป จะทำอะไรก็ต้องรอคอยฤกษ์ เมื่อถึงคราวเหมาะที่ควรทำก็ไม่ทำ เพราะยังไม่ได้ฤกษ์ผลประโยชน์ที่ควรได้ก็ไม่ได้ ทำให้เสียไปกับกาลเวลา บุคคลผู้ถือฤกษ์จัด มัวแต่รอคอยฤกษ์คืออยู่ มักจะทำอะไรไม่ทันเพื่อน ดังนั้นควรพิจารณาการดูฤกษ์ยามให้เหมาะสม จึงจะเรียกได้ว่า ฤกษ์ยามดี

ความเชื่อตามหลักพระพุทธศาสนาความเชื่อตามหลักพระพุทธศาสนาที่พระพุทธองค์ทรงสอนให้ใช้ปัญญาพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ก่อนจะเชื่อหรือปฏิบัติ โดยให้ใช้หลักเหตุผลเป็นเครื่องประกอบตรวจสอบทบทวนทั้งเหตุและผลด้วยสติปัญญาของตนเองจนรู้ถ่องแท้ มีคุณหรือโทษ มีประโยชน์หรือไม่มีประโยชน์ ไม่ต้องเชื่อเพราะน่าเชื่อหรือตรงกับความรู้สึกของเรา เพราะว่าหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งเหตุผลและปัญญา โดยพระพุทธเจ้าทรงวางหลักเกี่ยวกับความเชื่อที่ต้องใช้ปัญญาและเหตุผลประกอบไว้ ประการสำคัญ ความเชื่อในพระพุทธศาสนาจัดว่าเป็นความเชื่อที่ได้รับการยอมรับว่ามีเหตุผล เพราะหลักหลักคำสอนในพุทธศาสนาเน้นในเรื่องความจริงอันประเสริฐ และสามารถพิสูจน์ได้ซึ่งมีนักวิชาการทางศาสนาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้

พระพุทธองค์ ทรงชี้ให้เราที่มีความเชื่อมั่นในสมรรถภาพแห่งความเป็นมนุษย์ของเราเองที่จะหยั่งรู้ความเป็นจริงของโลกและชีวิต บรรลุความดีงามที่สุดด้วยสติปัญญา ซึ่งเมื่อบรรลุถึงธรรมนั้นแล้ว ก็จะสามารถขจัดปัญหาความทุกข์ทั้งปวงในชีวิต โดยยึดถือระเบียบวิธีและแนวทางปฏิบัติตามพุทธบัญญัติ ไม่เห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลงพระธรรมวินัยให้เป็นไปตามยุคสมัย เพราะเชื่อว่า พระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้า ทรงสั่งสอนเป็นความจริงสากล มีความเป็นจริงตลอดอนันต์กาล ไม่ว่าใครเข้ามาศึกษาและปฏิบัติตามแนวทางที่พระพุทธเจ้าทรงชี้อย่างจริงจัง ก็จะสามารถรับรู้และเห็นจริง คติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเถรวาทในสังคมไทยยังมีคติความเชื่ออีกสายหนึ่งคือพระพุทธศาสนา คติความเชื่อที่มากับพระพุทธศาสนามีได้มุ่งสนองตอบเพียงแต่ความต้องการในชีวิตประจำวันเท่านั้น แต่ได้พยายามแสวงหาคำตอบเกี่ยวกับชีวิตหลังความตาย หรือสนองความคิดความเชื่อเกี่ยวกับชาติหน้า ที่เป็นเหตุเป็นผลมีหลักปรัชญาที่ซับซ้อน และถือว่าเป็นพัฒนาการขั้นสูงของภูมิปัญญามนุษย์ หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นศาสนาของสังคม ซึ่งในที่นี้หมายถึงว่าพุทธศาสนาได้มีเหตุผลต่อพฤติกรรมของสังคมและการเมือง ตลอดจนถึงความเชื่อของสังคมไทยเป็นอย่างมาก ดังปรากฏอยู่ในประวัติศาสตร์ ตั้งแต่โบราณ

ความเชื่อเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ และได้มีการสืบทอดเป็นมรดกของสังคม แต่การสืบทอดความเชื่อนั้นขึ้นอยู่กับกรอบสนองความต้องการของมนุษย์ในด้านความปลอดภัยจากอำนาจเหนือธรรมชาติเป็นสำคัญ ซึ่งมนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิเสรีภาพในการที่จะเชื่อสิ่งใดก็ได้ ในปัจจุบันความเชื่อของมนุษย์ได้วิวัฒนาการตามความก้าวหน้าของสังคม มีลักษณะแห่งการผสมผสานระหว่างความเชื่อดั้งเดิมกับความเชื่อทางศาสนาที่มีระบบและมีเหตุผลมากขึ้น การยอมรับหรือยึดมั่น

ในสิ่งที่มีตัวตน หรือไม่มีก็ได้ว่าเป็นจริงเป็นการตัดสินว่าปรากฏการณ์ ความคิดกระทำ หรือการปฏิบัติ อย่างใดอย่างหนึ่งเป็นจริงเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงาม และ ทางพระพุทธศาสนาสมเด็จพระบรมศาสดา สัมมาสัมพุทธเจ้าฤกษ์ยามมีมานานแล้วก่อนพุทธกาล และมีความสำคัญต่อประชาชนใน ยุคสมัยนั้น เป็นอย่างยิ่งช่วยทำให้คนคลายความทุกข์ และเป็นเครื่องมือในการ ตอบ ข้อสงสัย เกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ มีความเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาในด้านประวัติความเป็นมาอันยาวนาน มีแหล่งกำเนิดในของ พระเจ้าปเสนทิโกศล เรื่องราวของพระองค์ลีลามเถระ ทรงฝันเห็นภาพประหลาด ๑๖ ประการ จึงทรงตก พระทัย ตรัสเล่าความฝันนั้นให้พราหมณ์ปุโรหิตประจำราชสำนักทำนายพราหมณ์เหล่านั้นกราบทูล เป็นเสียงเดียวกัน ความฝันนี้ร้ายแรงนัก ทำนายว่า พระองค์จะต้องทรงประสบอันตรายสามประการ คือ เสียราชสมบัติ โรคาพยาธิเบียดเบียน หรือสวรรคต ไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่งและทูลถวายคำแนะนำ ให้ทรงทำพิธีฆ่าสัตว์บูชาญ เพื่อ สะเดาะพระเคราะห์ เมื่อพระนางมัลลิกาทรงทราบเหตุการณ์ จึงทูล ให้พระองค์ไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าแทนพระพุทธเจ้าทรงทำนายว่า เหตุร้ายจักมีแน่ แต่มิใช่แก่พระเจ้า ปเสนทิโกศล หรือแวนแคว้นของพระองค์ แต่เหตุร้ายจักมีแก่สัตว์โลกทั่ว ๆ ไป และแก่ศาสนาของ ตถาคตในอนาคตกาล แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของ ฤกษ์ยามและเป็นอีกด้านหนึ่งที่แสดงความ สัมพันธ์ของฤกษ์ยามกับพุทธศาสนา ได้เป็นอย่างดี

หลักธรรมสำคัญทางพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ พระพุทธศาสนาไม่ได้พูดเรื่องฤกษ์ ยามไว้ตรง ๆ แต่ได้มีการกล่าวถึงเรื่อง การล่วงรู้ อดีต อนาคต ของบุคคล ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้ เรียกว่า ญาณ ญาณจึงมีลักษณะเดียวกับการทำนายในฤกษ์ยาม แต่ ต่างกันวิธีทำนาย ซึ่งญาณนั้นจะได้ผลที่ แม่นยำถูกต้องมากกว่าเพราะไม่ได้ใช้หลักของการคาดคะเน แต่ประการใดทั้งสิ้น แต่เกิดจากการฝึก จิต ให้สงบ ระวัง จนปราศจากอาสวะกิเลส ไตใดทั้งสิ้น หากนักโหราจารย์ต้องการทำนายที่แม่นยำ และเที่ยงตรงแล้ว ควรมีความเรื่อง ญาณ ประกอบการทำนายด้วย จึงจะได้ผลสูงสุด

พระพุทธองค์ทรงทำนายเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น ด้วยพระญาณ และความเป็นไปของอำนาจ แห่งกรรมของแต่ละคน อนาคตจะเป็นอย่างไร สามารถทราบได้จากกรรมที่กำลังทำอยู่ในชาติปัจจุบัน ซึ่งจะส่งผลต่อในอนาคตจนสมเจตนาของผู้กระทำ กรรมนั้นการทำนายด้วยญาณ เป็นนัยแห่งกรรมที่ จะบอกต่อผู้กระทำ ให้ปลงใจให้ได้และหลีกเลี่ยงที่กระทำกรรม หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ สำคัญ คือ ละเว้นชั่ว ทำความดี ฝึกใจให้บริสุทธิ์ เมื่อจำแนกตามชั้นตอนคือ ศีล สมาธิ ปัญญา หรือจะ เรียกว่า เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา

ความเชื่อของพระพุทธศาสนิกชนไทยพระพุทธศาสนาได้กำหนดหน้าที่ของแต่ละบุคคลไว้ อย่างชัดเจน ก็เพื่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม จะพบว่า ไม่มีหลักธรรมใดเลยที่มุ่งเน้นให้พุทธศาสนิกชน ไทยหันไปพึ่งสิ่งอื่นที่อยู่ไกลตัวออกไป และพิสูจน์ไม่ได้ในหลักการวิทยาศาสตร์ ดังนั้น พุทธศาสนิกชน ไทยจึงควรมุ่งเน้นพันทุกข์ได้ด้วยการเข้าใจถึงหลักธรรม ที่ทรงค้นพบ ที่มีอยู่มากมายถึง ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นร์ มากกว่าพึ่งในสิ่งอื่นใด ที่พระองค์ไม่ได้ทรงระบุไว้

คุณค่าของความเชื่อฤกษ์ยามตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทในด้านของคุณค่าของความเชื่อที่มีผลด้านพิธีกรรม สังคมไทยมีความผูกพันเกี่ยวกับเรื่องของฤกษ์ยามตั้งแต่เกิดจนกระทั่งถึงตาย นอกจากนี้ยังมีพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องับฤกษ์ยามอีกมากมาย เช่น พิธีกรรมเกี่ยวกับการเกิด โคนผมไฟ โคนจุก ทำขวัญนาค การแต่งงาน ทำบุญต่ออายุ สะเดาะเคราะห์ ตลอดจนพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการตาย ชีวิตประจำวันของของพุทธศาสนิกชนไทย เพราะไม่ว่าจะเป็นการเกิด การแต่งงาน การขึ้นบ้านใหม่ การเลื่อนขั้นชั้นยศ และตำแหน่งงาน และในที่สุดการตายก็หลีกเลี่ยงที่จะมีพิธีกรรมทางฤกษ์ยามเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยไม่ได้ หลายท่านมักนิยมหาฤกษ์ยามที่ดีที่สุด และ เปลี่ยนชื่อในยามที่ประสบปัญหาในชีวิต และเลือกวันที่ถูกโฉลกในการออกรถ ก็มักจะมีการนำ ความรู้ทางฤกษ์ยามเข้าไป เป็นเครื่องมือที่ทำให้บังเกิดความสุข ความมีโชค หรืออย่างน้อยที่สุดก็ทำให้เกิดความสบายใจได้ในระดับหนึ่ง พิธีกรรมทางด้านฤกษ์ยามนั้นได้แฝงไว้ด้วย แนวคิดคติความเชื่อที่สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และส่งผลทางด้านจิตใจของ พุทธศาสนิกชนไทย อยู่ไม่น้อย ขอยกตัวอย่าง เช่น การทำบุญขึ้นบ้านใหม่ แง่คิดทางด้านฤกษ์ยามคือ การเริ่มต้นชีวิตใหม่ การเลือกช่วงเวลาดี ๆ ในการประกอบพิธีการมงคล เพื่อก่อให้เกิดความ เป็นสิริมงคลกับตนเองและ ครอบครัว แฝงแนวคิดทางศาสนา คือ การให้ทาน การรักษาศีล ฟังธรรม

คุณค่าของความเชื่อที่มีผลวัฒนธรรมประเพณี มนุษย์โดยปกติแล้วมักอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นเหล่า แต่ละพวกก็มีความสัมพันธ์ในหมู่ของตนมี ประเพณี วัฒนธรรม ภาษา ความเชื่อศาสนาที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน สังคมไทยเช่นเดียวกับสังคมชาติอื่น ๆ มีอยู่รวมกันต่างก็ยึดมั่นในประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อที่เหมือน ๆ กัน วัฒนธรรมในสังคมจะเป็นบรรยากาศสำหรับชีวิตความเป็น อยู่ในสังคม วัฒนธรรม เช่น ความเชื่อ และความสนใจของแต่ละสังคมที่แตกต่างกันออกไป วัฒนธรรมประเพณี ที่แตกต่างกันจะทำให้คนที่อาศัยอยู่ในแต่ละที่แตกต่างกันออกไป มีผลกระทบต่อกัน พุทธศาสนิกชนไทยทุกภาคส่วน ดังนั้น การนำมาใช้เป็น เครื่องมือในการ ดับทุกข์ ต้องรอบคอบและมี วิจารณ์ญาณในการ บริโภค แล้วจะเกิดประโยชน์สูงสุดควรหลีกเลี่ยงการทำนาย ที่ส่งผลกระทบต่อ สังคมและส่วนร่วมโดยเฉาะอย่างยิ่ง การทำนาย ครอบครัว ความรัก บุตรชาย หญิง การเมือง และ ความตาย เพราะคำทำนายดังกล่าวอาจจะส่งผลต่อความเชื่อ จนก่อให้เกิด พฤติกรรมในทางลบ ทำให้เกิดความสูญเสียจนยากแก่การเยียวยา แก้ไขได้

โดยอาศัยความรู้เรื่องดวงดาวเป็นหลัก และมีความเกี่ยวพัน กับพระพุทธศาสนาอย่างยาวนาน มีธรรมชาติดล้ายศาสนาที่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการคลายความทุกข์ในระดับต้น ๆ ของชีวิตได้เสมอ ในสมัยก่อนก็จะมีพยากรณ์ ทำนาย วัน เดือน ปี เท่านั้นที่ ความจริงแล้วการทำความดี ย่อมทำได้ทุก ๆ เมื่อไม่เลือกกาลเวลาและสถานที่การทำ ความชั่วก็เช่นเดียวกัน แต่การทำ ความชั่วให้เกิดอัปมงคลการทำ ความดีให้เกิดสิริมงคล และความ สุขความเจริญจะเกิดขึ้นแก่คนเราได้ก็ต้องอาศัย การกระทำ ความดีด้วยกาย วาจา และใจ ก็ย่อมเป็นวันดีเป็นฤกษ์ยามดีเสมอ

ฤกษ์ยาม เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการทำนายและพยากรณ์ชะตาของมนุษย์และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของโลก มีการเก็บสถิติและข้อมูลเพื่อเป็นข้อมูลในการพยากรณ์ และ ฤกษ์ยามเป็นวิชาขั้นสูง และมีมาแต่โบราณกาล หลายพันปี การดูฤกษ์ยามยังเกี่ยวข้องกับแสงสว่าง ความมืดและดวงดาว ที่ส่งอิทธิพลให้เกิดการหมุนเวียนต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ทางธรรมชาติ การพยากรณ์เป็นการคาดคะเนคณิตศาสตร์ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตมนุษย์ทั้งทางบวกและลบ

๕.๒. ข้อเสนอแนะ

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเพื่อนโยบาย

๑. ควรที่จะมีการปลูกฝังความเชื่อฤกษ์ยามที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา
๒. ควรจะมีการจัดอบรมให้ความรู้ที่ถูกต้องเพื่อมิให้เกิดความคาดเคลื่อนจากหลักความเชื่อทางพระพุทธศาสนา
๓. ควรที่จะมีการออกใบประกอบวิชาชีพสำหรับผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านฤกษ์ยาม เพื่อป้องกันการแสวงหาผลประโยชน์จากมิจฉาชีพ

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์เรื่อง ศึกษาเชิงวิเคราะห์ความเชื่อฤกษ์ยามตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท ผู้วิจัยมีความเห็นว่า มีประเด็นที่น่าสนใจ ในการที่จะเป็นแนวทางของการศึกษาค้นคว้าต่อไปดังนี้

๑. ศึกษาวิเคราะห์การใช้ฤกษ์ยามของพระสงฆ์ไทยในอดีตและปัจจุบัน
๒. ศึกษาเปรียบเทียบการถือฤกษ์ยามในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับพระพุทธศาสนา มหายาน
๓. ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องฤกษ์ยามที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชน

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ข้อมูลปฐมภูมิ

มหามกุฏราชวิทยาลัย, มูลนิธิ. พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ๙๑ เล่ม ฉบับครบรอบ ๒๐๐ ปี แห่งราชวงศ์จักรี กรุงรัตนโกสินทร์ พุทธศักราช ๒๕๒๕ เล่มที่ ๑๑, ๑๒, ๒๐, ๒๒, ๒๓, ๓๔, ๓๖, ๔๒, ๔๓. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

ข้อมูลทุติยภูมิ

๑) หนังสือทั่วไป

การศาสนา, กรม, กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๓๗). พุทธประวัติ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.

กิ่งแก้ว อรรถาภรณ์. (๒๕๒๐). คติชนวิทยา. กรุงเทพมหานคร : ศุภสภา.

คุณ โทษณ์. (๒๕๓๗). พุทธศาสนากับชีวิตประจำวัน. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

จิราภรณ์ ภัทรากานุกัทร. (๒๕๒๘). สถานภาพการศึกษาเรื่องความเชื่อของคนไทย. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชัย เรื่องศิลป์. (๒๕๒๓). ประวัติสังคมไทยสมัยโบราณก่อนศตวรรษ ๒๕. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ

दनัย ไชโยธา. (๒๕๓๘). ลัทธิ ศาสนา และระบบความเชื่อกับประเพณีในท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ โอ.เอส พรินติ้ง เฮ้าส์.

เดือน คำดี. (๒๕๔๑). ศาสนศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เทพย์ สาริกบุตร. (๒๕๔๓). แนวการอบรมวิชาโหราศาสตร์ไทย. นครปฐม : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

ธวัช ปุณโณทก. (๒๕๓๐). ความเชื่อพื้นบ้านอันสัมพันธ์กับชีวิตในสังคมอีสาน วัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติ ความเชื่อ. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญลือ วันทายนต์. (๒๕๓๙). สังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บุปผา ทวีสุข. (๒๕๔๖). คติชาวบ้าน. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- ประกาศรี สีสหอำไพ. (๒๕๔๓). พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประมวล คิดคินสัน. (๒๕๒๑). คติชาวบ้าน การศึกษาในด้านมานุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพรวพทยาอินเตอร์เนชั่นแนล,
- ปราณี วงษ์เทศ. (๒๕๔๑). ความเชื่อและระบบความเชื่อในสังคมไทย ในศิลปะการละเล่นและการแสดงพื้นบ้านของไทย : คติความเชื่อ. รวบรวมและจัดพิมพ์โดย บัณฑิตวิทยาลัย. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ปริญญา นิมสกุล. (๒๕๓๒). โหราศาสตร์เรียนด้วยตนเองฉบับเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จงเจริญ.
- ผกา ดิสองเมือง. (๒๕๔๔). พุทธศาสน์. มหาสารคาม : ฝ่ายวิทยาพัฒนาสถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- พระญาณวโรดม. (๒๕๓๓). ศาสนาต่าง ๆ. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- พระเทพเวที (ป.อ. ปยุตโต). (๒๕๓๘). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- _____. (๒๕๕๗). พุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (๒๕๔๒). พุทธธรรม ฉบับขยายความ. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- พระพลพล พลโรจโน (ชูรัตน์). (๒๕๕๒). ความเชื่อเรื่องคาถาอาคมในพระพุทธศาสนาเถรวาท. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี). (๒๕๔๗). ธรรมะดับความร้อน. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อรุณอมรินทร์.
- พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต). (๒๕๓๔). พุทธศาสนากับปรัชญา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- พระยาปริรักษ์เวชการ. (๒๕๕๑). ความรู้เกี่ยวกับโหราศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มิตรสยามการพิมพ์.
- พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ จิตถาโณ). (๒๕๓๙). พระธรรมเทศนานานาสาสนธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรุงเทพมหานคร ๑๙๘๔ จำกัด.
- พระอริยานุวัตร (เขมจารีเถระ). (๒๕๓๖). คติความเชื่อของชาวอีสาน ใน วัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ. รวบรวมและจัดพิมพ์โดย มหาบัณฑิตวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- พิฑูร มลิวรัลย์. (๒๕๒๘). คู่มือการศึกษาพระปฐมสมโพธิกถา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.

- พิศมัย ชำนาญคิด. (๒๕๔๖). พรหมชาติฉบับปรับปรุงใหม่. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แสงดาว
สร้อยทอง.
- มณี พะยอมยงค์. (๒๕๓๖). ความเชื่อของคนไทยในวัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ. จัดพิมพ์โดย
บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยศ สันติสมบัติ. (๒๕๔๐). มนุษย์กับวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.
- ระวี ภาวิไล. (๒๕๒๗). การศึกษาเพื่ออยู่เป็นสุขและบทความอื่น ๆ. เชียงใหม่ : ทิพย์เนตรการพิมพ์.
ราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๔๖). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร :
บริษัทนามมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ จำกัด.
- วศิน อินทสระ. (๒๕๑๘). จริยศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เม็ดทราย.
- วาสนา จันทภาษา. (๒๕๑๘). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับโหราศาสตร์ไทย. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท.
วิลาสินี ไตรวิจิตร. (๒๕๔๒). ดวงชะตา. กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา.
- ส.พลายน้อย. (๒๕๔๗). สิริมงคล. กรุงเทพมหานคร : เยลโล่การพิมพ์.
- สมเจตน์ แสงคำ ณ เวียงกำพูน. (๒๕๔๖). ฮวงจุ้ยไทยชัยภูมิศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : วันเวลาด์.
- สมเด็จพระญาณสังวร (สุวฑฺฒโน). (๒๕๔๐). หลักพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหา
มกุฏราชวิทยาลัย.
- สมบัติ จำปาเงิน. (๒๕๔๕). ฤกษ์ยาม ยามดีช่วงแห่งวันและเวลาอันเป็นสิริมงคล. กรุงเทพมหานคร :
แอล.ที.เพรส.
- สมภาร พรหมทา. (๒๕๔๑). พุทธปรัชญากับปัญหาจริยศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ. (๒๕๔๓.). โหราศาสตร์นานาชาติ. นครปฐม : โรงพิมพ์มหามกุฏราช
วิทยาลัย.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. (๒๑๔๐). คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ ๒.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- เสฐียร พันธรังษี. (๒๕๔๒). ศาสนาเปรียบเทียบ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุขภาพใจ.
- เสาวลักษณ์ อนันตคานต์. (๒๕๔๖). คติชนกับศาสนา. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- แสง จันทร์งาม. (๒๕๑๒). พุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทวีพิมพ์ดี.

๒) บทความในวารสาร

คอลัมน์ หน้าต่างศาสนา. ข่าวสด. วันที่ ๓ อาทิตย์ สิงหาคม ๒๕๕๗.

ประทุม ชุ่มเพ็งพันธ์. (๒๕๒๑). พื้นฐานวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคใต้. ศิลปาคร. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒๑ มกราคม

๓) บทความในเว็บไซต์

ไพบูลย์ อุดม. บทความอิสระนักจิตวิทยากับทฤษฎีความเชื่อนักจิตวิทยากับทฤษฎีความเชื่อ. เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๖, ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๑.

DD108.com. ความหมายของฤกษ์ทั้ง๙แฉะ วันจุมลอยฟู. ๔ สิงหาคม ๒๕๕๗.

<http://www.dd108.com/horoscope/viewtopic.php?postorder=desc&t=15001> 4 August 2557.

Mthai. โดนใจทุกคลิก.ความเชื่อเรื่องเวลาและฤกษ์ห้ามแต่ง. ๔ สิงหาคม ๒๕๕๗.

<http://horoscope.mthai.com/horoscope-lover/5903.html> 4 August 2557.

คอลัมน์ หน้าต่างพระพุทธศาสนา

<http://www.ittipathan.com> เข้าถึงข้อมูลวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๒.

๔) วิทยานิพนธ์

กัญชัช ศศิธร. (๒๕๔๑). “บทบาทของหมอดูในสังคมไทย : กรณีศึกษาเฉพาะเขตกรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์.

จรัส เพชรทับ. (๒๕๔๕). “ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลังของชาวบ้าน อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

บุษบา มณีวรรณ. (๒๕๓๘). “การวิเคราะห์กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างหมอดูอาชีพต่างกับบุคคลต่างฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจ ในเขตกรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์ธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

บุญชัย มาลัยศิริวัฒน์. (๒๕๓๓). “โหราศาสตร์กับนโยบายศาสตร์ : ศึกษาการนำโหราศาสตร์เข้ามาช่วยในการตัดสินใจของนักบริหาร”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภิญโญ พงศ์เจริญ. (๒๕๔๓). “บทบาทของโหรในสังคมไทย”. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ปัทมากร บุลสถาพร. (๒๕๓๙). “ความรู้ในตำราพรหมชาติ”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- พระประเสริฐ ชูตินโร. “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องไสยศาสตร์กับพระพุทธศาสนาตามทรรศนะของ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (๒๕๔๒)”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิต วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาประศักดิ์ อคฺคปณฺณ. (๒๕๔๔). “ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์กับกฎแห่งกรรมของชาวพุทธไทย ในปัจจุบัน”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระฐานพลศักดิ์ กลโล (สมดี). (๒๕๔๙). “ความสัมพันธ์เรื่องการตายแล้วเกิดกับการดำเนินชีวิตตาม ปรัชญาเถรวาท”. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระมหามนตรี วัลลภ. (๒๕๔๒). “อิทธิพลของวัดมุงคลที่มีต่อสังคมไทย”. วิทยานิพนธ์พุทธ ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสมคิด เสือกะ. (๒๕๔๓). “จริยธรรมในอาชีพโหราศาสตร์”. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหา บัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระมหาสุวรรณ เคลือบสุวรรณ. (๒๕๔๐). “การศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่อการไปวัดในวันพระ ของพุทธศาสนิกชนกับการไปโบสถ์ในวันอาทิตย์ของคริสตศาสนิกชน : ศึกษาเฉพาะกรณีวัด มหาธาตุยุวราชรังสฤษฎ์กับคริสตจักรแสงสว่าง”. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พีไลรัตน์ รุจิฉนิชกุลย์. (๒๕๒๔). “การศึกษาปัญหาสุขภาพจิตของผู้มารับบริการจากหมอดู : ศึกษา เฉพาะกรณีผู้มารับบริการบริการจากหมอดูของสมาคมโหราแห่งประเทศไทย”. วิทยานิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ฤทัย โชคไพศาลนุกูล. (๒๕๔๒). “ความเชื่อเรื่องดวงของข้าราชการ : ศึกษาเฉพาะกรณีกระทรวง ยุติธรรม”. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร ศาสตร์.
- สมชิต (มลิวลัย) ชีพุดม. (๒๕๕๑). “ความเชื่อทางโหราศาสตร์ ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต : ศึกษา เฉพาะกรณีชุมชนบางเตยล่างกรุงเทพมหานคร”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- อารีรัตน์ ทองแพง. (๒๕๔๗). “บทบาทนักศึกษาและหมอดู : ศึกษาเฉพาะกรณี นักศึกษามหาวิทยาลัย รามคำแหง”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย รามคำแหง.

วณฤดี วิวัชฎริ. (๒๕๕๔). “ศึกษาพฤติกรรมความเชื่อชาวพุทธที่สนใจโหราศาสตร์ที่มีต่อหลักโหราศาสตร์ และหลักศรัทธา ๔”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ภาคผนวก

มหาจุฬาราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ก
ดัชนีคำศัพท์

คำศัพท์	ความหมาย
โจโรฤกษ์	แปลว่า โจร ผู้ปล้น ผู้ลักขโมย นักเลง ผู้ใช้กำลัง ผู้ทำลายล้าง ผู้กล้าหาญมีอำนาจ ผู้ว่องไว มีพระอังคารเป็นูรักษาฤกษ์ ฤกษ์บาททั้ง ๔ ไม่รวมอยู่ในราศีเดียวกัน คาบเกี่ยวอยู่ ๒ ราศีเป็น “ฉินทฤกษ์” คือ ฤกษ์ตัดจุก ฤกษ์ขาดแตก คือ โดยเฉพาะบาทแรกของต้นราศีนั้น เป็นฤกษ์บาทที่ร้ายแรงมากกว่าบาทอื่น เป็นฤกษ์ที่ร้ายแรงมาก ไม่ควรให้ฤกษ์มงคล
ฉินทฤกษ์	คือ ฤกษ์แตก ฤกษ์ขาด เช่น อังกฤษคืนเอกราชให้อินเดียตอนเที่ยงคืน อินเดียแตกเป็นเสียง ๆ เลย ฤกษ์นี้เป็นฤกษ์ไม่ดี
ทลิตโทฤกษ์	แปลว่า ผู้มีกน้อย ผู้ต้องเหน็ดเหนื่อย ต้องรับผิดชอบสูง ฤกษ์ นี้เป็น ฤกษ์ของ “ซูซก” มีพระอาทิตย์เป็นูรักษา ฤกษ์ บาทฤกษ์ทั้ง ๔ อยู่ในราศีเดียวกันเป็น “บูรณะฤกษ์” คือฤกษ์ที่เต็มโดยสมบูรณ์ คือฤกษ์ที่ไม่ขาดแยก แดกบาทฤกษ์ไปอยู่คนละราศี และเรียกว่า จัดตฤกษ์ หรือ ชันธฤกษ์
เทวีฤกษ์	ได้แก่ ฤกษ์ที่ ๖.๑๕ และ ๒๔ เรียกว่า เทวีฤกษ์ แปลว่า นางพญา ความงามหรูหรา ความมีเสน่ห์ โชคลาภ และการสมความปรารถนา มีพระพฤหัสบดีเป็นูรักษาฤกษ์ บาทฤกษ์ทั้ง ๔ อยู่ในราศีเดียวกันเป็น บูรณะฤกษ์ เป็นฤกษ์ที่มุ่งให้เกิดโชคลาภ เป็นฤกษ์ที่เหมาะสมสำหรับ การเข้าหาผู้หลักผู้ใหญ่ การหมั้นหมายและสมรส การส่งตัวเจ้าสาวและเข้าห้องหอ การทำกิจการที่ต้อง การชื่อเสียงและมีเสน่ห์ งานมีเกียรติ งานเชิงศิลปะ ตกแต่งชั้นสูง เปิดร้านค้าอัญมณีเครื่องประดับ ร้านเสริมสวย ตัดเย็บเสื้อผ้า การประชาสัมพันธ์ ลาสีขาบท ขึ้นบ้านใหม่ ขอความรัก งานเพื่อความสงบเรียบร้อย และสารพัดงานมงคลทั้งปวง
เทศาตรีฤกษ์	ได้แก่ ฤกษ์ที่ ๕.๑๔ และ ๒๓ เรียกว่า เทศาตรีฤกษ์ แปลว่า ข้ามห้องถิ่น หญิงเพศยา ผู้ท่องเที่ยว บางคราวเรียกว่า เวสโยฤกษ์ หมายถึง ฤกษ์พ่อค้า แม่ค้า มีพระเสาร์เป็นูรักษาฤกษ์ บาทฤกษ์ทั้ง ๔ อยู่ปลายราศีหนึ่ง และต้นราศีหนึ่งแห่งละ ๒ บาทฤกษ์ คือคาบเกี่ยวอยู่ราศีละครึ่ง คือในราศี พฤษภกับเมถุน, กันย์กับตุลย์ และมกรกับกุมภ์ เป็นฤกษ์ออกแตก หรือ พินทุฤกษ์ หรือ ดินฤกษ์ เป็นฤกษ์ที่เหมาะสมสำหรับ งานการติดต่อการค้าระหว่างถิ่น เกี่ยวกับ ความสนุกสนาน ชักชวนคนให้เข้าและออกเป็นจำนวนมาก เปิดโรงแรมรสพสถานเริงรมย์ ช่องโสเภณี โรงแรม โรงหนัง ตลาดและศูนย์การค้า การประกอบอาชีพนอกสถานที่ อาชีพเร่ร่อน อาชีพที่ต้องย้ายที่อยู่เสมอ

คำศัพท์	ความหมาย
ปุนัพสุ	คือ ฤกษ์นี้เป็นฤกษ์ที่ครองโดยดาวพฤหัสบดี (๕) มีความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับบอทธิ เทพราชินีแห่งท้องฟ้า คำว่า ปุนัพสุมีความหมายตามตัวอักษรว่าคนดีทั้งคู่ หมายถึงเป็นกลุ่มดาวฤกษ์ที่เป็นที่อยู่อาศัยของคนคู่แฝด ถือว่า เป็นกลุ่มดาวฤกษ์ที่ให้ผลดีทีเดียว เฉพาะอย่างยิ่งความมีสติปัญญาและฉลาดไหวพริบและมีรูปร่างที่หล่อเหลา
เพชฌฆาตฤกษ์	ได้แก่ ฤกษ์ที่ ๑๗.๖ และ ๒๕ เรียกว่า เพชฌฆาตฤกษ์ แปลว่า ผู้ทำหน้าที่ฆ่า มีพระราหูเป็นผู้รักษาฤกษ์ ฤกษ์บาททั้ง ๔ แยกขาดกัน และตรงข้ามกับ โจโรฤกษ์ เรียกว่า ตรินิเอก คือ อยู่ปลายราศี ๓ ฤกษ์บาท และ ต้นราศี ๑ ฤกษ์บาท ไม่ควรให้ฤกษ์ในการมงคลเลย เป็นฉันทฤกษ์ (ฤกษ์แตกขาด) เป็นฤกษ์ที่เหมาะสมสำหรับ การฟันฝ่าอันตรายและอุปสรรค ต่อสู้เสี่ยงภัยต่าง ๆ อาสางานใหญ่ ทำกิจปราบปรามศัตรู ตัดสินคดีความ งานที่ใช้การตัดสินใจอย่างเด็ดขาด ประกอบพิธีไสยศาสตร์ ปลุกเสกเครื่องรางของขลัง ลงเลขยันต์ สร้างวัตถุมงคลแบบคงกระพันชาตรี สร้างสิ่งสาธารณะกุศลสงเคราะห์เปิดโรงพยาบาล การรักษาโรคเรื้อรังที่หายยาก ๆ การยาตราทัพเฉลิมอาวุธยุทธภัณฑ์ สร้างโบสถ์วิหารการเปรียญ คล้ายกับ โจโรฤกษ์ แต่ฤกษ์นี้จะแรงกว่า
ภูมิปาโลฤกษ์	ได้แก่ ฤกษ์ที่ ๔.๑๓ และ ๒๒ เรียกว่า ภูมิปาโลฤกษ์ แปลว่า ผู้รักษาแผ่นดิน มีพระพทุธเป็นผู้รักษาฤกษ์ บาทฤกษ์ทั้ง ๔ อยู่ในราศีเดียวกันเป็นบูรณะฤกษ์ เป็นฤกษ์ที่เหมาะสมสำหรับ การมงคลต่าง ๆ งานที่ต้องการความมั่นคงถาวร งานเกี่ยวกับที่ดิน การเกษตร การเช่าซื้อ ก่อสร้าง ปลุกเรื้อน ยกศาลพระภูมิแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ ลาสิกขาบท เปิดอาคารห้างร้าน และสารพัดงานมงคลทั้งปวง
มหัทธโนฤกษ์	แปลว่า คนมั่งมี ผู้รุ่งเรือง เศรษฐี มีพระจันทร์เป็นผู้รักษาฤกษ์ บาทฤกษ์ทั้ง ๔ อยู่ในราศีเดียวกันเป็น “บูรณะฤกษ์”
มาฆะฤกษ์	หมายถึง ผู้มีอำนาจหรือคนใจกว้างสัญลักษณ์ของฤกษ์นี้คือม้า และครองด้วยเกตุ (๙) ตามตำรากล่าวว่ฤกษ์นี้เป็นฤกษ์ที่ทำให้เจ้าชะตาเป็นคนมั่งร่ำรวย และมีลูกหลานที่มีเกียรติและศักดิ์ศรี แต่ก็ไม่เป็นกลุ่มดาวฤกษ์ที่ให้คุณที่สุด สำหรับดวงชะตาชายแล้วฤกษ์นี้จะก่อให้เกิดความยุ่งยากในการมีความสัมพันธ์กับหญิง ในดวงชะตาผู้หญิงแล้วจะเป็นกลุ่มดาวฤกษ์ที่สร้างความอิจฉาริษยาและเป็นศัตรูกับคนอื่น

คำศัพท์	ความหมาย
ราชาฤกษ์	ได้แก่ ฤกษ์ที่ ๘.๑๗ และ ๒๖ เรียกว่า ราชาฤกษ์ แปลว่า ผู้ยิ่งใหญ่ ผู้มีอำนาจวาสนา พระเจ้าแผ่นดิน มีพระศุกร์เป็นผู้รักษาฤกษ์ บาทฤกษ์ทั้ง ๔ อยู่ในราศีเดียวกัน เรียกว่า บูรณะฤกษ์ เป็นฤกษ์เฉพาะกิจการของผู้หลักผู้ใหญ่ ผู้นำกิจการขึ้นไปจนถึงพระราชธา เป็นฤกษ์ที่เหมาะสมสำหรับ งานราชพิธี งานราชการ งานเมือง สร้างที่ประทับ งานที่ต้องการชักจูงให้ผู้อื่นทำตาม การเข้ารับตำแหน่งงาน การแสวงหาชื่อเสียงเกียรติยศ การเข้าหาผู้หลักผู้ใหญ่ งานมงคลสมรสที่ทูลหามีเกียรติ ลาสิขาบท การขึ้นบ้านใหม่ (สามัญชนควรเว้น ถ้าหาฤกษ์ไม่ได้ก็พออนุโลมใช้ได้ เพื่อดวงชะตาและความเหมาะสม) และงานมงคลทั้งปวง
วิสาขะฤกษ์	มีรูปประตู่ที่ประดับประดาเป็นสัญลักษณ์ พฤษภศดิ (๒) เป็นดาวเจ้าฤกษ์ ความหมายของฤกษ์ ก็คือ กิ่งก้านสาขาจะบังคานให้เจ้าชะตาที่มีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับศาสนาแต่เป็นคนชอบทะเลาะวิวาท คนที่ฤกษ์นี้มีอิทธิพลในดวงชะตา ตำราบอกไว้ว่าชอบใช้อำนาจบาตรใหญ่ และเป็นคนชอบข่มขู่คุกคามคนอื่นหนักข้อเกินไปผมของมันก็คือ ฤกษ์นี้จะทำให้เจ้าชะตาต้องพัฒนาความฉลาดไหวพริบและความสุภาพให้มีคุณธรรมเข้าไปบ้างก็จะเป็นประโยชน์มาก
ศรณะฤกษ์	ความหมายของฤกษ์นี้คือ หู สัญลักษณ์ของมันคือ สามง่าม หรือฉมวก จันทร (๒) เป็นดาวเจ้าฤกษ์เป็นฤกษ์ที่ให้เจ้าชะตาเป็นคนมีความมึนขมขื่นธรรมสูง เป็นคนใจบุญ ใจกุศล และเห็นใจคนอื่นหรือเสียสละเพื่อคนอื่น
สมโนฤกษ์	ได้แก่ ฤกษ์ที่ ๙.๑๘ และ ๒๗ เรียกว่า สมโนฤกษ์ แปลว่า (สงบเรียบร้อย นักบวช นักสอนศาสนา) มีพระเกตุเป็นผู้รักษาฤกษ์ ฤกษ์บาททั้ง ๔ อยู่ปลายราศีเดียวกัน แต่บาทฤกษ์สุดท้ายนี้ เป็นนวางค์ขาดสุตราศีพอดิ เรียกว่า จัตตฤกษ์ หรือ ชันธฤกษ์ จึงเป็นจุดที่มีผลเสียให้ เกิดอันตรายต่าง ๆ ในการแข่งขัน ใช้ได้เฉพาะกิจเกี่ยวกับความสงบความสุจริต เป็นฤกษ์ที่เหมาะสมสำหรับ ทำพิธีกรรมทางศาสนา และทางนักบวช เช่น การทำขวัญนาค การอุปสมบท หล่อพระ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เข้ารับการศึกษา และการกระทำทุกอย่าง เพื่อความสงบร่มเย็นเป็นสุข สงเคราะห์ในฤกษ์นี้ได้ เช่น ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ทำบุญต่ออายุ
หัตตะฤกษ์	ฤกษ์นี้หมายถึง มือ จันทร (๒) เป็นดาวเจ้าฤกษ์นี้เป็นฤกษ์ที่ให้ความเฉลียวฉลาดและปฏิภาณแก่เจ้าชะตา แม้จะไม่ค่อยให้รูปร่างหน้าตาที่ติดเนื้อต้องใจแก่ผู้ที่ได้พบเห็นนักต้องตามฤกษ์นี้เป็นของบุคคล ประเภทพ่อค้าวานิชย์ และช่างฝีมือวิชาชีพและบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างมากก็คือ ช่างแกะสลัก ศิลป์ ยารักษาโรคหรือเครื่องประดับโดยทั่วไป

ภาคผนวก ข
เกณฑ์การให้ฤกษ์

ยามอุบากอง หากท่านสนใจในศาสตร์พยากรณ์ หรือได้คลุกคลีกับคนเฒ่าคนแก่ คงได้ยินชื่อนี้มาบ้าง หรือใช้เป็นอยู่แล้ว ผมเองรู้จักยามนี้ตั้งแต่เด็ก ๆ ที่มาที่ไปอาจเหมือนหลาย ๆ ท่าน ถ้าจำสัก ๑๐ - ๒๐ ปีที่แล้ว ช่วงที่มีการเลือกตั้ง ในบัตรแนะนำตัวผู้สมัครใบเล็ก ๆ ด้านหลังจะมีตาราง มีรูปภาพบาท จุดกลม ๆ คล้ายแต้มลูกเต๋า ก็ด้วยเป็นเด็กก็สงสัยว่าคืออะไร เพื่อว่าเป็นเกมจะได้เล่น ก็เลยถามคุณตาเช่นเคย คุณตาก็แนะนำและเปิดให้ดูในตำราพรหมชาติ และก็สอนว่าดูอย่างไร ก็ไม่ยากเลย เพียงรู้จักวัน และดูนาฬิกาหรือรู้เวลาก็ใช้ยามนี้ได้แล้ว นั่นก็เป็นครั้งแรกที่รู้จัก และก็ใช้มาเรื่อย ๆ โดยเขียนเป็นกระดาษเล็ก ๆ ใส่กระเป๋าใส่ตางค์ไว้เพื่อเปิดดูง่าย ๆ ยามอุบากองนี้จะใช้ตอน ดูเวลาเดินทางจะออกรถ พบลูกค้า นำเสนองาน เข้าพบเจ้านาย หรือทำการสำคัญต่าง คือถ้าเลือกเวลาได้ก็จะเลือกตามยามอุบากอง ที่ผ่านมาก็ได้ผลดีน่าพอใจ ขึ้นอยู่กับอยู่ที่การยึดถือปฏิบัติของเราด้วย มาดูต่อถึงที่มาที่ไปของยามอุบากองกันบ้าง ซึ่งข้อมูลจาก ๒ ที่ คือตำราพรหมชาติ และ บทความ - สารคดี ยามอุบากอง โดย รวิทัต ฉบับที่ ๒๕๐๕ ปีที่ ๔๘ ประจำวัน อังคาร ที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๔๕ ซึ่งเขียนอ้างอิงพงศาวดาร ผมขอหยิบยกนำเสนอบางส่วนซึ่งเนื้อหาคล้าย ๆ กัน

คำว่า “อุบากอง” เป็นชื่อนายทหารเอกของพม่า ซึ่งเข้ามาตีไทยในสมัยต้นรัชกาลกรุงรัตนโกสินทร์ นี้เองมีประวัติที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ดังนี้

อุบากอง เป็นนายทหารยศขุนพล ได้คุมกำลังเข้าโจมตี เมืองเชียงใหม่ เมื่อแรม ๑ ค่ำ เดือน ๕ ปีมะเมีย พ.ศ.๒๓๔๐ คราวที่พระเจ้าปะดุง ยก ๙ ทหารมาตีไทยนั่นเอง แต่ด้วยเหตุผลใดไม่ปรากฏ อุบากองถูกฝ่ายไทยจับกุมตัวได้ คราวนั้นพ่อเมืองเชียงใหม่ ได้คุมตัวอุบากองส่งลงมายังกรุงเทพฯ เมื่อขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๖ ปีมะเมีย พ.ศ.๒๓๔๐ สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จึงสั่งให้สอบสวนอุบากองทันที ปรากฏว่า อุบากองเป็นคนไทย เกิดในเมืองไทย เพราะมีพ่อเป็นเชื้อสายพม่า แต่แม่เป็นเชื้อสายคนไทยแถบเมืองธนบุรี พระองค์จึงทรงพระเมตตาพระราชทานเสื้อผ้า และให้นำไปจำขังไว้ที่กุวัดโพธาราม (วัดพระเชตุพนฯ ในปัจจุบัน) ระหว่างที่ อุบากองกับพวกถูกจองจำ คุมขังที่กุวัดโพธิ์ เขาได้สอนตำรายันต์ยามยาตรา ให้กับ พรรคพวก ซึ่งยามนี้ สามารถแหกคุกที่คุมขังได้ เมื่อพรรคพวกสามารถเรียนยามยาตราได้ ตามที่ตนบอกแล้ว อุบากองก็ทำพิธีตามหลักโหราศาสตร์ พอได้ฤกษ์ยามยามดี จึงสามารถพากัน แหกกุวัดโพธิ์ หลบหนีไปได้อย่างปลอดภัย โดยอุบากองกับพรรคพวก พากันหลบหนีไปยังเมือง พม่าได้ แต่ยามที่อุบากองบอกกับพรรคพวกนี้นั้น บังเอิญมีนักโทษพม่า ที่เป็นเชื้อสายไทยบางคน ไม่ได้หลบหนีไปด้วย จึงบอกเล่ากับผู้คุมนักโทษ จึงมีการนำมาเล่าเรียนกัน และให้ชื่อยามยาตรานี้ว่า “ยามอุบากอง” ตามชื่อเจ้าของยามยาตรานั้นเอง อนึ่ง ยามดังกล่าว ปรากฏว่า มีผู้นับถือว่า แม่นยำ ได้ผลจริง ๆ ด้วย จึงศึกษาเล่าเรียนสืบ ๆ กัน มาตราบเท่าทุกวันนี้

ตำราพรหมชาติ ตามพระราชพงศาวดาร รัชกาลที่ ๑ จดไว้ว่า ไทยจับอุบากองเป็นเชลยได้ใน พ.ศ.๒๓๓๘ เมื่อพม่ายกทัพมาล้อมเชียงใหม่ เวลานั้นเชียงใหม่ซึ่งพระยามังร่าวชิรปรากฏการกำแพง

แก้ว (หรือเจ้าหลวงกาวิละ) เป็นเจ้าหลวงอยู่ เวลานั้นเห็นจะตั้งอยู่ที่เวียงป่าซาง ยังมิได้เข้าไปอยู่ในนครเชียงใหม่ ด้วยเป็นนครเก่าร้างมานาน ตามประวัติเมืองเชียงใหม่ว่า พ.ศ.๒๓๓๙ จึงได้ยกจากป่าซางเข้านครเชียงใหม่ ดังนั้น ที่ว่าพม่ายกทัพเข้าล้อมเชียงใหม่ ก็คงจะล้อมเวียงป่าซางนั่นเอง อย่างไรก็ตาม พระราชพงศาวดารรัชกาลที่ ๑ มิได้เล่าถึงศึกครั้งนี้ละเอียดนัก จดไว้แต่เพียงว่า (ตัวสะกดอย่างเดิม) “ลัทธิราช ๑๑๕๗ ปีเกาะสัปตศก ในรัชกาลที่ ๑ เดือน ๕ พม่ายกมาตีเมืองเชียงใหม่ กรมพระราชวังบวรยกขึ้นไปช่วย ตีพม่าแตกไปจับอุบากองนายทับพม่าได้คนหนึ่ง แล้วเจ้าเมืองเชียงใหม่ถวายพระพุทธรูปหิ้งค์ เป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์สำหรับเมืองเชียงใหม่ลงมา” อุบากอง ตกมาเป็นเชลยในเมืองไทย ถูกจำขังอยู่ในคุกหลวง เป็นเวลาถึง ๗ ปี ที่เรียกว่าคุกหลวงเพราะในสมัยนั้นตามวังและบ้านขุนนางสำคัญ ๆ ต่างมีคุกไว้ขังเชลยขังทาส เช่นกัน ตลอดเวลาเจ็ดปีที่อยู่ในคุกอุบากองได้ทำความสนิทคุ้นเคยกับผู้คุมและนักโทษตลอดจนคนไทยชาวบ้านอุบากองได้ทำลูกประจำจากปูนแดงและหินอ่อนทำนองเครื่องรางของขลังชาย ได้เงินมากก็แบ่งให้ผู้คุมอุบากองจึงเป็นนักโทษพิเศษ ผู้คุมยอมให้ไปไหนมาไหนและเที่ยวเตร่นอกคุกได้

อุบากองมียันต์สักติดแขน คงจะเป็นทองแขน เพราะง่ายต่อการดูเพื่อคำนวณ ยันต์นี้ก็คือยันต์ดุกข์ยามที่ต่อมาเรียกกันว่า ยามอุบากองนี้ สันนิษฐานกันว่า ที่สักไว้้นคงเป็นรูปยันต์สี่เหลี่ยม ขมวดเป็นห่วง ๔ มุม อย่างยันต์ทั่ว ๆ ไป และคงมิได้มีตัวเลขคำนวณไว้ชัดเจน ดังที่ปรากฏอยู่ในตำรา มาจนทุกวันนี้ เมื่ออุบากองบอกยันต์ดุกข์ยามนี้แก่คนไทยที่สนิทสนมกัน แล้วจำกันมาต่อ ๆ ท่านคงจดไว้เป็นตำราอย่างเรียบร้อย และด้วยความที่คนไทยมีนิสัยเจ้าบพเจ้ากลอน จึงแต่งคำทายทักออกมาให้คล้องจองกัน อุบากองหนีคุก (ไม่น่าจะใช้คำว่า “แหกคุก” เพราะแหกคุคนั้นหมายถึงต้องมีการต่อสู้ ฝ่าออกมา) เมื่อ พ.ศ.๒๓๔๕ เลขเรียงกันง่ายดี พ.ศ.๒๓๔๕ เกิดศึกพม่ายกมาล้อมเชียงใหม่ อีกครั้งหนึ่ง คราวนี้ล้อมเมืองเชียงใหม่ ซึ่งเพิ่งจะตั้งเมือง “เก็บผักใส่ซาม เก็บข้าวใส่เมือง” เพิ่งจะมั่นคงสมบูรณ์ได้เพียง ๖ ปี อุบากองนี้ เห็นที่จะเกรงกลัวสมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทอยู่เพียงพระองค์เดียว ถูกขังคุกอยู่หลายปีไม่กล้าหนี แต่พอสมเด็จพระบวรราชเจ้าฯ เสด็จยกทัพไปเชียงใหม่ จึงได้ฉวยโอกาสหนี พระราชพงศาวดารรัชกาลที่ ๑ จดเรื่องอุบากองหนีเอาไว้ว่า (สะกดอย่างเดิม) “ในปีนั้นอุบากองนายทับพม่าซึ่งจับมาได้แต่ปีเกาะสัปตศก โปรดให้จำไว้ไม่ประหารชีวิต เพราะจะเอาไว้ไถ่ถามข้อความที่เมืองพม่า ครั้นอยู่มานอุบากองมีวิชาทำลูกแดง ที่คั้นลูกประหลาดชายได้เงินมาก ก็แบ่งให้พศตีทำบำรุงผู้คุมเห็นว่าเป็นบุตรไทยไม่ใช่พม่าแท้ ได้เงินแล้วก็จำแต่ตรวนลอด อุบากองเที่ยวไปค่างไหนก็ได้ จนมีเพื่อนฝูงที่สนิท ก็คิดหนีไปเมืองพม่า ครั้นแจ้งว่ากรมพระราชวังบวรฯ เสด็จไปทางเมืองเชียงใหม่แล้ว ก็ลงเรือน้อยออกทางปากน้ำเมืองสมุทรสงคราม แล่นเลียบไปตามริมฝั่งขึ้นท่าที่สิงขร ทางสิงขรนั้นเดินวันหนึ่ง ก็ตกแดน (เมืองมริด) โปรดให้ติดตามก็ไม่ได้ตัว ลูกแดงนั้นเขาวัวมันทำด้วยปูนแดงบ้าง สีลาอ่อนบ้าง ไม่มีผู้ใดได้วิชาของมันไว้” สำหรับที่มาที่ไป อาจแตกต่างกันบ้างเรื่องความคุดัน ในมุมมองของตำนานเรื่องเล่า และพงศาวดาร ต่อไปก็มาดูเรื่องยามอุบากองกันต่อ ยาม

อุบากอง เท่าที่เห็นจะมีวิธีอ่าน ๓ แบบหลัก ๆ คือใช้วันกับเวลา วัน ขึ้นแรมกับเวลา และใช้ดิถีคำกับเวลา อาจมีแตกต่างที่ช่วงเวลาอยู่บ้างบางตำรา สำหรับรูปแบบตารางที่เคยเห็นจะมี ๒ แบบหลัก ๆ แบบทั่วไป ๗ x ๕ หรือ ๓๕ ช่อง แบบเล็กสุดก็ ๕ x ๕ หรือ ๒๕ ช่อง และซึ่งเท่าที่ดูแบบเล็ก ๆ ก็มาจากแบบเดียวกัน ตัดต่อย่อเพื่อความสะดวก เพราะการการวางจุดศูนย์ หรือกากบาทมีรูปแบบซ้ำกันอยู่

การเดินทางอุบากองแบบ ที่ ๑ (ใช้วัน + เวลา) ยามอุบากองใช้ตารางดังรูป ยามอุบากอง ๑ ซึ่งเป็นแบบตารางที่นิยมใช้ อาจเพราะมีเผยแพร่มากที่สุด จะมีรูปแบบ คือมีวันทั้ง ๗ คือ จันทร์ - อาทิตย์ และช่วงเวลาแบ่งเป็นกลางวัน ๕ ยาม กลางคืน ๕ ยาม โดย ๑ ยามอุบากองเท่ากับ ๒ นาฬิกา (ชั่วโมง) กับ ๔ บาท หรือ ๒ ชั่วโมง ๒๔ นาที โดย ๑ บาท (เวลา) เท่ากับ ๖ นาที ซึ่งจะได้ช่วงรอบเวลาประมาณ ดังนี้

เช้า ๐๖.๐๑ น. ถึง ๐๘.๒๔ น.

สาย ๐๘.๒๕ น. ถึง ๑๐.๔๘ น.

เที่ยง ๑๐.๔๙ น. ถึง ๑๓.๑๒ น.

บ่าย ๑๓.๑๓ น. ถึง ๑๕.๓๖ น.

เย็น ๑๕.๓๗ น. ถึง ๑๘.๐๐ น.

กลางคืน ยามที่ ๑. ๑๘.๐๑ น. ถึง ๒๐.๒๔ น.

กลางคืน ยามที่ ๒. ๒๐.๒๕ น. ถึง ๒๒.๔๘ น.

กลางคืน ยามที่ ๓. ๒๒.๔๙ น. ถึง ๐๑.๑๒ น.

กลางคืน ยามที่ ๔. ๐๑.๑๓ น. ถึง ๐๓.๓๖ น.

กลางคืน ยามที่ ๕. ๐๓.๓๗ น. ถึง ๐๖.๐๐ น.

ก่อนใช้ยามอุบากองนี้ต้องเรียนรู้ ความหมายหรือคำทำนาย สัญลักษณ์ก่อน ซึ่งโบราณได้เรียบเรียงไว้ดังนี้ (ช่องว่าง ๆ หมายถึง ปลอดภัย)

ยามอุบาทว์ - ยามขันธ์

เวลา	เช้า	สาย	เที่ยง	บ่าย	เย็น
กลางคืน	๐๖.๐๑ น. ๐๘.๒๔ น.	๐๘.๒๕ น. ๑๐.๕๘ น.	๑๐.๕๙ น. ๑๓.๑๒ น.	๑๓.๑๓ น. ๑๕.๓๖ น.	๑๕.๓๗ น. ๑๘.๐๐ น.
กลางวัน	๑๘.๐๑ น. ๒๐.๒๔ น.	๒๐.๒๕ น. ๒๒.๕๘ น.	๒๒.๕๙ น. ๑๑.๑๒ น.	๑๑.๑๓ น. ๑๓.๓๖ น.	๑๓.๓๗ น. ๑๖.๐๐ น.
อนาหุตย์	●●●●	×		●●	●●●
อนรณทร	●	●●●●	×		●●●
อนสังคาว	●●	●●	●●●●	×	
อนพช		●●	●●●●	●●●●	×
อนพทหสยส	×		●●	●●●●	●●●●
อนสุกร	●●●●	×		●●●●	●●●●
อนศาว	●	●●●●	×		●●●●

- ศุขย์หนึ่งอย่าพึงจร   แม้ราญรอนจะอัปรา
- สองศุขย์เร่งยาตรา   จะมีลาภสวัสดิ์
- ปลอดศุขย์พุลสวัสดิ์   ภัยพิบัติลาภมี
- กากบาทตัวอัปรีย   แม้จรลีจะอัปรา
- สี่ศุขย์จะพุนผล   แม้จรดลตีหนักหนา
- มีลาภล้นคณนา   เร่งยาตราจะมีชัย

กฎเกณฑ์การให้ฤกษ์ ฤกษ์ยามเป็นสิ่งที่พวกเราทุกคนรู้จักมักคุ้นกันมานาน แต่ฤกษ์ยามก็มีหลายระดับชั้น มีการใช้ตำรากันผิดแผกแตกต่างกันมากมาย แต่สิ่งที่จะเขียนบอกเล่าในวันนี้คือ ฤกษ์ยามในแบบของโหราจริง ๆ นั่นก็คือแบบโหราหลวงใช้กันนั้นแหละครับ

ฤกษ์ยาม แบบนี้ในสมัยโบราณถือว่าเป็นฤกษ์ยามชั้นสูง คนสามัญทั่วไปจะใช้กันไม่ได้ จะใช้ได้ก็แต่เจ้าพระมาทขัตรีย์หรือเจ้านายชั้นสูงเท่านั้น เพราะว่ามันว่าในสมัยก่อนกว่าจะคำนวณดวง ดาวได้ก็ตั้งใช้เวลากันเป็นวัน ๆ แถมการคำนวณและการศึกษาวิชาโหราศาสตร์ชั้นสูงนี้ก็แทบจะคนเล่าเรียนได้ยากนัก จะมีก็แต่โหรในวังหรือก็พระภิกษุผู้ทรงแตกฉานในคัมภีร์โบราณ เช่นสุริยาตร์สารัม เท่านั้น ชาวบ้านทั่วไปแทบจะไม่มีสิทธิใช้ฤกษ์แบบนี้กันได้เลย แต่ชาวบ้านก็มีแต่ฤกษ์ทั่ว ๆ ไปแบบชาวบ้าน ๆ เช่น ยามอุบาทว์ วันและดีติดตามแบบกาลโยคประจำปี ว่าวันไหนดีไม่ดี เป็นต้น ในยุคนี้เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การคำนวณดวงดาวหรือโหราศาสตร์ภาคคำนวณนั้นทำได้ง่ายดายน่ากว่าเดิมมาก เพียงแค่เครื่องคอมพิวเตอร์เครื่องเดียวเท่านั้น อองศาลิปดา ของดาวต่าง ๆ

ก็จะปรากฏออกมาให้เห็นและคำนวณกันได้อย่างง่ายดาย ทำให้หมดปัญหาในเรื่องของการคำนวณรอกออกไปได้

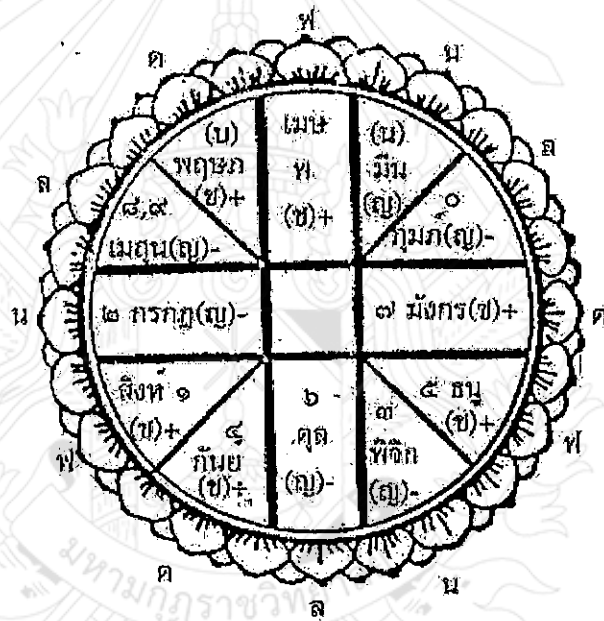
ส่วนโหราศาสตร์ในภาคพยากรณ์นั้น ก็มีตำรับตำราออกมามากมายเรียนกันไม่หวาดไม่ไหวกันเลยทีเดียว แต่ในส่วนของฤกษ์ที่ผมใช้นั้นก็ออกมาจากหลักครุโหรไทยโบราณ ผสมผสานกับหลักโหราศาสตร์แบบพระเวทย์หรือโหราภารตะซึ่งก็เป็นหลักครุของโหรไทยอีกที

หลักเกณฑ์ของการหาฤกษ์แบบนี้ เรียกว่าขั้นครุเลยที่เดียว หากใครศึกษาโหราศาสตร์ (ต้องเป็นวิชาโหราศาสตร์ระบบดวงดาวเท่านั้นนะครับ ไม่ใช่วิชาหมอดูทำนายทั่ว ๆ ไป) ก็ต้องเรียกว่าซ้ำของกันมานานนับสิบปีทีเดียวจึงจะให้ฤกษ์ยามใครต่อใครเอาไปใช้ได้ เพราะวิชาหาฤกษ์ยามนั้นจัดว่าเป็นสุดยอดของวิชาโหรแท้ ๆ เป็นวิชาโหราศาสตร์ขั้นสูงซึ่งศึกษาร่ำเรียนกันยากมาก ๆ แต่เดี๋ยวนี้ผมเห็นหลายคนเพิ่งจะหัดเรียนโหรหรือเรียนหมอดู เรียนไปมาสองสามเดือนก็ตั้งตนเป็นอาจารย์ดูดวงให้ฤกษ์กันแล้ว ซึ่งก็น่าหวาดเสียวกันพอดู

วิชาฤกษ์นั้น เป็นหลักสำคัญในการแก้ไขดวงชาตาหลักหนึ่งซึ่งสำคัญมาก เพราะด้วยฤกษ์ยามที่จะกระทำการมงคลหรือเริ่มกิจการอันใดอันหนึ่งนั้นให้เจริญเติบโต รุ่งเรืองไปได้ตลอดรอดฝั่งนั้นจำเป็นจะต้องใช้ดวงชาตาของเจ้าการ (ที่ต้องทำการนั้น) ผสมผสานกับฤกษ์ที่อยู่บนฟ้าให้เหมาะสมลงตัว โดยดวงฤกษ์ได้ไปทำการแก้ไขจุดเสียในดวงชาตาดวงเดิมของเจ้าการอีกทั้งได้ส่งเสริมให้คุณแก้ดวงเดิมของเจ้าการนั้น ๆ ให้ประกอบกิจการเจริญก้าวหน้าได้อย่างมั่นคง ซึ่งถ้าหากดวงเดิมของเจ้าการไม่ดีหรือมีจุดเสียแล้ว ดวงฤกษ์นี้แหละที่จะช่วยปิดเป้าอุปสรรคหรือช่วยแก้ไขปัญหาใดใดไปได้โดยง่าย แต่หากดวงเดิมมีคุณหนุนนำแล้ว การใดฤกษ์ยามที่ดีก็จะช่วยส่งเสริมให้ไปได้ดียิ่ง ๆ ขึ้นวิชาฤกษ์นั้นเป็นวิชาที่ว่าด้วย กาลและเวลาที่เหมาะสมสำหรับกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งที่เราสามารถจะหวังผล

ตามที่เรารารถานาได้ โดยใช้กฎเกณฑ์ของวิชาโหราศาสตร์ที่ตกทอดสืบท่อมานับพัน ๆ ปี มาแล้วและยังใช้ได้ผลดีเยี่ยมแม้ในปัจจุบัน

แต่ปัจจุบันคนทั่วไปมักเข้าใจผิดคิดเอาเองว่า วันนี้ดีวันนั้นดี เช่นว่า วันที่ ๙ เป็นวันดี วันพฤหัสบดีเป็นวันดี หรือเวลา เช่น ๐๙.๐๙ นาทีเป็นฤกษ์ยามงามดีเป็นต้น ซึ่งผิดกับหลักการของฤกษ์ยามกันไปมากมาอย่างยิ่ง และวันดังกล่าวที่เคยเชื่อหรือยึดถือนั้น ไม่ได้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวิชาโหราศาสตร์แต่อย่างใด และก็ไม่สามารถเชื่อถือหรือรับประกันได้ว่าวันนั้นวันนี้จะดีไปได้ตามที่เรารารถานา หรือความเชื่อแบบหมอดูชาวบ้าน เช่นบอกว่าเกิดวันอังคารแล้วจะต้องทำการมงคลวันศุกร์เท่านั้นเพราะเป็นคู่มิตรกัน นี่ก็ไม่ใช่ฤกษ์อีกเช่นกัน หรือใช้ฤกษ์ระบบอื่นมาปนเปกัน เช่น ปีนี้เป็นปีขงห้ามคนเกิดลัคนาราศีเมษแต่งงาน นี่ก็ไม่ใช่ฤกษ์ หรือวันนี้เป็นวันดีเป็นวันอธิบดี วันธงชัย สามารถทำการมงคลได้ทุกชนิด นี่ก็ไม่ใช่ฤกษ์อีกเช่นกัน

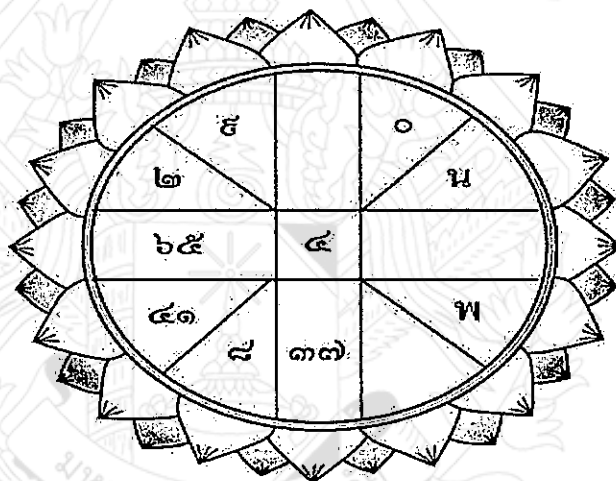
ส่วนอีกอย่างหนึ่ง บางคนก็เชื่อถือฤกษ์ยามกันเหมือนกัน แต่ก็กลับไปยึดเอาเฉพาะฤกษ์บนหรือฤกษ์ยามยามดีของปฏิทินทั่วไป ๆ ระบุว่าวันนี้ดีเป็นมงคล วันนี้เป็นวันอธิบดี วันธงชัย แล้วก็ยึดถือเอาตามนั้น และเริ่มประกอบกิจการไปตามฤกษ์นั้น ๆ ตามปฏิทิน ซึ่งก็ไม่ถูกต้องอีกเช่นกันฤกษ์จริง ๆ นั่นก็คือการนำฤกษ์บน ตามที่เราเห็นในปฏิทินนั้นแหละว่าวันนี้เป็นฤกษ์ดี เป็นมงคล แล้วนำผสมผสานกับดวงชาตาของเรา (ฤกษ์ล่าง) ว่าเข้ากันได้ไหม ตามหลักโหราศาสตร์ ซึ่งก็ไม่แน่ว่า ฤกษ์ดีตาม ปฏิทินที่ว่าดีนั้นแต่เมื่อเอาดวงชาตาเราไปผสมแล้วกลับกลายเป็นฤกษ์ร้ายสำหรับเราก็เป็นไปได้บ่อย ๆ เห็นกันได้แบบซาซันกันทั่ว ๆ ไปส่วนฤกษ์ก็มีรายละเอียดปลีกย่อยอีกก็คือ ดวงฤกษ์ที่เราต้องการนั้นเราจะเอาไปทำอะไร เช่นว่า แต่งงาน ออกกรร ชื่นบ้านใหม่ ลาสึกขาบท ซึ่งก็ได้มีกฎเกณฑ์

เฉพาะเป็นเรื่อง ๆ ไป จำอาแบบสุกเอาเผากินไม่ได้เลยเป็นอันขาด โดยเฉพาะเรื่องฤกษ์ยามนี้ ถือว่าให้คุณให้โทษกันได้แบบเห็นจะจะมีการวัดผลกันมานานถึง ๖๐๐๐ ปีมาแล้ว (เฉพาะของโหราศาสตร์ภาค)

ตัวโหราผู้ให้ฤกษ์เองก็มีตัวบทกฎเกณฑ์และหลักครุ ท่านกำหนดให้มาอยู่แล้ว ว่าต้องใช้กฎเกณฑ์แบบไหน ในเรื่องอะไร และหากกระทำการให้ฤกษ์โดยเจตนาร้ายแก่ผู้อื่น ก็ต้องโดนครุอาจารย์ท่านสาบเช่นกันแบบไม่ได้ผิดได้เกิดกันเลยทีเดียว

ฉะนั้นเรื่องฤกษ์ยามโหราทั้งหลายจึงได้กั๊กกันนักกันหนา บางคนเรียนโหรมานานนับสิบๆปี แต่ไม่กล้าให้ฤกษ์ยาม ก็เพราะกลัวว่าถ้าหากผิดพลาดพลั้งเผลอไปก็จะเป็นโทษแก่ตนเอง ไม่เหมือนการพยากรณ์ดวงชาตาหากผิดพลาดพลั้งเผลอก็ยังจะพอทำเนา ฉะนั้นผู้ให้ฤกษ์จะต้องมีคุณธรรมเป็นหลักใหญ่ จะเห็นแก่อามิสสินจ้างใดใดไม่ได้เลย และผู้ที่ให้ฤกษ์ยามได้ก็ต้องศึกษาวิชาโหราศาสตร์มาไม่น้อยกว่า ๑๐ ปีจึงพอจะให้ฤกษ์ให้ยามกันได้

ราศรีเมษ ๑๓ เม.ย. ถึง ๑๔ พ.ค.

ท่านได้ลาจากพี่น้องหรือญาติสนิท มีความไม่ปกติเกิดขึ้นในหมู่หุ้นส่วนผู้ร่วมงาน ความสันทัดจัดเจนในการทำงานของท่านไม่เป็นที่น่าสนใจของพวกเขา ไม่ควรรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างใด ๆ ในระยะนี้

ราศีพฤษภ ๑๕ พ.ค. ถึง ๑๔ มิ.ย.

ท่านไม่แข็งแรงทำงานต่าง ๆ ได้ไม่ทน แพ้อากาศและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มีอาการไม่ปกติตามข้อกระดูกต่าง ๆ เรื่องยุ่งยากที่ยืดเยื้อเรื้อรังมานาน ๆ จะสิ้นสุดยุติลง ตามสมควรแก่สถานการณ์ ได้เงินสดก้อนหนึ่ง

ราศีมิถุน ๑๕ มิ.ย. ถึง ๑๕ ก.ค.

ท่านได้รับความยุ่งยากวิตกกังวลที่บริวารไปก่อเรื่องทะเลาะวิวาทกับผู้อื่น หรือถูกรุมทำร้าย โดยไม่รู้ตัวของศัตรู แต่ยังมีบริวารพวกหนึ่งนำลาภมาให้อย่างมากมาย ท่านที่เงินไม่พอใช้จะมีฐานะดีขึ้น

ราศีกรกฎ ๑๖ ก.ค. ถึง ๑๖ ส.ค.

ท่านได้รับความสำเร็จในการค้นคว้าหาความรู้ความชำนาญในกิจการของท่านมากขึ้น มีโอกาสได้แสดงความรู้ความสามารถสติปัญญา ถ้ายังขัดสนยากจนอยู่จะมีรายได้สูงขึ้น ทำงานได้มากขึ้น ได้ข่าวดี

ราศีสิงห์ ๑๗ ส.ค. ถึง ๑๖ ก.ย.

ท่านทำอะไรก็ตามได้รับการสนับสนุนจากญาติมิตรและผู้เกี่ยวข้องที่มีขีดความสามารถสูง อาทิตยในราศีของท่านเป็นศรีร่วมทุกข์ทำอะไรมหหวังทุกเรื่อง แต่การใช้จ่ายจะขาดความระมัดระวัง เสียเงินโดยไม่จำเป็น

ราศีกันย์ ๑๗ ก.ย. ถึง ๑๖ ต.ค.

ท่านได้รับสนับสนุนจากผู้มีอิทธิพลในวงการเดียวกัน อาจจะทำการค้าข้ามหน้าข้ามตาผู้ใหญ่ และญาติมิตรสนิทโดยไม่เจตนา แต่เป็นเหตุให้ท่านกลุ้มใจภายหลัง ไม่ควรทำอะไรที่ใช้เวลานาน ๆ

ราศีตุล ๑๗ ต.ค. ถึง ๑๕ พ.ย.

ท่านไม่ได้รับความสะดวกในการดำเนินชีวิตประจำวันต้องอยู่กับที่เป็นเวลานาน อยู่ในที่คับแคบอุดอู้อันน่าเบื่อหน่าย แต่มีความสามารถและสติปัญญาดีมาก ทำกิจการสิ่งใดแล้วสำเร็จเสมอ

ราศีพิจิก ๑๖ พ.ย. ถึง ๑๕ ธ.ค.

ท่านได้ลาภจากทางไกลได้รับไมตรีจิตมิตรภาพจากผู้ที่อยู่ต่างบ้านต่างเมือง มีเกียรติยศชื่อเสียงได้รับการยกย่องอย่างมาก ความช่วยเหลือของท่านแก้ปัญหาให้ผู้ตกทุกข์ได้ยากมีความสุขขึ้นได้เสมอ

ราศีธนู ๑๖ ธ.ค. ถึง ๑๔ ม.ค.

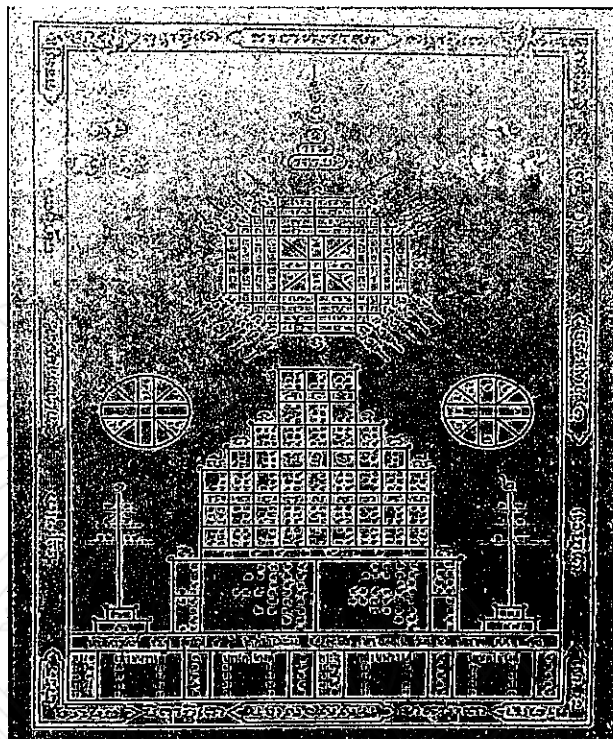
ท่านไม่ได้รับผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระยะนี้ แม้จะมีเรื่องใหญ่ ๆ โท ๆ เกิดขึ้นในสังคม ท่านก็มักไม่ทราบ ไม่ได้รับข่าวสารต่าง ๆ ให้เวลาผ่านไปโดยไม่สนใจอะไรใด ๆ ทั้งสิ้น ได้รับความลำบากใจจากเพื่อนบ้าน

ราศีมังกร ๑๕ ม.ค. ถึง ๑๒ ก.พ.

ท่านทำกิจการงานร่วมกับผู้อื่นได้ผลดี มีชื่อเสียงเด่นในสังคมหรือในวงการงานของท่าน หุ่นส่วนผู้ร่วมงานนำลาภมาให้ คนใกล้ชิดพบความรักที่มีเกียรติหรือมีงานสมรสอย่างใหญ่โต ขณะศัตรูคู่แข่ง

เอาเสียกันทั้งระบบ คำนวณวันเข้าพรรษาผิดไป ๑ วันทำเอาพระสงฆ์ศิลาวิบัติกันทั้งประเทศหากไม่เชื่อ ลองอ่านบทความนี้ครับ ปฏิทินคลาดเคลื่อนใครผิดใครถูก

ว่ากันมายาวที่นี้ลองมาดูกฎเกณฑ์ของโหราว่าด้วยเรื่องฤกษ์กันบ้าง หลักใหญ่มีดังนี้

๑. ห้ามวันที่พระเคราะห์ดับ หรือวันที่ดาวเคราะห์ทำมุม ๐ องศาับดาวอาทิตย์ หากให้ฤกษ์ยามในวันแบบนี้เรียกว่าความวิบัติ จะเกิดขึ้นไม่เกิน ๑ เดือนหลังจากเริ่มทำการ ซึ่งพึงสังวรระวังกันให้มาก ๆ สำหรับนักโหราศาสตร์ทั้งหลาย

๒. ห้ามวันพระเคราะห์เพ็ญ คือห้ามมีดาวดวงใดดวงหนึ่งในดวงฤกษ์ ทำมุม ๑๘๐ องศาับดาวอาทิตย์ นัยว่าจะเกิดเหตุขัดแย้งกันรุนแรงถึงขั้นแตกหักกันเลยทีเดียว ส่วนจะเกิดเรื่องอะไรนั้นก็ดูว่า ดาวดวงนั้นเป็นดาวอะไรอยู่ภพอะไร มีความหมายว่าอย่างไร

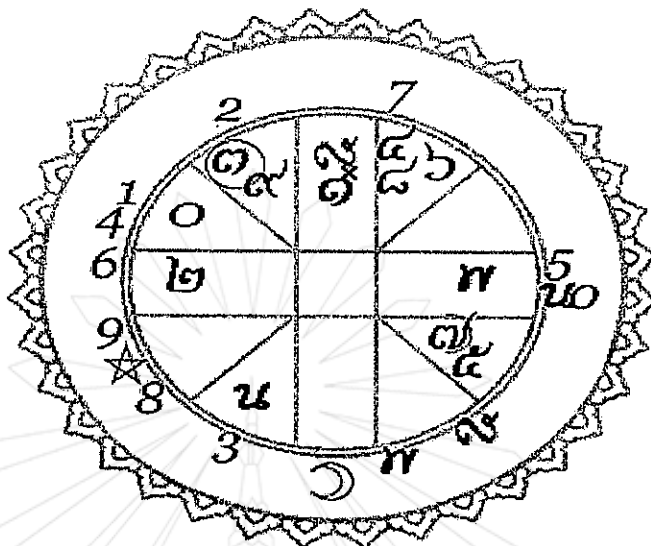
๓. ห้ามวันพระเคราะห์ใหญ่ทำมุม จุดโกลนแก่กัน พระเคราะห์ใหญ่ ๆ ก็เช่นว่า ดาวพฤหัสบดี ดาวเสาร์ อังคาร ราหู

๔. ลัคนาในดวงฤกษ์จะต้องไม่เป็นทุสฐานะแก่เจ้าการ เช่น ว่าไม่เป็น ๖ เป็น ๘ เป็น ๑๒ บางครั้งแม้แต่จันทร์ในดวงฤกษ์ก็ไม่ควร

๕. อย่าให้มีดาวเคราะห์สถิตอยู่ทุกสภาวะภพในดวงฤกษ์ ข้อนี้ก็อาจจะยากสักหน่อย แต่อย่างไรก็ตามักโหราศาสตร์ผู้เชี่ยวชาญก็อาจจะปรุ้งดาวเคราะห์ให้อยู่ในกฎเกณฑ์ที่พอจะช่วยเหลือได้ เช่น เอาดาวบาปเคราะห์ไปอยู่ในเรือนอุปจัจจแทน เช่น เรือนที่ ๓ เรือนที่ ๖ เรืองที่ ๑๐ และ ๑๑

๖. อย่าให้ลัคนาลอย จะต้องมิดาวฤกษ์ลัคนาในดวงฤกษ์ด้วยเพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง

๗. การวางลัคนาควรให้เกาะนวางค์บาทที่เป็นราศีธาตุเดียวกัน เช่นลัคนาราศีธาตุไฟเช่นราศีเมษ สิงห์ ธนู ให้วางที่นวางค์อาทิตย์ (นวางค์ที่ ๕)

๘. ห้ามวางลัคนาเกาะบาท"ฉินทฤกษ์" ก็คือ นวางค์แรกของราศีธาตุน้ำคือ ราศีกรกฎ พิจิก มีน และนวางค์สุดท้ายของราศีธาตุไฟ ซึ่งก็คือราศี เมษ สิงห์ ธนู อันนี้รวมความถึง "ภินทฤกษ์" ด้วย ซึ่งเป็นนวางค์บาทฤกษ์ที่ไม่บริบูรณ์ มีอดีตและอนาคตของบาทฤกษ์เกาะไปข้ามเกี่ยวของขอบเขตของราศีถัดไป นวางค์บาทฤกษ์เช่นนี้ไม่เป็นบูรณฤกษ์ หากไปทำการใดใดเข้า ผลร้ายและวิบัติต่าง ๆ จะตามมามากมาย

๙. ปรับใช้ ธรรมเนียมเก่า เช่น ดิถีต่าง ๆ จักขุมายา และกาลโยคประจำปีด้วย เนื่องจากโบราณที่ใช้มาแต่เดิม หากจะใช้แต่ขัดกับกาลโยคของชาวบ้าน ก็มักจะมีเหตุให้คนครหาเอาได้

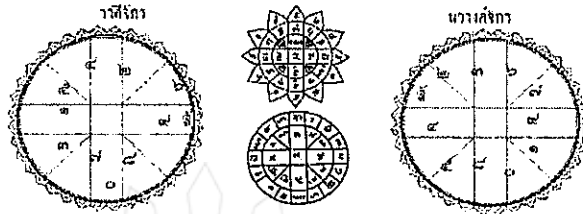
จริงแล้วกฎเกณฑ์มีมากกว่านี้นับสิบ ๆ ข้อ แต่ก็อธิบายพอเป็นสังเขปเท่านั้น

หมายเหตุ ๑) หากสงสัยว่าวิชาโหราจะมีการคำนวณดวงชาตาของฤกษ์ยามที่ละเอียดซับซ้อน และแตกต่างจากวิชาอื่น ๆ อย่างไร กรุณาอ่านบทความโหราวิทยา

หมายเหตุ ๒) หากท่านเข้าใจว่าวิชาโหราเป็นวิชาที่มั่งงายไร้เหตุผล ไม่เป็นวิทยาศาสตร์ ไม่มีหลักการ ขอให้ท่านเข้าไปศึกษา วิชาการคำนวณดวงชาตาของโหราเสียก่อนโดย การคำนวณดวงพิชัยสงคราม, คัมภีร์สุริยยาตร์และมานัตต์

อาศรมโหราศาสตร์จักรวาล

รื้อ.....นามสกุล.....เจ้าภาพประสูติกาลวันที่.....เดือน.....ปี.....ที่.....
เวลา.....น. รัศมีหรือราศี.....ปางกอบตัว.....แห่งฤกษ์.....

ฤกษ์ดาวลักษณะบท

กำหนดสมมุติและวางสมมุติโดยปฏิทินดาราศาสตร์ไทย พวงนักษัตร (อินทชัย) สัปดาห์ท้องถิ่น เวลาอักษร

ฤกษ์ปางกอบตัว ณที่.....เดือน.....ปี.....เดือน.....ปี.....ที่.....
เวลา.....น. รัศมีหรือราศี.....ปางกอบตัว.....แห่งฤกษ์.....
อาจารย์ถกกร ภักขมโหราศาสตร์ (Astro Science) งานบริการโหราศาสตร์ ผู้ชำนาญฤกษ์
<http://www.astroneemo.net> e-mail: astroneemo@gmail.com

ดวงชาตาที่ผูกออกมาให้ตามระบบโหราศาสตร์ และดวงฤกษ์ที่ให้ไป สามารถที่จะพิมพ์ออกมาใช้ได้หลาย ๆ ใบ สำหรับเอาไว้บูชาฤกษ์และดวงชาตาของตัวเอง หรือเอาไปให้โหรทำนายดวงชาตา หรือให้พระท่านสวดแผ่ดวงชาตาเสริมมงคลได้ หรือ เอาไปจารใส่แผ่นทองแดงนากเงิน เพื่อบรรจุใต้ฐานพระประธานเพื่อเสริมชาตาได้นะครับ ส่วนการยกเสาเอก การวางศิลาฤกษ์ การตั้งศาลให้นำดวงฤกษ์ที่ให้มานี้จารลงไปแผ่นทองแดง แล้วบรรจุลงไปพร้อมกันด้วยนะครับ

การใช้ฤกษ์ การให้ฤกษ์โดยระบบโหราศาสตร์ภารตะหรือโหราศาสตร์แบบโหรากรรม ซึ่ง เป็นระบบเดียวกันกับโหราศาสตร์ไทยชั้นสูงที่ใช้กันในบุคคลชั้นสูงและการกำหนดพิธีกรรมในพระราชพิธีต่างของกษัตริย์ในสมัยโบราณ มีการคำนวณโดยวิธีการสลับซับซ้อนทางดาราศาสตร์และหลักการทางโหรซึ่งต่างกับโหราศาสตร์ระบบอื่น ๆ และกำหนดเป็นฤกษ์ยามเฉพาะตัวบุคคลนั้น ๆ ในการทำการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์เพียงเจ้าของฤกษ์คนเดียวเท่านั้น ผู้อื่นจะนำไปใช้ก็จะไม่เกิดผลดีตามฤกษ์ที่กำหนดไว้ บางคนชอบโทรมาถามว่าวันนี้เป็นวันดีไหม ผมตอบไม่ได้หรอกครับเพราะฤกษ์มีทั้งฤกษ์บนฤกษ์ล่าง ฤกษ์บนก็คือวันที่ดวงดาวบนท้องฟ้าให้พลังที่เป็นสุภผล เป็นวันดีก็จริง แต่ก็เชื่อว่า

จะสามารถใช้ได้ทุกคน หรือวันนี้เป็นวันดีฤกษ์ดีแต่จะดีตลอดทั้งวันก็ไม่ และหากไปคำนวณดูขาดากำเนิดของเรา (ฤกษ์ล่าง) ก็อาจจะขัดแย้งกับฤกษ์บน (ท้องฟ้า) ก็ทำการมงคลในวันนั้นไม่ได้อีก ที่พูดวันว่าวันนี้วันดีก็มีไข่ว่าจะดีเสมอไป เพราะฉะนั้นเข้าใจไว้ว่าวันดีมีทุกวัน แต่ฤกษ์ที่ดีเหมาะกับเรานั้น อาจจะทั้งปีมีแค่วันเดียว ส่วนวันร้ายก็มีทุกวันเหมือนกัน แต่จะร้ายกับเราทุกวันก็ไม่ใช่ ฉะนั้นฤกษ์ยามก็คือการคำนวณพลังความสัมพันธ์ระหว่างดาวบนท้องฟ้ากับมนุษย์ที่อยู่บนดินให้สัมพันธ์กันนั่นเอง

๑. เมื่อได้ฤกษ์ยามได้กำหนดไว้แล้วให้เตรียมการล่วงหน้าแต่เนิ่นๆเพื่อจะได้ไม่ให้เกิดพลาดเพราะหัวใจของฤกษ์ยามก็คือ”เวลา” ที่เป็นศุภผล

๒. ในการให้ฤกษ์ผมจะคำนวณเวลาที่เหมาะสมกับดวงชาตาของท่านที่ดีที่สุดเพียงฤกษ์เดียวเท่านั้น บางคนพยายามขอหลาย ๆ วันเพื่อเลือก ซึ่งฤกษ์ที่ให้แต่ละฤกษ์คำนวณด้วยความยากลำบาก เพราะผมคำนวณด้วยมือ ดวงชาตาแต่ละดวงชาตา อย่างน้อยก็ใช้เวลาเกือบชั่วโมง และสอบทานฤกษ์ในกฎเกณฑ์อื่น ๆ อีกเป็นวัน ๆ (ไม่ใช่ฤกษ์ประเภทเปิดหนังสือดูปฏิทินแล้วให้ฤกษ์อย่างที่เราคุ้นเคยกัน ซึ่ง ๕ นาทีก็ให้ฤกษ์กันได้แล้ว)

๓. อย่างไรก็ตามการใช้ฤกษ์ขั้นสูงนี้มักจะมีเหตุที่ทำให้เจ้ากรรมมักจะใช้ไม่ได้ตามเวลาที่กำหนดอยู่บ่อยครั้งอันเนื่องมาจาก ดวงฤกษ์ที่สูงเกินวาสนาของเจ้ากรรม (เจ้าของดวง) หรือเจ้าของดวง มีเหตุที่ถูกอุปสรรคขัดขวางจากเจ้ากรรมนายเวร หรือวิบากกรรมอื่น ๆ ที่จะไม่ให้ได้ผลสำเร็จตามฤกษ์นั้น ๆ เช่นว่า จะต้องออกรถในวันนี้ตามฤกษ์ แต่บังเอิญรถยังไม่เรียบร้อย ก็ออกรถในวันนั้นไม่ได้ เพราะฉะนั้นต้องระวัง

๔. การใช้เวลาตามฤกษ์ควรจะต้องคำนวณเวลาให้ตรงตามเวลาที่ท้องถิ่นที่เป็นมาตรฐานสำหรับสถานที่นั้น ๆ หรืออย่างน้อยนาฬิกาจะต้องตรง โดยเทียบจากเวลามาตรฐานของกรมอุทกศาสตร์ กองทัพเรือ โดยโทรไปที่หมายเลข ๑๘๑

ซึ่งจะบอกเวลามาตรฐานประเทศไทย ซึ่งผมใช้เวลามาตรฐานประเทศไทยนี้คำนวณฤกษ์ ฉะนั้นจะต้องตรงกันทั้งสองฝ่าย

๑. เวลาจากดวงฤกษ์ที่ให้เป็นการคำนวณเวลาเริ่มต้นของฤกษ์ และจะสิ้นสุดฤกษ์ เช่นฤกษ์ที่กำหนดเป็นเวลา ๐๙.๑๑ น. ๐๙.๒๙ น. หมายความว่าหัวใจในการทำกิจกรรมนั้น ๆ จะต้องเริ่มต้นในเวลา ๐๙.๑๑ น.จนถึง ๐๙.๒๙ น. (ปกติผมจะให้เวลาเริ่มต้นและเวลาสิ้นสุดฤกษ์เอา ไว้ให้) เช่นการลงเสาเอก จะต้องกระทำการยกเสาหลงหลุมให้ได้ภายในเวลาที่กำหนด หรือการลาสิกขาบพ ต้องให้การสวดบพขอลาสิกขาเริ่มต้นภายในเวลานี้ หรือการเอาผ้าสังฆาฏิออกจากตัว (แล้วแต่กรณี) ส่วนการตั้งศาลก็ให้ถือเอาเวลาที่อัญเชิญเสด็จเข้าประทับในศาลหรือการตอกไม้มงคลวางรากฐานเพื่อยกเสาของศาล (แล้วแต่กรณี) ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ ให้เทียบเคียงเอาตามนี้

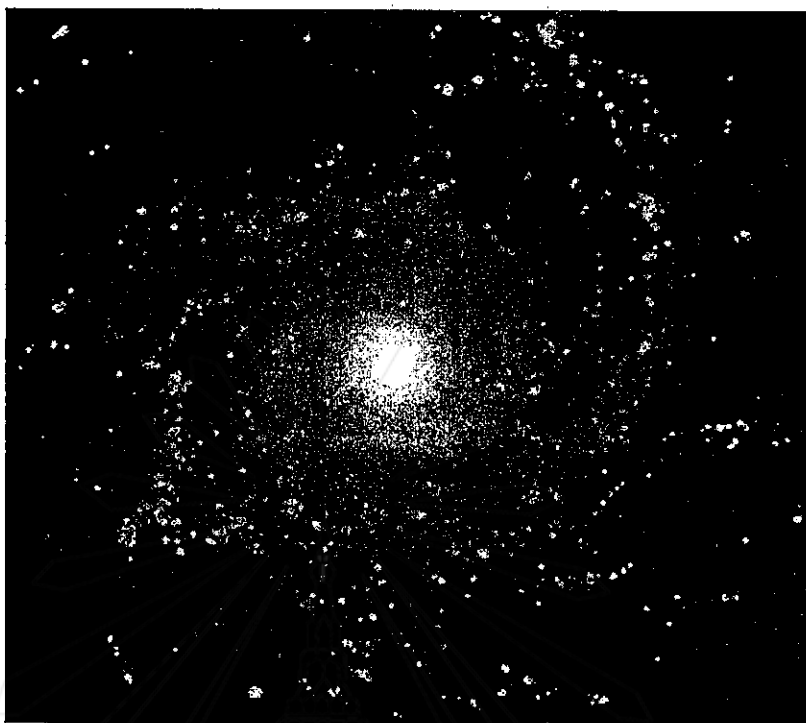
๒. ส่วนหากกิจกรรมนั้นๆต้องใช้ระยะเวลามากกว่านี้ก็ต้องให้มีการทำกิจกรรมต่อเนื่องโดยไม่ขาดตอนหรือหยุดไปกลางคัน ก็ยังถือเวลาอยู่ในเวลาของฤกษ์ได้

๓. แผ่นดวงฤกษ์พิมพ์ออกมาจากไฟล์ที่ผมให้มา เมื่อใช้เสร็จแล้ว ให้ใส่กรอบหรือไว้ที่หิ้งพระ เอาไว้บูชาถือว่าได้บูชาเสริมดวงชะตาและดวงฤกษ์ของเราให้เกิดผลดีตลอดไป หากไม่สามารถทำได้ให้ทำการเผาด้วยไฟเท่านั้น ห้ามนำไปทิ้งในถังขยะ

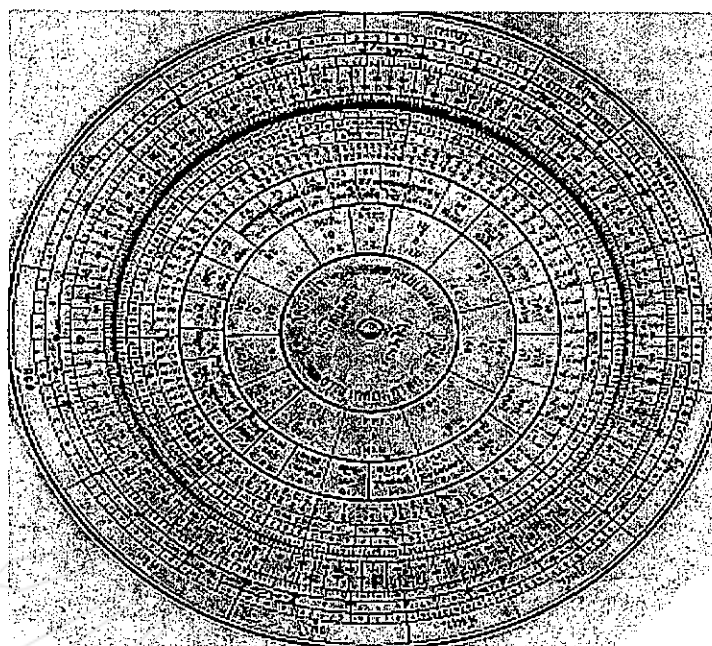
๔. การใช้ฤกษ์ให้เกิดผลดีและเกิดศุภผลตามที่ท่านต้องการ อย่างน้อยที่สุดท่านจะต้องสมาทานศีล ๕ รักษากายวาจาใจให้บริสุทธิ์ และในขณะที่กระทำการตามฤกษ์นั้น ๆ จิตใจจะต้องแน่วแน่มั่นคงไม่หวั่นไหว ห้ามมีอารมณ์โกรธเคือง โมโห หรือมีเจตนาจะไปประทุษร้ายต่อใคร จิตใจต้องไม่วอกแวก สับสน วิดกกังวล เมื่อทำได้ครบตามที่กล่าวแล้วดวงฤกษ์ก็จะมีอิทธิพลเป็นศุภผลส่งผลเกิดผลดีให้แก่ดวงชะตา และเกิดความเจริญรุ่งเรืองสืบไป

๕. บางคนมักชอบว่ามาขอฤกษ์กับผมต้องรอนานมาก ๆ กว่าจะได้ บางคนเป็นเดือน บางคนสามเดือน บางคนรอมานหลายเดือนก็ไม่มีฤกษ์จะให้ ต้องขอชี้แจงอย่างนี้ว่า โหราศาสตร์ระบบนี้ไม่เหมือนระบบอื่น โหรผู้ให้ฤกษ์ ต้องต้องดูฤกษ์สำหรับการให้ฤกษ์ก่อนเหมือนกัน ไม่สามารถทำแบบสุกเอาเผากินไม่ได้ โหรผู้คำนวณฤกษ์ก็ต้องตรวจดวงดาวบนท้องฟ้าก่อนว่าวันไหนเหมาะแก่การคำนวณฤกษ์ วันไหนห้ามคำนวณฤกษ์ เช่น วันสิ้นปี สิ้นเดือน สิ้นปีนักษัตร วันพระจันทร์ดับ พระจันทร์เต็มดวง วันโกน วันพระ วันดาวดับบนฟ้า วันที่ดาวพุธโคจรวิกลศตพ็กรองศา(อันนี้อาจต้องรอเป็นเดือน) วันที่มีคราส (ภายในหน้าหลัง ๗ - ๑๔ วัน) ก็คำนวณฤกษ์ไม่ได้ เมื่อได้วันแล้วก็ต้องอาบน้ำชำระร่างกาย จุดธูปเทียนบูชาพระ พ่อแม่ครูอาจารย์ ตั้งจิตให้เป็นสมาธิ ก่อนทำการคำนวณดวงฤกษ์ทุกครั้งไป ฉะนั้นฤกษ์ที่ออกมาจะเป็นอย่างไรก็ต้องดูชะตาและวาสนาของเจ้าชะตาไปด้วย

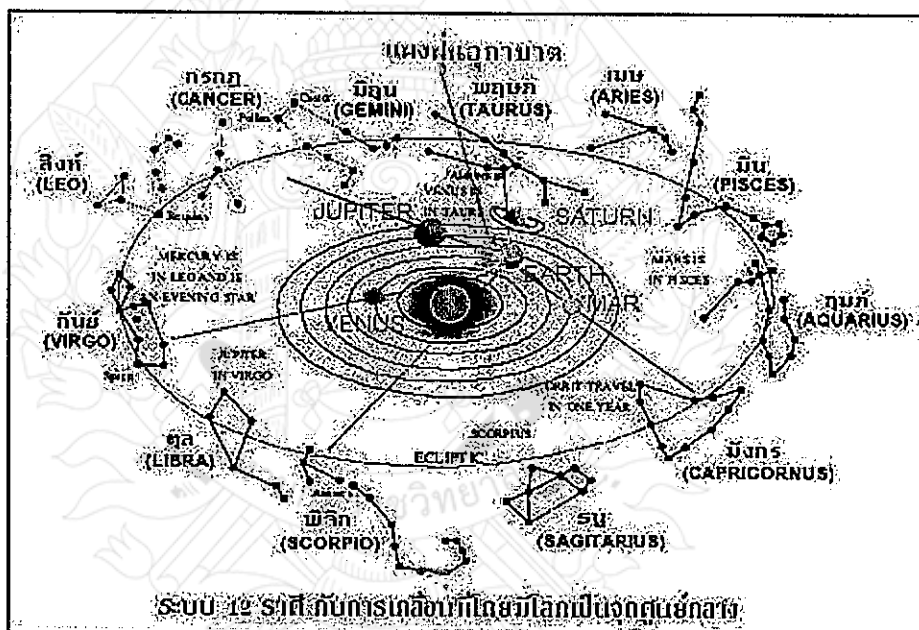

ที่มาของฤกษ์ คำว่าฤกษ์ส่วนมากจะสับสนกันมากกว่าอันไหนเป็นฤกษ์สำหรับตัวเราและอันไหน เป็นฤกษ์สำหรับประกอบกิจกรรมที่เราต้องการจะเริ่มต้นใหม่เพื่อให้เกิดสวัสดิมงคล ตามหลักโหราศาสตร์ (โหราศาสตร์) และหลักโหราศาสตร์ไทยชั้นสูงส่วนมากก็มีหลักการคล้าย ๆ กัน แทบจะเรียกว่าเป็นระบบแบบแผนเดียวกัน ซึ่งฤกษ์ในที่นี้ก็คือการคำนวณตามหลักดาราศาสตร์โดยอ้างอิงการโคจรของพระจันทร์ที่โคจรไปรอบจักรราศีทั้ง ๑๒ ราศี ซึ่งก็มีประวัติสืบทอดยาวนานมากกว่า ๕๐๐๐ ปีมาแล้ว ซึ่งในราศีทั้ง ๑๒ ราศีนี้ก็จะมียุคดาวฤกษ์ ที่สถิตอยู่คงที่ เรียงรายล้อมจักรราศีขึ้นนอกเป็นรัศมี ๓๖๐ องศาตามจักรราศี โดยโหราศาสตร์ระบบดั้งเดิมของอินเดีย ใช้ระบบ ๒๘ นักษัตร (เหมือนของจีน) ต่อมาในยุคหลัง (ก็ประมาณพันกว่าปีมาแล้ว) โหราศาสตร์อินเดียได้มีการปรับปรุงลดลงให้คงไว้เพียง ๒๗ กลุ่ม เพื่อให้ง่ายต่อการคำนวณโดยระบบคณิตศาสตร์ระยะเชิงมุม (ตรีโกณมิติ) ซึ่งกลุ่มดาวฤกษ์ต่าง ๆ ก็ได้จัดเรียงและกำหนดชื่อไว้ดังนี้

๑. อัศวินี, อัสนี (ดาวม้า ดาวคู่ม้า หรือ ดาวอศายุ ช) มี ๗ ดวง
๒. ภรณี (ดาวก้อนเส้า) มี ๓ ดวง
๓. กฤติกา, กฤตติกา, กัตติกา (ดาวธงสามเหลี่ยม หรือ ดาวลูกไก่) มี ๘ ดวง
๔. โรหิณี (ดาวพราหมีดาว ปลาตะเพียน หรือ ดาวคางหมู) มี ๗ ดวง
๕. มฤกษี, มฤกษี, มิกษี (ดาวหัวเต่าดาวหัวเนื้อ ดาวศีรชะ เนื้อ ดาวศีรชะโค ดาวมฤกษี หรือ ดาวอาครหายณี) มี ๓ ดวง
๖. อารทรา, อหระ (ดาวอัททา ดาวตัวโค หรือ ดาวตาสำเภา) มี ๑ ดวง
๗. ปุณฺพสุ, ปุณฺพสุ (ดาวหัวสำเภา ดาวสำเภาทอง ดาวสะเภา ดาวยามเภา หรือ ดาวตาเรือชัย) มี ๓ ดวง
๘. ปุษยะ, ปุษย์, ปุษยะ, ปุสสะ (ดาวปูฝ้าย ดาวฟงดอกไม้ ดาวดอกบัว ดาวโลง ดาวปู ดาวสมอสำเภา หรือ ดาวสิธยะ) มี ๕ ดวง
๙. อาศเลษา, อสิเลสะ (ดาวเรือก หรือ ดาวนกอยู่ในปล่อง) มี ๕ ดวง
๑๐. มฆ, มฆา, มาฆะ (ดาวโคบุตร ดาววานร ดาวงอนไถ หรือ ดาวงู) มี ๕ ดวง
๑๑. บุรพผลคฺนี, บุรพผลคฺนี, ปุพพผลคฺนี (ดาววัวตัวผู้ หรือ ดาว งูเมีย) มี ๒ ดวง
๑๒. อุตฺรผลคฺนี, อุตฺรผลคฺนี (ดาวเพดาน หรือ ดาววัว ตัวเมีย) มี ๒ ดวง
๑๓. หัสต, หัสตะ, หัฏฐะ (ดาวคอกคู่ หรือ ดาวศีรชะข้าง) มี ๕ ดวง
๑๔. จิตระ, จิตรา (ดาวตอม่น้ำ ดาวได้ไฟ ดาวตาจระเข้ หรือ ดาวเสือ) มี ๑ ดวง
๑๕. สวาตี, สวาตี, สวัสตี (ดาวข้างฟ้ง หรือ ดาวงูเหลือม) มี ๕ ดวง
๑๖. วิสาขา, วิสาขะ (ดาวคันฉัตร หรือ ดาวศีรชะกระบือ) มี ๕ ดวง

- ๑๗. อนุราธ, อนุราธะ, อนุราธา (ดาวประจำฉัตร หรือ ดาวนกยูง) มี ๔ ดวง
- ๑๘. เชษฐะ, เชษฐา (ดาวงาช้าง ดาวช้างใหญ่ ดาวคอนาค หรือ ดาวแพะ) มี ๑๔ ดวง
- ๑๙. มุล, มุละ, มุลา (ดาวช้างน้อย หรือ ดาวแมว) มี ๙ ดวง
- ๒๐. ปุรพชาต, บุรพอาชาต,บุพพาสาหะ (ดาวสัปคับช้าง หรือ ดาว ราชสีห์ตัวผู้) มี ๓ ดวง
- ๒๑. อุตตราชาต, อุตตราอาชาต, อุตตราสาหะ (ดาวแตรงอน หรือ ดาวราชสีห์ตัวเมีย) มี ๕ ดวง
- ๒๒. ศรวณะ, ศระวณ, สรวณะ (ดาวหลักชัย หรือ ดาวพระฤกษ์) มี ๓ ดวง
- ๒๓. ธนิษฐะ, ธนิษฐา (ดาวศรวิษฐา ดาวเศรษฐี หรือ ดาวไซ) มี ๔ ดวง
- ๒๔. ศตภิชซ์, สตภิสชะ (ดาวพิมพ์ทอง หรือ ดาวยักษ์) มี ๔ ดวง
- ๒๕. บุรพภัทรบท, ปุพพภัททะ (ดาวโปรธบท ดาวแรดตัวผู้ หรือ ดาวหัวเนื้อทราย) มี ๒ ดวง
- ๒๖. อุตรภัทรบท, อุตตรภัทรบท, อุตตรภัททะ (ดาวแรดตัวเมีย หรือ ดาวไม้เท้า) มี ๒ดวง
- ๒๗. เรวดี (ดาวปลาตะเพียน หรือ ดาวนาง) มี ๑๖ ดวง. (ส.; ป. นกขตต).

ทั้งหมดนี้เรียกว่ากลุ่มดาวฤกษ์ทั้ง ๒๗ กลุ่ม ซึ่งเป็นหลักที่เราจะนำมาคำนวณพลังของกลุ่มดาวฤกษ์ว่ามีอิทธิพลดีร้ายต่อดวง ชาติอย่างไร ทั้งนี้ก็มาดูว่ากลุ่มดาวฤกษ์ที่มี ๒๗ กลุ่มนั้นก็ได้ถูกแบ่งย่อยตามอิทธิพลของดวงดาวออกมาเป็น ๓ กลุ่มใหญ่กลุ่มละ ๙ ดาวฤกษ์แต่มี ๙ ชนิดหรือลักษณะ (อิทธิพล) ที่เราเรียกว่าฤกษ์จริง ๆ ก็คือตรงนี้ โดยอิทธิพลของกลุ่มดาวฤกษ์ทั้ง ๙ ชนิดนั้นก็มีการเรียกและความหมายดังนี้

- ๑. ทลิตโทฤกษ์ แปลว่า ผู้ขอ ขอดาน คนมีกน้อย คนใจดีมีเมตตา

๑๒ ราศี = ๓๖๐ องศา

๑ ราศี = ๓๐ องศา

๑ องศา = ๖๐ ลิปดา

๑ ลิปดา = ๖๐ ฟลิปดา

ส่วน ๒๗ กลุ่มดาวฤกษ์มีระยะหรืออาณาเขตคาบเกี่ยวกับกับอาณาเขตของราศี มีหลักการคำนวณดังนี้

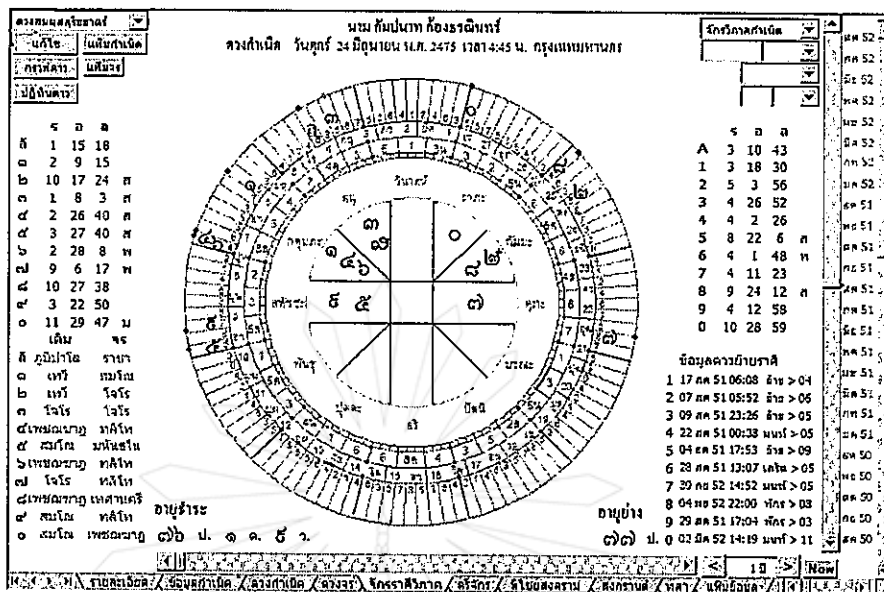
๒๗ ฤกษ์ = ๓๖๐ องศา หรือ ๑ ฤกษ์ = $360/27 = 13.33$ องศา = $13 \times 60/100$ ลิปดา = ๘๐๐ ลิปดา

เพื่อเป็นการสะดวกในการคำนวณระหว่างตัวร่วมของเขตของราศีกับขอบเขตของ กลุ่มดาวฤกษ์ในจักราศี ก็เลยมีการค้นคิด นว - อัมศะ (แปลว่า ๙ ส่วน) หรือเรียกว่า "นวางค์" มาประกอบ โดยในจักราศีทั้ง ๓๖๐ องศาแบ่งเป็น ๑๐๘ นวางค์ ฉะนั้น ๑ นวางค์ = $360/108$ องศา = 3.33 องศา = ๒๐๐ ลิปดา ๑ ราศี = ๙ นวางค์ ๑ ฤกษ์ = ๔ นวางค์

เมื่อเรารู้แล้วว่าใน ๑ ราศีมี ๓๐ องศา และมี ๙ นวางค์ เราเรียกชื่อตามลำดับว่า ปฐมนวางศ, ทุตียนวางศ, ตุตียนวางศ, จตุตถนวางศ, ปัญจมนวางศ, ฉัฐมนวางศ, สัตตมนวางศ, อัฐมนวางศ และ นวมนวางศ ตามลำดับจริง ๆ ก็แปลว่า นวางศลูกที่ ๑, ๒, ๓ - ๙ และก็มีแบ่ง ๑ ราศีออกเป็นสาม

ส่วนละ ๑๐ องศาเรียกว่าตรียางค์ โดยรวมเอาทุก ๆ ๓ นวางค์ เป็น ๑ ตรียางค์ และได้มีการกำหนดชื่อเรียกแต่ละ ตรียางค์ภายในราศีว่า ปฐมตรียางค์, ทุตยตรียางค์ตุตยตรียางค์ ตามลำดับ

ส่วนฤกษ์ทั้ง ๒๗ ดาวฤกษ์ ก็แบ่งส่วนเป็น ๑ ฤกษ์ ซึ่งมี ๔ นวางค์ ได้มีการกำหนดชื่อเรียกแต่ละ นวางค์ภายในฤกษ์ ว่าปฐมบาท, ทุตยบาท, ตุตยบาท และ จตุตถบาท ตามลำดับ

ภาพ - การคำนวณดวงชาตาโดยใช้ระบบโหราศาสตร์ไทยโดยโปรแกรมของอ.พลังวัชรเมื่อ
 รู้จักราศีและนวางศ์และขอบเขตของมันแล้วก็นำมาเรียงกันให้ครบ ๓๖๐ องศาเป็นวงกลมที่นี้กลับมา
 ที่ฤกษ์ดี - ชั่วโมงต่อ เมื่อเรียงลำดับทั้ง ๒๗ ฤกษ์ครบทั้งจักราศีแล้วเราก็มารู้ว่าฤกษ์ที่มี ๔ บาท (มี ๔
 ขา) ขาไหนคาบเกี่ยวกับไปราศีข้างหน้าหรือฤกษ์ไหนมีขาไปเกี่ยวกับราศีหลัง และฤกษ์ไหนอยู่ในราศี
 ครบทั้งสี่บาท (สี่ขา) ภาษาโหรเรียกว่าฤกษ์คาบเกี่ยวอดีตไปก็บาท ไปอนาคตก็บาท ที่นี้ก็มีชื่อเรียก
 ดังนี้

- ก. บูรณฤกษ์ คือฤกษ์ที่นวางศ์ทั้งสี่ลูกอาศัยในราศีใดราศีหนึ่ง ไม่คร่อมสองราศี เรียกว่าฤกษ์
 ดี สมบูรณ์พร้อม บริสุทธิ์
- ข. ฉินทฤกษ์ เป็นฤกษ์ที่ลูกนวางศ์ทั้งสี่อยู่คร่อม ทั้งสองราศีซึ่งมีคือ เอกตรีนี่คือฤกษ์ที่นวางศ์
 ลูกแรกอยู่ราศีหนึ่ง อีกสามลูกไปอยู่ในราศีถัดไป ตรีนี่เอก กลับกันกับเอกตรีนี่คือฤกษ์ที่นวางศ์สาม ลูก
 แรกอยู่ราศีที่หนึ่ง แต่่นวางศ์ลูกสุดท้ายไปอยู่ราศีถัดไปเรียกว่าฤกษ์ชั่ว
- ค. ภินทฤกษ์หรือฤกษ์ออกแตก ฤกษ์นี้นวางศ์สี่ ลูกของฤกษ์แบ่งครึ่งอยู่บนคนละราศี เรียกว่า
 ฤกษ์ชั่ว (มาก)

แล้วก็มาดูว่าฤกษ์ทั้ง ๒๗ กลุ่ม ๆ ไหนตรงกับกฎเกณฑ์ ๓ ข้อที่ว่านี้ก็ ตัดสินได้ว่ากลุ่มฤกษ์
 ไหนดี - ชั่วโมงเราแบ่งฤกษ์ได้แล้ว รู้ว่าอันไหนดีชั่วโมงแล้วก็มาดูชื่อที่เราใช้เรียกกันตามลำดับ ก็คือ ทลิต
 โท มหัทธโน แล้วก็เรียงไปให้ครบ ๙ ชื่อ ๙ ดาวฤกษ์ แล้วก็ซ้ำอีก ๒ ครั้งตามกลุ่ม ที่แบ่งซึ่งทุกกลุ่ม (๑
 กลุ่มมี ๙ กลุ่มดาวฤกษ์)ก็จะมีฤกษ์ ทลิตโท มหัทธโน โจโร เหมือนกัน

เมื่อได้ชื่อดาวฤกษ์ ราศี บาทฤกษ์ ชื่อฤกษ์ เราก็มารู้ว่าฤกษ์ดีชั่วโมงมีผลออกมาดังนี้
 ฤกษ์ดี หรือ ฤกษ์บริสุทธิ์ (บูรณะฤกษ์) ได้แก่ ทลิตโท มหัทธโน ภูมิปาโล เทวี ราชา สมโน
 ฤกษ์ไม่ดี หรือ ฤกษ์แตก (ฉินทฤกษ์ ภินทฤกษ์) ได้แก่ โจโร เทศาตรี เพชฌฆาต

นี่เรียกว่าฤกษ์บน (ท้องฟ้า) สำหรับดูความเป็นพลังมงคลจากฟากฟ้า ตามที่เรามักเห็นทั่วไปตามปฏิทินโหรนั่นแหละครับ ว่าวันนี้เป็นวันดี ตามฤกษ์อะไรเป็นต้นแต่ ฤกษ์ยามที่เราจะใช้สำหรับประกอบกิจกรรมที่เป็นมงคลเฉพาะตัวของเรา ไม่ใช่ใช้ฤกษ์บนอย่างเดียวกันครับ เพราะต้องใช้ดวงชาตาคำเนิดเรามาเทียบกับฤกษ์บนว่าสัมพันธ์กันหรือไม่ อันนี้เรียกว่า”ฤกษ์ล่าง” ซึ่งหลาย ๆ คนมักไม่รู้ เดียวมาเล่าต่อครับ

ฤกษ์บน - ฤกษ์ล่าง อย่างที่กล่าวกันมาแล้วว่าฤกษ์ที่อยู่บนท้องฟ้าตามปฏิทินโหร ที่บอกว่าวันนี้เป็นวันดี ฤกษ์ดีเหมาะแก่การมงคลต่าง ๆ นั้น เรียกว่าฤกษ์บน ซึ่งเป็นฤกษ์ทั่วไป แต่เราก็อาจจะใช้ไม่ทุกคนเสมอไปนะครับ เพราะหากสอบเข้ากับดวงชาตาคำเนิดเราแล้วก็อาจจะเป็นฤกษ์ที่ไม่ดีก็ได้

ฉะนั้นการใช้ฤกษ์ที่เหมาะสมกับตัวเราจริง ๆ จะต้องสมดุลกันทั้งฤกษ์บนและฤกษ์ล่าง(ของเราด้วย) อย่างที่บอกมาแต่แรกว่าฤกษ์ดีประเภทบูรณฤกษ์ เช่น ทลิตโท มหัทธโน ภูมิปาโล เทวี ราชา สมโณ แต่หากมาคำนวณดวงชาตาของเราไปร่วมด้วย ก็ต้องให้เป็นบูรณฤกษ์เช่นเดียวกัน คือจะต้องตก ทลิตโท มหัทธโน ภูมิปาโล เทวี ราชา สมโณ เช่นกัน แต่บางที่มันมักมีใช้อย่างนั้น ก็อาจจะตกฤกษ์ร้ายประเภท โจโร เทศาตรี เพชฌฆาต ซึ่งนำผลร้ายมาให้ ส่วนการคำนวณรสบฤกษ์บน - ล่างให้ถูกต้องก็ต้องให้โหรเป็นผู้คำนวณจึงจะรู้ได้ หากได้สัมพันธ์กันทั้งฤกษ์ บน - ล่าง ก็นับว่าเป็นฤกษ์ที่ดีสำหรับตัวเราโดยบริสุทธิ์จริง ๆ ก็จะบังดาลผลดีส่งอำนวยให้ หากฤกษ์บนดี แต่ฤกษ์ล่างไม่ดีก็อาจจะเป็นฤกษ์ที่ให้ผลดี - ร้ายคลุกเคล้ากันไป

ผู้คนส่วนมากมักจะละเลยการใช้ฤกษ์ยามที่ถูกต้องตามหลักโหราศาสตร์ ส่วนมากก็ใช้ฤกษ์สะดวก ฤกษ์ที่คิดเอาเอง ว่าดี เช่น วันที่ ๙ ตี ๙ โมงเช้าดี วันศุกร์ดี วันที่เป็นวันสำคัญ เช่นวันสงกรานต์ วันวาเลนไทน์ วันขึ้นปีใหม่ วันขึ้น ๑๕ ค่ำดี ตอนเช้าดี ซึ่งเป็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเป็นอย่างยิ่ง วันและเวลาดังกล่าวไม่เกี่ยวข้องใดต่อกับฤกษ์ แต่บางวันก็นับว่าให้โทษรุนแรงมากในเรื่องฤกษ์ยาม เช่นวันสงกรานต์ ซึ่งทุกคนคิดว่าดีเป็นมงคล แต่ในคติทางโหราศาสตร์กลับเป็นวันที่พระอาทิตย์ย้ายราศียกเข็มนาฬิกา และเป็นวันสุดท้ายของปีนักษัตรซึ่งบางปีจะตกประมาณวันที่ ๑๓ หรือ ๑๔ หรือ ๑๕ ซึ่งเป็นกฎห้ามฤกษ์อันดับหนึ่งของโหร ห้ามให้ฤกษ์ใดใดเป็นอันขาด อีกอย่างที่เป็นสมัยนิยมเช่นการตดทะเบียนสมรสในวันวาเลนไทน์ ซึ่งคิดว่าเป็นวันแห่งความรัก จะช่วยให้ความรักยั่งยืน แต่ในทางโหรนับว่าเป็นวันที่เสี่ยงเอาการ เพราะหากปีใดวันนั้นเป็นวันดีนั้นก็พอไปได้ แต่หากปีใดตกวันไม่ดี เรื่องร้ายๆระหว่างความรักย่อมเกิดขึ้นอย่างแน่นอน จากปัจจุบันจะเห็นว่าเกิดสถิติการหย่าร้างสูง อุบัติเหตุทางรถยนต์ การตาย การบาดเจ็บ ก็เพราะคนในปัจจุบันไม่เชื่อเรื่องฤกษ์ยาม หรือใช้ฤกษ์ยามแบบผิด ๆ ที่ไม่ถูกต้องตามหลักโหราศาสตร์ทำไมจึงกล่าวอย่างนั้น ก็เพราะเหตุที่ว่า หากเราไปออกรถ หรือไปจดทะเบียนหรือลงทุนเข้าหุ้นส่วน เริ่มต้นทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งโดยไม่ได้ดูฤกษ์ แต่เรากลับไปทำการนั้น ๆ แล้วเกิดปัญหาผิดพลาดขึ้นมา ลองเอาวันเวลาที่เราก่อนหน้านั้นไปสอบทานฤกษ์กับโหรผู้รู้โหราศาสตร์คำนวณแล้ว ท่านก็มักจะบอกเหตุร้ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับเราจากเวลาที่

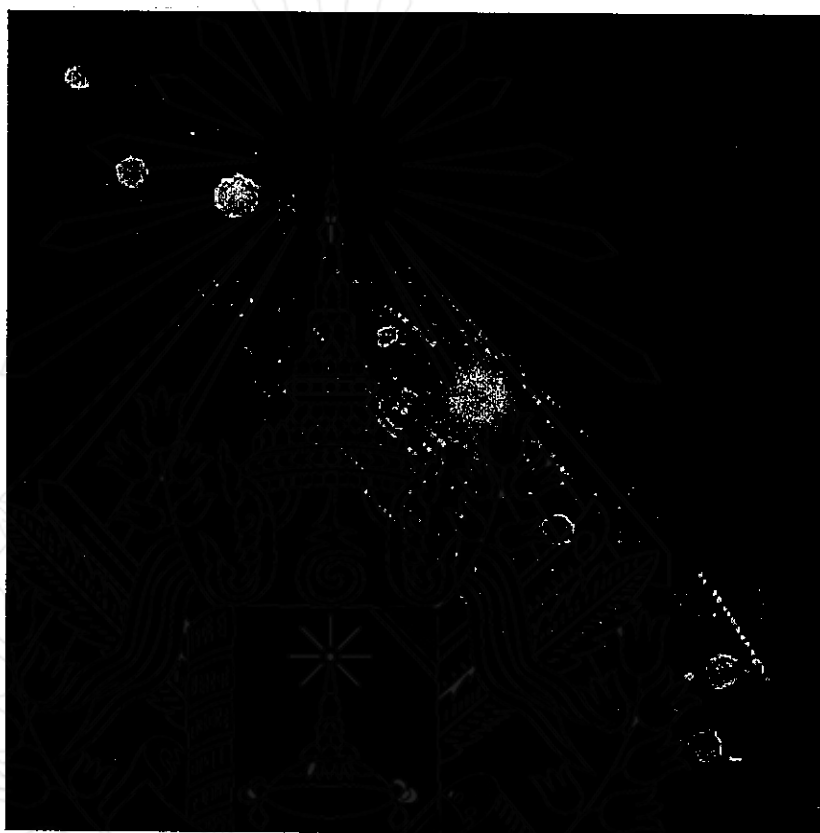
เราไปทำกรณนั้น (โดยไม่ดูฤกษ์) ได้อย่างชัดเจน ในทางกลับกันหากเราใช้ฤกษ์ยามเข้าช่วยแล้ว อย่างน้อยผลร้ายต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นก็ถูกดวงฤกษ์ทำลายลบล้างไปหมด และกิจกรรมต่าง ๆ ที่กระทำไปก็สามารที่จะหวังผลตามที่เรต้องการได้โดยการกำหนดฤกษ์ที่สอดคล้องกับกิจกรรมนั้น ๆ แต่หากปีนั้นดวงเราไม่เหมาะกับการกิจการใดใด โหรผู้คำนวณดวงชาตาและฤกษ์ก็จะสามารถบอกกล่าวตักเตือนเราให้รู้เสียก่อนว่าไม่ควรกระทำในช่วงเวลานั้น ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงผลร้ายที่จะเกิดขึ้น เช่นห้ามลงทุน ห้ามเข้าหุ้นส่วน ห้ามแต่งงาน

การศึกษาโหราศาสตร์ให้ได้ความรู้ที่ลึกซึ้งนั้น จำเป็นต้องพยายามทำความเข้าใจในหลักการโหราศาสตร์ให้แจ่มแจ้ง ทฤษฎีต่าง ๆ ทางโหราศาสตร์กำหนดไว้ให้เป็นเครื่องมือ ค้นคว้าตรวจสอบอิทธิพลของดาวเคราะห์ที่สำแดงปรากฏการณ์ต่อพื้นปฐพี เรื่องนี้บางคนยอมรับว่าความเป็นไปของชีวิตสัมพันธ์กับความเคลื่อนไหวของ เหตุผลลึกลับในจักรวาล เช่นในความหมายของโชคดี โชคร้ายส่วนบุคคล ความเจริญรุ่งเรืองและตกต่ำของอาณาจักร ความเจริญและความเสื่อมเสียในความปรารถนาในความก้าวหน้าของมนุษย์ ทั้งความวิวัฒนาการและความทรุดโทรมของศิลปะ, วิทยา, วรรณกรรม และปรัชญา บางคนปิดหูหลับตาปฏิเสธความสัมพันธ์ไม่ว่าทางใดใด ที่มีอยู่จริงในระหว่างประชากรของตกกับดาวเคราะห์ ความจริงที่ปฏิเสธเป็นเพราะผู้นั้นมีจิตใจเป็นอคติทำให้เกิดความลำเอียง ความรังเกียจเดียดฉันท์ และความหลงยึดถือ การพิจารณาตรวจสอบด้วยความไม่มีอคติเท่านั้นที่จะสามารถให้ได้เห็นคุณค่าของ ความเป็นจริง ที่แฝงอยู่ของเขตของวิทยาการแต่ละอย่าง คนฉลาดบางคนผิดพลาดอย่างใหญ่หลวงที่พยายามขัดแย้งเพราะมีมูลเหตุเพียงมีอคติ หรือความลำเอียงในจิตใจ ด้วยการโต้แย้งหลักฐานที่เสนอด้วยความเป็นจริง ก่อนได้ศึกษาทฤษฎีและความเข้าใจในกฎหลักต่าง ๆ กัน

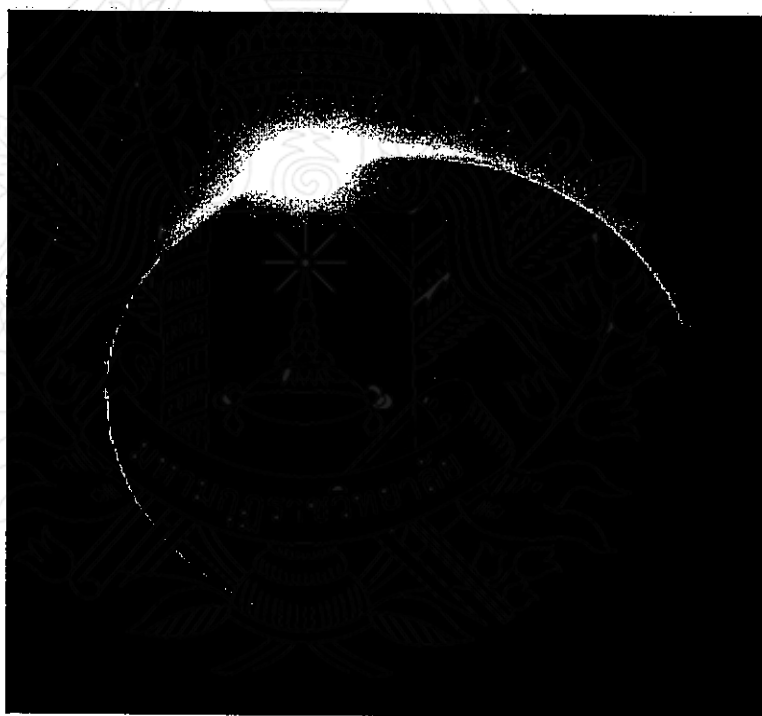

แล้ว การวินิจฉัยในเรื่องของโหราศาสตร์ การลงความเห็นภายหลังการตรวจสอบทฤษฎี และขั้นสุดท้ายด้วยการทดลองปฏิบัติตามแนวทางของทฤษฎี จนเป็นที่พอใจเสียก่อน ไม่มีวิทยาหรือศิลปะใดใดที่น่าสนใจในการให้ความรู้และเป็นประโยชน์แก่มนุษย์ ในการช่วยเหลือทางศีลธรรมและความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุได้มากกว่าวิทยาการสูง สุดด้านโหราศาสตร์ วิทยาการนี้เป็นวิทยาการเก่าแก่ที่สุดของวิทยาการทั้งหมด ที่เจริญรุ่งเรืองเต็มทีในดินแดนภารตะมาหลายพันปีมาแล้ว

นักวิทยาศาสตร์และผู้ที่มีความรู้ทาง ดาราศาสตร์สมัยนี้ย่อมเยาะโหราศาสตร์และไม่ยอมรับความดูหมิ่นอย่างที่สุดคิด เห็นไปในทางเป็นของเลวทรามและคิดเห็นว่าความเห็นของตนเป็นฝ่ายที่ถูกต้อง เสมอด้วยความทงตนและความม่งมาย วิธีชี้แจงสั่งสอนของบุคคลจำพวกนี้เปิดเผยดีและวิจัยด้วยความยุติธรรมและ เหตุผล แต่เมื่อถูกแนะนำให้รู้จักโหราศาสตร์กลับแสดงความหลงวิชาที่ตนรู้ อย่างรุนแรง โหราศาสตร์เป็นศาสตร์ที่สามารถที่ให้คำพยากรณ์ล่วงหน้าได้โดยอาศัยมูลฐาน การเคลื่อนไหว โดยปกติวิสัยของดาวเคราะห์ที่สำแดงให้เห็นปรากฏการณ์ในเรื่องโชคดีโชคร้าย ของบุคคลเคราะห์กรรมของอาณาจักร แผ่นดินไหว โรคภัยแรง ภูเขาไฟระเบิด และเหตุอุบัติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์บนพื้นปฐพี คำว่าโหราศาสตร์เป็นภาษาสันสกฤตหมายความว่า “ศาสตร์ที่กล่าวถึงเรื่องของเวลา” และเรียกว่า “โชยติษ” หรือความรู้ที่ให้ความสว่างแก่มนุษย์ ผู้มีจิตใจปกติจะปฏิเสธ

อิทธิพลของดาวเคราะห์ที่สว่างแฉ่งอำนาจแก่มนุษย์ ในเรื่องของความปิดกั้นและการให้ความสะดวกแก่ การดำรงชีพต่อไปในแนวทาง ประการของชีวิตมนุษย์ คืออุปนิสัย ลักษณะ ความคิด และพลังกำลังใน ความปรารถนา เป็นที่รู้แจ้งทั่วไปว่า ให้ห้วงจักรวาลมีอิทธิพลธรรมชาติที่แน่นอนอย่างหนึ่งแผ่นสร้าง ปกคลุมอยู่ไป ทัว และปฐมพีที่เรอาอาศัยอยู่นี้ก็อยู่ภายใต้อิทธิพลลึกลับและเคลื่อนไหวอยู่เสมอ นี้ด้วยการ สร้าง การบำรุงรักษาและการทำลาย การเปลี่ยนแปลงไปตามอำนาจของกาลเวลา ซึ่งเป็นผลศัพท์ของ อิทธิพลทางธรรมชาติในจักรวาล ดวงอาทิตย์เป็นศูนย์กลางจักรวาลในระบบดวงดาวบนท้องฟ้า ดาวเคราะห์และดาวนักษัตรหลากหลายอยู่ภายใต้อิทธิพลรังสีของดวงอาทิตย์ การโคจรของดวงอาทิตย์ เป็นมูลเหตุให้มีการเปลี่ยนแปลงฤดู การให้ความเจริญงอกงามแก่เมล็ดพันธ์พืช และการเจริญเติบโต ของสัตว์อ่อน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่างๆบนพื้นพิภพ ดวงจันทร์อยู่ใกล้โลกมากที่สุด และสว่าง แฉ่ง อิทธิพลเหนือพิภพมากมาย เช่นการขึ้นลงของน้ำในแม่น้ำและทะเลตลอดจนพฤษชาติ สัตว์ และ มนุษย์ล้วนแล้วได้รับการเปลี่ยนแปลงเพราะอิทธิพลของจันทร์มากน้อยดี ร้ายอย่างไร สุดแต่แต่คราว ที่จันทร์เป็นจันทร์แรมและจันทร์ที่เป็นข้างขึ้น

ดังนั้นเป็นความแน่นอนโดยไม่เปลี่ยนแปลงที่วัฒนธรรมทั้งมวล ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตอยู่ ภายใต้อิทธิพลของความเคลื่อนไหวของดาวเคราะห์ในเวหา และมีใช่เพียงแต่เท่านั้น อิทธิพลนี้ยังครอบคลุมถึงความเจริญในการงอกของเมล็ดพันธ์ และความเจริญสมบูรณ์ของทารกและสัตว์อ่อนในครรภ์ ด้วย จะเป็นผลดีร้ายมากน้อยอย่างไร สุดแต่ปริมาณและคุณภาพของอิทธิพลในขณะเวลาดังครรรค์ โหราศาสตร์ไม่ใช่ศาสตร์ในเรื่องโซกลาง เวทมนต์ ลายมือและการเสี่ยงทาย โหราศาสตร์เป็นศาสตร์ที่

แปลความหมายของโชคเคราะห์ปัจจุบันและอนาคตจากผลอดีต กรรมของบุคคล ซึ่งหมายโดยที่สถิติของดาวเคราะห์ในเวลาเกิด ผู้ได้รับความจริงในเรื่องอิทธิพลของดาวเคราะห์ จะสามารถพยากรณ์ล่วงหน้าในลักษณะของจิตใจ และร่างกายของบุคคลตลอดจนโชคร้ายที่คอยให้ผลในอนาคตและการดำรงชีพได้อย่าง ถูกต้องถ้าได้รู้เวลาเกิดที่แน่นอน เมื่อผู้ใดได้รู้ผลของอดีตกรรมของตนได้อย่างถูกต้อง ก็อาจจะสร้างพฤติกรรมหรือปรับปรุงจิตใจและร่างกายให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่ ชี้หมายอย่างกว้างขวาง อิทธิพลของดาวเคราะห์เพื่อต่อสู้ระยะที่เป็นผลร้ายต่อชีวิตให้เบาบางลง ความปรารถนาของบุคคลไม่มีขอบเขตจำกัด แต่ถ้าความปรารถนานั้นเป็นความปรารถนาที่ต้องการความสุขในชีวิตจากสิ่งที่ไม่ไกลจากเหตุผลของธรรมชาติ ผู้นั้นก็ไม่สามารถเข้าถึงคุณค่าในเนื้อหาของบรรเทาทุกข์ จะไม่มีความสุขและขาดความก้าวหน้าในการดำรงชีวิต ”คนโงื่อย่อมตกเป็นทาสของ อิทธิพลแห่งดาวเคราะห์ ส่วนคนฉลาดเตรียมพร้อมเสมอที่จะต่อสู้ยับยั้งผลของอิทธิพลนั้นให้บรรเทาเบา บางลง”

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ-ฉายา-นามสกุล : พระโรจน์ศักดิ์ อากาศโร (เจนอักษรชัย)
- วัน เดือน ปีเกิด : วันที่ ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๓
- ชาติภูมิ : ๒๘๐ หมู่ ๑ ต.บ่อพลอย อ.บ่อพลอย จ.กาญจนบุรี ๗๑๑๖๐
- บรรพชา : ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ ณ วัดเขาวงจันทาราม
- อุปสมบท : ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ ณ วัดเขาวงจันทาราม
ต.บ่อพลอย อ.บ่อพลอย จ.กาญจนบุรี
- สังกัดปัจจุบัน : วัดเขาวงจันทาราม ต.บ่อพลอย อ.บ่อพลอย
จ.กาญจนบุรี ๗๑๑๖๐
- การศึกษา
- พ.ศ. ๒๕๕๕ : พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ประสบการณ์การทำงาน
- พ.ศ. ๒๕๕๐ : เป็นครูพระสอนศีลธรรม ประจำโรงเรียนบ้านวังใหญ่
ต.ช่องด่าน อ.บ่อพลอย จ.กาญจนบุรี